

SGP

GEF
Küçük Destek
Programı
Türkiye

DOĞAL ÖYKÜLER

Güçlü bireyler.
Güçlü toplumlar.

DOĞAL ÖYKÜLER

Yayına Hazırlayan: Yıldırım Lise

Editörler: Yıldırım Lise, A. Ozan Çekiç, Gökmen Argun

İllüstrasyonlar: Erdoğan Günay

Tasarım: Güngör Genç

Baskı ve Cilt: Dönmez Ofset / Ankara

ISBN: 978-605-64482-1-8

1. Baskı, 700 Adet

Ankara, Ocak 2015

Kaynak Gösterimi: Lise, Y., Çekiç, A. O., ve Argun, G. (editörler). 2015. Doğal Öyküler. Türkiye Ormancılar Derneği, Ankara.

Bu kitap, Türkiye Ormancılar Derneği tarafından GEF SGP destekli “Doğal Öyküler” projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Türkiye Ormancılar Derneği, 2015

Bu yayın bir kamu malıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amaçlı alıntılar yapılabilir, elektronik olarak dağıtılabilir, Türkiye Ormancılar Derneği'nin yazılı izniyle basılabilir, çoğaltılabilir, yaygınlaştırılabilir.

Türkiye Ormancılar Derneği

Tuna Caddesi No:5/8 Kızılay, Ankara
www.ormancilardernegi.org

Güçlü bireyler.
Güçlü toplumlar.

GEF Küçük Destek Programı Türkiye

BM Binası, Birlik Mahallesi, 415. Cadde, No: 11, 06610
Çankaya, Ankara
www.gefsgp.net

GEF
Küçük Destek
Programı
Türkiye

DOĞAL ÖYKÜLER

Güçlü bireyler.
Güçlü toplumlar.

İÇİNDEKİLER

Önsözler			
Editörlerden			
Teşekkürler			
Hep Yanımızdasınız!			
GEF SGP Ailesinden Görüşler			
GEF Küçük Destek Programı Türkiye Deneyimi (1994-2014)	2	Biyolojik Çeşitlilik Odaklı Ormancılık	96
Sayılarla SGP Türkiye	8	Kara Akbabalar Özgür Uçuyor	102
GEF SGP Ailesinin Gurur Tablosu	11	Türkiye'nin İlk Yaban Hayatı Koridoru	110
Yerel Kültürel Karşılaşmalar	16	Muğla'nın Kültürel Mirası: Yerli Meyveler	116
Tarım Turizm Takas (TaTuTa) Ailesi	24	Marmariç'te Permakültür	122
Van Gölü İnci Kefali Koruma Çalışmaları	32	Fırtına Vadisi'nin Şimşirleri	126
Leoparı Koruyoruz	42	Hayalet Avcılığı Son	132
"Küre Dağları Milli Parkı, Elimizde Bir Meşale Gibi Yolumuzu Aydınlatıyor!"	48	İnsan ve Doğa Uyum İçinde: Datça Bozburun Yarımadaı Önemli Doğa Alanı Deneyimi	138
Hayalet Avcılığı Tanıdık	60	Yurttaşın İklim Mücadelesi	158
Sizin İçin Dikilen 7 Fidan Sevgiyle Yeşeriyor	66	Ekokaravan Yollarda	164
Eskişehir Sivrihisar'da Koyun Sürülerini Akbaşlar Koruyor	72	Bitkisel Yağlardan Traktör Yakıtı	170
Beypazarı'nda Doğa Turizmi	78	İklim Dostu Çankaya Parkları	176
Ankara Keçisi Korunuyor	84	Bisiklet Kullanıyorum, Mutluyum	182
Bozkır da Güzeldir	90	Antalya'nın "Güneşevi" Var	188
		Atık Bitkisel Yağlardan Biyodizel Üretiyoruz	194
		Eymir Gölü'nde Güneşli Bot	200
		Doğayı Pedalla Korum	208
		Yayınlarımız	214
		Toplantılarımız / Çalıştaylarımız	220
		Projelerimiz	224

ÖNSÖZ

Küresel Çevre Fonu (GEF) Küçük Destek Programı (SGP), dünyanın birçok ülkesinde ve bu arada ülkemizde yerel yönetimleri ve sivil toplum kuruluşlarını çevre alanında destekleyen bir mekanizma olarak, yerelde yaşayan insanların çevre sorunlarının çözümüne katkıda bulunmasına imkân tanımaktadır.

Küçük Destek Programı çerçevesinde 1994'den 2014 yılına kadar geçen 20 yıl zarfında ülkemizde toplam 236 proje ve 149 farklı sivil toplum kuruluşuna (dernek, vakıf, kooperatif, meslek odası veya birlik) destek verilmiş, biyolojik çeşitliliğin ve ormanların korunması, iklim değişikliğinin azaltılması ve arazi bozulumunun önlenmesi gibi konularda toplam yaklaşık 13.800.000 USD (27.000.000 TL) tutarında destek sağlanmıştır.

GEF SGP Programı ile sivil toplum kuruluşlarına küçük mali desteklerin sağlanması suretiyle, ulusal ve küresel çaptaki çevre sorunlarına karşı toplum nezdinde genel bir bilinç oluşturulmasına ve ülkemizdeki sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin geliştirilmesine katkı sağlanmıştır. Kamu kurum ve kuruluşları tarafından çevre yönetimi konusunda yapılan ve mahalli düzeyde yürütülen faaliyetlerde yerel paydaşların desteği kazanılmış, bilhassa, kırsal kesimlerde yaşayan ve sürdürülebilir tarzda yönetilmesi gereken doğal kaynaklara doğrudan bağlı olan toplum kesimlerinin çevresel karar mekanizmalarına iştiraki temin edilmiştir.

SGP, GEF fonlarının mahalli ölçeğe aktarılmasında, sivil toplum kuruluşları, merkezi hükümet ve mahalli idareler arasında pozitif bir işbirliğinin geliştirilmesinde, sürdürülebilir doğal kaynak yönetimi ile çevrenin korunmasında istişareye dayalı bir yönetim anlayışının geliştirilmesi ve elde edilen bilgi ve tecrübelerin paylaşılması süreçlerinde etkin bir mekanizma olmuştur. Ayrıca uygulanan projeler vasıtasıyla, yöre halkına alternatif gelir kaynakları temin edilerek ülke ekonomisine katkıda bulunulmuştur.

Türkiye'nin GEF İdari Odak Noktası olarak, ulusal ve küresel çevre sorunları yönetiminin katılımcı bir yaklaşım çerçevesinde yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının iştirakiyle gerçekleştirilmesinin önemine inanıyor ve SGP'nin ülkemizdeki çalışmalarının gelişerek devamını temenni ediyorum.

Prof. Dr. Lütfi AKCA
GEF İdari Odak Noktası
Orman ve Su İşleri Bakanlığı Müsteşarı

ÖNSÖZ

Çevresel sorunlar her zaman büyük boyutlarda olmaz; bazen küçük köylerde, uzak çiftliklerde olur, ufacık bir dereyi bile etkiler. Bugün, Küresel Çevre Fonu Küçük Destek Programı, sivil toplum ve halk için ana rol oynayarak dünyanın en büyük çevresel çabalarından biri haline geldi. SGP, yöre halkı, resmi kurumlar, bağış yapan kurumlar ve GEF ajansları tarafından güvenilen bir ortak oldu.

SGP Türkiye, 20. yılını yerel sorunlara dikkat çeken, küresel ölçekte de çözümlere katkı yapan çevre projelerinin sonuçlarını paylaştığı Doğal Öyküler yayınıyla kutluyor. Program, yöre halkı, sosyal ve ekonomik konuları ve cinsiyet kaygılarını önceliklendirdi. SGP Türkiye, farkındalık yaratarak, ortaklıklar kurarak ve siyasi diyalogu teşvik ederek küresel çevre sorunlarına vurgu yapma yoluyla sürdürülebilir kalkınma için ortaklara uygun bir ortam oluşturdu.

146 farklı sivil toplum kuruluşunun 714 ortakla yürüttüğü 236 proje SGP Türkiye fonlarından faydalandı. SGP projeleri sonucu 22 Milli Park, 19 Yaban Hayatı Koruma Sahası ve 11 Tabiatı Koruma Alanında yapılan faaliyetler yöre halkı tarafından desteklendi. 42.325 hektar ormanlık alan koruma programına alındı, 8.850 hektar orman restore edildi, 4 milyon ağaç yaklaşık 900.000 doğa gönüllüsünün katılımıyla dikildi. İklim değişikliğinde konusunda öncü faaliyetler yerel düzeyde SGP tarafından desteklenen küçük ölçekli projelerle uygulandı. 2013 senesinde, SGP Türkiye'nin iki hibe faydalancısı Zafer Kızılkaya ve Çağan Şekercioğlu "Yeşil Oskar" olarak da bilinen Whitley ödülü ile ödüllendirildi. Bu ödül, uluslararası alanda doğa korumaya yapılan önemli katkıları ödüllendirmek için verilen prestijli bir doğa koruma ödülüdür.

GEF Küçük Destek Programı'nın 20. yılı vesilesiyle, son 20 yılda GEF SGP programına dahil olan, başta Ulusal Yönlendirme Kurulu üyeleri gibi görev yapmış gönüllüler olmak üzere, fedakarlıkları, bağlılıkları ve çalışkanlıklarıyla küresel çevreye yaptığımız yatırımları destekleyen, çocuklarımız ve gelecek nesillerimiz için kalıcı ve sürdürülebilir faydaları güvence altına alan tüm sivil toplum kuruluşlarımız ve diğer toplum tabanlı kurumlarımıza teşekkür eder ve onları kutlarım.

Kamal MALHOTRA

UNDP Türkiye Mukim Temsilcisi

Küre Dağları Milli Parkı Valla Kanyonu

ÖNSÖZ

Türkiye, 20 yıldan uzun bir süre önce UNDP'nin Küresel Çevre Fonu Küçük Destek Programı (SGP) ailesine en erken katılan ülkelerden biridir. SGP Türkiye, küresel ölçekte çevresel faydalar elde etme konusunda halkın ve sivil toplumun katılımına vermiş olduğu büyük önemle ailemize önemli bir katkı yapmıştır.

SGP Türkiye, gençlik ve kadın gibi hassas sektörlerde çalışma konusunda yenilikçiliğin, gönüllü çalışmanın ve sürdürülebilir geçim kaynaklarının en iyi örneklerini sunmuştur. Program, kırsal kalkınmaya olan katkısının yanında yerel ve kentsel yönetime de katkı yapmıştır. SGP Türkiye'nin yapmış olduğu yegane katkılardan biri de biyolojik çeşitliliğin korunması için ülkenin doğal tarım arazileri ve geleneksel zirai faaliyetlerinin korunması olmuştur. Bununla birlikte halkın iklim değişikliğiyle ilgili bilinç düzeyini arttırarak iklim değişikliğinin azaltılması için motorsuz araçlarla yapılan ulaşım büyük katkılar yapmıştır. Çölleşme ile mücadele, karasal ve denizel koruma alanlarının korunması için destek verilmiştir. Eğer SGP Türkiye'nin katkıları olmasaydı, biyolojik çeşitliliğin korunması ve iklim değişikliği için kaynak dökümanlar üretilmeyecek, dolayısıyla kullanılamayacaklardı.

Belki de SGP Türkiye'nin en önemli başarısı sivil toplum konusunda kapasite arttırması, sivil toplum kuruluşlarının birbirleri ve devlet kurumlarıyla ağlar kurmalarını sağlamasıydı. SGP Türkiye'nin sivil topluma vermiş olduğu uzun süreli destek ve cesaretlendirme sivil toplum kuruluşlarının kendilerini geliştirmelerinde önemli bir rol oynamış ve ulusal kalkınmaya anlamlı bir katkı yapmalarının önünü açmıştır. Ayrıca şunun altını çizmeliyiz; çok küçük başlayan SGP projeleri sonunda çok büyük etkiler bırakabilir.

Bu zor görevde SGP Türkiye ve paydaşlarının ülke programını büyütme konusundaki çabalarını takdir eder, bu başarıların ülke içinde ve dışında başkalarına aynılarını başarma yolunda ilham vermesini umut ederim.

Delfin GANAPIN
GEF SGP Küresel Yöneticisi

ÖNSÖZ

Türkiye Ormancılar Derneği (TOD), 1924 tarihinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki en eski ikinci sivil toplum örgütü olup, Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği'nin (TMMOB) kurulmasında öncülük etmiş köklü kurumlardan birisidir. Ayrıca, Bakanlar Kurulu kararıyla 1951 yılında, kamu yararına çalışan dernek statüsünü almıştır. Ormancılıkla ilgili en eski örgüt olan ve çatısı altında tüm ormancı teknik elemanları toplayan TOD, ormancılık tarihinin oluşumunda önemli katkılar sağlamış, ormancılık tarihiyle birlikte büyüyerek günümüze kadar gelmiştir. Bugün "ODTÜ ORMANI" olarak anılan, Ankara'nın akciğeri Atatürk Ormanı'nın kurulmasında teknik olarak önemli katkılarda bulunmuştur.

Türkiye Ormancılar Derneği, ormancılıkla ilgili kongre ve seminerler düzenlemiş, konusuyla ilgili kitaplar ve yayınlar yayınlamıştır. 1928 yılından beri yayımlanan Orman ve Av Dergisi ormancılık mesleğinin en köklü dergisidir. Ayrıca 1951 yılında hazırlanan "Yeşil Kitap" ormancılık politikasının ve mevzuatının gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır.

Türkiye Ormancılar Derneği 1924 yılından bu yana yaptıkları ile ülkede orman, doğa ve çevre sevgisinin yayılmasını, kökleşmesini, kamuoyunun bilinçlendirilmesini, ormancılık bilim ve tekniğinin ilerlemesini sağlamayı, ormancılık sorunlarının yurt, ulus gereksinimleri ve kamu yararı gözetilerek bilimsel ilkelere göre çözümünü amaçlamaktadır.

Bu amaçlara paralel olarak; Derneğimizin SGP Türkiye ile ilk ortak çalışması 2010 yılında gerçekleştirdiğimiz "Orman Ekosistemlerinde Ekoturizm Çalıştayı"dır. Bu çalışmanın arkasından, "Türkiye'nin Dünyaya Armağanı Yenice Ormanlarında İklim Değişikliğinin Etkilerinin Azaltılması" ve son olarak da "Doğal Öyküler" kitabı projesi SGP Türkiye tarafından desteklenen çalışmalar arasına girmiştir.

GEF Küçük Destek Programı'nın Türkiye'deki 20 yıllık deneyimini yayına dönüştürmek için elinizde tuttuğunuz Doğal Öyküler isimli kitapta, GEF Küçük Destek Programı'nın desteklediği 236 proje içinden seçilen projelerde yaşanan deneyimler anlatılmaktadır. Kitabın çevre ve doğa koruma ile ilgili herkese yararlı olacağını, yaşanan deneyimlerden yararlanılacağını düşünmekteyiz. Bu çok değerli kitabın ortaya çıkmasında önemli katkıları olan editörler; Yıldırım Lise, A. Ozan Çekiç ve Gökmen Argun'a Türkiye Ormancılar Derneği adına sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Fevzi KALELİ
Türkiye Ormancılar Derneği
Genel Başkanı

Editörlerden

*"Bir kelime yanına bir kelime gelince,
Bir ses yanına bir ses gelince,
Bir insanın yanına bir insan gelince...
Büyürler, büyürler, ölümden önce."*

Özdemir Asaf

Dünyamızın ve tüm canlıların geleceği bizim elimizde. Yorulan bir dünyada bireysel sorumluluklarımız gözardı edemeyeceğimiz kadar yakınımızda...

Birey olarak canlıların yaşamını, her kare toprağın değişimini bizzat etkiliyoruz, varlığımız başka bir canlı için yok oluş anlamına gelebiliyor. Tüm canlılar, bizden farkında olmamızı, umut, gayret ve sevgi ile hatalarımızı düzeltmemizi ve yeni çözümler getirebilmemizi bekliyorlar.

1993 yılında ülkemizde başlatılan GEF **Küçük Destek Programı** (SGP) birçok projeyi destekleyerek günümüzdeki küresel sorunlara yerinde çözümler geliştirdi. Birçok kurum ve kişinin katkılarıyla atılan küçük adımlar dev adımlara dönüştü. GEF SGP ailesi bu yolda kararlı bir şekilde ilerledi; çabalar ve başarılar ile doğal öyküler yazıldı.

Bize de bu öyküleri derlemek ve sizlere ulaştırmak düştü. Birçok kurum ve kişinin katkısıyla hazırladığımız bu yayın, GEF SGP ailesinin 20 yıllık deneyimin öyküsüdür. 236 projenin kolektif deneyimini ve en can alıcı örneklerini tek bir amaçla hazırlayıp sunuyoruz:

Küçük bile olsa sivil adımların gücünü, cesaretini, çarpan etkilerini, samimiyetini ve geleceğimizi aydınlatan sonuçlarını sizinle paylaşabilmek.

Bu kitapta, yereldeki küçük çabalarla büyük işler yapıldığını, değişimlerin olduğunu anlatan öyküler bulacaksınız. Aracısız, yakın çevresine dokunup etkileri halka halka yayılan **küçük adımların başarı öyküleri...**

"Küçük", tohum gibi geleceği içinde özünde taşıyordur ve öyle bir ışık taşıyordur ki, çok küçük bile olsa en önemli noktayı aydınlatıyor olabilir.

"Yakından" dokunarak oldu mu daha sıcak, daha gerçek, daha özgün, daha içten yürekten ve daha etkilidir hemen her adım.

"Sahibinden", aracısız oldu mu daha ekonomiktir; daha az kırılğan, daha uyumlu ve bu sebeple daha güçlü.

Nasıl ki, durgun suya bir taş atınca, hemen halkalar oluşur, halkalar çoğalır, çoğalır... İşte bunun gibi bu kitaptaki öyküler de bir küçük adım atılınca bir kişiden yola çıkarak, bir avuç insan, onlar, yüzler, binler olabileceğimizi gösteriyor.

Zaman, bizleri hayallerimize götürecek olan kendi öykülerimizi yaşayarak binler olma zamanıdır...

İyi okumalar dileriz!

YILDIRAY LİSE

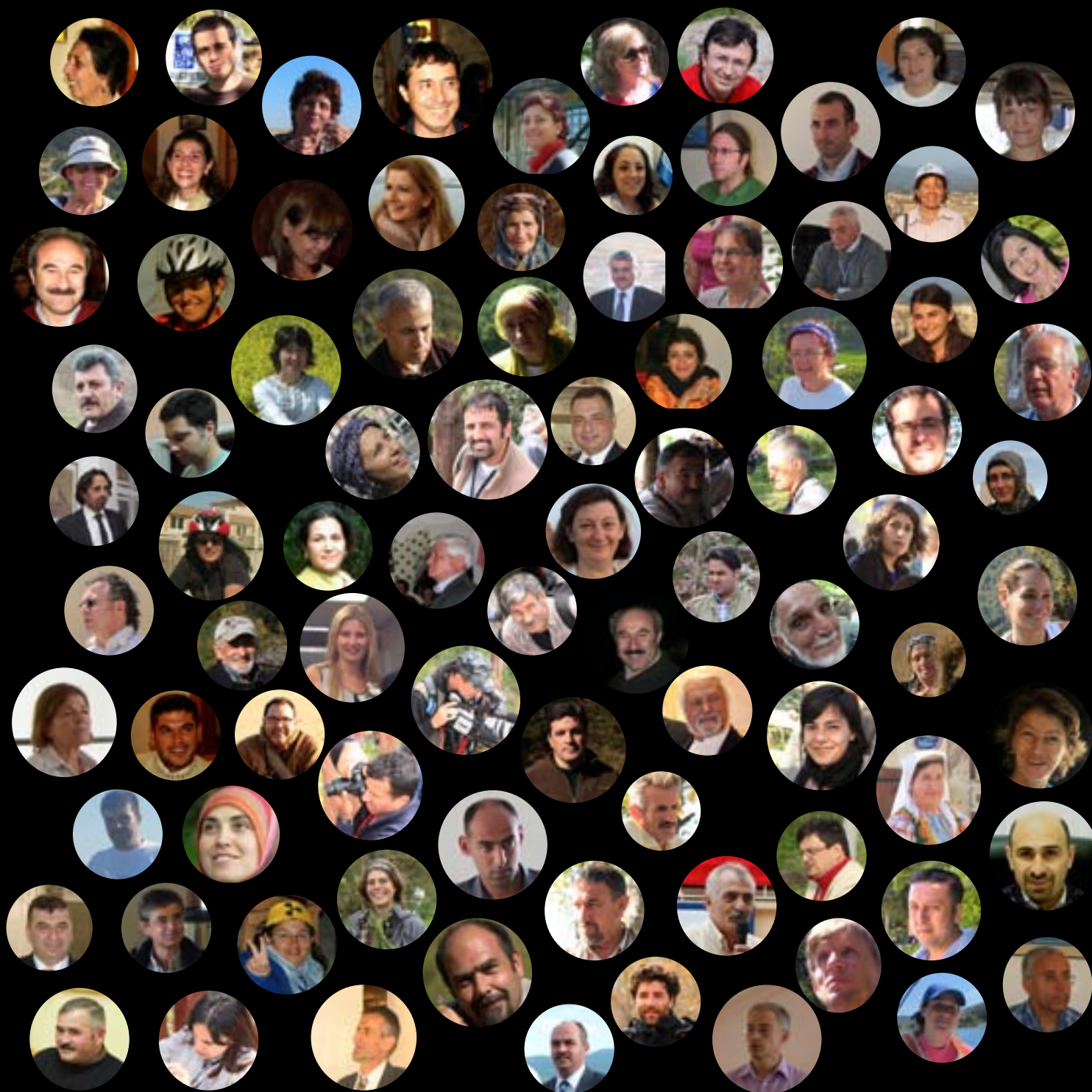
A. OZAN ÇEKİÇ

GÖKMEN ARGUN

Teşekkürler

Proje deneyimlerini, fotoğraflarını ve uzmanlık konularıyla ilgili bilgilerini bizimle paylaşan GEF SGP ailesi üyelerine teşekkür ederiz.

Hep Yanımızdasınız!

GEF SGP ailesi olarak aramızdan ayrılan dostlarımızı saygıyla anıyoruz.

Prof. Dr. Demir İnan (1944 – 2014)

Ankara Üniversitesi Fizik Yüksek Mühendisliği Bölümü'nden mezun olan İnan, Atom Fiziği kürsüsünde akademik hayatına başladı. Hacettepe Üniversitesi Fizik Mühendisliği Bölümü'nün kurucuları arasında olan İnan, 2011 yılında Hacettepe Üniversitesi'nden emekli oldu ve çalışmalarını Temiz Enerji Vakfı (TEMEV) çatısı altında sürdürdü. 1975-76 yılları arasında Fizik Mühendisleri Odası genel sekreterliği ve 1988-90 yılları arasında yönetim kurulu başkanlığı görevlerini yürütmüştür. 1990'lı yılların başından itibaren yeni ve temiz enerji kaynakları ve Türkiye'de uygulamaları konularında çalışan İnan, tüm akademik yaşamı boyunca Türkiye'de fizik bilimine ve özellikle yeni ve temiz enerji kaynaklarının yaygınlaşmasına çalışmıştır. 1992'de kurulan ISES-TR'nin kurucuları arasında olan İnan, 1993 yılında Hacettepe Üniversitesi Güneş Evi'nin, 1994 yılında Tübitak'ın da desteği ile Temiz Enerji Vakfı'nın (TEMEV), 1996 yılında Hacettepe Üniversitesi Yeni ve Temiz Enerji Kaynakları Araştırma Merkezi'nin (YETAM) kurucuları arasındadır. 1999 büyük depremde BM çadır kentine dünyanın ilk Temiz Enerjili Güneş Evi ve Parkı'nın TEMEV olarak hayata geçirilmesini sağlayan İnan, Hacettepe Üniversitesi, BM, UNDP ve GEF SGP, MEB gibi kurumların desteği ile Türkiye'de pek çok projeye imzasını atan yeri doldurulamayacak bir Temiz Enerji tutkudur. 1944 doğumlu olan Prof. Dr. İ. Demir İnan, 2014 yılında vefat etmiştir.

Şemsettin Eser (1946 – 2011)

1946 doğumlu olan Şemsettin Eser, Türkiye'de çevre hareketinin görünmez liderlerinden biriydi. İskenderun Çevre Koruma Derneği Başkanı olan Şemsettin Eser, 17 Eylül 2011 günü aramızdan ayrıldı. Şemsettin Eser'i dostu Oktay Demirkan (DAÇE'nin kurucusu) şu cümlelerle anlatıyor: "Şemsettin ile 1990'dan beri çevre için birlikte mücadele ederdik. Şemsettin mesafe önemsemezdi. Katılımcıydı, çalışkan ve üretkendi. Karşılaştığımız sorunlara, hemen çözüm önerileri üretti. Nerede olunması gerekiyorsa, orada olurdu. Sinop'ta da nükleere karşı çıktı, Mersin'de de... Bergama'da da oldu, mücadelenin sürdüğü başka bir yerde de..."

Hasan Yavuz (1955 – 2013)

Hasan Yavuz, 1955 yılında Artvin Borçka Camili köyünde doğdu. Camili İlkokulu ve Borçka Ticaret Lisesini bitirdi. Askerlik dönüşü kısa süreli İstanbul'da kaldıktan sonra Camili köyüne döndü. Bölgenin ormanlarını araştıran uzmanlarla tanıştıktan sonra bölgenin korunması için yıllarca emek verdi. Bu amaçla Camili (Macahel) Çevre Koruma ve Geliştirme Derneği'ni kurdu, yıllarca başkanlığını yaptı ve Camili Havzası'nın Türkiye'nin ilk Biyosfer Rezervi olmasını yöre halkıyla birlikte destekledi. Camili Havzası'nın korunması ve tanınmasında öncülük yapan ve büyük emekleri olan Hasan Yavuz, 8 Haziran 2013 günü aramızdan ayrıldı.

Güner Mutaş (1947 – 2014)

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nün iki kurucusundan biri olan Güner Mutaş, 24 Haziran 1947'de Ankara'da doğdu. Lise yıllarını İzmir'de geçirdi. 1964 yılında İzmir Koleji'ni bitirdi. 1970 yılında ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden mezun oldu. 1973 yılında Mimarlık Ana Bilim Dalı'ndan yüksek lisans derecesini aldı; ODTÜ Mimarlık Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. 1974'ten itibaren Mehmet Asatekin ile birlikte Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nün kuruluş çalışmalarını yürüttü. 1976'da öğretim görevlisi oldu; temel tasarım derslerine, endüstriyel tasarım seçmeli dersine ve yaz stajlarına katkıda bulundu.

1976-78 yılları arasında Danimarka'da Royal Danish Academy of Fine Arts'da Erik Herlov ile çalıştı. 1979'da Endüstri Ürünleri Tasarımı lisans programının açılmasıyla birlikte bu bölüme geçti. 1985 yılı Nisan ayına kadar çok çeşitli dersler verdi. 1985-1994 yılları arasında ODTÜ'deki tam zamanlı görevine ara verip profesyonel çalışmalarına odaklandı. ODTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nden emekli olduğu 2007 yılı Mayıs ayına kadar tasarım stüdyoları, stajlar ve mekanizma dersleri başta olmak üzere eğitime önemli katkılarda bulundu.

GEF SGP destekli Kerkenes Projesi kapsamında oğlu Korkut Mutaş ile beraber güneş enerjisi ile çalışan güneş ocakları, güneş fırınları ve güneş kutularını tasarladı; prototiplerini üretti. 13 Şubat 2014 tarihinde aramızdan ebediyete ayrıldı.

Heike Thol-Schmitz / Bahar Suseven (1962 - 2012)

Türkiye'ye ilk kez 1985'te gelen Heike Thol-Schmitz daha sonra Türkiye vatandaşlığına geçerek Bahar Suseven ismini aldı. Heike, Gökova Termik Santrali'ne karşı verdiği mücadele, doğanın korunması için yaptığı projeler ile su samurlarının ve kuşların yaşam alanlarının korunması için yaptığı çalışmalarla tanınıyordu. 1995'de Gökova-Akyaka'yı Sevenler Derneği Başkanı olarak seçildi ve bu görevini ölene kadar sürdürdü. Eşi Thomas ile düzenlediği resim sergileri ve kültür etkinliklerinin yanı sıra, Akyaka'nın ve Gökova civarının korunması için mücadele verdi. Türkiye'de başta Doğal Hayatı Koruma Derneği, WWF-Türkiye, Sualtı Araştırmaları Derneği, Doğa Derneği, TEMA Vakfı olmak üzere birçok sivil toplum kuruluşlarında bir dönem çalıştı veya projelerinde yer aldı. Yaptığı araştırmaları raporlar ve makaleler haline getirdi, sayısız konuşma yaptı. Doğa koruma alanında çalışan herkesin sevgisini ve saygısını kazandı. Yakın dostlarından Dr. Uygur Özesmi, onun ardından "sadece bizler değil, doğa da bir dostunu kaybetti!" diyor ve ekliyor: "Bahar, yılmaz bir doğa savunucusuydu, doğanın içinde yaşadığı mütevazı yaşamla savunduğu değerlerin hep arkasında bir yaşam sürdü. İnanılmaz bir kararlılık, tutku ve heyecanla çalıştı hep. Hayal etti, kağıda döktü, yaşama geçirdi, yazdı, anlattı ve durmadan üretti durdu. Türkiye vatandaşı olmaktan hep gurur duydu ve Türkiye doğasının korunması için yılmadan çalıştı, mücadele etti. Eşi Thomas bütün bu mücadelelerde ona büyük destek oldu, hep yanında yer aldı. Küresel ve ulusal bağlantılar kuran bir yerel mücadelenin ne kadar önemli olduğunu herkese uygulayarak gösterdi." Bahar Suseven, 22 Temmuz 2012 günü Akyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Victor Ananias (1971 – 2011)

1971 yılında İsviçre'nin Zürih kentinde dünyaya geldi. Babası  ilili olan Victor Ananias,  ocukluk yıllarını Almanya'da geçirdi. Altı ya ına geldiğinde ailesi doğal bir yaşamı seçerek Bodrum'a yerleşti. Burada Ege'nin toprak insanının gelenek ve bilgisiyle yetişen Ananias, 13 ya ından itibaren mi oluk,  i ek ilik, garsonluk, otel yöneticiliği ve turist rehberliği yaptı. 9 Eylül Üniversitesi İngilizce Bölümü'nde okurken eğitimini yarıda bırakarak kendini ve hayatı keşif seyahatlerine çıkmaya karar veren Victor Ananias, ekolojik mimari, ekolojik tarım, ekolojik mutfak gibi ekolojik yaşamla ilgili konularda yurtdışında çeşitli eğitsel faaliyetlerde bulundu. 1991 yılında turist rehberli inden kazandığı parayla köylerden doğal ürünler alarak bunları Bodrum pazarındaki küçük tezg hında satmaya, bilgilerini paylaşmaya başladı. Aynı zamanda ekolojik yaşamın değişik alanlardaki öğrenme sürecinin yo unla t  ı bu dönemde, ürün  e itlili ini artırarak kurduğu doğal ürün dükkanı ve daha sonra da sağlıklı içecek ve tatların sunulduğu, aynı zamanda çevrecilerin toplanma yeri olan Başak Cafe'yi açtı. Bir yıl sonra yine Bodrum'da hem dengeli beslenme mutfağı, hem ürün satış noktası, hem de eğitsel program ve toplantıların yapıld  ı uluslararası bir buluşma yeri olan Buğday vejetaryen restoran ve kültür merkezini açtı. Buğday dergisini, elle yazıp fotokopide  o altılmı  olarak ilk kez 1996 yılında bu mek nda okuruna ula tırdı. 1997 yılında ilk ekolojik mimari projesini hayata geçiren Victor Ananias, yurt çapında ve uluslararası platformlardaki deneyim ve ileti imlerinin  o almasıyla birlikte önce İstanbul'da daha sonra da Türkiye genelinde ekolojik tarımın yaygınlaşması, ürünlerin iç pazarda tüketicie ulaşması, t ketic bilincinin geliştirilmesi gibi konularda çalışmaya başladı. Victor Ananias son günlerine kadar yurt içi ve yurt dışında ekolojik yaşamın çeşitli alanlarında faaliyet gösteren vakıf, dernek ve şirketlerle işbirliği yaparak ve "Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Vakfı" kurulu  çalışmalarına devam ederek bu alandaki çabasını yaptığı işlerde ve kişisel hayatında sürdürüyordu. Ekolojik tarım alanında tüm dünyada tanınan ve uluslararası ekolojik tarım kuruluşları tarafından geleceğin 5 liderinden biri olarak gösterilen Victor, 3 Mart 2011 tarihinde aramızdan ayrıldı.

GEF SGP Ailesinden Görüşler

AYTEN KARACA

Kadın, binlerce yıldan bu yana geliştirerek kararlılıkla sürdürdüğü mesleki disipline sahiptir.

Bu mesleki disiplin içerisinde kadın; ana, aşçı, düzenleyen, besleyen, giydiren, terzi, eğitmen-öğretmen, yönlendiren, organize edendir.

Tüm bunları gerçekleştirirken her günü bir önceki günden daha az başarılı olmayan şekilde yürüten kişidir.

Sürekliliğin esas olduğu bilinci kadına anasında geçmiş gibidir.

Bu yüzden yüksek oranda kararlılıkla yarı yolda kalmaz ve kimseyi de yarı yolda bırakmaz.

Kadının bu özelliklerinin GEF SGP tarafından farkedilmiş olması projenin en önemli özelliği olarak karşımıza çıkmıştır.

Kadın; kendisine biçilen rol ya da kendisinin benimsediği işleri hiç aksatmaksızın sürdürme geleneğini bu proje kapsamında da başarıyla sürdürmüştür.

BAHAR UBAY

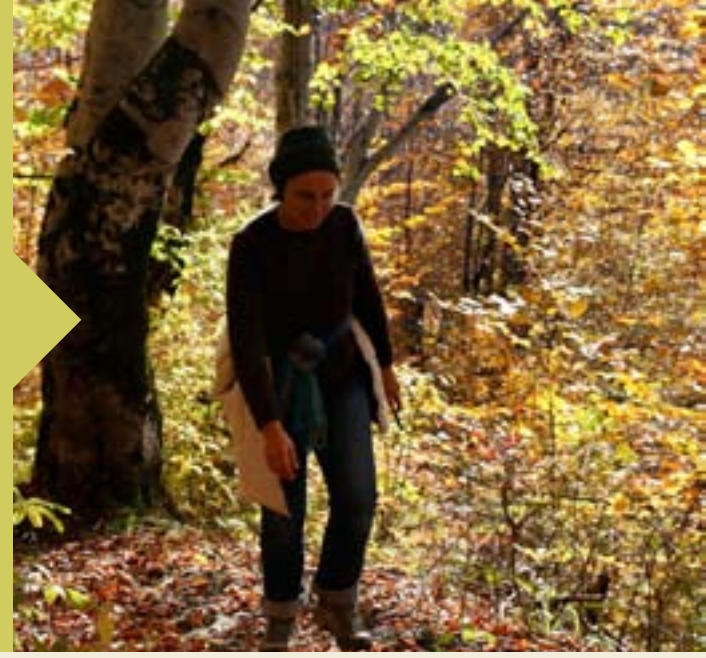

GEF SGP, ülkemizde çok farklı kesimden paydaşların Sivil Toplum Kuruluşları ile çalışma pratiğini kazandırabilen nadir başarılı modellerden biri olmayı başarabilmiştir. Proje paydaşları arasında ise, çeşitli il müdürlüklerinden muhtarlar, akademik kuruluşlara, kooperatif ve birliklere kadar çok farklı gruplar yer almıştır. En önemlisi de, etkileri sadece çevre koruma ile sınırlı kalmamış; yenilikçi, geçim kaynağı yaratan, etki alanı içerisinde sosyal açıdan da çok farklı zenginlikler katabilmiş bir program olarak yeni öyküleriyle çoğalmaya devam etmektedir.

BİLGİ BULUŞ

Benim için GEF SGP, çevrelerindeki sorunları sadece farketmekle kalmayan, çözüm de üretmek uygulamaya geçmek isteyen sivil girişimlere el uzatan bir program. Sivil girişimler, kamu ile ortaklıklar kuruyor, projeler geliştiriyor, kamuoyunu canlandırıyor ve değişimi başlatıyorlar. Artık, herşeyi devletten, başkasından bekleme devri bitti. Sivilleşme, sivil hareket, “yönetime katılım” yani yönetim dönemi. Yönetişim, içinde bulunduğumuz toplumsal, çevresel ve hatta ekonomik sorunlara çözüm üretmeye katılmayı anlatıyor. Birey olarak artık temsil edilmeyi, bizim adımıza birilerinin sorumluluk almasını değil, bizim harekete geçmemizi, görev almamızı gerektiriyor. Artık bireyler örgütleniyor, ortak hedef için tüm tarafları bir araya getiriyor ve kamu kurum ve kuruluşlarını da peşinden götürebiliyor.

SGP’yi anlatırken, en çok keyif aldığım da, eskiden sadece televizyonda, belgesellerde izlemeye alışkın olduğumuz çalışmaların artık Türkiye’de de olduğunu söyleyebilmek. Ve eklemek: Siz de bunun içinde olabilirsiniz. Önce farkında olarak, sonra birlikte analiz ederek, ortak hedefler koyarak... Bundan sonra kaynak bulmak işten bile değil.

ERDOĞAN ERTÜRK

Küresel Çevre Fonu (GEF) Küçük Destek Programı, küresel düşünceyi yerel uygulamalara aktaran önemli sivil toplum aktörlerinden birisidir. GEF SGP Türkiye Ofisi, kurulduğundan bugüne kadar Türkiye’deki birçok çevre ve sürdürülebilir kalkınma projesine destek vermiştir. Ülkemizdeki sivil toplum kuruluşları tarafından hazırlanan ve Küresel Çevre Fonu’nun politika, program ve öncelikleri ile uyumlu olan finansal anlamda küçük ancak taşıdığı değer bakımından ulusal ve küresel anlamda büyük projeler GEF SGP Türkiye Ofisi tarafından değerlendirilmekte ve desteklenmektedir.

Biyolojik çeşitliliğin korunması, iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması, arazi bozunumunun önlenmesi, kimyasallar ile mücadele ve buna benzer birçok küresel ve ulusal düzeyde önem arz eden çevre ve doğa koruma faaliyetleri konusunda birbirinden farklı ve etkileyici projeler hazırlayan sivil toplum kuruluşlarının bu konuya olan duyarlılıkları ve çabaları GEF SGP Türkiye Ofisi ve projeleri değerlendirmekle görevlendirilen ve bizlerin de içinde yer aldığı “Yönlendirme Komitesi” tarafından her zaman büyük bir memnuniyet ve övgü ile karşılanmıştır. Bugüne kadar finansal ve teknik olarak GEF SGP tarafından desteklenen projelerin ülkemize ve küresel anlamda da dünyaya doğa koruma ve sürdürülebilir kalkınma konularında önemli katkılar yaptığını ve bundan sonra da yapmaya devam edeceğini ifade etmek isterim.

FIGEN AR

Kavurucu sıcakta bir ağacın gölgesinde serinlemek, buz gibi bir kaynak suyunu içmek, bir nehrin sığ sularında yalın ayak dolaşmak, kuş cıvıltılarıyla uyanmak ne güzeldir. Yağmurdan sonra mis gibi toprak kokusu, yeni biçilmiş çim kokusu, yüzlerce canlıyı koynunda besleyen masmavi denizlerden gelen yosun kokusu ne güzeldir.

Bu güzellikleri bu kokuları çocuklarımızın, torunlarımızın da yaşamasını ve hissetmesini çok istediğim için GEF SGP projelerimizi çok önemsiyorum. İyi ki komite üyesiyim.

KATALİN ZAİM

GEF SGP, yolculuğuna başladığı 1993 yılından beri Türkiye’de özellikle yerelde önemli değişikliklerin öncüsü oldu. Yerelden edinilen deneyimlerin ulusal çalışmalara ve politikalara yansımada rol oynadı. Türkiye’nin dört bir yanında Sivil Toplum Kuruluşlarına ve yerel topluluklara verdiği destekle; türlerin, türlerin yaşam alanlarının, bu alanları paylaşan insanların geçim kaynaklarının korunması için umut oldu. UNDP’nin uygulayıcı kuruluş olduğu GEF SGP; ormanlardan kıyılara, sulak alanlardan türlere, enerji verimliliğinden biyoyakıtlara, yenilenebilir enerji kullanımından tarımsal uygulamalara, arazi bozulumundan iklim değişikliğine uyuma kadar değişen birçok konuda birbirinden farklı projenin hayata geçmesini sağladı. Bunları yaparken yöre halkının ihtiyaçlarını, katılımcılığı, geçim kaynaklarının çeşitlendirilmesini her zaman göz önünde bulundurdu. GEF SGP, desteklediği projelerle Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının proje geliştirme ve uygulayabilmesine, dolayısıyla sivil toplumun gelişmesine katkı sağladı. GEF SGP, küçük bütçelerle büyük etkiler yaratılabileceğinin somut bir örneğidir.

ÖZGE GÖKÇE AKTAŞ

GEF SGP diğer fon kaynaklarına benzemeyen bir yapı. İnsanın insana ve insanın doğaya dokunduğu noktada, tam o anda ve orada olmaya çalışan; proje yapar gibi değil de, abi-kardeş oturmuş bir sorunu çözmeye çalışan; yapılandırılmış toplantılarla değil de; dost sohbetleri ve fikir alışverişiyle daha iyi, daha güzel, daha sağlıklı, daha adil bir dünya hayalini buna gönül vermiş herkesle beraber gerçekleştirmeye çalışan bir büyük çaba benim gözümde.

Tam da bu nedenle sadece Türkiye'nin değil; tüm dünyanın SGP benzeri oluşumlara ihtiyacının giderek artarak devam ettiğine inanıyorum. Küreselleşme, vahşi kalkınma siyaseti, bitmez tükenmez yatırım planları ve para politikalarının gölgesinde; doğaya verilen zararın topyekün tüm yaşama darbe olduğunu kabul etmek ve bu gidişe dur demenin önce birey, sonra toplum olarak insan-doğa ilişkisindeki yıkıcı örüntülerin dönüşümünü talep etmekle gerçekleştirebileceğini düşünüyorum. SGP felsefesi bize bu dönüşümü gerçekleştirebilmek için gerekli temel araçlardan biri. SGP'ye daha çok ihtiyacımız var.

KEREM ALİ BOYLA

Son 20 yılda dağıtılan çevre fonları ağırlıklı hükümetlere, yerel yönetimlere ya da uluslararası ağlara üye olan dernek veya vakıflara aktarıldı. Büyük ölçeklerde belirlenen öncelikler ve yüksek hedef beklentisi nedeniyle küçük çevre inisiyatifleri kendi ihtiyaçları için destek almakta zorluk çektiler, ya da "nabza göre şerbet vererek" ilk amaçlarından taviz verdiler. Bu bağlamda GEF SGP yerel grupların kendi öncelikleri doğrultusunda proje yapmaları için en etkili araçlardan biri oldu. Sonuçta GEF SGP hem halihazırda çalışan önemli gruplara desteğini sürdürdü, hem de yeni oyunculara kapılarını açarak herkese eşit yaklaştı.

MURAT TAŞDEMİR

Eğer iyi bir fikrin varsa aklında... Ben bu fikri uygulamam ve dünya değişir diyorsan... Fikrin sadece sana değil herkese hizmet eder kanıdaysan... Sen inandıysan ve diğerlerini de inandıracak enerjin varsa... Herşeyden önce bu işleri yapmaya gönüllüysen... Kadın eşittir insan ve o da eşittir erkek diyorsan hiç çekinmeden GEF SGP'ye gel derim! Bir fikir de sen at ortaya! Bak gör ne kadar güzel olacak dünya!

SOLMAZ KARABAŞA

Doğa koruma bir insan etkinliğidir ve ancak insanla birlikte hayata geçirilebilir. Çevre sorunları ise ekolojik ilkeler gereği çok küçük yerlerde olsalar bile büyük etkiler yarattığından, büyük görünen o sorunların çözümü için sorunun temelinden, yerelden başlamak gerekiyor. İşte GEF SGP'nin başarısının altında yatan temel etkenler bunlardır. SGP, projelerini sorunların başladığı yerlerde, o bölgenin insanın isteği ve eylemi ile gerçekleştiriyor.

SUADE ARANÇLI

“Bu program ülkeye girdiğinden bu yana pek çok olumlu değişime de hizmet etti” demek bence hiç de abartı değil. Bir kere büyük, küçük tüm programlar buradaki yaklaşımlardan etkilendi, yararlandı. Çevreye getirdiği faydalar yanında sosyal etkisi de oldukça yüksek bir program. Bu alanda çalışanlar ve bu konular üzerinde düşünenler çok yakından takip ediyor. Daha geniş program ve projeler için de bir zemin hazırlıyor.

Bence en belirgin özelliği daha projelerin seçiminden önceki aşamalarda verilen desteğin düzeyi. Projeler seçilsin, seçilmesin oldukça öğretici bir süreç. Seçim aşamasında ise hazırlanan proje, her boyutu ile projeyi hazırlayanlar tarafından konularında deneyimli uzmanlarla tartışılarak değerlendiriliyor. Bu da uygulanan projenin sadece bulunduğu yörede değil bu alanda faaliyet gösterenler tarafından örnek alınarak sonuçlarının geniş ölçekte etkili olmasında başlıca etken. Projelerin hazırlık aşamasından başlayarak sonrasında sonuçlarının değerlendirilmesi ve takibi ile son derece tutarlı ve tanınan prestijli bir program.

TANSU GÜRPINAR

Sivil Toplum Kuruluşları tarafından sunulan projelere verilen GEF SGP desteği, küçük gayretlerle büyük işler başarmanın çeşitli örnekleriyle doludur. Bu bakımdan projelere verilen destek ve bu destekle projenin hayata geçirilmesi kaldıraçlara benzetilebilir. Burada SGP'nin verdiği finansal destek sınırlı olmakla beraber projelerin seçiminde gösterilen dikkat ve özen, uygulama sırasındaki disiplinli izleme ve yönlendirmeler sonucu, olaya gönülden inanmış sivil toplum kuruluşlarının öngörülerini, beklentileri, hayalleri gerçekleştirebiliyor. Alınan sonuçların etkisi yerel, bölgesel ve ülkesel olabilmekte ve küresel ölçekteki çalışmalar için örnek oluşturmaktadır.

SGP tanındıktan sonra STK'lar için verilen destek bir umut kaynağı olmuş, gerçekleştirmek istenilen çalışmaları uygulamak için ciddi bir motivasyon yaratmıştır. Farklı alanlarda çalışan STK'ların projelerinin birbirlerine tanıtıldığı “Projeler Buluşması” toplantıları sonucu SGP büyük bir aile yapısına kavuşmuştur. Bu büyük ailenin üyeleri objektiflere gülen yüzlerle poz vermişlerdir.

GÖKMEN ARGUN

Geçmişte, "Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları" kitabını çok büyük bir ekiple hazırlıyorken, o sırada SGP Ulusal Koordinatörü olan Bilgi Buluş elimizden tutuvermişti. Hemen yetişen, projenizin önemini sizin gözlerinizden görebilen ve size güvenen bir program olduğunu o gün kavramıştım. GEF SGP heyecanlı renkli ve her günü aktif bir program. Dostlar, meraklılar ve doğaya ve dünyaya koyabilecekleri katkının heveslendirdiği yüreklerle çevrili büyük bir dünya.

Benim için en önemli yanı ise, coğrafyaların doğanın güçlü etkisiyle şekil almış dönüşmüş yeniden oluşmuş yerel kültürleri, gelenekleri ve bilgiyi odağına almış olması. İklimle mücadelede özellikle, çalışmaya yerel toplumlardan başlıyor olması. Kadın ve gönüllülük gibi gelişmesi umulan alanlarda da söyleyecekleri, önerecekleri olması.

Bu özellikte bir programın ülkemiz ve dünyamız için elzem ve vazgeçilmez olduğunu düşünüyorum, çözümlerin sivil hareketlerde olduğunu düşündüğüm gibi.

BAŞAK OKAY

Daha sağlıklı, daha düzenli ve daha güzel bir çevre hayali ile biraraya gelmiş iyi yürekli insanların birbirlerinden güç alarak doğaya dokundukları büyük bir felsefe. Para politikaları ve sermayenin çıkarlarına rağmen doğayı kendi haline bırakmak için verilen çok değerli bir çaba. Tamamen doğayı tahrip etme ve kar amacı güden bu gidişata dur demek adına bir birey olarak az da olsa katkı varsa bana bu fırsatı verenlere büyük bir teşekkür borçluyum demektir. Ne mutlu bana ki el ele, gönül gönüle verilen bu mücadelede varolabilmiş ve küçük de olsa bir halka olup zincirde yer alabilmişim.

AYŞE ORUÇ

Haziran 2007-Haziran 2008 arasında, GEF SGP desteğiyle Akyatan Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'nda, teknik ortağımız Adana İl Çevre ve Orman Müdürlüğü ile birlikte, "Doğa Korumada Kamu-Sivil Toplum Kuruluşu-Yerel Halk İşbirliği: Akyatan Örneği" projesini gerçekleştirdik. Bir ilkbahar akşamı Kapı Köyü Muhtarlığı'nın duyurusuyla köy kahvesinde yaban hayatı içerikli bilgilendirme sohbetimize katılan yöre çiftçileri ve uzmanlarımız, alanda yaşayan yaban türleri, doğa koruma çalışmaları, türlerin birbirleriyle ve insanla ilişkilerini karşılıklı soru-cevaplarla paylaştık. Yaban hayvanlarının tarımla ilişkisini anlatırken örneklerin etkin paylaşım yöntemi, faaliyet zamanının yöre halkının yaşamı ile uyumlaştırılması, yöre halkının öncelikleri, yaban hayvanları hakkında yörede doğru bilinen yanlışlar gibi yol gösterici bilgilerde karşılıklı paylaşımdan edindiğimiz deneyim ve SGP Ailesi'nin katılımcılığın yaygınlaştırılmasına yönelik rehberliği, projemizin, yaban türleri envanteri hazırlamanın çok ötesine geçmesine yardımcı oldu. Doğa korumada farklı bakış açılarından parçaları birleştirip, birbirimizi anlayacak ortak dili bulabildiğimizde daha hızlı, olumlu, anlamlı ve sürdürülebilir sonuçlara ulaşabiliyoruz. Yıllar içinde aynı alanda, yerel kurumların sürdürülebilir işbirlikleri ve deneyim paylaşımıyla çalışmalarımıza devam etmemize destek olan SGP Ailesi'ne tekrardan içten teşekkürlerimizle.

ELİF ASUMAN KORKUSUZ

GEF SGP ile Türkiye Doğal Hayatı Koruma Derneği'nin 2001 senesinde Ankara'da düzenlediği "Çevre Koruma Projeleri Geliştirme Eğitimi"ne katıldığım ilk olarak tanıştım sanırım. Özellikle Zeynep Bilgi Buluş'un, Güneşin Aydemir'in ve katılan derneklerin temsilcilerinin heyecanları hala aklımda ve yüreğimde... O sırada Çevre Yüksek Mühendisi olmuş; ve doktora süren bir öğrenci olmama rağmen, doğa ve çevre koruma projelerinde Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı'nı ilk olarak SGP'nin bu eğitiminde öğrendim. Ve sonraları profesyonel meslek hayatımda hazırladığım, yer aldığım, koordine ettiğim çeşitli projelerde de bu eğitimin bende kalan çok yönlü izlerinin faydasını çok gördüm. Ne ilginç değil mi? Sadece bir kaç gün süren yoğun içerikli bir eğitime katılabilmiş olmam sayesinde, ben de kocaman SGP ailesinin bir bireyi oldum. Yıllar sonra SGP tarafından desteklenen Kerkenes Projesi'nin proje koordinatörü olduğumda, sevgili Gökmen Argun'un ve sevgili Özge Gökçe'nin proje yürütülürkenki desteklerini, gülyüzlerini, olumlu yaklaşımlarını ve dostluklarını da hiçbir zaman unutmayacağım. SGP çevre alanında küçük bir destek fonu olabilir, ancak etkisi çok yoğun, özel, "butik" bir program... Gelecekte de yeni ve yaratıcı projelerde tekrar biraraya gelmek umuduyla...

ESİN IŞIN

GEF SGP çok sayıda değerli projeye destek vermesinin yanı sıra, fon başvuru tecrübesi olmayan grupların projelerini hayata geçirebilmeleri için de çok güzel bir olanak sunuyor. Projenin yazılmasından tamamlanmasına kadar geçen tüm süreçte SGP ekibi sabır ve yardımlarını hiç esirgemiyor. Doğal kaynakları hızla tükenen ülkemizde yerel ve küçük ölçekli projeler samimi bir çalışma ortamı sunarak yöre halkının ve yerelde birçok kişinin projenin bir parçası olma şansı yaratıyor. Türkiye'nin dört bir yanında desteklediği farklı projeleri buluşturarak farklı çalışma gruplarının ve ortak ilgi alanlarına sahip kişilerin iletişimini güçlendiriyor.

GÜVEN İSLAMOĞLU

Yeşil Doğa programında doğa ve çevre ilgili onlarca proje ve hikayeyi ekrana taşıdık. Taşımaya da devam ediyoruz. Ekrana taşıdığımız projelerin önemli bir kısmının GEF SGP tarafından desteklenen projeler olduğunu daha sonra fark ettik. Ortaya çıkan çarpıcı işlerin çok küçük bütçelerle gerçekleştirilmesi bizi şaşırttı. Küçük projeleri birbirine ekleyerek geniş kapsamlı programlar yapma şansımız oldu. SGP'nin desteklediği projelerle bilgi ve görüntülere daha kolay ulaşabildik.

GALİP ENER

Orhanlı Köyü Karakoç Deresi toprak erozyonu ile mücadele projemize 2012 yılında GEF SGP desteği ile başladık. Proje başlamadan önce dere kenarında erozyona uğramış yerlere bakarken Bilal Amca'nın tarlasını toprak erozyonuna karşı korumaya çalıştığını gördük. Yöntem aslında son derece basitti. Bilal Amca'ya "Bunu neden yapıyorsun?" diye sordüğümüzde, dedesinin babasına, babasının da ona söylediği tek bir cümleyi bize söyledi: "Su çalından korkar." Bu cümle inanılmazdı, bizi çok etkilemişti. Biz ne yaparsak yapalım eğer çalı yoksa toprak erozyonunun önüne geçmek mümkün değildir. Bilal Amca'nın söylediği bir cümle bize ilham kaynağı oldu projemizi bunun üzerine yazdık. Böylece derenin kendi ekosistemini korumasını ve canlı çeşitliliğinin daha çok artacağını anlamış olduk. Projemizi bu şekilde gerçekleştirdik. Umarım bu proje tüm toprak kaybı yaşayan derelerde uygulamaya geçer; böylece doğanın kendi dengesini devam ettirmesini sağlamış oluruz.

CEM ORKUN KIRAÇ

GEF SGP hibeleri ile desteklenen her bir proje aslında doğaya verilen birer can suyu.

Sualtı Araştırmaları Derneği (SAD) 20 yaşında bir dernek ve kurulduğu 1994 tarihinden günümüze kadar birçok GEF SGP projesi gerçekleştirdi. Birçok proje tamamladık ve çoğunda önemli sonuçlar, somut çıktılar elde ettik. Gerek büyük, orta ölçekli projeler olsun gerek küçük ölçekli projeler olsun doğanın korunmasında, SAD özelinde deniz ve kıyı ekosistemlerinin korunmasında, bu projelerle tuğla üstüne tuğla koymanın, sorunları küçük adımlarla da olsa çözme yolunda mesafe almanın ne demek olduğunu gördük ve yaşadık.

Bu gibi proje fonlama imkanları olmasa STK'lar bazı somut adımları gerçekleştiremezdi. Küçük ölçekli proje destekleri, fonlarının küçük ölçekli olmasının bir dezavantaj gibi görünmesinin yanında aslında bence önemli bir avantaja sahip; o da projenin bir seneyi pek geçmeyen sürelerde yani nispeten kısa sürelerde gecikmeyen vurucu sonuçlar alınmasını teşvik eden bir yapıya sahip olması. Amaç ve faaliyetleri buna göre tasarlamak ve en geç bir sene sonunda belli sonuçları almayı hedeflemek çok mantıklı. Uzun soluklu projelere ve hatta daha uzun dönemlere yayılmış programlara ihtiyaç olduğu gibi, aralara serpiştirilmiş kısa vadeli doğa koruma projelerinin gerekliliğine inanıyorum. SAD bunu birçok defa tamamlamış bir STK olarak aldığımız somut sonuçlarla bu tecrübeyi edinmiş bir dernek.

GEF SGP yereldeki STK'ları da bu projelere katarak Türkiye'de ciddi anlamda bir STK ve doğa koruma odaklı kurumların kapasite artırımı hedefine de hizmet etmiş oldu.

MUSTAFA EMİR CİLASIN

GEF SGP aktivist çalışmalar yapan, bir değişiklik yaratarak çevresindeki yaşama ve doğaya katkı sağlamak isteyen sivil toplum örgütleri için bulunmaz bir fırsat. Çevremizdeki sorunlara sadece çözüm üretmek değil, sorunlara çözüm paydaşı üretmesi açısından da önemli. Her proje aktif bireyler, vatandaşlar yetiştiriyor. Bu bağlamda gerçekleştirilen her proje kamu kurumlarının, sivil toplum ve yöre halkı ile iletişimini kuvvetlendirerek bir çözüm önerisi geliştirmesi anlamına geliyor.

NURAN TALU

Ne zaman ki yerel düzeyde yaygın etkisi olan projeleri araştırırsam karşıma GEF SGP'nin çalışmaları çıkıyor. Ne zaman ki bilindik sivil toplum kuruluşlarının dışında, inançlı çabalarla toplumda etki yaratarak doğayı korumayı amaçlayan küçük oluşumlar görsem, GEF SGP onların yanında. Ne zaman ki şimdi dünya neleri konuşuyor diye baksam, GEF SGP çoktan memleketimizde o konuşulanları projelendirmiş bile. GEF SGP sanki bir sivil toplum destek programı değil de, adresi herkese verilebilecek bir dost camiası gibi...

KEVSER SERİ

GEF SGP; gelecek nesiller, ülkesi ve dünyamız için, kendi evrende küçücük kalan ancak çarpan etkisiyle dünyaları değiştirebileceğine inanan, yüreği büyük, gönüllü insanların, hayallerini gerçekleştirmesi ve dünyaya katkı sağlayabilmesi, farkındalık yaratabilmesi, çirkin gidişata dur diyebilmesi için etrafındaki insanların gözünü açarak sahip olduklarının kıymetini bilmesini veya hak ettiği çevre dostu kaynaklara sahip olabileceğini gösterebilen Küçük Destek Programıdır.

Peki ya ben? Bir birey olarak şimdiye dek ülkem için katkı sağlayabildim mi? Öncelikle ulaşımında çoğunlukla bisikleti tercih ederek hem sağlığını, hem çevremi korudum. Bisikletin hayatımızın vazgeçilmez bir ulaşım, spor ve hobi aracı olduğunu göstermek için Türkiye'nin 7 bölgesinde ve yurt dışında 40.000 km'den fazla yol yaptım. Bunları internette paylaştım ve çevremde farkındalık yarattım. Bitti mi görevlerim? Hayır efendim! Daha yeni başlıyoruz ben olarak, biz olarak ve Türkiye olarak. Bisikletin çocuk oyuncağı değil de en çevreci alternatif ulaşım aracı olduğunu tüm ön yargıları kırarak bireyinden en üst düzey devlet yetkilisine, siyasilere, iş adamlarına kadar ispatlama zamanı geldi de geçiyor bile. Ülkemizde bisiklet yolları inşaa edilmeye devam edildikçe trafikte bisiklet kullanımı da o oranda artacaktır. Ancak öncelikle insanların beynindeki yanlış algıları değiştirmek, bisikleti hayatımızdaki her alana entegre etmek ve göz aşinalığı oluşturmak gerekiyordu.

Karadeniz'in ilk yavaş şehri Perşembe seçilince yıllardır Karadeniz coğrafyasında pedallayarak insanları doğa bisikletçiliğine şevk eden bendenizin aklına çok güzel bir fikir geldi. Yavaş şehir seçildiniz madem, öyleyse neden hayatınıza en sakın, en çevreci, en mütevazı, en sadık ulaşım aracını dahil etmiyorsunuz? İşte o andan itibaren ben ve ekip arkadaşlarım proje yazma sürecine girdik. Amaç bir hayali gerçekleştirmektir. Nihayetinde SGP sayesinde hayallerimiz gerçek oldu. Ordu'nun Perşembe ilçesinde bisiklet eğitimleri verdik, zabıta, çöp toplama, seyyar satıcı bisiklet modelleri yaptırarak teslim ettik. İlçede birçok dükkana "Bisiklet Dostu Perşembe" afişleri, etiketleri yaptırarak Türkiye'nin ilk bisiklet sayacını yaptırarak ilçeye kurduk. Bisiklet yolu yapımı için ilk adımları attık. Uluslararası Vona Bisiklet Festivali ile yerli ve yabancı turistlerin dikkatini tam da olması gerektiği gibi yeşille mavinin buluştuğu bu sevimli ilçeye çekmeyi başardık. İlçede bisiklet kullananların sayısı günden güne artıyor. Bu sayede karbon emisyonunun azaltılmasına katkı sağladık. Aslına bakarsanız biz bir değil birden çok hayalimizi SGP sayesinde Perşembe'de gerçekleştirdik. Darısı hayali büyük, çevresine katkı sağlamak isteyen ve bununla mutlu olabilen diğer insanların başına.

METİN AKSAZ

GEF SGP ile tanışmam 2000'li yılların başlarında sevgili babam sayesinde oldu. Aile olarak doğa korumacı bir geçmişim olması nedeniyle SGP ile tanışmamız çok isabetli oldu ve bu görüşmelerin başlamasından kısa bir süre sonra kendi derneğimiz olan Yaban Hayatını Koruma Derneği'ni kurduk. SGP'nin düzenlemiş olduğu bilgilendirme toplantılarını ve çalıştaylarını takip ediyordum. Bu da bizim derneğimizin kuruluşunda epey yol kat ettirmiştir. Çevremizde doğaya olan olumsuz insan baskılarını etkisiz hale getirmeye çalışırken çalışmalarımızı projelendirmemizde bize öncülük yapmışlardır. 2010 yılında 18 ay süreli bir proje desteği aldık ve bu proje ile ekip çalışmasını ve çevreye bilmeden veya bilinçsizce zarar veren insanı projelerimizde katılımlarını sağlayarak, karşımızda duran engeli desteğe dönüştürmeyi öğrendik.

OSMAN ERDEM

GEF SGP kuruluşundan bu yana, doğru yönetildiği takdirde küçük mali kaynaklarla da önemli başarılar elde etmenin mümkün olduğunu çok sayıda güzel örnekle göstermiştir. Kuş Araştırmaları Derneği tarafından yürütülen "Kara Akbaba Projesi" bu örneklerden sadece biridir. 2001 yılında SGP'nin sağladığı oldukça mütevazı bir bütçe ile başlatılan proje; hem tür koruma eylem planlarının Türkiye'nin doğa korumasındaki yerini almasında, hem de biyolojik çeşitliliğinin orman amenajman planlarına entegrasyonunda atılan ilk ve çok önemli bir adım olmuştur.

GEF SGP, sağladığı finansal desteğin yanı sıra bilgi ve deneyim aktarımı ile de Türkiye biyolojik çeşitliliğinin korunmasında "özellikle" yerel sivil toplum kuruluşlarının güçlenmesi için önemli katkılar sağlamıştır.

Teşekkürler GEF SGP Türkiye.

Dr. SEDAT KALEM

GEF SGP, kalkınma süreci devam eden Türkiye'de, sürdürülebilirlik ülküsüyle engin denizlerde ilerlemeye ve dalgalar arasında yolunu bulmaya çalışan sivil toplum hareketi için bir deniz feneri gibi: zaman zaman yol gösterici, zaman zaman destekleyici, zaman zaman ufuk açıcı... Türkiye'de sivil toplum SGP ile daha güçlü ve daha fazla özgüven ve deneyim sahibi... Çünkü SGP okulunda bir işbirliği ağının parçası olarak yalnız kendi yürüttüğünüz projelerden değil, başkalarının tecrübelerinden de öğrenerek ve paylaşılarak yeni fikirlerin ve çözümlerin dalga dalga yayılmasına katkıda bulunmuş oluyorsunuz.

Küresel Çevre Fonu Küçük Destek Programı

1992 yılında kurulan Küresel Çevre Fonu (GEF) Küçük Destek Programı (SGP) çevre sorunları üzerine 128 farklı ülkede yerel topluluklarla doğrudan çalışmaktadır. SGP, sürdürülebilir yaşam modelleri yaratırken 50.000 dolara varan hibe destekleriyle sürdürülebilir geçim kaynakları oluşturdu ve biyolojik çeşitliliğin korunması, iklim değişikliği etkilerinin azaltılması, iklim değişikliğine uyumun sağlanması, toprak erozyonu, kimyasal kirleticiler ve uluslararası su kaynaklarının korunması konularında bugüne kadar 18.000 toplum tabanlı proje destekledi.

GEF Küçük Destek Programı Türkiye Deneyimi (1994 – 2014)

© Doğa Kültür ve Yaşam Derneği

Şanlıurfa'da çöl varanı oyuncakları

GEF SGP, 20 yıl önce ülkemizde başladığında, sadece 33 ülke vardı programı uygulayan. Bugün GEF SGP, dünyanın 127 ülkesinde yüzlerce yerel halkı, onbinlerce tecrübeyi ve küresel değişimleri hayata geçiren dev bir aile.

Ulusal politikaları değiştirebilecek güçte öneriler, çözümler getirebilen, uluslararası ulusal ortak çözüm arayışlarını etkili biçimde hayata geçirebilen tecrübe edilmesini sağlayan, yerel bilgi birikimini, kültürel ve sosyal öncelikleri ve değerleri dikkate alarak yeniliklerin peşine düşebilen bir program.

Sürdürülebilir, birlikte, gerçek bir katılımı yönlendirilebilir, ortak faydayı, yoksullukla mücadeleyi, toplumsal cinsiyet eşitliğini, engellileri dikkate alan bir gelecek için en hızlı deneyimi ve dersleri çıkarabilen bir program.

© Buğday Derneği arşivi

TaTuTa çiftlikleri her milletten insanı buluşturdu.

Küresel Çevre Fonu (GEF) Türkiye Ulusal Değerlendirme Raporu SGP Türkiye'nin deneyimlerini şöyle özetliyor:

"Sonuç 10: SGP Türkiye'de GEF'in küresel ve yerel hedeflerine aynı anda ulaşabilmenin çok sayıda örneğini oluşturmakla öne çıkan büyük bir başarı sağlamıştır. GEF Türkiye'de yerel düzeyde doğal kaynak yönetim yaklaşımının ve yeterli kapasitenin geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır. Bu başarı, başta SGP Türkiye olmak üzere yine GEF kapsamındaki diğer küçük hibelere bir sonucudur. Bu değerlendirme SGP'nin özellikle yerel düzeyde sürdürülebilir çevre için, sürdürülebilir kalkınmanın sosyal ve ekonomik unsurlarını da dikkate alabilen çözümleri sunabilmekteki gücünü tümüyle görünür kılınmaktadır." (GEF Türkiye Raporu, GEF Değerlendirme Ofisi, Haziran 2010)

GEF Türkiye Ulusal Değerlendirme Raporu, SGP Türkiye'nin başarısını doğrulamaktadır. Raporun başka bölümlerinde de SGP Türkiye'ye yer verilmiş; özetle SGP'nin Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının en kolay ulaşabildiği, küçük bütçeli ama etkileri ulusal hatta küresel nitelikte olan, çevre ve doğa koruma çalışmalarına yöre halkını doğrudan dahil eden, sosyal boyutları ve yerel ekonomiyi dikkate almaya olanak veren bir program olarak ifade edilmiştir.

SGP, kırsalda yaşayan, üretken ve toprakla bağlantılı olan insanların yaşamını ve doğayı birlikte korumaya, onların doğa ile olan ilişkisini sürdürmeye destek veren, iklim değişikliğinin getirdiği tehditlere karşı daha dayanıklı olmalarını sağlayacak önerilerin örneklerini hayata geçiren çalışmaları strateji dâhilinde destekleyen, şeffaf bir programdır.

© Muğla Meyve Mirası Projesi arşivi

Gerçek paydaşlar süreci yönetebilir.

SGP Türkiye Neden Önemli?

1. SGP, ülkemizde çözümlere katkı koyan aktif ve güçlü bir sivil toplum oluşmasında çok önemli bir programdır. Desteklenen projelerle sivil toplum kuruluşları; ortaklıklar geliştirme, proje hazırlama, sunma, ekip kurma ve faaliyetleri bir takvim çerçevesinde uygulamada kapasite kazanırlar.
2. SGP Türkiye, sivil kuruluşlarına yaparak öğrenme deneyimi kazandırdığı gibi; başka ülkelerin proje deneyimlerinin el değiştirdiği transfer merkezi görevini görür. Bu şekilde, gerek eğitim gerekse paylaşım tecrübesi yüksek, iyi örneklerin ve öğrenilen derslerin el değiştirdiği büyük bir ulusal ve uluslararası sivil ağın parçası olmalarına olanak sağlar.

3. SGP, projeleriyle; hazırlık ve uygulama döneminde kaynakların verimli ve etkin yönetiminde yöre halkının devreye girmesine, yöresel sorunları birlikte düşünmek ve çözmek için kadınların, yaşlıların, çocukların ve engellilerin hassasiyet ve ihtiyaçlarını dikkate alınmasına, tüm tarafların dahil olmasına daha fazla fırsat sunabilen küçük çalışma ve izleme gruplarının oluşmasına olanak verir.
4. SGP'nin kısa süreli ve küçük bütçeli olması, sivil kurumlarını daha çok ortakla, daha yüksek motivasyonla, daha hızlı çalışmaya ve sonuç almaya teşvik eder.
5. SGP, ulusal politikaların yerelde uygulanmasına ortam hazırlar. Örneğin orta ve büyük ölçekli birçok GEF projesi, öncesinde SGP tarafından oluşturulmuş bir kapasite veya desteklenmiş bir projenin oluşturduğu altyapıları kullanmıştır.
6. SGP, yöre halkının kendi ihtiyaçlarını karşılama, ortak yönetim ve katılım tecrübelerini geliştirme, ekonomilerine katkı sağlayacak geleneksel uygulamaları geri kazanma veya fırsatları, yenilikleri güncel teknolojileri öğrenme ve uygulama yoluyla kendine yeter ekonomik ve sosyal yapılara dönüşmelerine fırsat sağlar.

© KuzeyDoğa arşivi

Kars'ta verici takılan bir kurt

SGP Türkiye Nasıl Çalışır?

- GEF Küresel Uygulama Dönemi Stratejisi, mevcut Ulusal Strateji Belgeleri taranarak her yıl ülkemiz koşullarına özel bir Uygulama Döneminde SGP stratejisi oluşturulur.
- SGP Ulusal Yönlendirme Komitesi, resmi, sivil ve akademisyen temsilcilerden oluşur. Üyeler 3 yılda bir uzmanlık alanı ihtiyaçları referans alınarak gözden geçirilir. Toplam Komite Üye sayısı ortalama 13-14 kişiyi geçmez. SGP Yönetimi; Komite üyeleri yanında Ulusal Koordinatör ve Program Asistanı aracılığıyla sağlanır. Finans yönetimi

Kayseri Tuzlası'nda kadın emeği

© GEF SGP arşivi

GEF SGP ailesi ulusal buluşmalarda bir araya gelir.

ve izleme uluslararası belirlenmiş kurallar dâhilinde UNOPS (Birleşmiş Milletler Proje Servisleri Ofisi) desteğiyle şeffaf olarak yürütülür.

- SGP Ulusal Strateji Belgesi, GEF İdari Odak Noktası tarafından kabul edildikten sonra açıklanır ve proje çağrısı yapılır. SGP fikir aşaması tamamlanmış ancak geliştirilme ihtiyacı olan başvuruların geliştirilmesine de destek verir. Gelen başvuru belgeleri, SGP stratejisiyle uygunluk, hedef ve faaliyet uyumu, zaman ve bütçe planlama mantığı, kurumsal kapasite, etkinlik ve sürdürülebilirlik kriterlerine göre Ulusal Yönlendirme Komitesi üyeleri tarafından değerlendirilir. Seçilen projeler Komite öneri notlarıyla güçlendirilerek son halini alır.
- Bir veya en çok bir buçuk yıl süresince uygulanmak üzere onaylanan projeler Ulusal Koordinatör ve Program Asistanı gözetiminde uygulanır, ara ve final raporlar ve alan ziyaretleri aracılığıyla izlenir.
- SGP yıllık bütçe gerçekleştirmeleri, dönem çıktıları, çalışanların performans değerlendirmeleri SGP'nin NewYork'taki Merkezi Birimi (CPMT) yönlendirmesiyle raporlanır, UNOPS tarafından izlenir.

© Behiye Yılmaz

Sayılarla SGP Türkiye

1. SGP Türkiye **5.300.000 Amerikan Doları (USD)**, ortalama **yaklaşık 10.000.000 TL**'nin üzerinde bütçenin ülkemizdeki sivil toplum kuruluşları tarafından özellikle yerelde yürütülen çevre koruma içerikli çalışmalarına aktarılmasını sağladı. Ülkemize girdisi sağlanan bu kaynaklar, sivil toplum kuruluşlarının ve ortaklarının nakdi ve aynı katkıları ile arttı. Resmi kayıtlara geçen eş-finance toplamı **8.500.000 USD** yani yaklaşık **17.000.000 TL**'dir.
2. SGP Türkiye toplam **13.800.000 USD (27.000.000 TL)** kaynağı ülkemize kazandırdı ve doğa dostu uygulamaları, çatışma çözümleri ve yenilikleriyle örnek çalışmalar gerçekleştirdi. Kaynaklar Türkiye'nin her bölgesinden gelen çalışmalara dağıtıldı, coğrafi yoğunlaşma yaşanmadı.
3. **Toplam 236 proje, 149 farklı sivil kuruluşu** (dernek, vakıf, kooperatif, meslek odası veya birlik) tarafından ağırlıklı olarak yerel ölçekte, yerel yönetimleri ve sivil toplum kurumlarını ortak olarak gerçekleştirildi. Her **5 projeden birinin** ikinci aşama uygulamaları da desteklendi.
4. SGP'nin ortaklık prensibi kapsamında; verilen hibe desteğiyle **714 ortak ve işbirlikçi kurum** projelere dâhil oldu, nakdi (örneğin, **Antalya Güneş Ev** Projesinde eş-financemanı SGP desteğinin **14 katına kadar yükseldi**) ve aynı katkıda bulunmak yanında proje süreçlerinin ve geleceğinin takipçisi oldular.
5. Bir kurumun başvurusu; GEF Uygulama Dönemi içinde en fazla 2 kez toplam bütçe 50,000'i geçmeyecek şekilde desteklenebilir. **149 farklı kurum** arasında 20 yıl ve 5 uygulama dönemi içerisinde sadece Sualtı Araştırmaları Derneği, deniz korumada aktif sivil kurum eksikliği sebebiyle **7 kez** olmak üzere en fazla desteklenen kurum oldu. Desteklenen 149 kurumları **15'i ulusal, 134'ü yerel** sivil toplum kuruluşlarıdır.

Doğa koruma çalışmaları bisikletle yapılabilir.

© Doğayı pedalla koru projesi arşivi

6. SGP Türkiye, dünyada yeni bir peyzaj koruma yaklaşımının uygulandığı **ilk 11 ülke arasında Türkiye**'nin de yer almasını sağladı. Uygulama alanı SGP Ulusal Yönlendirme Komitesi tarafından Datça ve Bozburun Yarımadaları olarak belirlenen alanda **9** proje desteklendi. Eşzamanlı projelerin yer aldığı çalışmayı anlatan **"Bilgi Paylaştıkça Çoğalır"** belgeseli, 2014 Nisan ayında yayınlandı ve yılsonunda kadar **2500 kişi** tarafından seyredildi. **CNNTürk "Yeşil Doğa"** programının **4 bölümünü** tümüyle SGP projelerine ayırdı.

7. Yeşil Oscar olarak bilinen ve Türkiye'ye bugüne kadar 3 kere verilen **"Whitley Award" ödüllerinin 2'si SGP'nin desteklediği yerel projelere** verildi. Tüm dünyada iki ödül sahibinin ülkemizden olması, büyük SGP ailesinde ülkemizin itibarını arttırdı.

8. SGP kaynağının, **39 milli parkımızın 22'sinde, 81 yaban hayatı koruma sahamızın 19'unda, 31 tabiatı koruma alanının 11'inde** ve sayısız **doğal sit alanında** yöre halkının koruma planlama ve uygulama çalışmalarında etkin rol oynamasına destek oldu. Türkiye'nin **9. Yavaş Şehri (citta slow) Halfeti'nin ilanı** "Halfeti Ekoturizm Projesi'nin en önemli çıktılarından biri oldu.

9. SGP **29 orman koruma** içerikli projeyi destekleyerek; **42.325 hektar** orman alanının korunmasına, **8.850 hektar** orman alanının iyileştirilmesine ve **900.000** doğaseverin gönüllü katkılarıyla **4 milyon fidan**ın toprakla buluşmasına sivil girişimlerin katkısını sağladı.

10. SGP desteği ile Doğal Hayatı Koruma Vakfı tarafından OGM ortaklığında yürütülmüş olan "Ölü Ağaçlar Yaşayan Ormanlar" projesi sonuçları 6389 No'lu Tamime yansıdı, ayrıca 26778 No'lu **Resmi Gazete'de** yayınlanan Yönetmelik ile yaşlı ağaçların ormanda bırakılması kararı resmileşti.

11. IUCN kırmızı listesindeki **32 nesli tehlike altındaki tür** için toplam **59.300 hektar alanda** (Alageyik, leopar, inci kefali, yediuyur, çöl varanı, sırtlan, vaşak, bozayı, toy, dağ horozu, Akbez geyik böceği, denizkaplumbağaları, ters lale, Datça hurması, Datça bademi, *Cladocora caespitosa*, *Phyllangia mouchezii*, *Madracis pharensis*, *Polycyathus muelleriae*, mercanlar ve pek çok bitki türü) çalışmalar yapıldı. DKMPGM ortaklığıyla Doğal Kaynak ve Biyoçeşitlilik Derneği tarafından yürütülen **leopar projesi**, 2013 yılında vurulan leopar ile ilgili değerlendirmelere önemli katkı sağladı. Tür koruma çalışmalarıyla biri **Birecik** biri **Siirt Yassı (Cıraf) Dağı** olmak üzere **2 yeni yaban hayatı sahası** ilanı için yöre halkının ve yöneticilerin talebiyle hazırlık çalışmaları yapıldı.

12. Sağlıklı beslenen nesiller için tarımsal biyoçeşitlilik alanında **28 yerli tarım türünün ve 40'in üzerinde varyetenin nesli** koruma altına alındı, bunlardan **16'sı sürdürülebilir pazarlara** ulaşabildi ve **9'u organik sertifikasyona** sahip oldu. Ankara keçisi projesi ile türün tekrar üretimi ve pazarının oluşması yanında **yün ve et verimliliğinin 2,5 kat artması** sağlandı.

© Çıralı projesi arşivi

13. Ülkemizde **deniz kaplumbağaları envanteri** çalışmalarında sivil kurumların gönüllü destekleriyle verdiği katkı büyüktür. SGP ilk envanter ve koruma çalışmalarını 2004'te desteklemiştir. Bu konudaki mevcut verilerin Doğal Hayatı Koruma Vakfı tarafından 2013'te **31 farklı kurum ve yaklaşık 100 kişilik** bir ekiple tekrar gözden geçirilmesine destek vererek güncel durumun ve değişimin ortaya konmasına katkı sağladı. Denizkaplumbağaları çalışmaları ülkemizde gönüllülüğün (yerli yabancı **yaklaşık 900 kişi**) yaygınlaşmasındaki en önemli çalışmalardan biri oldu. Çalışmalar sonucunda, ülkemizin Akdeniz'deki zenginliğini ve önceliğini vurgulamak için SGP desteğiyle hazırlanan **"100 Milyon Yıllık Yolculuk Belgeseli"** de yayınlandı.

14. Ülkemizde sivil toplum kanalıyla önemli doğa alanlarında ziyaretçi merkezi yapımı (**Beypazarı Ziyaretçi Merkezi, Yumurtalık Lagünü Ziyaretçi Merkezi**) teşvik edildi. Bu merkezler yılda **5.500 kişi** tarafından ziyaret ediliyor.

15. Ülkemizin **ilk 6 adet (25.000 km²)** Deniz Koruma Alanı'nın ilanı SGP'nin desteğiyle Sualtı Araştırmaları Derneği tarafından yürütülen projenin çıktılarından biri oldu. Bunu takiben Datça'da sürdürülebilir balıkçılığın güvencesi olan **4 balıkçılığa kapalı alan** daha UNDP çalışmaları sonucu ilan edildi. Hayalet ağların denizlere yılda

7.000.000 USD maddi zarar verdiği tespiti ve bununla mücadele için **11 önlem**in belirlenmesi, SGP destekli 3 proje tarafından ortaya kondu ve **17 hektarda** toplam **2.240 m ağın ve 17.000 m misinin** denizlerimizden temizlenmesi sağlandı. Akdeniz'e endemik 4 mercan kolonisi üzerinde **7 istasyonda 600 m'**de yapılan koruma çalışmalarında **47 gemi** çapası bölgeden temizlendi. Sorumlu Balıkçılık Projesi kapsamında **"Sorumlu Restoran Sertifikası"**, ülkemizde mavi bayrak süreci gibi sivil girişim olarak başlatıldı, resmileşmesi için adımlar atıldı. Sertifika **MedPAN iletişim ağı** tarafından takdirle karşılandı.

16. Türkiye'nin **ilk Yaban Hayatı Koridoru** oluşturulması için **23.500 hektarlık** bir alan planlandı. Bu koridorun oluşturulması için ağaçlandırma çalışmaları başlatıldı. SGP Kars yöresinde başarılı çalışmalar yapan KuzeyDoğa Derneği'ni yaban hayat ve koridor projesi ile destekleyerek çalışmalara katkı verdi.

Özgün Emre Can

17. Biyolojik çeşitlilik unsurlarına yer verilen orman amenajman planlama metodu, OGM ortaklığında Doğa Koruma Merkezi tarafından Gümüşhane Torul Ormanları'nda uygulandı. Bu deneyimi **24 Orman İşletme Şefliği** gündemine alındı. Uygulama **17.040 hektar orman alanının** biyolojik çeşitlilik değerlerini dikkate alacak şekilde planlandı ve **33 türün korunmasına** katkı sağlandı.

18. SGP destekli Antalya GüneşEv elektrik ihtiyacını tümüyle güneşten elde ediyor. GüneşEv günde 120 kilovat saat elektrik üretiyor ve **yılda 40,11 kg/m²/yıl karbon emisyonu azaltımı** yapıyor. Bahçesinde iklim dostu sera, kentsel aydınlatma vb. örneklerin de sergilendiği merkez **“Sağlıklı Şehirler 2011 En İyi Uygulama Yarışması”**nda ödül aldı. Antalya GüneşEv projesiyle tecrübe edilen teknik ve sonuçlar, İstanbul'da 13 iklim dostu binanın yapımına örnek oldu.

© Antalya Güneş Evi Projesi arşivi

Antalya Güneşevi

19. Yakıtı hariç kendi enerjisini (hidrojen, güneş ve rüzgâr enerjilerini üreten ve hibritleyen bir sistem) üreten **Eko-Karavan** özellikle Belediyelerin afet sonrası müdahale, gezici sağlık ve eğitim hizmetleri için kullanılabilir bir araç olarak **20 şehirde** tanıtıldı. **Abu Dhabi Dünya Enerji Fuarına** davet edildi; Suriye, Ürdün, Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri ve Avrupa'nın pek çok ülkesinde sergilendi.

20. SGP Türkiye, bisiklet kullanımının yaygınlaşması projelerini destekleyen tek hibe programıdır. Bu kapsamda desteklenen projeler, **4 üniversite yerleşkesinde bisiklet erişim planları** yapılmasını, 4 ilde mevcut ama kullanılmayan altyapıların kullanılabilir hale getirilmesini sağladı. SGP'nin de desteklediği Bisiklet Derneği, **Birleşmiş Milletler Günü** dâhil ulusal şenliklerin **pek çoğunda** bisikletlilerin tanıtımını yaptı. Öte yandan, gönüllü kuş gözlemcilerinin Kış Ortası Su Kuşu Sayım çalışmalarında bisiklet kullanımının olanaklı ve doğa dostu olduğunu ispat eden ve yaygınlaştıran Doğayı Pedalla Korumak projesi doğa koruma çalışmalarında da salt bir alanda **1.500 kg/yıl azaltım** sağlanabileceğini gösterdi. Her yıl sayımlarda ve ilgili toplantılarda konuya dikkat çeken STK, doğa koruma çalışmalarında bisiklet kullanımını yaygınlaştırma çalışmalarını sürdürmektedir.

21. SGP'nin desteklediği **Karbon Dostu Şehir: Bursa** projesi kapsamında Nilüfer Belediyesi, hanelerde **52.500 kg** azaltım ve 2008 yılında desteklediği **80.000 hane** ve bölgedeki okulların katkısıyla yapılan atık yağ toplama projeleriyle **927.069 kg atık yağın 331.994 kg biyodizele** dönüştürülmesini ve konunun ulusal gündeme taşınmasını sağladı.

22. SGP, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları, Kızılırmak Deltası, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları, Orman ve Biyoçeşitlilik, Küresel İklim Değişikliğine Yerel Çözümler gibi son derece kritik **30'un üstünde yayın** ve projeler dâhil **478 eğitim amaçlı toplantı**nın destekçisi oldu. Uygulamalı eğitimlerden **500.000'in üstünde kişi doğrudan** yararlandı. Bunların yanında Sivil İklim Zirvesi gibi lider çalışmaların fikir geliştirme aşamalarına dâhil oldu.

© Buğday Derneği arşivi

23. “Tarım Turizm Takası” bilinen kısa adıyla **TATUTA Çiftlikleri**, ilk olarak SGP tarafından desteklendi ve 2005 yılında kamuoyuna tanıtıldı. Ekolojik, organik ve geleneksel tarım pratiklerinin ve gönüllü tarım işçiliği yaklaşımının uygulandığı bu alternatif çiftliklerin sayısı 88’e yükseldi. **Her yıl 500’ün üzerinde turist** bu çiftlikleri ziyaret ediyor, tarımsal biyoçeşitlilik korumaya ve üreticilerine destek veriyor.

24. Özellikle **7 Ağaç** gibi ilk adımını SGP desteği ile atan ve 20 yıla yakın süredir devam eden çalışmalar dikkat çekicidir. Türkiye’de gönüllü hareketin yapıtaşı niteliğindeki bu projeler yanında *Caretta caretta*, Akdeniz Foku gibi tür izleme veya “Orhanlı Dere Geleneksel Yollarla Dere Islahı” gibi tüm köy halkının seferber olduğu katma değeri çok yüksek projeler **250.000’in üzerinde çevre gönüllüsünün** doğrudan desteğini aldı. Bu gönüllü ağı gerek resmi gerekse sivil doğa korumacı yetişmesinde önemli bir insan kaynağının oluşmasında rol oynadı.

25. Çıralı Organik Kutu Türkiye’nin yerel ürünlerinin aracı pazarlanmasının **ilk örneği**dir. SGP

desteğiyle kurulan **Türkiye Tohum Ağı**, ülkemizin tarımsal biyoçeşitlilik unsurlarının belirlenmesi, izlenmesi, pazar kaybetmiş yerel ürünlerin canlandırılması, ulusal olduğu kadar uluslararası bilgi ve deneyim alışverişi ve iyi uygulamaların yaygınlaşması açısından etkin bir iletişim ağıdır. **1.000’in üzerinde yayın** ve toplantılarla **“kent bahçeciliği”** uygulamalarının tanıtımı yapıldı. SGP destekli bu çalışmalarla sayıları **600’ü bulan “balkon bahçeleri”** uygulamasının da ilk adımları atıldı.

26. SGP tarafından desteklenen **236 projenin** yöre halkına sağladığı maddi kazanç ve geçim koşullarının iyileşmesi yönünde sayısal bir veri paylaşımı imkânsız görülmektedir. Ancak SGP ağırlıklı olarak desteklediği tarımsal biyoçeşitlilik projelerinin raporlarına dayanarak her birinin en az **4 köy olmak üzere 12 ailenin** yaşam koşullarını ortalama %25 oranında iyileştirdiği düşünülürse, basit bir hesapla yaklaşık **4.200 ailenin ekonomisinde %25 iyileşme** sağladığı ifade edilebilir. SGP’nin çalışma yaptığı hemen tüm köylerde çok yönlü bir refah artışı olduğu raporlarda görülüyor. Yerel ölçekte çalışan sivil toplum kurumları, çalışmalarında SGP prensiplerinden biri olan kadın ve engellilere öncelik tanıyorlar. Örneğin Bigadiç Alaçam Dağları projesinde ilçenin **zihinsel engelli 20 kadar genci** çalışmalara dahil oldu ve ailelerine katkı sağladılar.

27. SGP çalışmaları sürecinde **29 akademik tez çalışmasına** vesile oldu. Üniversitelerin ortaklığına büyük önem verilmesi, akademik çalışmaların da koruma ve yeniliklere daha fazla ilgili göstermesi ve girişimlerin hızla uygulamalara dönüştürülmesinde faydalı oldu.

GEF SGP Ailesinin Gurur Tablosu

© Akdeniz Koruma Derneği arşivi

Ekvator Ödülleri Gecesi, 2014.

Ödüller

Uzun ve gerçek bir serüvende her gelişme, faydalı olan her adım birer ödüldür. Ancak GEF SGP ailesinin doğru yolda olduğunu işaret eden, sonuç ve etkilerinin sınırları aşan, öncü adımların takdir edildiği ulusal veya uluslararası alanda ödüller ailemizi gururlandırdı.

GEF SGP ile birlikte çalışan proje koordinatörleri çeşitli alan ve içerikte ödüle layık görüldüler. Zamansız yitirdiğimiz Sevgili Victor Ananias yanında Güneşin Oya Aydemir,

© Buğday Derneği arşivi

Güneşin Oya Aydemir, Buğday Derneği.

DOĞAL ÖYKÜLER | 11

Prof. Dr. Mustafa Sarı, Nazmi Ilıcalı geniş zamana yayılmış zaman zaman GEF SGP tarafından da desteklenen çalışmaları doğrultusunda dünyanın ilk ve en geniş sosyal girişimci ağı olan Ashoka Vakfı'nın üyesi oldular. Ashoka Vakfı, günümüzün en acil toplumsal sorunlarına sistematik ve kalıcı çözümler getiren sosyal girişimcileri davet eden ve onların geliştirdikleri çözümlerin yaygınlaştırılması için maddi ve manevi destekleyen uluslararası bir yapı.

Çağan Şekercioğlu ve Prensess Anne

Yakın tarihe geldiğimizde, İngiltere'de faaliyet gösteren Whitley Doğa Fonu tarafından ulusal ya da bölgesel ölçekte koruma çalışmalarını hayata geçiren dünyaya örnek liderlere verilen ve Yeşil Oscar olarak bilinen ödül karşımıza çıkıyor. Bu ödül, Türkiye'de ilk olarak 2008 yılında Kars'ın sulak alanlarında KuzeyDoğa Derneği olarak yerel halkla gerçekleştirdiği koruma çalışmalarından dolayı Doç. Dr. Çağan Şekercioğlu'na verildi. 2013 yılında aynı yörede GEF SGP tarafından desteklenen Türkiye'nin ilk yaban hayatı koridoru ve nesli tehlike altındaki memelilerin korunması çalışmalarından dolayı Şekercioğlu ikinci kez ödüle layık görüldü. Whitley Altın Ödül olarak adlandırılan bu özel ödül dünyada ilk kez aynı alanda devam eden çalışmaları onurlandırmak adına verilmiş oldu. Aynı yıl Akdeniz Koruma Derneği tarafından deniz koruma alanlarının

etkin ve yerel tarafları aracılığıyla korunması alanında yine SGP tarafından desteklenen çalışmalar için Zafer Kızılkaya "Whitley Award" ile ödüllendirildi. 2013 yılında verilen 8 ödülün 2'si böylece ülkemizin oldu.

Yörede ısrarla sürdürdüğü çalışmalarından dolayı Şekercioğlu pek çok ödüle layık görüldü, ancak bunların arasında National Geographic tarafından 2011 yılının "Yükselen Kaşifi" ilan edilmesinin ve 2013 yılında "Risk Alanlar" ödülünün ayrı bir yeri var.

2013 yılında bir diğer ödül "Yer Yediuyuru Yok Olmasın" projesi kapsamında yürütülen fotokapan faaliyetleri sonucunda çekilmiş bir fotoğraf kapsamında verildi. Yaban Hayatı Araştırma Derneği'nin çalışmalar sırasında yakaladığı yediuyur fotoğrafı, doğada ilk kez fotoğraflanması kriteriyle BBC Wildlife tarafından ilk keşif ve tüm kategorilerde birinci seçilerek derneği büyük ödülün sahibi yaptı.

Yer yediuyuru fotoğrafı BBC fotokapan fotoğrafı ödülünü aldı.

© Halim Diker

Ekvator Ödülü Akdeniz Koruma Derneği'ne verildi.

© Akdeniz Koruma Derneği arşivi

2014 yılında Türkiye ilk kez Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın "Ekvator Ödülleri" başvurabilir ülkeler kapsamına alındı. Akdeniz Koruma Derneği, Gökova Körfezi'nde yürüttüğü "Balıkçılığa Kapalı Deniz Koruma Alanları, Deniz Koruculuğu ve Sürdürülebilir Balıkçılık" projesi kapsamındaki çalışmalarından ötürü Ekvator Ödülleri'nden birini ülkemize getirdi. 2014 yılında 1234 aday arasından sadece 25 yerel çalışmaya verilen bu prestijli ödül New York'ta, aralarında ünlü kişilerin de bulunduğu 4.500 kişinin katıldığı Lincoln Center'daki görkemli törende Yrd. Doç. Dr. İnci Tüney ve Zafer Kızılkaya'ya takdim edildi.

Antalya GüneşEv ve Ekolojik Eğitim Merkezi, Sağlıklı Şehirler 2011 En İyi Uygulama Yarışması'nda aldığı ödül sonrasında 2012 yılında Türkiye Uluslararası Yenilenebilir Enerji Konferansı (TIREC) kapsamında en iyi proje ödülüne layık görüldü. Temiz enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması amacıyla Antalya'da erişilebilir bir noktada yenilenebilir enerjinin uygulanabilirliğini iklim dostu bina, sera, aydınlatma, taşıt örnekleri üzerinden eğitimler aracılığıyla tüm ilgili taraflara anlatmak ve yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla hazırlanan merkez GEF SGP tarafından desteklendi.

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği'nin kurucusu ve derneğin GEF SGP destekli projelerinin yürütücülüğünü yapan Doç. Dr. Yücel Çağlar'ın yaşam

hikayesi "Yücel Çağlar: Gönüllü Emeğin Emekçisi" adıyla kitap olarak yayınlandı. Bu kitap, Kalkınma Atölyesi'nin Türkiye'deki gençler arasında "sosyal kalkınma" konusundaki bilinci artırmak amacıyla oluşturduğu Kalkınmaya Katkı Verenler Gençlerle Buluşuyor, Gençler Sosyal Kalkınmaya Katılıyor Programı kapsamında hazırlanmıştır.

GEF SGP Ulusal Yönlendirme Komitesi de ülkemizin alanında lider isimlerini ağırladı. Komitenin Onur Üyesi Tansu Gürpınar, uzun yıllar doğa koruma konusunda yürüttüğü çalışmalar yanında doğa fotoğrafçılığı alanında da çok değerli bir isim. İlk kişisel sergisini de Galeri Lotus'ta gerçekleştiren Gürpınar, "Türkiye'nin Doğası'ndan" adlı sergisi, İstanbul Sabancı Kültür Merkezi ve ODTÜ Galerisi sonrasında New York'ta da sergilenerek büyük ses getirdi. 1999 Yılında Salzburg Turizm Fuarı'nda Austria Turizm Dergisi tarafından düzenlenen bir yarışmada, T.C. Turizm Bakanlığı'nın Tansu Gürpınar'a ait "İstanbul" adlı afişi, ziyaretçilerden aldığı yüksek puanla Altın Grand Prix ödülüne değer görüldü. Gürpınar takım olarak katıldıkları Fotoğraf Sanatı Uluslararası Federasyonu (FIAP) Doğa Yarışması'nda da ödül aldı.

Dünya Ormancılık Günü etkinlikleri kapsamında Türkiye Ormancılar Derneği'nin her yıl verdiği "Sözüm var" ödülü, GEF SGP Ulusal Koordinatörü Gökmen Argun'a verildi. "Doğa koruma sivil inisiyatif olmadan arzu edilen noktaya gelemeyiz" sözü nedeniyle verilen ödül 2014 yılı Ormancılık Günü etkinliklerinden olan "Yeşil Gece"de takdim edildi.

© Tansu Gürpınar

© GEF SGP arşivi

Jüri Üyeliği

GEF SGP ulusal koordinatörleri fikir geliştirme aşamalarında ulusal veya uluslararası pek çok organizasyonda sürece dahil oldu ve programın yaklaşımının ve uygulama deneyiminin farklı alanlarda da etkili olabilmesine aracılık etti. Bunlardan biri de WWF-Türkiye tarafından 2011 yılında ülkemizde biyolojik çeşitlilik konusunda farkındalık yaratmak ve doğal değerlerimizin korunmasına yönelik projelere kaynak yaratmak amacıyla başlatılan “Türkiye’nin Canı Kampanyası”dır. Bireylerin ve kurumların bağışlarıyla oluşturulan hibe fonunun prestijli seçim komitesinde GEF SGP Türkiye’yi temsilen ulusal koordinatör de yer almıştır.

Diğer bir önemli çalışma 2014 yılında Sürdürülebilirlik Akademisi tarafından hayata geçirilen “Sürdürülebilir İş Ödülleri”dir. Amacı sürdürülebilir gelecek için, lider kurum ve kişileri tanıtmak, başarılarının ayrıntılarını geniş kitleler ile paylaşmak, yapılmış olan sürdürülebilirlik çalışmaları ile model oluşturarak değişimi teşvik etmek olan bu prestijli ödül jürisinde GEF SGP, ulusal koordinatörü tarafından temsil edilmiştir. 4 kategoride verilen ödüller, “Sürdürülebilir İş Buluşması 2014” isimli konferansta yapılan bir törenle sahiplerine jüri üyeleri tarafından takdim edildi.

Filmler

© GEF SGP arşivi

SGP Türkiye tanıtım filmi çekimi

Program kapsamında destek alan kurumlar, çalışmalarını tanıtmak amacıyla sayısız kısa film hazırladı ve GEF SGP Projeler Buluşması başta olmak üzere uygulama dönemlerindeki diğer kurumlara da ışık tuttular. Bu değerli kayıtlar dışında GEF SGP'nin ilk tanıtım filmi 2006 yılında hazırlandı. Bu filmde programın kapsamını ve odak alanlarını ve dönemin yürüyen projelerini Ulusal Koordinatörü Zeynep Bilgi Buluş ve Program Sorumlusu Anıl Özge Gökçe anlatıyordu. Uzun bir aradan sonra GEF SGP Ailesi'nin üyelerinin programın kendileri için taşıdığı anlamı ve temel nitelikleri ifade eden bir kısa filmi ADC Yapım aracılığıyla 2014 yılında hazırlandı.

<http://vimeo.com/99341941>

© GEF SGP arşivi

Öte yandan GEF SGP'nin insan ve doğa ilişkisinin sağlıklı ve geleneksel bilgiye dayalı devam ettiği üretim alanlarını koruma amaçlı örnek çalışması "Datça Bozburun - Bilgi Paylaştıkça Çoğalır" adıyla binlerce izleyiciye ulaştı. Datça Yerel Tarih Derneği ADC Yapım ortaklığında iki dilde hazırlanan çalışma Güney Amerika ülkesi olan Guyana'ya davet edildi. Film 16-19 Eylül 2014 tarihleri arasında düzenlenen "Sosyal ve Ekolojik Sorunlara Yerel Çözümler" adlı Belgesel Film Festivalinde büyük ilgi çekti.

GEF SGP'nin desteklediği ve Türkiye Ormancılar Derneği tarafından yürütülen "Türkiye'nin Dünyaya Armağanı Yenice Ormanlarında İklim Değişikliğinin Etkilerinin Azaltılması" projesi kapsamında ülkemizin ilk 3 boyutlu orman belgeseli "Yenice Ormanları"nda çekildi. İZ TV tarafından hazırlanan ve bir yıl içinde 67 kez yayınlanan bu belgesel yaklaşık 800.000 kişiye ulaştı. Belgeselin İZ TV'de yayınları devam ediyor.

Türkiye'nin 9 orman sıcak noktasından biri olan Yenice Ormanları

© Yıldray Lise

Sürdürülebilirlik Akademisi'nin CNN Türk Yeşil Doğa Programı ortaklığında yürüttüğü "Doğal Öyküler Zamanı" projesi kapsamında Yeşil Doğa Programı iki farklı bölümünde GEF SGP tarafından Datça Bozburun Önemli Doğa Alanı kapsamında desteklenmiş projelerin tanıtımına yer verdi. Aynı işbirliği kapsamında yine iki program GEF SGP'nin Ankara ve çevresindeki şehirlerde desteklediği çalışmalarına yer verdi. Ayrıca sorumlu balıkçılıkla ilgili bir kamu spotu hazırlandı ve CNN Türk'te defalarca yayınlandı.

Yerel Kültürel Karşılaşmalar

Solmaz Karabaşa (Halkbilimci)

“Doğa koruma” çalışması insani bir faaliyettir. Doğanın dengesi genellikle insan etkinlikleri nedeniyle bozulmakta, çözüm için de insani bir sorumlulukla ve yine insanla birlikte doğa koruma çalışmaları yürütülmektedir.

GEF SGP projeleri de doğal dengenin devamlılığı için bilinçli insanların girişimleri ile Türkiye’nin birçok bölgesinde uygulanmıştır. Bu bilinçli insanlar ya yerelden ya da konunun uzaktan takipçileri uzman kişiler olmuşlardır. Ancak her iki durumda da bir bölgede bir projenin uygulamaya geçirilmesi o bölgede “yerel kültürel karşılaşmalara” neden olmuştur.

Yerel kültürel karşılaşmalar, projenin uygulanışı esnasında proje ekibi ile yöre halkı arasında yaşananlar ile proje hedeflerinin geleneksel kültür içinde zaten var olan karşılıkları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Her iki biçiminde de yerel kültürel karşılaşmalar projenin başarısını etkileyen fırsatlar olarak ortaya çıkmış, proje ekibini hem böyle bir proje yaptıkları için yüreklendirmiş hem de şaşırtmıştır.

“Koruma yapmayı amaçladığımız alanı bizden bile korudular.”

Turan ÇETİN Şanlıurfa’da “Bozkır da Güzeldir” projesi sırasında yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

GEF SGP projesinin sonlarına doğru, koruma çalışmalarında yoğun ve başarılı olduğumuz bir köyde puhu (kanat açıklığı 1,5 m boyu 70 cm civarında kuş) arazisine (gözlemine) gitmiştik. Gittiğimiz yer bir kanyonu, üç kişiydik. Ayrıca alanda sırtlan hakkında da bilgiler toplayacaktık.

İnsansız bir arazide derin bir vadinin içine doğru ilerliyorduk. Ben alanı çok iyi bildiğim için rahatça yürürken diğer iki uzman arkadaşım tedirgin olmaya başladılar. Bir süre sonra tepeden biri göründü ve bağırırmaya başladı: “Buraya girmek yasaktır!” Aslında alanın yasak olacak bir statüsü yoktu. Kızgın adamın hızlı adımlarla bize yaklaştığını gören yanımdaki arkadaşlarımın daha da tedirgin olduklarını gördüm. Bir sorun çıkacak olmasından korktum. Oysa adam yanıma geldiğinde kendi yöresel ağzıyla “bu alanda önemli canlıların yaşadığını ve bu nedenle alana girilmesinin yasak olduğunu” söyledi.

Adam beni tanımamıştı ancak köy muhtarı amcasının tembihleriyle alana giren yabancıları anında uyarıyor ve alanı koruyordu. Kendimizi tanıntınca herkesin yüzü güldü. Çünkü alanda iki yıldır bir GEF SGP projesi yürütmüş ve köylülerde farkındalık yaratmaya çalışmıştık. Çalışmanın olumlu sonuçlar verdiğini kendi deneyimimizle görmüş olduk. Kısacası koruma yapmayı amaçladığımız alanı bizden bile korudular.

“Bak şu gözü çıkmayası tilkiye, gülpüntüyü yemiş, üstüne suyunu da içmiş gitmiş!”

Dr. Füsun ERTUĞ Orta Anadolu’dan bir anısını şöyle anlatıyor:

Orta Anadolu’da bir kış günü yaşıttım bir köylü kadınla yenen otlardan devşirmek üzere köy çevresinde gezerken bir subaşına geldik. Besime’nin şöyle bir etrafa bakıp “Bak şu gözü çıkmayası tilkiye, gülpüntüyü (kuşburnu) yemiş, üstüne suyunu da içmiş gitmiş!” deyişini hep anımsarım. Subaşındaki tilki dışkısını tanıyıp içindeki kuşburnu tohumlarını gözlemek küçük bir ayrıntıdır belki ama kırsal kadınlarının doğada göze çarpmayanı görme ve hızla değerlendirme yetisi olarak (bu tür ayrıntılar) beni hep etkilemiştir.

Datça bademi

© Cengiz Tapan

"Datça'nın azıcık suyunda bademlikler oluşturmanın, eski ağaçların kurak yazlara dayanmasının sırrını böylece özetleyiverdi bize bir yerel bilge."

Dr. Füsün ERTUĞ bu sefer Datça'dan bir örnek anlatıyor:

Datça'da Elisabeth Tüzün ile kurak geçen bir yazın ardından kuruyup kalan badem ağaçlarını gözlemledikten sonra galiba

Sındı köyünde kahvenin önünde oturan yaşlı bir adama; "Neden bazı ağaçlar kurumuş, diğerleri kuraklıktan etkilenmemiş?" diye sorduk. Adam da "Şimdi gençler üşeniyor, bademi yerine dikmiyor, şöyle evine yakın yarım metre bir alana bir sürü bademi dikeyor, 1-2 yaşına gelince yerine dikeyor. O zaman da badem kazık kök yapmıyor, saçak yapıyor. Kazık köküyle suya ulaşamayınca ne olacak kuruyor ağaçlar işte!" diye yanıtladı bizi. Sadece badem değil ceviz de böyle dikilmiş, ocak açılıp üç tane badem ya da cevizi dikermişsin. Sonra hangisi iyiyse diğerlerini alır, birini bırakmışsın serpilip gelişmeye, kazık kök salıp suya erişmeye. Datça'nın azıcık suyunda bademlikler oluşturmanın, eski ağaçların kurak yazlara dayanmasının sırrını böylece özetleyiverdi bize bir yerel bilge.

"Evimin önünden geçerek ormana giren tüm araçlara birer çöp poşeti veririm, akşama dönerlerken çöplerini ormana bırakmayarak geri getirmelerini söylerim."

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği (Kırsal Çevre) tarafından Rize'de uygulanan "Fırtına (Rize) Şimşirlerinin Tanıtımı ve Korunması Projesi" esnasında yaşananlar şöyle anlatılıyor:

Yörede halk arasında "dereye düşersen şimşire sarıl" diye bir söz var ve karşılaştığımız her yaştan, her meslek ve sosyal statüden insan bizi "Bu şimşirlerdeki hastalık ne olacak? Bir şeyler yapılabilir mi?" sorusu ile karşıladı. Bütün bunlar doğayla iç içe yaşayan yöre insanının doğa hakkında ne kadar bilgili ve ilgili olduklarının bir göstergesi olarak hepimizi duygulandırmıştır.

Ayrıca kadınların doğa konusunda en az erkekler kadar hatta daha duyarlı ve ilgili olduklarını gördük. Söyleşi yaptığımız köy sakinlerinden Birgül Orhun'un söyledikleri de bu görüşümüzü doğruluyor: "Evimin önünden geçerek ormana giren tüm araçlara birer çöp poşeti veririm, akşama dönerlerken çöplerini ormana bırakmayarak geri getirmelerini söylerim."

“Bu denizler bizim ekmek kapımız, biz de balıkçıyız, yıllardır bu işten ekmek yiyoruz, haklısınız...”

Sualtı Araştırmaları Derneği, Akdeniz Foku Araştırma Grubu tarafından Datça’da yürütülen “Datça Yarımadası’nda Sorumlu Balıkçılık Uygulamalarına Geçiş Projesi”nin uygulaması esnasında yaşanan bir olayı proje ekibinden Ozan VERYERİ şöyle anlatıyor:

Deniz kenarında masalar... Kokteyl vermiştik. Aslında ben de tam olarak ne yaptığımızı orada anlıyordum. Veryansın ediyordum yasa dışı balıkçılığa ve aşırı balıkçılığa... Sorumlu balıkçılık sertifikasını havaya kaldırmış, var gücümle anlatıyor, neredeyse haykırıyordum; “şöyle olmalı, böyle olmalı” diye... Sorumlu Balıkçılık projesinde en zor etaplardan biri idi. Bu etaptan sağ salim çıkmak deveye hendek, foka halka atlatmaktan zordu.

Restorancılar, balıkçılar, o ana kadar tanıdık tanımadık bildik bilmedik herkes orada idi. Yasadışı balıkçılıkta başı çeken biri de gelmişti. Yan komşusu bile onun ne çapta işler yaptığını bilmiyordu. Yasadışı balıkçılıktan; bu işi yapanlara bile gına getirmiş, mağdur olmuş, belli ki yerel balıkçılık büyük oranda hasar almıştı.

Bizim amacımız projenin sağ salim yürümesi için ortamı tanımak, yerel ilişki ve hassasiyetleri doğru algılamak, çözümler geliştirmek, proje sonunda bağcıyla birlikte oturup üzüm yemek... O gün, o birliktelikte, o kokteyl buluşmasında herkese kucak açtık... Gün onunla da tanışma günü idi. Tedirgindik.

Ben yaklaşık 100 kiloluk bir adamım. Elimi ona uzattım ; “Merhaba ben Ozan” dedim. O da bana “Selam, hoş geldiniz” dedi, adını söyledi. Yanında kendimi ufak tefek hissettim önce... Ancak sonra hiç alttan almaya niyetim yoktu ve “sonunda tanıştık” dedim. Ne yaptığını, ne kadar yaptığını, kimlerle yaptığını nazıkçe ve sakince ama formaliteden

uzak durarak ona anlattım. Yanında arkadaşları vardı, belli ki ekip arkadaşlarıydı... Daha fazla sıkıştırmak istemedim. Kendisinin atacağı olumlu bir tek adımın kasaba için ne kadar önemli ve örnek bir davranış olacağını söyledim. O da; - “Abi, biz sizi çok iyi anladık ve sizin gibi düşünüyoruz. Bu denizler bizim ekmek kapımız, biz de balıkçıyız, yıllardır bu işten ekmek yiyoruz, haklısınız...” dedi.

Ben de kendisine tekrar;

- “Sen çok önemli bir adamsın eğer sen başarırsan yarımada ve herkes başarır, birlikte başarırız” dedim.

Kocaman elleri, kocaman omuzları, kocaman bakışları, kocaman boyu olan adamla artık aynı boyda ve aynı kilodaydık. Onun da içi rahatlamıştı ve biraz şaşkın, bana gülümsedi. Son söz onundu;

- “Tamam abi biz de yasadışı balıkçılığın karşısındayız ve gerekeni yapacağız” dedi.

Konuşma bitmişti. Ben hala sağ salim orada idim, proje hala sağ salim orada idi. Benim kocaman adamım denizlerin korunmasına ilk katkısını koymuştu bile... Birçok kişi bunu görünce, bizim proje de birliktelik adına üstüne düşen görevi unutulmayacak şekilde yerine getirmiş oldu.

Bizim projenin o en önemli anı onunla yüz yüze gelmek ve her şeyi centilmence ve yüreklice ortaya döküp paylaşmaktı.

"Tamam bence de koruyalım ama benim ekmek tekneme zarar veriyor, bunun için ne yapayım?"

"Datça-Bozburun Yarımadası Korumada Öncelikli Memeli Hayvan Türleri Eylem Planları Projesi" toplantılarından birinde ayılarla ilgili sunum yapan Yasin İLEMİN başından geçenleri şöyle anlatıyor.

Toplantıya katılan bir köylü sabah 09.00'dan akşam 18.00'e kadar süren konuşmamın tamamını ilgiyle dinledikten sonra "Tamam, bence de koruyalım ama benim ekmek tekneme zarar veriyor, bunun için ne yapayım?" diye sormuş. Bunun üzerine o köylüye Karadeniz'deki çit uygulamasını önerdik. O da gitmiş konuyu araştırmış, yapabilir bulmuş ve uygulamaya karar vermiş. Böylece ortak bir çözüm yolu bulmuş olduk.

"Köylüler domuzu sevmez ama domuz olmasa orman olmaz. Tohumu atınca neden sürüyoruz? Ormanda domuz da onu yapıyor, tohumları toprağa karıştırıyor".

Başından geçen talihsiz bir olay nedeniyle yaklaşık iki yıl Datça'nın dağlarında yaşamak zorunda kalan Celal Efe lakaplı Celal ÖLMAZ, bu süre içinde yaban hayatını gözlemleyerek ekolojik ilkelere ilişkin önemli tespitler yapmış, bu da onun doğa korumacı bir insan olmasına neden olmuştur. Celal Efe doğadaki gözlem ve deneyimlerini anlatıyor.

"Köylüler domuzu sevmez ama domuz olmasa orman olmaz. Tohumu atınca neden sürüyoruz? Ormanda domuz da onu yapıyor, tohumları toprağa karıştırıyor. Eskiden sağlamlı ineği, öküzü dışındaki bütün hayvanını dağa sürerdi köylü, onların gübresi olurdu, ormanı beslerdi".

Bir de tarımda kullanılan kimyasalların, özellikle de güz domatesinde kullanılan ilaçların yaban hayatını olumsuz etkilediğini, bu yüzden göçebe kuşların, karatavuğun, batağın, bıldırcının ve çulluğun azaldığını belirtiyor. Günümüzde Datça dağlarının ve ormanının fahri bekçisi haline gelen Celal Efe'den çekinilmekte ve "Dağa Celal çıktı" dendiğinde kimse ne ava çıkabiliyor ne de odun kesebiliyor.

© KuzeyDoğa arşivi

"Başka bir hayatın mümkün olduğuna inanmak isteyen herkese tavsiye ediyorum: En az bir kere TaTuTa yapın. Benim hayatımı değiştirdi, sizinkini de değiştirebilir."

Buğday Derneği'nde TaTuTa koordinatörü olarak görev yapan Berkay Atik bir TaTuTa çiftliğinin hayatını nasıl değiştirdiğini şöyle anlatıyor:

"İstanbul'da beş yıl reklam sektöründe çalıştıktan sonra bu işe daha fazla devam etmek istemediğime karar verdim ve istifa ettim. Bir süre sonra nasıl ve neden olduğunu hatırlamadığım bir şekilde TaTuTa sitesini incelerken buldum kendimi.

O güne kadar toprakla, tarımla pek bir bağı olmayan ben, Amasya Gümüşhacıköy'deki Bayrak Çiftliği'ne başvurdum, kabul edildim ve dönüşü olmayan otobüs biletimi aldım. Orada geçirdiğim bir hafta benim için yoğunlaştırılmış organik tarım kursu gibiydi. Ev sahipleri İbrahim ve Birsel Bayrak'ın bana oğulları gibi davranmasıyla kısa sürede aile gibi olduk. Çok daha fazla kalabilirdim fakat İstanbul'da hâlâ kiracıydım ve dönmek zorundaydım. Sonradan anladım ki hayatımı değiştirecek hikaye daha yeni başlıyormuş. Nasırlı ellerle ve tatlı anılarla döndüğüm İstanbul'da tekrar işe girdim ve bir süre sonra tekrar istifa ettim.

TaTuTa'yla yarım kalmış bir hesabım vardı. Bu sefer daha iddialydim; TaTuTa'daki bütün çiftlikleri görmek üzere tekrar yollara düştüm. Mevsim yazdı ve havanın nispeten serin olacağını düşünerek önce Karadeniz'deki çiftliklere başvurdum. Müsait olmadıkları için kabul edemediler, ben de rotayı Çanakkale'ye çevirip Dedetepe Çiftliği'ne başvurdum. Sandığımın aksine pek de serin değildi, aksine oldukça sıcaktı. İşin iyi tarafı, sıcak olan sadece hava değildi; bu ekolojik zeytinlik farklı ülkelerden gelen gönüllülerle daha da ısınmış, renkli bir aile ortamı oluşturmuştu. Ot yolmaktan tamir işlerine birçok basit ama meditatif işlerle geçen bir ayın sonunda sıradaki çiftliğe gitmeye hazırlanırken, bölgede tanıştığım Buğday Derneği insanları bana reddedemeyeceğim bir teklif yaptı: Buğday'a katılıp TaTuTa projesini yönetmek! Fazla düşünmeden kabul ettim. İstanbul'a dönüp eşyalarımı dağıttım, evi kapattım ve Kaz Dağları'na taşındım. O günden beri Buğday Derneği'nde TaTuTa koordinatörü olarak çalışıyorum. Dönem dönem TaTuTa çiftliklerini ziyaret ediyorum ama bu sefer misafir olarak değil, projenin sorumlusu olarak. Dönüp geriye baktığımda iyi ki yola çıkmışım diyorum. Başka bir hayatın mümkün olduğuna inanmak isteyen herkese tavsiye ediyorum: "En az bir kere "TaTuTa yapın. Benim hayatımı değiştirdi, sizinkini de değiştirebilir."

© Buğday Derneği arşivi

TaTuTa çiftliğinde hayat

"Ben haftalardır ava gitmiyorum"

Doğal Kaynak ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Derneği'nden Batur Avgan, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki leopar arazi çalışmaları sırasında birlikte çalıştığı iki avcının hikayesini şöyle anlatıyor:

Siirt'te ilk gittiğim akşam DKMP İl Şube Müdürü Nevzat Amcalar beni Adem ile tanıştırdı. Adem esmer yüzünde gülümseme neredeyse hiç azalmayan ve gözleri parlayan Siirtli bir avcıydı. Ama bilinen avcılardan değil, kaçak avcıydı. Bir avcı grubu vardı ve her hafta sonu daha gün doğmadan saatler önce bir araba ile Gabar Dağı'na gidip yaban keçisi avlıyorlardı. Beni onunla tanıştırmalarının nedeni ise Gabar Dağı'nı çok iyi bilmesi ve hemen hemen herkesin güvenini kazanmış olmasıydı.

Daha önceleri Türkiye'nin batısında kaçak avcılarla çalışmış biri olarak onları bu yoldan döndürmenin neredeyse olanaksızlığını biliyordum ve Adem ile Gabar Dağı'nda geçirdiğim onlarca gün içinde ona bir defa bile "av yapma" demedim. Ama bir gün her şey değişti. 2013 yılı Aralık ayının ilk haftası birlikte Gabar'a gittik. Yolumuz uzun ama düzdü. Siyaset, düşünce şekilleri, yaban hayatı gibi birçok konudan konuşurken "benim av yapmamdan hoşlanmıyorsun değil mi?" diye sordu bana. "Doğrusu evet" dedim. "Çünkü ete ihtiyacın yok ve hiçbir canlıyı öldürmek bize düşmez". Adem biraz cevap verip neden av yaptığını açıkladıysa da, onun da içine bir kurt düştüğünü seziyordum. Adem'i üzmemek de bana düşmeyeceği için konuyu kısa kestim ve başka konulara girdim. Birkaç gün sonra Siirt'ten ayrılıp evime geri döndüm. Aradan birkaç hafta sonra bir akşam Adem aradı. Telefonumda onun adını görmek beni hep mutlu eder. Açtım. İlk lafı "Batur, sen beni zehirledin" oldu. Gülüyordu yine ama dediğinde ciddiydi. "Ben haftalardır ava gitmiyorum" dedi. "Ciddi misin?" gerçekten şaşırmıştım. "Evet" dedi, "Gruptakiler hep beni yadırgıyorlar. Her hafta sonu evde oturuyorum". İlk düşündüğüm çocukları oldu. Hafta sonlarını babaları ile geçirmekten çok mutlu olduklarını tahmin ettim. O konuşmadan sonra sayısız defa Adem ile görüştük, konuştuk. Adem halen ava gitmiyor ve duyduğum kadarıyla tüfeklerini bile satışa çıkarmış.

Adem'in bir özelliği daha var. Siirt'teki o karanlık kahvede ilk tanıştığımızda bilgisayarımda Google Earth programını açıp ona bölgeyi gösterdim. Doğrusu böyle teknolojileri yerel halkın önünde kullanmayı sevmem çünkü aramızdaki mesafeyi arttırmamasından korkarım. Adem Google Earth programını ilk defa görüyordu. Ama ekrandaki üç boyutlu haritada nerenin nerede olduğunu anlaması sadece birkaç saniye aldı. O dağları o kadar iyi biliyordu ki, birkaç dakika sonra ekranda görünmeyen patikaları, geçitleri göstermeye başladı. Bu bence doğa zekası. Doğayla beraber yaşayan birçok kişide bunu gördüm.

Bu doğal zekaya sahip kişilerden biri de Mehdi. Cizre merkezde yaşayan Mehdi bir avcı ama yine alışlagelmiş avcılardan değil. Mehdi avı bırakmakla kalmamış, Şırnak DKMP İl Şube Müdürü Orhan Kalay'ın da desteği ile kurslara katılıp resmi fahri av müfettişi olmuş! Gabar'ın güney tarafları ve özellikle de Cudi'yi inanılmaz iyi biliyor. "Mehdi bu patika nereye çıkar?" dediğimde bana dakikalarca o patikayı anlattığını biliyorum.

Hem Adem, hem de Mehdi'nin ortak bir özelliği daha var: Bir bilim adamının olması gerektiği kadar çok şüpheciler. Elllerine bir bilgi geldiğinde beni aramadan önce ikisi de değişik kaynaklardan bu bilgiyi sorgularlar.

© Yasin İlemin

"Panellerde, sempozyumlarda, konferanslarda saatlerde konuştuğumuz ve bir türlü anlatamadığımız konuları, yöre halkı bir cümle ile ne de güzel ifade ediyor!"

25 yıldan fazla bir süredir Türkiye doğasının korunması için hem devlet kurumlarında hem sivil toplum kuruluşlarında çalışmalar yapan Osman Erdem (Doğa Araştırmaları Derneği Başkanı) bu süreçte unutamadığı birçok anısı olduğunu söylüyor. "Ama bunlardan üçünü yeri geldiğinde hemen her fırsatta anlatıyorum. Çünkü üçü de ders niteliğinde." diyor. "Panellerde, sempozyumlarda, konferanslarda saatlerde konuştuğumuz ve bir türlü anlatamadığımız konuları, yöre halkı bir cümle ile ne de güzel ifade ediyor!" diye ekleyerek anılarını anlatmaya başlıyor:

"Kamış suyun kardeşi. Kamış sudan ölür mü ya? Ama bu su öldürdü. Sazı da bitirdi, malı da!"

Ereğli Sazlıkları, bir zamanlar Türkiye'nin en geniş sazlıklarına sahip, tam 21.500 ha sazlık alan. Şimdi ise 300-500 hektarlık bir alanı ancak kaplıyor.

1950'li yıllardan sonra Türkiye'de önce sıtma hastalığını önlemek, takip eden yıllarda ise tarım toprağı kazanmak amacıyla pek çok sulak alan kurutuldu. Bunlardan biri de Ereğli Sazlıkları. İyi mi oldu? Yörede yaşayanlara soruyorum. Necmettin Amca iyi bilir diyorlar. Necmettin Aktürk 65 yaşında, neredeyse bütün yaşamı Ereğli Sazlıkları'nda çobanlık yaparak geçmiş. Mikrofonu uzatıyorum. Hiç duraksamadan cümleler sıralanıyor Necmettin Amca'nın ağzında.

"Önce kanallar bağlandı saza, çok su doldu. Derin olduğundan hayvanların otlaması zorlandı. Sığır yine idare etti de, koyun perişan oldu. Sonra İvriz'e, Karaman'a baraj yapıldı. Bu sefer su hiç gelmez oldu. Saz kurudu, toprak kurudu, çöl oldu! Şimdi sadece

Sazlar yöre halkı için geçim kaynağıdır.

Ereğli kanalından su geliyor. Su değil aslında zehir geliyor. İçinde azotu, mazotu her türlü pisliği var. O suyu kullanan adam da hasta oluyor, toprakta! Kamış suyun kardeşi. Kamış sudan ölür mü ya? Ama bu su öldürdü. Sazı da bitirdi, malı da!

Eskiden su bol olacak diye Adabağlı'ları sıtma tutardı. Şimdi hiç yok. Her yer kurudu. Suyu bitirdiler! Toprağı, sazı, binlerce fakiri, köyü mahvettiler. Kamışını biçerdik. Bitti! Yeşilini biçerdik. Bitti! Hayvanlarımızı otlattırdık. Artık o da bitti. Tarlası yok, çayırı yok, sazı yok, kazancı yok, geliri yok, köylü ne yapsın?"

"Boşuna uğraşmayın, artık burada su toplanmaz. Damarlarını kuruttuk, damarlarını!"

2001 yılı Dünya Sulakalanlar Günü Konya'da kutlandı. İlgi oldukça iyiydi. Dünya Sulakalanlar Günü etkinlikleri kapsamında artık geleneksel hale geldiği üzere 3 Şubat Günü etkinliğin düzenlendiği ildeki önemli sulak alanlardan birine ziyaret yapıldı. Bu ziyaretten amaç, yetkililerin ve kamuoyunun dikkatini alan üzerine çekmek, alanın sorunlarını gündeme taşımak ve çözüm için tarafları harekete geçirmektir. 3 Şubat 2001 günü de yine aynı amaçla Ereğli Sazlıkları'na gidilmişti. Gezi'ye Çevre Bakanlığı başta olmak üzere, ilgili bakanlıkların merkez ve taşra teşkilatından çok sayıda üst düzey yönetici, uzman, ulusal ve yerel medyanın temsilcileri, ulusal ve yerel sivil toplum kuruluşları oldukça kalabalık bir grup katılım sağlamıştı. Neredeyse suyunun tamamı çekilmiş olan Düden Gölü'nün kıyısında yorumlar yapılırken. Kalabalığın uzağında yaklaşık 70-75 yaşlarında birini gördüm. Yanına yaklaştım ve selam verdim. Daha ben nasılsın diye sormadan söze başladım.

"Boşuna uğraşmayın, artık burada su toplanmaz. Damarlarını kuruttuk, damarlarını!" dedi ve devam etti. "Bak beyim bu tarlalar bizim köyün, daha 15 yıl öncesine kadar biz bu gölden sabahdan akşama kadar pompayla su çeker, bu tarlaları sulardık. Akşama doğru gölde su biterdi. Evimize giderdik. Sabah geldiğimizde göl yine suyla dolmuş olurdu. Bu göl, kuyu gibi çalışırdı. 15 yıldır her geçen yıl suyu biraz daha azaldı ve sonunda tamamen kurudu." Niye böyle olduğunu sordum. Şu cevabı verdi. "Eskiden taban suyu yüksekti. Ova sazlarla kaphıydı. Kazma vurduğun yerden su çıkardı. İvriz Çayı üzerinde baraj yoktu. Karaman Deresi üzerinde de baraj yoktu. Bütün sular gelir bu ovada toplanırdı. Şimdi bütün sular barajlarda tutuluyor. Her tarafta kuyular açıldı. Yeraltında da su bırakmadık, yer üstünde de. Bak şu iki köy (Tatlıkuyu ile Adabağ köylerini göstererek) geçimini hayvancılıktan, bir de sazcılıktan karşılar. Sazlar da kurudu, meralar da! Bu köylerin hali fena." dedi ve yine tekrarladı. "Boşuna uğraşmayın, artık burada göl olmaz. Damarlarını kuruttuk, damarlarını!" ve sonra uzaklaştı.

© Yıldray Lise

Ölü ağaçlar birçok canlı türüne ev sahipliği yapar.

"İyi halt ettin yeğenim, ayıları köye davet ettin!"

1980'li yıllar, Artvin'de bütün mezralara ve yaylalara araba yollarının yapıldığı yıllar oldu. Yolların yapımını takiben, köylü yaylalarda, mezralarda ne kadar ahlat, yabani armut, kiraz ve elma ağacı varsa kesip Erzurum'a yakacak olarak sattı.

Bu da amcamın bana anlattıklarından bir olay. Sonbahar mevsimi, bütün köylü gibi amcamda Erzurum'a götürüp satmak için mezradaki, ahlat ve yabani armut ağaçlarını kesmiş akşama doğru yorgun argın köye dönerken Halil Amca ile karşılaşılıyor. Selamlaşıyorlar.

Halil Amca; "Hayrola yeğenim nerden geliyorsun?" diye sorar. Amcam da "Halil Amca, evin kışlık ihtiyaçlarını karşılamak için mezradaki ağaçları kestim; 2 kamyon oldu; Erzurum'a götürüp satacağım." demesiyle, Halil Amca "İyi halt etmişsin yeğenim, ayıları köye davet ettin!" der.

Halil Amca, artık yaşamıyor; 90'lı yıllarda öldü; bu sözü söylediğinde 80'ine merdiven dayamıştı. Halil Amca ilkokul mezunu dahi değildi, okuma yazma da bilmezdi, ama ayıların ormanlarda, yaylalarda, mezralarda yiyecek bulamadığında karnının doyurabilmek için köylere ineceğini çok iyi biliyordu. Bize tek bir cümle ile ne güzel ekoloji dersi vermişti.

Tarım Turizm Takas (TaTuTa) Ailesi

GEF SGP desteği ile başlayan bir projeden Türkiye için önemli bir turizm programı yeşerdi. TaTuTa Programı büyük bir aile oldu ve Türkiye’de “ekoturizm”, “kırsal turizm”, “tarım turizmi”, “doğa dostu tatil”, “gönüllülük” gibi kavramlar söz konusu olduğunda ilk çalınan kapılardan biri haline geldi.

© Buğday Derneği arşivi

Projenin Adı:	Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası (TaTuTa)
Proje Yürütücüsü:	Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği - www.bugday.org
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [47.390 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [43.141 USD] Toplam Proje bütçesi: [90.531 USD]
Uygulama Yeri:	Ulusal

Güneşin Oya Aydemir

Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği Yönetim Kurulu Başkanı olarak görev alıyorum. Aynı zamanda TaTuTa projesinin mimarlarındanım.

Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği

BUĞDAY hareketi, 1990 yılından bu yana yaşamını sürdürürken diğer yaşamlarla uyum içerisinde ve ekolojik bütüne saygılı bir toplum hayalini besleyerek sürdürdüğü çalışmalarını 12 Ağustos 2002 yılında Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği çatısı altında kurumsallaştırma kararı aldı.

İlk tohumları 1990'lı yılların başında Bodrum'da Buğday Bitkisel Ürünler Restoranı ve Doğal Yaşam Merkezi'nde atılan Buğday, bu hayale ulaşmak için;

- örnekler oluşturma
- var olana destek olma
- bilginin dolaşımını sağlama

yolunda çaba gösteriyor ve çalışmalarını bu üç amaç doğrultusunda yürütüyor.

© Buğday Derneği arşivi

Buğday'ın niyeti; tek tek bireylerde ve bir bütün olarak toplumda ekolojik yaşam bilinci ve duyarlılığı oluşturmak; ekolojik dengelerin geri dönüşü olmayacak hız ve biçimde bozulması sonucunda ortaya çıkan sorunlara çözüm yolları sunmak ve doğa ile uyumlu yaşamı desteklemek.

© Buğday Derneği arşivi

Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Güneşin Oya Aydemir TaTuTa ailesinin öyküsünü anlattı.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Toplumdaki sistemik sorunun temeli insanoğlunun doğadan kopması, kırsal nüfus ile kentsel nüfus arasındaki üretim / tüketim ilişkisinin kopması ve toplumun bu iki ucu arasında yaklaşan değil uzaklaşan eğilimlerin olmasıdır.

Bugün bu eğilim bir nebze tersine dönmüş gibi görünse de Tarım, Turizm, Takas (TaTuTa) projesinin yaşama geçirildiği ilk dönemde iki topluluk arasında ciddi bir uçurum vardı. İnsanlar bir yandan şehir yaşamından şikayet ediyor, sağlıksız olan bu döngüden nasıl çıkacaklarını bilmez iken, kırsalda doğayı koruyan üretimi devam ettirmeye çalışan küçük üreticiler de gün geçtikçe geçim zorluğu yaşamaktaydı. Şu ana kadar çok değişmemiş olan bu durum, toplumun değişik kesimlerinin birbirini anlama güçlüğü şeklinde sosyolojik; gıdanın ve tarımın sağlıksız şekilde gelişimi şeklinde insanı; sürdürülebilirlik sorunları şeklinde sistemik ve ekonomik; doğanın korunması anlamında da ekolojik katmanlarda beliren pek çok sorunu aynı anda doğurmaktadır.

TaTuTa fikri bu çok katmanlı sorun yapısına yine çok katmanlı bir çözüm önerisi olarak üretilmiştir. TaTuTa Projesi temelde ekolojik manada duyarlı olan kentli bireyler ile ekolojik çözümleri bir biçimde yaşama geçirmeye çalışan kırsal insanlar arasında aracısız ve yüzyüze ilişkiler inşa etmeyi amaçlıyor.

Projenizin amaçları nelerdi?

TaTuTa Projesi yıllar içinde gelişerek TaTuTa Programı olmuştur. Bu programın ana amacı Türkiye'deki ekolojik tarım ile geçinen çiftçi ailelerine mali, gönüllü işgücü ve/veya bilgi desteği sağlayarak ekolojik tarımı teşvik etmek ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır.

Bununla beraber programın hedefleri:

- Ekolojik yaşam hareketinin içerisindeki gruplar, bireyler ve farklı kültürler arasındaki iletişimi güçlendirmek,
- Ekolojik üretimin öncelikle kırsal nüfus için, doğal döngülerle dost, sürekli bir yaşamsal kaynak oluşturması yönünde sağlıklı örnekler oluşturmak ve çoğaltmak,
- Şehirde yaşayan insanların ekolojik çiftliklerdeki yaşamı deneyimleyerek, ekolojik yaşam ile ilgili sorumluluklarını içselleştirmesi ve günlük yaşamında daha fazla uygulamaya sokmasını sağlamak,
- Tüketici ve üretici faaliyetlerinde ilk elden ekolojik yöntem, deneyim ve bilgi paylaşımı yapmak,
- Doğa dostu üretim ve tüketim modelleri desteklenerek, toprak, hava, su kalitesinin, biyolojik çeşitliliğin, iklimlerin ve diğer doğal döngülerin sağlıklı bir şekilde devamına katkı sağlamaktır.

2003 yılından bu yana yürüttüğümüz bu programın onlarca ortağı oldu.

Gönüllü işgücünün en güzel örneklerinden biri.

© Buğday Derneği arşivi

1. DÖNEM (2003-2006):

Programın altyapısını GEF SGP'den aldığımız iki ayrı fon ile kurduk. Önce proje hazırlık fonu (2003 yılı) ve ardından proje destek fonu (2004-2005) ile. Bütün TaTuTa çiftlikleri projeye öncelikle birer proje ortağı olarak katıldılar ki o dönemde önce 25 çiftlik vardı. Projenin bu safhasının sonunda ise çiftlik sayısı yaklaşık 50'ye yükseldi. İlk dönemde Ford-Otosan'ın tahsis ettiği bir araçla tüm çiftlik başvurularını 3-4 kişilik bir ekiple ziyaret ettik. Aynı dönemde ATLAS Dergisi bütün çiftliklerin görsel olarak fotoğraflanması için destek verdi. Bölgesel çiftlik denetimleri için ise Aydın Doğan Vakfı ile Kelkit'te, KEMAV (Kemaliyeliler Vakfı) ile de Kemaliye'de (Erzincan) çalıştık. Buğday Derneği bu süreçte TaTuTa Programı ile küresel iki örgütün Türkiye'deki ortağı ve temsilcisi oldu. Bunlardan biri ekolojik tarım çiftliklerinde turizm konusunda çalışan bir STK olan ECEAT (European Center for EcoAgro Tourism) ve diğeri de WWOOF (World Wide Opportunities on Organic Farms). Bu dönemin sonunda gönüllü ilişkilerinin yürütülmesi ve rezervasyonların yerleştirilmesi işlerini GENÇTUR ile işbirliği içerisinde yürütmeye başladık. Bu iş bölümünde GENÇTUR'un gönüllü yönetimi ve turizmi konusundaki tecrübesi ve acenta kimliği önemli bir fark yarattı. Buğday'ın bu işbölümündeki yeri ise çiftliklerin seçimi, denetlenmesi ve ana sistemin yönetimi idi.

© Buğday Derneği arşivi

II. DÖNEM (2006-2009):

Bir nevi deneme ve programı minimumda yürütme deneyimi safhası olarak tanımlayabileceğimiz bu dönemde GENÇTUR ile ortaklığa devam edildi. Ancak herhangi bir sponsorluk ve proje fonu bulunamadı. Bu süre içerisinde TaTuTa Programının Buğday kanadında yürütücüsü olmadığı için yeni çiftlik alımı, rehber basımı gibi insan kaynağı ve emeğine dayanan etkinlikler yapılamadı. Bununla birlikte Buğday Derneği'nin AB kaynaklı "Türkiye Kırsalının AB'ye Giriş Sürecinde Bilgilendirilmesi" projesi kapsamında yapılan köy ziyaretleri ile desteklenmesi sağlandı.

III. DÖNEM (2010):

Adım Adım Oluşumu ortaklığı ile yapılan kampanya ile oluşturulan maddi kaynak sayesinde başvurular değerlendirilmiş, ziyaret edilmiş, ev sahibi çiftlik sayısı artmış ve TaTuTA çiftlikleri 90'lara ulaşmıştır.

IV. DÖNEM (2011- ...):

TaTuTa sisteminde ziyaretçilerin çiftliklerden faydalanabilmeleri için yıllık bir katılım ücreti ödemeleri veya Buğday Derneği üyesi olmaları gerekmektedir. Bu katılım bedeli ile sürdürülebilir bir bütçe oluşturularak TaTuTa programının bir koordinatörü işlendirilmiştir. Bununla birlikte TaTuTa çiftliklerinin denetim ve yeni çiftlik katılım ziyaretleri ile uluslararası toplantılara katılım için gereken bütçeyi kalabalık fonlama usulü ile TaTuTa çiftlik sahipleri biraraya gelerek karşılamışlardır.

TaTuTa çiftlikleri sayısı 88'e yükseldi.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Had safhada katılım var. En başta çiftlik evleri, projenin yürütme ortakları ve Buğday'ın diğer projeleri ile olan bağı (%100 Ekolojik Pazarlar ve Tohum Takas Ağı gibi) projeye katılımcılığı artıran etmenler.

İlgi gruplarını katmak için özel olarak birşey yapmıyoruz. Sadece katılmalarını engellemiyoruz onlar da katılıyorlar.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projeyle birlikte;

- Çok sayıda akademik tez yazıldı,
- Çeşitli belgeseller ve haberler üretildi,
- Kültür ve Turizm Bakanlığı ile görüşmeler gerçekleştirildi,
- Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı ile bölgesel çalışma gerçekleştirildi,
- Çiftçi bilgi tecrübe takası ve örgütlenme toplantıları gerçekleştirildi,
- Genel olarak çiftliklerin sosyalleşmesine büyük katkılar sağlandı.

Ayrıca projenin çiftliklere maddi olarak ve işgücü anlamında da azımsanmayacak ölçüde katkısı var. Bununla birlikte “yeni bir aile ve dayanışma toplumu” inşa ettiğimizi de söyleyebiliriz.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

“Biz yurtdışına gidemiyoruz ama yurtdışı bizi geliyor, kendi evimizde farklı kültürler tanıyoruz, kendi kültürümüzü tanıtıyoruz” cümlesini birçok çiftçiden duyuyoruz.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Pek çok şey yazılabilir ama bizce “çok katmanlı çözüm içermesi” ve “sürdürülebilirlik” bu projenin ana yenilikçi kısımlarıdır. En iddialı olmamız gereken yerler buraları.

Projeniz sonucunda gönüllülere katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Projenin temeli gönüllülük üzerine kurulu. TaTuTa çiftlik evlerini ziyaret edenlerin yaklaşık %90’ı gönüllü çalışmaya gelen ziyaretçiler, kalanı ise doğa dostu tatil arayan konuklar. Bu açıdan, yarattığı deneyim ve etkileşim fırsatlarıyla gönüllülük kavramına ciddi ölçüde katkı sağlayan bir proje.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu?

Bana göre en zorlayıcı sorun duraklama döneminde bir koordinatörün olmamasıydı. Bu süreçte uygun biri çıkana kadar minimumda işler vaziyette tutma çözümünü bulmuştuk. Burada önemli olan, proje parası bitti diye orada bırakmak değil biraz özveriyle uygun bir ortak bularak (bizim durumumuzda Gençtur) belli bir seviyeyi sağlam bir kazığa bağlayarak tamamlamak. Çoğu kez para bitince projeler bitiyor.

Münferit olarak çiftliklerde gönüllüler ve konuklarla yaşanan sorunlar da var. Onları da maksimum iletişim ve zamanında müdahalelerle çözdük, çözmeye devam ediyoruz.

© Buğday Derneği arşivi

2013 yılında WWOOF Avrupa Koordinatörler Toplantısı’na davet edildiğimizde katılım masraflarını karşılayacak bütçemiz olmaması başta bir sorundu. Fakat çiftliklerin kalabalık fonlamasına başvurduğumuzda kısa sürede bu sorun çözüldü ve ihtiyacın üzerinde kaynak yaratarak toplantıya katılabildik.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Son yıllarda şehirli insanın doğaya dönüş isteğinin artmasına bağlı olarak doğa dostu tatil seçeneklerinin değerlendirilmesiyle TaTuTa programına olan medya ilgisi arttı. Bu da tanıtım açısından kolaylık sağladı.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Proje emekleme dönemini geride bıraktı ve yürümeye başladı. TaTuTa Programı, Türkiye’de “ekoturizm”, “kırsal turizm”, “tarım turizmi”, “doğa dostu tatil”, “gönüllülük” gibi kavramlar söz konusu olduğunda ilk çalınan kapılardan biri haline geldi. TaTuTa yaşayan bir proje, dolayısıyla proje sürdükçe etkilemeye ve etkilenmeye devam edecek.

© Buğday Derneği arşivi

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

TaTuTa programı doğası gereği Buğday Derneği'nin bir diğer projesi olan Tohum Takas Ağı için genel anlamda bir altyapı teşkil ediyor. Aslında bu bir kırsal dayanışma ağıdır. Diğer projelerle bütünlüklük bir yapısı var. TaTuTa'yla yıllar içinde Anadolu'da kurmuş olduğumuz kırsal ağ, Tohum Takas Ağı'nın gelişmesine hız kazandırdı. TaTuTa'daki bir çiftçi Tohum Takas Ağı'na katılmak isterken benzer şekilde Tohum Takas Ağı'ndaki bağımsız bir çiftçi de TaTuTa ailesine dahil olmak isteyebiliyor. Aynı etkileşimi TaTuTa ile %100 Ekolojik Pazarlar arasında da gördük.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler?

TaTuTa programının amacı, Buğday Derneği'nin 'yaşamını sürdürürken diğer yaşamlarla uyum içerisinde ve ekolojik bütüne saygılı bir toplum' vizyonu doğrultusunda ortaya koyduğu;

- Geleneksel süreçteki üretimlerin korunması ve sürdürülmesi,
- Çevre ve insan sağlığına zarar vermeyen sürdürülebilir tarım yöntemlerinin yaygınlaştırılması hedefleriyle bire bir örtüşür.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

TaTuTa projesi Skal International'ın verdiği sürdürülebilir turizm ödülünü almış bir projedir. Birçok bilimsel tez ve habere konu olmuştur.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Yıllar önce atılan tohumların filizlendiğini hatta meyve verdiğini görmek hepimizi sevindiriyor.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Çocuk sahibi olan çiftçilerimiz oldu, çocukları büyüdü. Hayatını kaybeden çiftçilerimiz de oldu.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Buğday hareketinin kurucusu Victor Ananias'ın dediği gibi; "Buğday'ı anlatan bir broşür, kitapçık olamaz. Buğday'ı anlamak içinde yer almak gerekir." Bunun yollarından biri de TaTuTa. Okuyuculara tavsiyem, ilk fırsatta Türkiye'nin herhangi bir yerinde bir TaTuTa ziyareti yapsınlar; ister gönüllü, ister konuk olarak.

TaTuTa'nın En Güzel Hikayesi

TaTuTa Projesi için çıktığımız arazi çalışmalarında, ziyaret ettiğimiz köylerde, konuştuğumuz köylülerle ve sonrasında da pek çok insanla çok güzel dostluklar kurduk. Projenin amacı da bu idi, hatta tanım cümlelerinde bile yazar ya da eskiden yazardı, “yeni bir aile oluşturmak”...

Günlük yaşamımızda kullandığımız ürünlerin, yediğimiz gıdanın üretim sürecine, kökenine yabancılaşan kent insanı için yeni bir yaşamın seçeneğidir TaTuTa. Doğayı kavramak, toprağı anlamak, dünya ile ilgili konularda derinleşmek isteyen herkes için birşeyler vardır bu dünyalar güzeli projenin içinde.

Bu yayını hazırlayan arkadaşlarım benden TaTuTa ile ilgili anılarımı yazmamı tekrar tekrar istediklerinde düşünüp düşünüp tek bir veya birkaç anı bulamamamın sebebini düşündüm. Başından sonuna, fikrinin ortaya çıkışından olgunlaşmasına kadar her aşamasında yer almış biri olarak net bir anı bulamamış olmam da manidar. Sonra uzun uzun düşündüm, sebebi topyekün beni dönüştüren, hem yaşamın hem de yaşadığım coğrafyanın, Anadolu'nun başka bir yüzünü, başka pek çok yüzünü bana gösterdiği için olsa gerek

dedim. Benim için artık dünya, elbette tamamen değil, ama biraz da TaTuTa penceresinden daha bir parlak, daha bir renkli görünüyor.

Yine de son noktada anılarımı gözden geçirdiğimde, belki TaTuTa'yı en güzel anlatabileceğim tanıklığım şudur:

2005 yılının Nisan ayıydı yanılmıyorsam, TaTuTa rehberinin tanıtımı ve duyuruları için bir basın toplantısı düzenledik. Salonda çiftliklerden gelmiş çeşit çeşit sebze meyveler gelecek olan basın mensuplarını bekliyor.

Bir panel yapılacak. Uzunca bir masanın etrafında çiftçilerden Vehbi Ersöz, Serdar Tanal var. Projenin GEF SGP tarafından desteklenmesinde önemli kanaat kullanmış olan Uygur Özsesmi var. Projenin görsel arşivinin hazırlanması için destek vermiş olan Atlas Dergisi'nin o zamanki yayın yönetmeni Özcan Yüksek ve elbette sevgili Victor Ananias masanın etrafında oturuyorlar.

TaTuTa rehberimizin kapağında Şebnem Eras'ın çektiği Vehbi abimizin kerpiç evinin fotoğrafı duruyor ve arka kapakta da yine aynı evin yanındaki tarla görünüyor. Tarlada marulları toplayan elinde çapasıyla Vehbi Abi de fotoğrafın içinde. Fotoğraf şöyle: Vehbi Abi, fotoğrafta çapanın sopasını koluna dayamış, bir göbek marulu tutmakta ve marula ilgi ile bakıyor.

Sevgili Özcan Yüksek, kitabın fotoğrafına uzun uzun baktı. Ve “adama bak, mübarek Othello, ‘olmak ya da olmamak’ der gibi çıkmış” dedi. Hepimiz gülüştük tabii. Ama Vehbi Abi'nin sözü son noktayı koydu: “yok canıııııı, ben sadece “marul olmuş mu, olmamış mı?” diye bakıyorum.”

Dilden dile anlatılan bu hikayeden midir bilinmez, o fotoğraf bugün ekolojik tarımla ilgili pek çok haber ve duyuruda en çok kullanılan fotoğraftır.

Gökten üç elma (ekolojik) düşmüş. Biri bu kitabı hazırlayanların başına, biri okuyana, biri de “olmak ya da olmamak” sorusunun cevabını bir marulun yapraklarında arayanlara...

Güneşin Oya Aydemir

Van Gölü İnci Kefali Koruma Çalışmaları

Van Gölü'nde yaşayan inci kefali 20 yıllık çabalar sonucunda üniversite, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumlarının ortak çalışması sonucunda korunuyor. GEF SGP'nin özellikle sivil toplum kuruluşları merkezli koruma yaklaşımının geliştirilmesi aşamasında destek verdiği bu çalışmalar Türkiye'de en başarılı tür koruma çalışmalarından biridir.

© Doğa Gözcüleri Derneği Arşivi

Projenin Adı:	Sürdürülebilir İnci Kefali Balıkçılığı ve Tüketimi 2. Evre: Sürdürülebilir Geçim Kaynaklarının Altyapısını Hazırlama ve Sürdürülebilir Tüketim Alışkanlıklarını Tanıtma
Proje Yürütücüsü:	Doğa Gözcüleri Derneği - www.dogagozculeri.org
Proje Ortakları:	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Gönüllü İnci Grubu, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Bölümü
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [24.925 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [52.360 USD] Toplam Proje Bütçesi: [77.285 USD] Proje geliştirilme aşamasında GEF SGP tarafından 1.510 USD mali destek verilmiştir.
Uygulama Yeri:	Van

Prof. Dr. Mustafa Sarı

Tokat'da doğdu. Ankara, Erzurum ve İzmir'de lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi aldı. Balıkçılık yönetimi alanında çok sayıda bilimsel çalışması var. Çok sayıda ulusal ve uluslararası proje yürüttü/yürütüyor. 1992 yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde çalışmaya başladığından beri Van Gölü inci kefalinin korunarak kullanılması için çaba sarf ediyor. Tipik bir akademisyen olarak başladığı akademik hayatta inci kefali ile ilgili yaptığı çalışmalar sonucu yolu sosyal girişimciliğe çıktı. 2007 yılında Türkiye'de yılın sosyal girişimcisi seçildi. Dünyanın lider sosyal girişimcilik kurumları olan ASHOKA ve Schwab Foundation üyesi. Her yıl çok sayıda ulusal ve uluslararası toplantıda sosyal girişimcilik örneği olarak Van Gölü inci kefali ile ilgili yaptığı çalışmaları anlatıyor. Halen 2003 yılında arkadaşları ile birlikte kurduğu Doğa Gözcüleri Derneği Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı sürdürüyor. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Öğretim Üyesi olan Sarı, evli ve inci kefalleri ile birlikte büyüyen bir oğlu ve bir kızı var.

© Dernek arşivi

Doğa Gözcüleri Derneği

Derneğin amacı “toplumda ekoloji bilincinin oluşmasını sağlayarak doğal kaynakların tüketilmeden, korunarak kullanılması ve bu yolla dünya zenginliklerinin gelecek nesillere devrinin sağlanması”dır. Bu amaca yönelik olarak birçok başarı proje uygulayan derneğin şu ana faaliyetleri gerçekleştiriyor:

1. Doğa-insan ilişkilerinde ortaya çıkan sorunları tespit eder.
2. Sorunların çözümlenmesi ve önlenmesi amacıyla araştırmalar yapar veya yaptırır, öneriler geliştirir.
3. Doğa – insan ilişkilerinin dengeli ve sürdürülebilir olması için eğitim çalışmaları yapar ve benzeri bilimsel-sosyal etkinlikler düzenler, sürdürülenlere katılır.
4. Amacını destekleyecek eğitim-tanıtım malzemeleri üretir.
5. Amaçlar doğrultusunda ulusal veya uluslararası düzeyde başka kişi ya da kurumların etkinliklerini destekler veya işbirliği yapar.
6. Ulusal veya uluslararası düzeyde projeler oluşturur, var olan projelere katılır veya bu projeleri hayata geçirir.
7. Ulusal ve uluslararası düzeyde danışmanlık yapar.
8. Gerektiğinde doğa-insan ilişkileri sorunlarının çözümü için her türlü yargı yoluna başvurur veya başka kişi ya da kurumları destekler.

İnci kefalinin korunması için yıllardır çalışmalar yapan Doğa Gözcüleri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mustafa Sarı'nın kaleminden Van Gölü ve İnci kefalii...

Van Gölü ve İnci Kefali

Van Gölü, 3712 km² yüzey alanı, maksimum 451 m derinliği ve tuzlu sodalı suları ile dünyanın en büyük soda gölü olarak bilinir. Tuzlu sodalı suları, biyolojik çeşitliliği sınırladığı için biyolojik açıdan fakir olup tek bir balık türüne ev sahipliği yapar. Dünyada sadece Van Gölü havzasında yaşayan Van Gölü inci kefalii, adında kefal bulunsa da aslında sazangiller ailesinin bir üyesidir.

Öyle büyük bir balık olmasa da hamsi kadar çelimsiz de değildir. Ortalama 20 cm boya ve 100 g ağırlığa sahiptir inci kefalii. Maksimum ömrü 7 yıl olan balıklar, 3 yaşlarında erginleşerek üreme yeteneği kazanır. Göldeki bitkisel ve hayvansal planktonlarla beslenen balık, üreme göçü esnasında besin almaz.

Yaygın kanaatin aksine sadece akarsu ağızlarında yaşamaz, gölün her tarafında bulunur ancak gölün ekstrem su kalitesi üremesine imkan vermediği için ilkbahar aylarında akarsulara üreme göçü yapar. Gölün tuzlu sodalı sularından birden akarsuya giremediği için önce akarsu ile göl suyunun karıştığı noktalar olan mansaplarda bir müddet bekleyerek vücudunda iyon değişiminin gerçekleşmesini sağlar. Vücudunda iyon dengelenmesi sağlanan balıklar, akarsuyun su sıcaklığı 12 °C bulduğunda göçe başlar.

Göç günbatımı-gün doğumu arasında yoğun olsa da akarsuların sıcaklığı 23 °C geçinceye kadar sezon içinde gün boyunca devam eder. Balıklar göç esnasında önlerine çıkan küçük şelalelerin önünde birikip şelaleyi atlayarak geçmeye çalışırlar. Bu çaba görülmeye değer harika manzaralar oluşturur. Akarsulara giren erkek ve dişi balıklar olabildiğince kaynağa doğru gitmeye çalışır. Zira ilahi bir sevk ve genetik bir kodla kaynaktan yumurtaların güvende olacağını bilen balık, akıntının tersine giderek, yumurtasını gidebildiği en yukarı kısma bırakarak geri döner. Bu üreme göçü yıllara göre farklılık gösterse de 15 Nisan-15 Temmuz tarihleri arasındaki 3 aylık süreyi kapsar.

Göç sırasında yapılan av türü tehdit ediyordu.

© Dernek arşivi

İnci kefalii, Türkiye içsu balıkları üretimi içinde sazandan sonra en çok avcılığı yapılan türdür. Her yıl değişse de Türkiye'nin toplam içsu balıkları avcılığı 40-50 bin ton civarındadır. İnci kefalii, ortalama 10 bin ton avcılık miktarı ile toplam içsu balıkları üretiminin tek başına ¼'ini oluşturur. Toplam 20 milyon liralık bir ciro, göl çevresinde yaklaşık 15 bin kişinin geçim kaynağıdır.

1996 yılı verilerine göre toplam 15 bin ton avlanan inci kefalinin yaklaşık 12 bin tonu üreme göçü esnasında illegal olarak, sadece 3 bin tonu yasal olarak avlanmaktaydı.

© Dernek arşivi

Koruma Çalışmaları Nasıl Başladı?

Van Gölü inci kefalinin korunmasına yönelik çalışmalar 1993-1997 yılları arasında doktora tezini inci kefalinin stok tahmini üzerine yapan Mustafa Sarı'nın çalışmaları ile başlamış oldu. Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışan Mustafa Sarı, doktora tezi ile gölde toplam 43 bin ton balık bulunduğunu, sürdürülebilir balıkçılık için her yıl 8.500 ton civarında balık avlanması gerektiğini, mevcut avcılık baskısının aşırı avcılığa nede olduğunu bilimsel verilerle gösterip, alternatif bir

© Dernek arşivi

balıkçılık yönetim modeli geliştirdi. Ancak bu modeli uygulayacak kurum-kuruluşlar “devlet gerekli görürse uygular, kaygılanmayın” diye rafa kaldırılınca Mustafa Sarı, geliştirdiği modeli uygulamak için harekete geçti.

Zira mevcut durumda, ticari balıkçıların avladıkları balığın boyu her yıl küçülüyor, av verimi düşüyor, zaten sayıları çok az olan profesyonel balıkçılar sektörü terk ediyordu. Mevcut avcılığın yüzde doksandan fazlası üreme göçü esnasında yapılıyor, henüz yumurta bırakmamış balıklar yumurtaları ile birlikte avlanıyor, böylece bir taraftan anaç balıklar azalırken öbür taraftan her yıl popülasyona katılabilecek olan genç balıkların miktarı azalıyordu.

Bu veriler inci kefali balıkçılığının sürdürülemez bir noktaya doğru gittiğini göstermeye fazlasıyla yeterliydi. Eğer müdahale edilmezse hem biyolojik olarak endemik bir balık türü yok olmaya doğru gidecek, hem Van Gölü gibi özel bir ekosistem olan ve başka balıkların yaşayamadığı bir ortam biyolojik olarak çölleşecek, hem de göl çevresinde balıkçılıktan geçimini sağlayan bir sürü insan geçim kaynağını kaybedecekti.

İnci Kefali Festivali, 2004.

© Dernek arşivi

Bu gerekçelerden yola çıkarak hazırlanan alternatif balıkçılık yönetim modeli uygulanırsa, en azından orta vadede sürdürülebilir balıkçılığa ulaşılamasa bile risk azaltılacak, uzun vadede ise inci kefalı sürdürülebilir balıkçılığa kavuşacaktı.

Mustafa Sarı, bugün 20 yılı geride bırakan çalışmaları farklı alt başlıklar da içeren 4 ana başlık altında topluyor:

1. Mevcut durumun tespiti ve alternatif yönetim modelinin geliştirilmesi (1993-1997)
2. Yeni yaklaşımların geliştirilmesi (1997-2003)
 - a. Devlet merkezli yaklaşım ve modelin uygulamasını devletten bekleme (1997-1999)
 - b. Balıkçı merkezli yaklaşım ve balıkçı-satıcı anlaşmasına dayalı uygulamalar (1999-2001)
 - c. STK merkezli yaklaşım ve sürdürülebilir balıkçılık yönetimine ulaşma çabaları (2001-2003)
3. Yeni yaklaşımların uygulanması (2003-2007)
 - a. Sosyofolklorik çalışma (2003-2005)
 - b. Kadın merkezli sosyal değişim çalışmaları (2003-2007)
4. Sürdürülebilir balıkçılık için altyapı çalışmaları ve kamusal sahiplenme (2007-2013)

Bu dört aşama özetlenirse öncelikle mevcut durum ortaya konularak yukarıda açıklanan alternatif yönetim modeli geliştirilmiştir. Bir araştırma kurumu olan üniversite, ulaştığı sonuçları ilgili bakanlık ile paylaşarak uygulanmasını talep etmiş ancak sonuç alamamıştır. Bu yüzden ilgili araştırmacı üreme zamanında avcılık yapanlarla, balık satıcıları arasında bir anlaşma sağlayarak iki yıl içinde tüm balıkçıların üreme zamanında avcılığı terk edecekleri bir model geliştirerek bunu uygulamaya çalışmıştır. Ancak devlet merkezli yaklaşımda olduğu gibi bu yaklaşım da sonuçsuz kalmıştır. Bunun üzerine STK merkezli yaklaşım olarak adlandırılan yeni bir yaklaşımla koruma çalışmaları koordine edilmeye çalışılmış ve bu yaklaşımda başarı sağlanınca başka yeni yaklaşımlar da geliştirilerek uygulamaya aktarılmıştır. Yeni yaklaşımların uygulanmasında balıkçı köylerinde sosyolojik ve folklorik araştırmalarla üreme döneminde yapılan balıkçılıkta yerel halkın neden ısrar ettiği anlaşılmaya çalışılmış, burada elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak kadını merkeze alan bazı sosyal değişim çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

GEF SGP ile Ne Zaman Tanışıldı?

İnci kefalı çalışmaları ile GEF SGP'nin yolları 2001 yılında kesişmiştir. Yukarıda açıklanan evreleri dikkate alırsak tam olarak STK merkezli yaklaşımın geliştirilmesi aşamasında GEF SGP can simidi gibi inci kefalinin imdadına yetişmiştir. 2001 yılına kadar inci kefalı

© Dernek arşivi

çalışmaları, Mustafa Sarı'nın akademik ve daha çok bireysel çabalarına ek olarak Türkiye doğa koruma çalışmalarının görünmez kahramanları olan Şahika ve Asaf Ertan çiftinin değerli katkıları ile yürütülmektedir. 2000 yılında SGP ile bir şekilde tanışmış olan bir hocanın tavsiyesine ek olarak 2001 yılında bir akademik toplantıda sunum yapan Mustafa Sarı'ya başka bir hocanın "Senin yaptıkların tam da GEF SGP'nin amaçları ile örtüşüyor. Neden bir proje hazırlamıyorsun?" sözüne binaen Mustafa Sarı, GEF SGP ile tanışmıştır.

GEF SGP'nin STK'lara yönelik ve toplumsal yarar gözetken yaklaşımı, bilimsel projelere destek veren kuruluşlardan oldukça farklı gelmiştir Mustafa Sarı'ya. Zira ne TÜBİTAK ne de üniversitenin araştırma fonu, o yıllarda bir bilimsel araştırmanın sonuçlarını topluma yayma, bunu için eğitimler düzenleme, broşür veya afiş basma gibi konulara destek vermiyordu. Oysa inci kefali koruma çalışmalarında işler tam bu noktaya gelip dayanmış, ancak kaynak bulunamıyordu. Bu yüzden GEF SGP ile inci kefali koruma çalışmalarının karşılaşmasının zamanı mucize gibi gelmişti o yıllarda.

GEF SGP destekli projeler kapsamında neler yapıldı?

Van Gölü inci kefali kapsamında yapılan çalışmalarda ulaşılan başarıda en büyük pay hiç kuşkusuz GEF SGP'ye aittir. Zira daha önce yapılan çalışmalar ile güçlü bir bilimsel zemin oluşmuş, yapılan uygulamalar ile büyük bir başarı sağlanamasa da "neyin olmayacağı" anlaşılmıştı önemli bir kazanım olarak. Devlet merkezli ve balıkçı merkezli iki yaklaşım çalışmamış; içinde hem devletin hem STK'ların olduğu yeni bir yaklaşım denenmek isteniyordu. STK merkezli yaklaşımda yeni geliştirilen modelin sorumluluğu-başarısı-başarısızlığı tamamen STK'ya ait olurken, devlet yasal düzenlemeler ve koruma-kontrol hizmetlerinin artırılması ile katkı sağlayacaktı. STK'nın da içinden çıktığı üniversite ise sürekli yeni

bilgi üreterek sürecin geleceğini bilimsel olarak garantiye alacaktı. Çok karmaşık gibi gözükse de çalışmayan iki yaklaşımdan sonra bu model çok cazip duruyordu.

İlk etapta 2001 yılı sonunda "Endemik Van Gölü İnci Kefali Balıkçılığında Sürdürülebilir Verimliliğin Sağlanması" isimli bir proje ile GEF SGP ile çalışmaya başlandı. Bu projede hedef bir taraftan üreme döneminde yapılan yanlış avcılığın önlenmesine yönelik çalışmalar yaparken, diğer taraftan üreme dönemi balıkçılığına bağlılığı azaltacak alternatif geçim kaynakları belirleyerek üreme dönemi balıkçılığını terk etmeyi kolaylaştırmaktır. Bu temel hedefe ek olarak o yıllarda yaşanan kuraklık sonucu ortaya çıkan tarımsal sulama amaçlı yanlış su kullanımının inci kefalinin üremesine verdiği zararı azaltmaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu proje kapsamında yapılan çalışmalar sonucunda üreme döneminde yapılan kaçak avcılık ilk defa ciddi anlamda kontrol altına alınmaya başlanmış, kaçak balıkçıların bazıları önerilen alternatif geçim kaynaklarına yönelmişlerdir. Diğer taraftan daha çok DSİ yetkilileri, Muradiye Sulama Birliği ve birlik üyeleri ile yapılan çalışmalar sonucunda 2001'den bu güne kadar akarsular üzerinde su paylaşım sorunu çıkmamıştır. Bir sürü genç gönüllünün yetişmesine katkı sağlayan proje aynı zamanda yerelde Doğa Gözcüleri Derneği'nin kurulması sonucunu doğurmuştur.

İnci kefali göçü gözlemi

© Dernek arşivi

Daha sonra iki aşamalı bir başka proje ile GEF SGP ile çalışmalar devam etti. Birinci projede alternatif geçim kaynakları belirlenmişti yerel halkın da katılımı ile ancak bunların yerel kültürle uyumlarının kontrol edilmesi gerekiyordu. Diğer taraftan 2003 yılına kadar yapılan çalışmalar ile bazı üreme dönemi balıkçıları, kaçak avcılığı terk etmişler ancak bazıları ısrarla devam ediyorlardı. Kaçak avcılığı terk edenler nasıl ikna olmuşlardı? Ya da kaçak avcılıkta ısrar edenler neden bu ısrarı sürdürüyordu? Daha da önemlisi kaçak avcılığı terk eden ve etmeyen köyler arasındaki temel fark neydi? Ekonomik mi, sosyal mi, kültürel mi, geleneksel mi, yoksa bunların hepsinin karışımından kaynaklanan ortak bir neden miydi? Yoksa bazı sürdürülemez tüketim alışkanlıkları mı vardı? Tüm bu sorulara cevap vermek üzere geliştirildi iki aşamalı “Sürdürülebilir İnci Kefali Balıkçılığı ve Tüketimi” üst başlıklı proje.

Birinci aşamada “Alternatif geçim kaynaklarının yerel halkla birlikte değerlendirilmesi ve sürdürülemez tüketim alışkanlıklarının değiştirilmesi” isimli proje ile bir taraftan daha önce belirlenmiş alternatif geçim kaynaklarının yerel

halkın yapısı ile uyumu kontrol edilirken diğer taraftan kaçak avcılıkta ısrarın nedenleri ve sürdürülemez tüketim alışkanlıklarının kökeni derinlemesine görüşmelerle belirlenmeye çalışıldı. Türkiye’de ilk kez balıkçılığa ilişkin sosyolojik ve folklorik bir araştırma yapılarak bu sonuçların uygulamaya nasıl aktarılacağı tespit edilmiş oldu.

İkinci şamada “Sürdürülebilir geçim kaynaklarının altyapısının hazırlanması ve sürdürülebilir geçim kaynaklarının tanıtılması” isimli proje ile bir taraftan birinci

aşamada tespit edilen geçim kaynaklarının altyapılarına yönelik çalışma yapılırken, bir taraftan da kaçak avcılıktan ısrarın tespit edilen nedenlerini ortadan kaldıracak bazı uygulamalar başlatıldı. Aynı zamanda tuzlu balık tüketimi başta olmak üzere sürdürülemez tüketim alışkanlıklarına yönelik azaltma çalışmaları yanında yeni tüketim alışkanlıklarının tanıtımı yapıldı. Örneğin balıkçı köylerinde daha önce hiç bilinmeyen balık konservesi yapımına dair çalışmalar yapıldı.

Projelerin sonuçları nelerdir?

Van Gölü inci kefalinin sürdürülebilir balıkçılık yönetim ilkelerine göre yönetilmesi üst amacıyla gerçekleştirilen ve ayrıntısı yukarıda açıklanan, birisi iki aşamalı olmak üzere iki ayrı proje kapsamında oldukça somut ve tekrar edilebilir sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar aşağıda açıklanan alt başlıklar altında özetlenebilir.

Yanlış avcılığın önlenmesi: İnci kefal balıkçılık yönetimi açısından en temel sorun, üreme zamanında yapılan kaçak avcılık olduğu için her iki proje sürecinde de temel hedef hep bu yanlış avcılığın önce azaltılması, sonra tamamen ortadan kaldırılması olarak belirlenmiştir. 2001 yılından 2007 yılına kadar devam eden GEF SGP projelerinin de katkıları ile kaçak avcılık oranı toplam avın %90'lara ulaşırken, %30'lara gerilemiştir. Diğer bir ifade ile toplam 15 bin tonun 12 bin tonu kaçak iken, bu oran daha sonra 10 bin ton içinde 3 bin tona gerilemiştir. Rakamlardan da anlaşılacağı üzere henüz kaçak avcılık sıfırlanamamıştır. Ancak çok büyük bir ilerleme sağlandığı ortadadır. Bu sonuçlara ulaşmada 20 yıllık bir çabanın olduğu, sadece GEF SGP projeleri ile bunun başarılamayacağı gözden kaçırılmamalıdır. Ancak özellikle ikinci proje kapsamında gerçekleştirilen sosyofolklorik araştırmanın bu sürece çok büyük katkılar sağladığı dikkate alınmalıdır.

Su paylaşımı sorununun çözülmesi: 2001 yılında başlayan projenin iki ana amacından birisi yanlış su kullanımının önüne geçerek inci kefalinin üreme

döneminde su paylaşımı sorununu çözmekti. Bu amaçla bir taraftan DSİ ve Muradiye Sulama Birliği ile çalışmalar yapılırken, diğer taraftan köylerde hem balığın önemini hem de yanlış sulamanın zararlarını anlatan eğitim çalışmaları yapıldı. Salma sulama yerine yağmurlama sulama veya damla sulamaya geçiş yapmalarının avantajı anlatıldı köylülere. Bu çalışmaların olumlu iki sonucu oldu. Birisi 2001 yılından bugüne kadar Muradiye bölgesinde inci kefalinin üreme döneminde su paylaşım sorunu olmadığı gibi dere yatağında su kalmadığı için balık ölümleri olmadı. İkincisi Van il sınırları içinde bugün salma sulamanın en az yapıldığı, basınçlı sulamanın (yağmurlama ve damla sulama) en çok yapıldığı yer proje kapsamında eğitim yapılan yerleşim yerleri oldu.

Alternatif geçim kaynağı geliştirme: İnci kefalini üreme zamanı avlamaya alışmış insanların “iyi de üreme zamanı balık avlamazsak ne yapacağız” nevinden sorularına cevap vermek, kaçak avcılığın önlenmesinde en temel faaliyetlerden birisiydi. Her iki proje kapsamında benzer sorulara cevap vermek üzere yerel halkın kültürü, alışkanlıkları ve sosyal yapısı ile uyumlu bir dizi geçim kaynağı geliştirildi. Profesyonel balıkçılık yapmak, balık konserve veya balık tuzlama atölyesi kurmak, seracılık yapmak, arıcılık yapmak, büyükbaş hayvancılık yapmak gibi bazıları eskiden beri yörede var olan bazıları ise proje

© Demek arşivi

ekibi tarafından yeni önerilen geçim kaynakları geliştirildi. Bunlar yerel halka ve yöneticilere tanıtıldı. Bunların içinde profesyonel balıkçılığa geçiş en çok tercih edilen alternatif geçim kaynağı oldu. Diğer taraftan inci kefali üreme göçünün bir turizm değerine dönüştürülmesinde çok büyük yol kat edildi. 2013 yılında dördüncüsü düzenlenen “Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali” kapsamında 3 gün içinde inci kefali üreme göçü gözlem noktasını yaklaşık 30 bin kişi ziyaret etti. Erciş ve Muradiye’de inci kefali göçünün izlenebildiği alanlarda iki adet göç gözlem noktası yapıldı ve buralar Van Gölü çevresindeki en popüler piknik alanı haline geldi. İnsanlar buralara girerken bilet karşılığı ücret ödeyerek girmekten çekinmez hale geldi.

Akdamar Kilisesi, Van

Sürdürülebilir balıkçılığa geçiş: Kaçak olarak yapılan üreme dönemi balıkçılığının azaltılması ile birlikte göl çevresinde profesyonel balıkçılığa rağbet artmıştır. 1996 yılında sadece 90 profesyonel balıkçı bulunduğu dikkate alınırsa, 165 balıkçıya ulaşan bu günkü rakamlara göre profesyonel balıkçı sayısının %83 oranında arttığı ortadadır. 1996 yılında 3,5 milyon USD olan ciro, bu gün

10 milyon dolara ulaşmış durumdadır. Yine aynı yıllarda akarsu mansapları devlet eliyle üreme dönemi balıkçılığı için kiraya verilirken bugün bu yanlış uygulamadan tamamen vazgeçilmiştir. Van Gölü çevresinde 2001 yılında bir tek bile balıkçı barınağı bulunmazken bu gün göl çevresinde 8 adet balıkçı barınağı devlet eliyle inşa edilmiştir. Kaçak avcılığın kontrolü amacıyla bugün Van Gölü’nde 3 adet jandarma asayiş botu faaliyet göstermektedir. 2001 yılında gölde avcılık yapan hiçbir teknenin denize elverişlilik belgesi bulunmazken, teknelerde çalışan hiçbir balıkçının gemi adamı belgesi yokken bu gün tüm teknelerin denize elverişlilik belgesi var ve tüm balıkçılar gemi adamı belgesine sahip durumda. Tüm bu veriler aslında inci kefalinde sürdürülebilir balıkçılığa geçildiğini göstermesi açısından anlamlıdır.

Çarpan etkiler: Van Gölü inci kefali ile ilgili yapılan çalışmalar önceleri klasik bir akademik çalışma olarak başlamış, sonra toplumsal bir projeye dönüşmüş daha sonra ise tipik bir kırsal kalkınma çalışmasına evrilmiştir. Zira inci kefalinin kaçak avcılığını önlemeye yönelik olarak balıkçı köylerinde başlatılan çalışmalar bir kaldıraç olmuş, balıkla ilişkisi doğrudan tanımlanamayan bir sürü alanda ilerlemeye neden olmuştur. Örneğin çalışma yapılan köylerde hayret verici bir şekilde bebek ölüm oranları azalmış ve kızların okullaşma oranları artmıştır. Diğer taraftan Van Gölü çevresinde uygulanan koruma çalışmalarına benzer çalışmalar hem ilgili bakanlık, hem diğer illerdeki üniversiteler ile STK tarafından başka yerlerde uygulanmaya başladı. Bangladeş başta olmak üzere bazı ülkeler doğrudan inci kefali projesini inceleyerek, geliştirilen model ve yaklaşımları kendi ülkelerinde uygulamaya başladılar. İnci kefali projelerinin birisinde alternatif geçim kaynağı olarak düşünülen inci kefali göç güzergâhlarında bisiklet rotası belirlenmiş, 15 gence rehberlik eğitimi verilmiş ve 6 adet bisiklet satın alınmıştı. Bu uygulama daha sonra başka bağışçıların da katkısı ile Yüzüncü Yıl Üniversitesi içinde gençlere yönelik olarak sürdürüldü. ***Daha sonra GEF SGP desteği***

© Nezaket Adigüzel

ile “Bisiklete Biniyorum Doğayı Koruyorum” isimli bir projeye dönüştü. Bu proje daha sonra üniversite içinde o kadar rağbet gördü ki bu gün 150 bisiklet ile devam ettirilmektedir. Önceleri bisikletlerden kazanılan para ile yeni bisikletler alınırken, 150 bisikletin üniversite içinde yeterli olduğu kanaatine ulaşıldığı için artık yeni bisiklet alınmamakta, bisikletten kazanılan paralar inci kefalinin korunması için yapılan çalışmalara aktarılmaktadır.

Bisiklete biniyorum doğayı koruyorum

Kamusal sahiplenme: İnci kefalinin sürdürülebilir balıkçılığı için yapılan çalışmaların bugün ulaştığı kamusal sahiplenmeye geleceğini hiç kimse hayal etmemişti. Zira koruma çalışmalarının başladığı yıllar aynı zamanda bölgede güvenlik kaygılarının zirveye çıktığı yıllardı. Bazı olaylar yaşanınca yöneticiler sürekli “önce insanların güvenliğini sağlayalım, sonra balıkları düşünerüz” yaklaşımı içindeydi. Ancak zaman içinde ekosistem bütünlüğü içinde yürütülen çalışmaların olumlu sonuçları ortaya çıkmaya başladı ve medya değeri artan konuya yöneticilerin bakış açıları da değişti. Hatta son yıllarda inci kefalı, Van Kedisini bile geride bırakarak Van’ın yeni simgesi haline geldi. 2008 yılında Van Belediyesi kentin en merkezi meydanına inci kefalı heykeli yaptırdı. 2009 yılında Erciş Belediyesi ilçenin girişine inci kefalı heykeli yaptırdı. Daha sonra Van Emniyet Müdürlüğü, inci kefalı projelerinde afiş olarak kullanılan atlayan balık figürünü kendine logo yaptı. Depremden sonra Erciş ve Muradiye’de yeniden inşa edilen tüm okulların üzerine kabartma olarak atlayan inci kefalı figürleri konuldu. Yine depremden sonra Van Altıntepe Mahallesinde yapılan okula “İnci Kefali İlkokulu”, “İnci Kefali Ortaokulu” adı verildi. Bu heykeller, parklar, isimlendirmeler, logolar, binaların üzerine yapılan kabartmaların hiçbirisinde proje ekibinin bir katkısı yoktur. Bunların tamamı kamusal sahiplenme sonucunda ortaya çıkmış olumlu sonuçlardır.

İnci kefalı koruma çalışmaları hangi ödülleri aldı?

Van Gölü inci kefalı ile ilgili yapılan çalışmalar kapsamında alınan ilk ödül 2003 yılında UNDP tarafından inci kefalı projesi dünyadaki en iyi uygulama projelerinden birisi olarak seçilmesidir. Daha sonra projenin başlatıcısı ve halen takipçisi olan Mustafa Sarı inci kefalı çalışmaları ile ilgili çok sayıda ödül almıştır. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

1. ASHOKA Üyeliği, 2004
2. Türkiye Yılın Sosyal Girişimcisi Ödülü, 2007
3. Schwab Foundation Üyeliği, 2007
4. The World Entrepreneurship Forum Official Üyeliği, 2008
5. VASİAD Van Tanıtım Katkı Ödülü, 2008
6. Sabancı Vakfı CNN Türk Fark Yaratıcı Üyeliği, 2009

Leoparı koruyoruz!

Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da leoparın yaşam yerlerinin belirlenmesi ve habitatlarının yöre halkıyla birlikte korunması çalışmaları ile kamuoyunun dikkatini çeken proje GEF SGP desteğiyle başladı.

© Behzad Farahanchi

Projenin Adı:	Güneydoğu Anadolu Leopar Projesi
Proje Yürütücüsü:	Doğal Kaynak ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Derneği
Proje Ortakları:	Doğa Kültür ve Yaşam Derneği, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
Proje Destekçileri:	IUCN Kedi Uzman Grubu (IUCN Cat Specialist Group)
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [39.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [59.375 USD] Toplam Proje Bütçesi: [98.375 USD]
Uygulama Yeri:	Siirt, Şırnak, Bitlis

Batur Avgan

Doğal Kaynak ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Derneği üyesi olan Biyolog Batur Avgan yabani kediler üzerine çalışmalarına Orta Doğu Teknik Üniversitesi Biyoloji Bölümü'nde öğrenciyken başladı. 1999 yılında buradan mezun olduktan sonra ise daha çok biyoloji dışında farklı işlerde çalıştı. 2008 yılında biyolojiye geri dönerek 2011 yılında Bern Üniversitesi (İsviçre) Ekoloji ve Evrim Enstitüsü'nde hayvan davranışları üzerine yüksek lisansını tamamladı. Hazırladığı tez Antalya'da iki farklı doğal alanda karakulakların habitat seçimlerinin belirlenmesi ve vaşakların popülasyon yoğunluklarının hesaplanması üzerinedir. Halen Türkiye'nin değişik bölgelerinde çeşitli devlet kurumları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları için kedigiller üzerine çalışmalar yapan Avgan bunların yanında Azerbaycan ve Irak'ta da leopar üzerine çalışmalarına devam ediyor. 2013 yılında IUCN Kedi Uzman Grubu üyeliğine seçildi ve halen İspanya'daki Barcelona Otonom Üniversitesi'nde doktora çalışmalarına devam ediyor.

© Batur Avgan

Doğal Kaynak ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Derneği (DoğaDer)

Doğal Kaynak ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Derneği (DoğaDer) 12 Temmuz 2002 tarihinde kurulmuştur. Dernek doğal kaynakları ve biyolojik çeşitliliği korumak, bu düşüncüyü yaygınlaştırmak bu yöndeki eğitim ve kültürel etkinliklerde bulunmak, çalışmalarını kollar halinde organize ederek doğa koruma kapsamında yazılı bilgi, belge gereksinimini karşılamak amacıyla kitap, dergi, aylık bülten, slayt, film, video filmi, disk ve benzeri dokümanların basılması, yayınlanması ve arşivlenmesini sağlar. Doğa korunmasının kitlelere tanıtılması için ilgili kamu kurumu, özel kurum, makamlar ve sivil toplum örgütleriyle yakın çalışmalara girer. Bu konuda çalışacak birimlerin çalışmalarını, teknik araç ve gereç yönünden organize eder, eğitir, sevk ve idare eder. Üyelerinin bilgi, görgü ve becerilerini arttırmak üzere yurt içi ve dışında doğa koruma etkinlikleri, doğa yürüyüşleri ve geziler düzenler. Araştırma ve organizasyonlar yapar. Bu etkinlikleri seminer film ve saydam gösterileri fotoğraf sergileri raporlar ve kitap halinde kitlelere ulaştırır. Gerektiğinde yerli ve yabancı bilim insanları ve ilgili sivil toplum ve kamu kuruluşları ile iş birliğine girerek doğa koruma konusunda çalışmalar yapmayı amaçlar.

© Batur Avgan

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da leoparın bulunması ve korunması için çalışmaları başlatan projenin deneyimlerini ve bulgularını Doğal Kaynak ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Derneği (DoğaDer) üyesi Uzman Biyolog Batur Avgan anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Birçok kaynak leoparın Türkiye'nin güneydoğusunda halen var olduğunu iddia ediyordu ama bölgedeki çatışmalar nedeniyle türün durumu belli değildi. Birçok kişi leoparın halen ülkemizde yaşadığını ortaya çıkarmak için çalışma yapıyordu. Fakat biz bunun yanlış bir amaç olduğunu düşünüyorduk ve hala böyle düşünüyoruz. Çünkü proje yürütücüsü Batur Avgan tarafından 2010'da Şırnak'ta öldürülen leoparın fotoğrafları ortaya çıkarıldıktan sonra geçmişteki bütün kayıtların öldürülmüş leoparlara ait olduğunu gördük. Yani elimizde ya postlar vardı, ya da ceset fotoğrafları. Bu da bize bölgede leopar varsa bile asıl sorunun bu durumu tespit etmek değil, bu ölümlerin nedenlerini ortaya çıkarmak olduğunu gösterdi.

© Batur Avgan

2010 yılında bir erkek leopar Gabar Dağı'nda öldürüldü.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemizin birinci amacı leopar ölümlerinin nedenlerini ortaya çıkarmaktı. Ya insanlar bu türü tanımıyorlardı, ya ondan korkuyorlardı, ya bir çatışma vardı veya tahmin etmediğimiz başka bir neden vardı. Bunun yanında asıl amacımız olmasa da kamuoyunu rahatlatmak ve bölgedeki yaban hayatının zenginliğini göstermek için leoparın bölgedeki durumunu ortaya çıkartacak somut kanıtlara ulaşmayı da hedefledik. Bunun için de izlediğimiz en etkili yöntem, bir iletişim ağı kurmak oldu.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Leopar gibi önemli bir türü çalışırken katılımın yüksek olmaması olanaksız. Bizde de öyle oldu. Valilerden köylülere kadar leopar çalışması yapıyoruz dediğimiz anda büyük ilgi gördük. İletişim ağıımıza biz teklif etmeden birçok kişi katıldı. Öyle ki Haziran 2014'te Irak'ın Halepçe kentinde öldürülen bir leoparın haberini okuyan Siirt'teki matbaacımız bile bizi hemen arayarak bu haber iletti. Halepçe kenti Siirt'e yaklaşık 500 km uzaklıkta! Ama matbaacımız Kürtçe bilmediğimiz için bu haberi görmeyeceğimizi düşünerek bizi aradığını söyledi. Bu olay insanların bize leopar konusunda nerede olursa olsun her haberi iletmeye hazır olduğunu gösterdi.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

En başarılı olduğumuz nokta bir kamuoyu oluşturmaktır sanırım. Bu sayede iyi bir iletişim ağı kurduk ve yerel yönetimleri de bu işe iyice katarak onları gelecekte de her konuda bize bu bölgede yardım etmeye hazır ettik. Bizim yaptığımız bu bölgede bir ön çalışmaydı aslında.

Di xwezayê de ya herî hêzdar e
Lê belê ji mirovî gelek ditirse!
 Mirino pîlîngan a salên dawiyê hemû bi dest mirovan pêkhatin.
 Ji bo parastina pîlîngê bi giştî li kijan deveran jiyan dike bidin diyarkirin.
 Di derbarê pîlîngê de agahiyek bikeve dest we xwesteka me bi lez agahî bidin me.
 Lêkolîna Pîlînga
 Ji bo agahdarî: 0533 487 19 72
 0544 745 04 95

Lêkolîna Pîlînga
 0533 487 19 72
 0544 745 04 95

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Hep verdiğim bir örnek var: Tüm Türkiye halkı Siirt'in leopar bölgesi olduğunu düşünüyor. Çünkü Siirt valisini bu konuda motive ederek –bazen kontrolümüz dışında da olsa- leopar meselesini sahiplenmesini sağladık. Ama işin komik yanı şu ki, Siirt'te bugüne kadar tek bir leopar kaydı yok. Siirt'te leopar için uygun habitat bile yok! Ama leopar ve biz Siirt'in tanıtımında bunu başardık. Bu bizim işimize yaradı mı? Hem de nasıl. Proje süresince hem yetkililerden, hem de yöre halkından o kadar çok destek aldık ki... Bugün kentte kaçak ava gidenlere kötü gözle bakan insanlar dolaşmaya başladı.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Biz böyle bir yenilik denemedik. Ama onlarca yıldır insanların gelmediği bu bölgede sürekli kalmamız, araziye çıkmamız ve insanlara bunu göstermemiz bence yeni bir

şeydi. Ayrıca yaptığımız açıklamalarda dediğimiz şeyler ezberleri epey bozdu. Sanırım ilk defa Türkiye'de leopar konusunda yere basan açıklamalar yaptık.

Projeniz sonucunda gönüllere katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Kurduğumuz iletişim ağı sayesinde epey gönüllümüz var. Ve bu kişiler o kadar farklı kesimlerden geliyor ki anlatamam.

Proje kapsamında fotokapanlar kuruldu.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Biz projeye başladığımızda bölgede çatışma süreci bitiyordu. Proje başladıktan bir ay sonra süreç durdu ve biz araziye fotokapanlarımızı istediğimiz şekilde yerleştiremedik. Bunun dışında küçük sorunlar yaşadysak da insanlar bize hep yardımcı oldular.

Fotokapan eğitimi, Şırnak

© Batur Avgan

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Leoparın artık bölgedeki varlığı konusundaki kanı daha güçlendi. İletişim ağıımız sayesinde çok güçlü verilere ulaştık. Ayrıca bölgede bulunurken Kuzey Irak'taki biyologlarla da iletişime geçme şansımız oldu. Onlarda da çok sayıda leopar verisi olduğunu öğrendik ve şu an onlarla ortak bir yayın hazırlıyoruz.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Burada devam edeceğiz. Projeler için kaynak bulacağız ve Kuzey Irak ile beraber çalışmalara devam edeceğiz.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Mutluluk.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Bu bölgede heyecan yaratan şeyleri anlatmaya olanak yok.

Siirt Valisi Ahmet Aydın, Gabar Dağı'nda çalışmalarını ziyaret etti.

© Batur Avgan

"Küre Dağları Milli Parkı, Elimizde Bir Meşale Gibi Yolumuzu Aydınlatıyor!"

"Örgütlü toplum, güçlü toplumdur!" ifadesi, Küre Dağları Milli Parkı ve çevresindeki başarılı çalışmaları en iyi anlatan cümledir. Bartın Ulus Aşağıçerçi Güzelleştirme Derneği Başkanı Galip Arslan "Yaşatmak için örgütlendik! Örgütlü toplum, güçlü toplumdur!" diyor ve ekliyor: "Amacımız, buranın akarsularının, dağlarının, ağaçlarının ve hayvanlarının muhafaza edilmesi".

Küre Dağları Milli Parkı ve çevresini ikinci evi olarak gören uzman biyolog Yıldırım Lise, bu bölgede yapılan başarılı çalışmaların Türkiye'de doğa korumada bir dönüm noktası olma sürecini kendi kaleminden anlatıyor.

© Sunay Demircan

"Örgütlü toplum, güçlü toplumdur!"

Türkiye'nin 9 orman sıcak noktasından biri olan Küre Dağları Milli Park ilan edildikten sonra Küre Dağları Milli Parkı ve çevresinde sivil toplum bilincinin gelişmesi, yeni sivil toplum örgütlerinin kurulması, örnek projeler geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde GEF SGP etkin bir rol oynamıştır.

2000 yılında Küre Dağları Milli Parkı ilan edildikten sonra ilgili Bakanlıkların, yerel yönetimlerin ve Doğal Hayatı Koruma Vakfı'nın desteğiyle bölgede yerel sivil toplum kuruluşları kuruldu. GEF SGP, bu bölgede sistematik bir yaklaşımla Küre Dağları Milli Parkı Ekoturizm Derneği, Kastamonu Kooperatifler Birliği, Doğal Hayatı Koruma Vakfı ve yöre halkı ile işbirliği içinde çalışarak başlıca sorunları belirledi ve çözüm önerileri geliştirilmesini sağladı. Bu çalışmalar sonucunda ana hedefleri, "yöre halkının ormandan fayda sağlayarak korumaya katılmaları" olan 3 farklı proje 2003 yılı sonunda GEF SGP

tarafından desteklendi. Bu projelerle başlayan süreçte en önemli çıktı, yöre STK'larının proje geliştirme ve uygulama deneyimleri oldu. Bu projelerin deneyimi ışığında hazırlanan Küresel Çevre Fonu (GEF) destekli orta ölçekli proje için altyapı oluşturuldu. GEF destekli "Orman Koruma Alanları Yönetiminin Güçlendirilmesi Projesi" 2008-2012 yılları arasında Küre Dağları Milli Parkı ve çevresinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye Ofisi ve WWF Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) ortaklığında yürütüldü ve örnek projelerden biri oldu.

Bugüne kadar bölgede GEF SGP destekli toplam 7 küçük ölçekli proje uygulandı. Bu projelerin başarılı sonuçlarından biri olarak Türkiye'de doğa korumada "yöre halkıyla işbirliği anlayışı"nın yerleşmesinde, Küre Dağları'nda yaşayan halkın ve sivil toplum kuruluşlarının gösterdiği çabanın büyük payı var. Bugün Türkiye'nin örnek korunan alanlarından biri

© KED Arşivi

© KED Arşivi

GEF SGP küresel ailesinin Ulus ziyareti, 2005.

ve en önemli ekoturizm merkezlerinden biri haline gelen Küre Dağları Milli Parkı ve çevresinin korunması sürecinde bölgedeki sivil toplum kuruluşları milli parkın ve çevresinin daha iyi korunup yönetilmesi için devlet kurumlarıyla işbirliği içinde çalışıyor.

Uzun yıllar çalıştığım bu bölgeye ne zaman gitsem, Bartın Ulus Aşağıçerçi Köyü Güzelleştirme Derneği Başkanı Galip Arslan'ın (Galip Amca) **"Yaşatmak için örgütlendik! Örgütlü toplum, güçlü toplumdur!"** sözleri gelir aklıma. **"Amacımız, buranın akarsularının, dağlarının, ağaçlarının ve hayvanlarının muhafaza edilmesi."** diyen Galip Amca'yı mutlaka ziyaret ederim.

Uzun yıllar gazetecilik yapan Galip Amca, orman köylüsünün örgütlenmesi ve kooperatifler kurması sürecini başlatan kişilerden biri. "Orman köylüsü örgütlenmeye çok yatkın. Beraber iş yapması gerekir. Yapmak zorunda. Tek başına mümkün değil. Sadece kendisi değil. Hayvanıyla beraber örgütlüdür." diyor. 1969 yılında binlerce orman köylüsünün katılımıyla Ulus'ta yapılan orman köylüsü mitinginin bu süreci başlattığını söylüyor. Bundan sonra köy köy orman kooperatiflerinin kuruluşu başlamış, sonraki yıllarda ise önce birlikler ve sonra üst birlik kurulmuş.

"Hayal ettiğim hedeflere ulaştım!"

Galip Amca bir kanaat önderi olarak Küre Dağları Milli Parkı'nın ilanı, korunması ve yörenin sürdürülebilir kalkınması çalışmalarında hep ön saflarda yer alan biri olarak yöre halkının süreçlere aktif katılımı ve milli parkın uluslararası PAN Parks sertifikası alma süreçlerinde etkin rol oynadı.

"Önceleri Küre Dağları'nın kimse farkında değildi." diyerek Milli Park olmadan önce 1998 yılında Derneği kurduklarını anlatıyor. "2000 yılında Bakanlık, Doğal Hayatı Koruma Vakfı ve başta İsmail Menteş olmak üzere birçok kurum ve kişinin katkısıyla buralar milli park oldu." diyor.

Bölgede sivil toplum anlayışının gelişmesi için yıllardır çalışan Galip Amca ile son görüşmemde GEF SGP'nin destekleriyle başlayan projelerin devamında da bölgede projeler yaptıklarını ve bu projeleri başarıyla tamamladıklarını anlatıyor: "Ben hayal ettiğim hedeflere ulaştım: 6 tane projeyi %100 başarıyla tamamlamak, doğa sevgisini aşılamak, doğadaki ürünlerin toplanıp pazarlanması ve ormanın korunmasını sağlamak." diyor. Özellikle GEF SGP küresel ailesini temsilen 80 farklı ülkeden yaklaşık 200 yabancı konugu Ulus Aşağıçerçi köyünde ağırladıkları 2005 yılını unutamıyor.

Küre Dağları Milli Parkı kanyonlar cennetidir.

Galip Arslan

Milli Park sürecini başından beri destekleyen Galip Amca, yöre kadınlarına ekoturizm ve doğal ürünlerin pazarlanması konusunda örgütlenmeleri ve kendilerini yetiştirmeleri için destek veriyor. "*Ekoturizm, gençlerin doğduğu yerde kalabilmesini sağlayan en önemli araçlardan biri. Kadınların ekonomiye katkısı için de, evlerde kış için hazırladıkları doğal ürünlerin markalaşması iyi bir fırsat.*" diyor. Çocukların Panda Çocuk Kulübü'nü kurmasına da önyak olan Galip Amca, "*Madem bu milli park, dünyaya armağan edilmiş, korumak için herkese görev düşer.*" diyerek her görüşmemizde kadınların ve çocukların bu süreçlerdeki önemine dikkat çekiyor.

"Milli park, elimizde bir meşale gibi yolumuzu aydınlatıyor!"

Galip Amca, Küre Dağları Milli Parkı'nın korunması ve etkin yönetimi için örgütlenmenin önemini her fırsatta vurguluyor: "Benim bölgemde yeni dernekler doğdu. Biz Küre Dağları eteklerinde bir ateş yaktık. Yavaş yavaş Küre Dağları'nın her yerinde bu ateş yükselmeye başladı. Bu ateşi söndürmek zordur." Doğa korumacıların uzun yıllar sonra keşfettiği bir gerçeği, son derece doğal bir gereklilik olarak dile getiriyor: "Bir yerin korunması, orada var olan geleneklerin ve yaşam biçimlerinin sürdürülmesiyle mümkün." Tüm bu projeler sonucunda Küre Dağları Milli Parkı ve çevresindeki durumu en güzel Galip Amca'nın şu sözleri anlatıyor: "*Milli park, elimizde bir meşale gibi yolumuzu aydınlatıyor! Şimdi, PAN Parks sertifikası ile yolumuzu daha iyi aydınlatan ikinci meşalemiz oldu!*"

© KED Arşivi

© Yıldırım Lise

Küre Dağları Milli Parkı ve çevresinde uygulanan GEF SGP destekli projeler

Projenin Adı:	Küre Dağları Harmangeriş Beldesinde Geleneksel Ağaç İşçiliğinin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması ve Çeşitlendirilmesi Projesi
Proje Yürütücüsü:	Kastamonu Kooperatifler Birliği - http://www.kastamonukoykoop.com/
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [21.400 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [20.150 USD] Toplam Proje Bütçesi: [41.550 USD]

Küre Dağları Milli Parkı civarındaki Harmangeriş köylerinde en önemli geçim kaynaklarından biri kaşık oymacılığıdır. Proje kapsamında bölgedeki geleneksel bir geçim kaynağı olan ağaç el işçiliğinin, şimşir dışında, yasal ve işçiliğe uygun diğer hammaddelerle, pazara uygun ahşap işçiliği ürünlerine kaydırılması için eğitim çalışmaları ve farklı ağaç türleriyle denemeler yapılmıştır.

© KED Arşivi

© KED Arşivi

Şimşir kaşık yapımı giderek azalıyor.

Projenin Adı:

Küre Dağları Milli Parkı ve Çevresinde Ekoturizmin Geliştirilmesi için Zümrüt Köyü Uygulaması

Proje Yürütücüsü:

Küre Dağları Ekoturizm Derneği (KED) - <http://www.ked.org.tr/>

Proje Bütçesi:

GEF SGP Mali Destek Miktarı: [45.250 USD]

GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [160.638 USD]

Toplam Proje Bütçesi: [205.888 USD]

Küre Dağları Milli Parkı'nın etkin korunması ve bölgede yoksulluğun azaltılması çalışmalarını desteklemek amacıyla ekoturizm en önemli araçlarından biri olarak belirlenmiştir. Bugün Türkiye'nin en önemli ekoturizm bölgelerinden biri haline gelen Küre Dağları Milli Parkı ve çevresinde ekoturizm faaliyetleri doğal ve kültürel değerleri ile dikkat çeken Azdavay Zümrüt köyü ile başlamıştır. Proje kapsamında uzman çalışmaları, eğitimler ve örnek turizm uygulamalarıyla Zümrüt köyünde ekoturizmin altyapısı oluşturulmuştur.

© KED arşivi

© Hakan Baykal

Köyde iki pansiyon, bir ziyaretçi merkezi kurularak yörede turizm başlatılmıştır. Bu çalışma ile yöre halkının Milli Park ile işbirliği geliştirilmiştir ve ekonomik katkı sağlanmıştır.

© Hakan Baykal

Azdavay Zümrüt köyü Türkiye'nin en önemli ekoturizm köylerinden biridir.

Projenin Adı:

Kastamonu'da Biyogaz Uygulaması ve Tanıtımı Projesi

Proje Yürütücüsü:Kastamonu Kooperatifler Birliği - <http://www.kastamonukoykoop.com/>**Proje Ortakları:**

Küre Dağları Ekoturizm Derneği (KED), Yabataş İnş. Müh. Dan. San. Ve Tic. Ltd. Şti.

Proje Bütçesi:

GEF SGP Mali Destek Miktarı: [17.000 USD]

GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [19.000 USD]

Toplam Proje Bütçesi: [36.000 USD]

Küre Dağları'nda yerel düzeyde kullanıma uygun ve yerel enerji ihtiyacının karşılanmasına yardımcı olacak biyogaz uygulamasının tanıtımını içeren bir gösterim projesidir. Proje kapsamında bölge için öncü olarak Harmangeriş köyünde bir biyogaz tesisi kurulmuştur. Başarılı şekilde kurulan ve çalışan tesis ile daha sonraki biyogaz tesislerinin tasarım ve inşasında ön bilgi olarak kullanılabilmesi için altyapı hazırlanmıştır. Eğitim ve tanıtım çalışmalarıyla yöre halkı ve kamu kuruluşlarının biyogaz tesislerine bakış açısında olumlu bir gelişme olmuştur.

© KED arşivi

© KED arşivi

Biyogaz ile mutfak masrafları azaldı.

Projenin Adı:

Küre Dağları Milli Parkı Ulus Bölgesinde Alternatif Sürdürülebilir Geçim Kaynaklarının Saptanması ve Eğitimi Projesi

Proje Yürütücüsü:

Aşağıçerçi Köyü Güzelleştirme Derneği

Proje Bütçesi:

GEF SGP Mali Destek Miktarı: [7.000 USD]

GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [4.100 USD]

Toplam Proje Bütçesi: [11.100 USD]

Küre Dağları Milli Parkı'nın yöre halkı tarafından sahiplenilmesi ve yönetimine katılımını sağlamak amacıyla, yörenin doğal değerleri, sürdürülebilir doğal kaynak kullanımı ve doğaya duyarlı geçim kaynak kullanımı ve doğaya duyarlı geçim kaynakları konusunda yöre halkının bilgilendirilmesi için eğitim çalışmaları yapılmıştır. Proje sonunda birçok uzmanın gönüllü katkısıyla "Küre Dağları'nın Bilgisi: Ulus, Aşağıçerçi" kitabı basılmıştır.

© Solmaz Karabaşa

© Solmaz Karabaşa

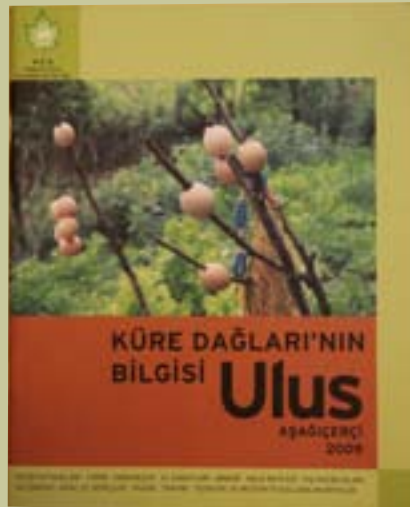

Projenin Adı:	Küre Dağlarının Bilgisi: Ulus Aşağıçerçi Yayını 2. Baskı
Proje Yürütücüsü:	Aşağıçerçi Köyü Güzelleştirme Derneği
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [8.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [4.512 USD] Toplam Proje Bütçesi: [12.512 USD]

“Küre Dağları’nın Bilgisi: Ulus, Aşağıçerçi” kitabının güncellenmiş 2. baskısı yapılmış ve dağıtılmıştır. Kitabın ana başlıkları: “geçim kaynakları”, “halk mutfağı”, “geleneksel araç - gereç”, “mimarsız mimari”, “el sanatları”, “halk bilgisi”, “Ulus’un bitkileri”. 56 sayfalık kitapta yer alan her başlık yöre insanının doğa ile nasıl uyumlu bir ilişki içinde olduğunu gözler önüne sererek çok sayıda fotoğraf ve yöre insanının deneyimlerini aktaran tanıklıklar ile yöredeki kültürel ve biyolojik çeşitliliğin birbirini nasıl desteklediğini anlatıyor.

© Solmaz Karabaş

Bazı yerlerde kesilen ağaçlar mandalarla çekiliyor.

Projenin Adı:	Küre Dağlarında Alternatif bir Geçim Stratejisi Olarak Doğa Dostu Sürdürülebilir Keten Tarımı
Proje Yürütücüsü:	Bartın ve Çevresinde Yaşayan Uluslular Kültür, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
Proje Ortakları:	Bartın Tarım İl Müdürlüğü, Bartın İl Özel İdare Genel Sekreterliği, Türkiye İş Kurumu Bartın İl Müdürlüğü, Ulus Halk Eğitim Merkezi, Bartın Gazeteciler Derneği,
Proje Destekçileri:	T.C. Bartın Valiliği, Ulus Kaymakamlığı.
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [16.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [26.203 USD] Toplam Proje Bütçesi: [42.203 USD]

Bartın çevresinin en önemli ürünlerinden biri keten tarımı unutulmaya yüz tutmuştur. Bu proje ile keten tarımının ve ona bağlı kültürün bölge için önemine dikkat çekilmiş ve köylülerin bu ürünü ekmeleri desteklenmiştir. Proje kapsamında Ulus ilçesi Hoca köyünde 20 katılımcı ile 100 dönüm arazide keten üretimi yapılmıştır. Projenin başarılı sonuçları bölgenin tamamına örnek olmuş ve farklı köyler de ekimler başlanmıştır.

© Proje Arşivi

© Proje Arşivi

Projenin Adı:

Küre Dağları Milli Parkı Sınırları İçerisinde Yaban Hayvanlarının Tarım Arazilerinden Uzak Tutularak Korunması

Proje Yürütücüsü:

Bartın ve Çevresinde Yaşayan Uluslular Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği

Proje Ortakları:

Küre Dağları Milli Park Müdürlüğü

Proje Destekçileri:

Orman ve Su İşleri Bakanlığı X. Bölge Müdürlüğü Bartın Şube Müdürlüğü, Bartın İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Ulus Kaymakamlığı, Köy Muhtarlıkları

Proje Bütçesi:

GEF SGP Mali Destek Miktarı: [46.273 USD]

GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [61.146 USD]

Toplam Proje Bütçesi: [107.719 USD]

Küre Dağları Milli Parkı'nın en önemli sorunlarından biri de bölgedeki yaban hayvanları ve insan çatışmasıdır. Bu proje kapsamında Küre Dağları Milli Parkı çevresindeki Bartın Ulus ilçesine bağlı 10 köyde 25 çiftçinin beşer dönümlük arazileri güneş enerjisine dayalı elektrikli şok sistemli tel ile çevrilerek yaban hayvanların tarım alanlarına vermiş oldukları zararın azaltılması sağlanmıştır. 800'den fazla kişinin katıldığı eğitimlerde bölge doğasının önemi, yaban hayvanları ve insan çatışmaları hakkında bilgiler verilmiştir. Türkiye için örnek çalışmalarından biri olan bu proje sonucunda Küre Dağları Milli Parkı'nın etkin korunması ve yönetimine katkı sağlanmıştır.

Elektrikli çitler, tarlalara hayvan zararlarını azalttı.

© Proje Arşivi

© Proje Arşivi

© Yıldray Lise

Sonbaharda Küre Dağları Milli Parkı çeşitli renklere bürünür.

Küre Dağları Milli Parkı - www.kdmp.gov.tr

Türkiye'nin 9 orman sıcak noktasından biri olan Küre Dağları 2000 yılında Milli Park ilan edildi. Küre Dağları Milli Parkı'nın kapladığı alanın yüzölçümü 37.753 hektar, çevresindeki tampon bölge ise 134.366 hektardır. Korunması amaçlanan biyolojik çeşitliliği güvence altına almak için "tampon bölge" kavramı Türkiye'de ilk kez Küre Dağları Milli Parkı ile gündeme geldi.

© Yıldray Lise

Sinek mantarı (*Amanita muscaria*)

© Yıldray Lise

Günümüzde tehlike altındaki “Karadeniz Nemli Karstik Orman” ekosistemlerinin en iyi yabanıl örneklerine sahip Küre Dağları Milli Parkı, Avrupa’da korunması gereken 100 Orman Sıcak Noktası içinde yer alır. “Kuzey Anadolu ve Kafkasya Ilıman Kuşak Ormanları” Dünya Doğayı Koruma Vakfı’nın (WWF) doğa koruma açısından küresel düzeyde öncelikli 200 ekolojik bölgeden biridir.

© KED Arşivi

© KED Arşivi

Pınarbaşı Paşakonağı bölgesinin ilk ekoturizm merkezidir.

Türkiye’nin ekoturizm merkezlerinden biri olan Milli Park devlet kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerin başarılı çalışmaları sonucunda 2012 yılında PAN Parks (Korunan Alanlar Ağı Parkları) sertifikasını alan ilk milli park oldu. Yani, Avrupa’nın olağanüstü doğal güzellikleri ile turizm arasında karşılıklı denge ve uyuma dayalı bir korunan alanlar ağı oluşturmak ve korunan alanların yönetiminde kalitenin arttırılmasını teşvik etmek amacını taşıyan PAN Parks ağına üyesi oldu.

Küre Dağları Mili Parkı çevresinde rengarenk giysili kadınlar

© Hakan Baykal

Hayalet avcılığı tanıdık.

Hayalet avcılık konusu GEF SGP destekli projelerle Türkiye gündeminde yer aldı. Bu konuda öncü proje Çanakkale Koza Gençlik Derneği tarafından uygulandı.

© Celil Kankaya

Projenin Adı: Hayalet Avcılık Farkındalık Projesi

Proje Yürütücüsü: Çanakkale Koza Gençlik Derneği - www.kozagenclikdernegi.com

Proje Ortakları: Çanakkale İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, SS. Çanakkale Bölgesi Su Ürünleri Kooperatifler Birliği, SS. Gökçeada Su Ürünleri Kooperatifi, SS. Bozcaada Su Ürünleri Kooperatifleri, Çanakkale Sualtı Sporları Kulübü, Çanakkale Profesyonel Balıkadamlar Spor Kulübü, TSSF Çanakkale İl Temsilciliği, Gökçeada Dalış Merkezi

Proje Destekçileri: Gökçeada Dalış Merkezi

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: [30.000 USD]
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [62.150 USD]
Toplam Proje Bütçesi: [92.150 USD]

Uygulama Yeri: Çanakkale

Mustafa Emir Cilasın

1987 yılında Çanakkale’de doğdum. Kendimi bildiğimden beri deniz ve sualtıyla ilgili birisiyim. Boğaz kenti Çanakkale’de olup denize bulaşmamak olmazdı. Bende bu felsefeyi kendime bilmeden belirledim sanırım. 12 yıl su sporları ve 4 yıl profesyonel olarak Serbest Dalış ile uğraştım. Spor sonrası nefesimin yetmediği yerlerde Scuba dalışa başladım ve CMAS 3 Yıldız ve Rehber Dalgıç olarak mavi sevdamı sürdürdüm. ÇOMÜ Su Ürünleri Fakültesi Avlama ve İşleme Anabilim Dalında Doktora yapmaktayım. 2010 yılından beri de kurucularından olduğum Çanakkale Koza Gençlik Derneği ile dokunabildiğim kadar kişiye ve soruna çare olmaya çalışıyorum.

© Celil Kankaya

Çanakkale Koza Gençlik Derneği

Derneğimiz; genç, kadın, engelli ve çocukların sosyal, fiziksel ve kültürel gelişimleri, sorunlarının çözümü, aktif vatandaşlıklarının desteklenmesini hedeflemektedir.

Yerel, ulusal ve uluslararası çalışmalar ile gençleri, kadınları, engellileri ve çocukları ilgilendiren özel sektör, kamu kurumları ve üniversitelerle iş birlikleri kurarak bu özel ilgi gruplarının kişisel bilgi ve becerilerinin arttırılmasını; çevre, aktif katılım, insan hakları, demokrasi konularında bilgi ve kapasitelerinin arttırılmasını amaçlar.

Derneğimiz, gençlerin sorumluluk ve aktif rol alarak, bireysel ve profesyonel gelişimine katkıda bulunmayı, yerel, ulusal ve küresel konularda farkındalıklarının artmasını, kültür ve değerlerinin bilincinde ve farklı kültürlerle saygılı vatandaşlar olmalarını desteklemeyi ve bütün çalışmalarda “genç çözüm” ilkesini uygulamayı amaçlar.

GEF SGP'nin desteklediği ilk hayalet ağ projesi deneyimini Çanakkale Koza Gençlik Derneği kurucularından olan proje koordinatörü Mustafa Emir Cilasın anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Hayalet avcılık, balıkçı ağlarının keşfolması ile başlayan bir kirlilik çeşidi olmasına rağmen; günümüzde nüfus artışı ve balıkçı artışıyla birlikte oldukça önemli bir tehdit haline gelmiştir. Biyolojik çeşitliliğin bol bulunduğu taşlık ve kayalık bölgelerde kaybolan ağların yarattığı etki 7 yıla kadar sürebilmektedir. Ülkemizde bu konuda yapılmış çalışmaların azlığı ve kamuoyunun bu konudaki bilgisizliği; ağların yarattığı tehlikeden daha büyüktür.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Projeyi hazırlayan ve koordinatörlüğünü yapan kişi olarak, yıllar boyunca su sporları ve serbest dalış ile uğraştım. Dünyanın birçok farklı bölgesinde denizinde dalış yapabilme şansım oldu. Dalış ile uğraşırken; insan tarafından korunan ve dolaylı yoldan kazanç beklenen arananlarda; insanların daha fazla şey kazandığını gözlemledim. Korunan bir bölgede gerçekleştirilen dalış turizmi, su altı fotoğrafçılığı

© Celil Kankaya

Ağların toplanmasına yerel balıkçı tekneleri destek verdi.

© Celil Kankaya

Kurşun parçaların kirlетici etkisi vardır.

Hayalet avcılık nedir?

Denizlerde ve içsulara ticari ya da amatör amaçlarla su ürünleri avcılığı yapılırken, zemin yapısı, hava koşulları, dip akıntıları, kişisel hatalar vb. nedenlerle yırtılan, kopan veya genel olarak kaybedilen av araçları ve parçalarının sucul ortamda avlanmaya devam etmesine hayalet avcılık denmektedir. Bu araçlar hedef türleri avlamayı sürdürürken, yakalanan türleri yemek için gelen avcı türleri de yakalamaktadır. Bu durum av aracı suda tamamen bozulup parçalanıncaya kadar devam eder. Hayalet ağlar, canlıların barınma ve beslenme gibi davranışlarını olumsuz etkilerken, göç yollarının bozulmasına genel anlamda habitatlarının parçalanmasına veya yok olmasına da sebep olmaktadır.

gibi etkinliklerin birçok farklı ekonomik ve sosyal kazanç sağladığı günümüzde Dahab, Kanarya Adaları gibi örneklerde mevcuttur. Hayalet avcılık bu gibi örneklerle ulaşabilmek, daha fazla bireyin daha ideal koşullarda yaşamasına bir engeldi benim için. Sanırım en özelinde kişisel olarak; kendi şehrimde dalış yaptığımda daha fazla canlı hayat ve renk görebilmeyi beni motive eden ve aylarca süren yorucu mücadeleye hazırlayan.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemiz hayalet avcılık konusunda farkındalık yaratma ve mevcut ağların resif alanlarından temizlenerek biyolojik çeşitliliğin devamlılığına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra yapılacak eğitim ve bilgilendirme toplantılarıyla hedef bölgedeki balıkçılara ve yöre halkına ülkemizdeki su ürünleri kaynaklarının sürdürülebilirliği, yeni av araçları ve metotları hakkında eğitim toplantıları düzenlemektir.

Her yıl 1000-2000 km ağ denizde kalır ve avlanmaya devam eder.

© Celil Kankaya

© Celil Kankaya

© Celil Kankaya

Gençler ağların temizlenmesinde önemli görevler aldı.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Proje kapsamında katılımcılık yeterli düzeydeydi. Yörede özel olarak projeye ilgi gösteren kişilerin konuyla ilgili bir yaşamışlığı ya da konuya bir yerden dokunmuşluğunun olması dikkat çekiciydi. İlgisi olmayan kişiler ise çevreci bir yaklaşım sergileyerek destekte ve yardımda bulundular.

Balıkçıların projeye dahil edilebilmesi için daha önce balıkçılar ile çalışmalar gerçekleştirmiş olan üniversite hocaları ve kooperatif başkanlarının yardımları ile balıkçılarla diyaloga geçerek yapacağımız çalışmaları anlatıp desteklerini istedik.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemizin başlangıcından itibaren gerçekleştirilen 37 protokol ziyareti (kapaniş toplantısı davetleri dahil), 1 masa başı toplantı ve 29 yerel medya, 12 ulusal medya haberi ile kamuoyu oluşturulmasına ve konunun gündemde kalmasına (ilginin sıcak tutulmasına) çaba sarf edilmiştir.

© Celil Kankaya

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Proje süresince ortaklarımızın yanı sıra çalışmalara ilgi gösteren ve destek olan bir çok kurum ile ortaklıklarımız oldu. Projemizin dalış çalışmaları aşamasında iletişim kurduğumuz ve proje hedef bölgemiz olmamasına rağmen; kendi imkanları ile bizi ağırlayarak, dalış ve ağ temizliği için lojistik imkanlar sağlayan Babakale Su Ürünleri Kooperatifi buna örnektir. Bunun yanı sıra proje ortağımız olmamasına rağmen; çalışmalarımızda destek sağlayan Altınoluk Su Ürünleri Kooperatifi ve Orman ve Su İşleri Bakanlığı 3. Bölge Müdürlüğü ve Çanakkale Kent Konseyi Çevre Meclisi, proje konumuzun sahiplenilmesine destek olmuştur.

Projemiz, çalıştığımız bölgelerdeki yöre halkı tarafından oldukça fazla ilgi gördü. Bunun en önemli sebeplerinden bir tanesi bir “gençlik” derneği olmamızdır.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Projemizin belki de en yenilikçi yanı gençler tarafından, böyle ışık tutulmamış bir konunun ele alınmış olmasıdır. Gerek kamu kurumları gerekse yöre halkı/balıkçılarla kurduğumuz ilişki ve dinamik iletişim sayesinde; sürecin her anında bilgilencmelerini ve konu hakkında farkındalık sahibi olmalarını sağladı. Gerçekleştirilen protokol ziyaretleri, gelişme notları ve yerel/ulusal haberler sayesinde konunun gündemde sıcak tutulması amaçlanmıştır.

9 aylık süre boyunca gerçekleştirilen çalışmalarda derneğimiz gerek yardım isteyen acemi rolünü üstlenmek gerekirse ilgili mevzuat ve yönetmeliklere öneri ve görüş bildirmek gibi bir dengeyi yürütmüş ve gençlerin konuya olan ilgisini göstermiştir.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Projemiz yerelde uygulanan çalışmalar arasında farklılık yaratmıştır. Temizlik ve doğal alanların korunması ve mevcut

durumlarının ortaya çıkarılması anlamında yapılan çalışmalar sayesinde yerel dinamikleri harekete geçirerek onların desteğini almıştır. Ardından yapılan ortak çalışmalarla gerek basın gerekse sosyal medya anlamında bilgilendirmelerimiz daha fazla kişiye ulaşmış ve genelde göz ardı edilen bu tarz konularda sağduyulu bir Çanakkale’nin olduğunu gözler önüne sermiştir.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projemizin kabul edilmesinden sonra proje konumuz ile ilgili ülkemizde; 1 GEF SGP Projesi, 1 TÜBİTAK Projesi, 1 TAGEM Projesi kabul edilmiştir.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Öncelikli olarak ciddi bir proje sürecinin başarılı bir şekilde bitmiş olması ve yapılan işlerin gereksiz işler yerine faydalı, bilgilendirici ve bazı şeylerin farkına varmayı sağlayan işler olduğunu görmek insana huzur veriyor.

Diğer yandan bir kıvılcımın büyüyen faydalı işlere sebep olması, gönüllülük bilinciyle görev alan herkesin canla başla işlerin bir ucundan tutması, derneğin yerelde ve ulusal anlamda tanınırlılığının artmasının yarattığı etkiye eşdeğer bir his vermiştir.

Sizin için dikilen 7 fidan sevgiyle yeşeriyor.

ÇEKÜL'ün 1992 yılında başladığı ve GEF SGP'nin katkılarıyla büyüyen 7 Ağaç Ormanları ağaçlandırma çalışmaları aynı inanç ve sivil katılımı ile devam ediyor. İstanbul'dan başlayıp Anadolu'ya yayılan çalışmalarda bugüne kadar yaklaşık 900.000 doğaseverin desteğiyle dikilen fidanların sayısı 4 milyona ulaştı.

© ÇEKÜL arşivi

Projenin Adı: 7 Ağaç Ormanı

Proje Yürütücüsü: Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma Vakfı (ÇEKÜL) - <http://www.cekulvakfi.org.tr/>

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: [18.000 USD]
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [567.825 USD]
Toplam Proje Bütçesi: [585.825 USD]

Uygulama Yeri: Ulusal

ÇEKÜL ailesi İstanbul'dan başlayıp tüm ülkeye yayılan 7 Ağaç Ormanı çalışmalarının başarısını bizimle paylaştı.

Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL) 1990 yılında kurulduğunda, Anadolu'nun köklü kültürel mirasının korunarak geleceğe aktarılmasıyla ilgili yoğun bir gündemi vardı. Kurulduğundan bu yana, hangi bölgede ve nasıl bir projede çalışırsa çalışsın meseleyi 'doğa-kültür-insan' anlayışıyla bir bütün olarak gören ÇEKÜL, çevresel sorunlara da aynı duyarlılık ile yaklaştı.

90'lı yılların başında yeşilini hızla yitiren İstanbul'un bina ormanı görüntüsü ÇEKÜL'ü bir şeyler yapmaya zorladı. Hemen Orman Bakanlığı ile bağlantı kuruldu ve İstanbul'un ağaçlandırılması için birlikte çalışmak isteği bildirildi, destek istendi. İlk kez bir sivil toplum kuruluşu, işbirliği için Orman Bakanlığı'nın kapısını çalıyordu. Ne ÇEKÜL ne de Bakanlık bunun nasıl bir işbirliği olacağını tam olarak bilmiyordu. Tek bilinen İstanbul'un hızla ağaçlandırılması, yeni orman alanları yaratılması gerektiği idi. Sonunda her iki kurum birlikte ağaçlandırılacak bölgeyi, bölgeye uygun fidanları, kaç adet dikileceğini belirlediler. ÇEKÜL tüm bu dikim çalışmasının koordinasyonunu, Bakanlık da sahanın hazırlanması ve fidanların dikimini gerçekleştirecekti.

92 Ormanı Projesi bu şekilde büyük bir heyecan ve coşkuyla şekillendi. ÇEKÜL'ün sakin mekânı, kentlilerin doğrudan katılabileceği bu büyük ağaçlandırma çalışmasına katkıda bulunmak isteyen gönüllü dostlarla dolup taşmaya başladı. Ve ÇEKÜL, İstanbul'un o zamana kadar gördüğü en geniş sivil katılımı ağaçlandırma çalışmasına imza attı. Bir ay boyunca, Beykoz Kavacık'taki dikim alanına otobüslerle taşınan halkın katılımı ile 100.000 fidan tam bir şenlik havasında İstanbul'a kazandırıldı.

"1991 yılı sonunda İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü Ağaçlandırma Şubesi'nde görevliydim. TEM Kavacık sapağında teşkilatımız dikim için arazi hazırlığı yapmıştı. Umumi vasıtalarla dahi ulaşımı kolay ve o mevsim fidan dikimi yapılacak olan Tepeseki Ağaçlandırma sahasının, Vakfın düşündüğü faaliyet için ideal yer olabileceğini, çalışmalarını burada yapmalarını teklif ettim. ÇEKÜL yetkilileri sabayı görünce çok memnun oldular ve hemen işe giriştiler. O yıllarda, ağaçlandırma mühendisi olarak İstanbul'un Anadolu Yakası'nda binlerce hektar ağaçlandırma yaptırdım. 92 Ormanı'nın fidan dikimleri sırasında yaşadığım keyif hepsinden farklıydı. ÇEKÜL'ün organizasyonu ile her gün İstanbul'un çeşitli yerlerinden kaldırılan otobüslerle 3-5 yaşındaki çocuklardan 70-80 yaşındaki kişilere kadar yüzlerce insan fidan dikmek için sabaya geliyordu. ÇEKÜL, bu insanları en sıcak şekilde karşılayıp, ayakları çamur olmasın diye özel olarak hazırlattıkları poşetleri veriyorlar, fidan ve dikim tekniği hakkında bilgiler verildikten sonra müzik eşliğinde fidan dikimi yaptırılıyor, dikimi bitirenlere mercimek çorbası, ekmek ikramında bulunuyorlar, sıcak bir şekilde uğurluyorlardı. Ben hayatımda halkın bu kadar içtenlikle ve keyifle yaptığı bir ağaçlandırma yaşamadım."

Fikret Erdoğan, Orman Mühendisi

Proje, çocukları fidanlarla buluşturdu.

“Halk 92 Ormanı’na koşup geldi. Arabalarıyla, otobüslerle çocuk, akın akın geldi. Öğrenciler otobüsler dolusu, coşkuyla, marşlarla, şarkılarla geldi. Cıngılıımız hoparlörden keyifle tüm dikim alanında yankılanırken fidanlar dikildi. Genç yaşlı, kadın erkek insanların, kazmaları kürekleri sırtlayıp, ayaklarında geridönüşebilir yeşil galoşlarla alana gidişlerini keyifle izledik.”
Aysel Ekşi, Psikiyatrist (92 Ormanı ve ardından 7 Ağaç Ormanları fikrinin annesi)

“ÇEKÜL Vakfı’nda 1992 yılında gönüllü olarak çalışmaya başladığımda 92 Ormanı projesi başlamıştı. Günde 500 kişiyi getirecek organizasyonu yapıyorduk, ama haftasonu kendi arabası ile gelenlerle bin kişiyi buluyorduk. 1 Mart - 31 Mart arasında aralıksız ağaç dikimi yaptık. Sadece dört gün kar nedeniyle ara verdik. Her kesimden insan katılıyordu dikimlere. Bir karı koca çifti hiç unutamıyorum. Anadolu’dan gelmişler, İstanbul’da çalışıyorlarmış. Toprak insanı olduklarını görüyordunuz. 92 Ormanı’nı bir yerlerde okumuşlar, her hafta sonu gelmeye başladılar. O kadar çok ağaç dikiyorlardı ki...”
Nazlı İmre, Türkiye Yelken Federasyonu Başkanı

92 Ormanı’nın yarattığı heyecan, kolları sıvayıp yeni projeler üretmeye yöneltti ÇEKÜL’ü. Araştırmalar, bir insanın çeşitli nedenlerle yılda ortalama 7 ağaç tükettiği bilgisini ortaya çıkarmıştı. Ağaçlandırma çalışmalarına devam etmek isteyen ÇEKÜL, bu bilgidен hareketle 7 Ağaç Ormanları projesini yaşama geçirdi.

Orman Bakanlığı ile birlikte ilk 7 Ağaç Ormanları’nın yerinin Çatalca olması öngörüldü. Tıpkı 92 Ormanı’nda olduğu gibi, yine

Bakanlık ile işbirliği yapılacak ve sivil katılımı çoğaltacak bir ağaçlandırma projesiydi hedeflenen, ancak bu kez hem ağaçlandırmanın hem de sivil katılımın boyutu daha büyüktü. İlk yıllar “Herkese 7 Ağaç” adıyla yürütülen bu büyük kampanyanın işleyişinde halkın desteği olmazsa olmazdı. Tükettikleri 7 ağacı doğaya yeniden kazandırmalarını teşvik etmek için insanlara “doğaya olan borcunuzu ödeyin” çağrısı yapıldı. Böylece insanlar kendileri ve/veya sevdikleri adına; yeni doğan bebekler için, doğum günleri, yıldönümleri ve her çeşit kutlama için, vefat edenlerin anısı için, kısacası herkes için ÇEKÜL’e 7 fidan bağışı yapıyordu.

7 Ağaç Ormanları’nın ilk yılı öyle büyük bir coşkuyla geçti ki, bu coşkuyu tüm katılımcılarla ve İstanbullularla birlikte yaşamak istedi ÇEKÜL. Bu nedenle dikim bittikten sonra kampanyaya destek veren tüm katılımcılara İTÜ Taşkışla’da, gönüllü sanatçı dostlarının desteğiyle unutulmaz bir kutlamaya dönüşen törenle doğa kimlikleri, yani ağaçlarının cinsini, yerini bildiren belgeleri verildi.

İlk yılın yüksek bir sivil katılımı gerçekleşmesi ÇEKÜL'e yola devam edebilmesi için ivme kazandırdı. İkinci yılın planlaması yapılırken, Türkiye'de yeni yapılanan UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) ile tanışan ÇEKÜL, GEF SGP'den aldığı destekle daha da güçlendi. O yıl 100 bin fidan toprakla buluştu. Proje yapılan tanıtım kampanyasıyla daha geniş kitlelerce duyuldu ve yaygınlaştı.

"7 Ağaç projesini hep anımsıyorum ki bence ÇEKÜL'ün hâlâ en büyük eylemlilik hallerinden biridir. Türkiye'nin de doğa için, ilk örgütlü isyanıdır bu proje." **Hasan Özgen, Belgesel Sinemacı, ÇEKÜL Kurucusu**

"ÇEKÜL insanlarımıza en az 'bir yılda tükettikleri 7 ağaç kadar' ağaç dikmeyi –veya diktirmeyi– öğretti. Bu kampanya ile ülkeye ağaç, yetkili bakanlığa da kaynak yaratmış oldu." **Oktay Ekşi, Gazeteci**

ÇEKÜL ailesi

Ağaçlandırma çalışmalarının ilk meyvelerini vermeye başladığı yıllarda ÇEKÜL'ün mekânı projeye destek vermek isteyen gönüllülerle dolup taşıyordu. Bilgisayarların henüz yoğun bir şekilde kullanılmadığı o yıllarda herkes defterlere, kartotekslere 7 Ağaç katılımcılarının kayıtlarını almaya çalışıyor, katılımcılara gönderilen kartlar tek tek kaligrafik kalemle elle yazılıyordu. Bugün katılımcı sayısı o kadar arttı ki, kartlar aynı titizlikle, ancak yazıcıdan çıkarılıyor. Dikimden sonra gönderilen, fidan bilgisini içeren doğa kimlikleri ise hem programın yaygınlığının hem de Orman Bakanlığı ile işbirliği halinde yürütülen benzer ağaçlandırma çalışmalarının artmasından dolayı uygulamadan kalktı.

ÇEKÜL'ün ağaçlandırma çalışmalarına başladığı yıllardan beri bu çalışmaların vazgeçilmez bir parçası da dikim şenlikleriydi. 7 Ağaç Ormanları'nın hâlâ en büyük destekçisi olan İstanbullular için toprakla, doğayla buluşabildikleri, çocuklarına fidan diktirtebildikleri nadir ortamlardan biriydi ÇEKÜL'ün dikim şenlikleri. Ancak 7 Ağaç Ormanları artık İstanbul'dan çok Anadolu kentlerinde çoğaldığı için İstanbul'da yapılan dikim şenlikleri de süreç içerisinde rutin

olmaktan çıktı. Yine de ÇEKÜL, zaman zaman yaptığı dikim şenlikleriyle farklı kentlerde bu geleneğini yaşıyor.

Bugün ÇEKÜL 1992 yılında başladığı ağaçlandırma çalışmalarına hâlâ aynı inanç ve sivil katılımı devam ediyor. Bugüne kadar yaklaşık 900.000 doğaseverin desteğiyle dikilen fidanların sayısı 3,5 milyona ulaştı. İstanbul'u ağaçlandırmak için başlayan hareket büyük bir tutkuya dönüştü ve zamanla tüm Anadolu 7 Ağaç Ormanları ile nefes almaya başladı. Antalya, Bursa, Bilecik, Çanakkale, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, İzmir, Kars, Kocaeli, Mardin, Muğla, Sivas, Şanlıurfa ve Van'da büyümekte olan fıstık çamı, kızılçam, karaçam, akçaağaç, ardıç, akasya, huş, sedir, servi, meşe ve ceviz ağaçları toprakla buluştu. 7 Ağaç Ormanları geniş kitlelerin gönülden katıldığı ve benimsediği en kalıcı ve yaygın sivil toplum çalışması haline geldi.

ÇEKÜL bir ağaçlandırma kampanyası olarak başlayan 7 Ağaç Ormanları'nı nasıl tanımlayacağını tam bilemiyor. Kampanya ya da proje olmayı çoktan aşan, uzun soluklu bir program olarak tanımlanabilir tabii. Ancak sadece program dediğimizde, kesintisiz 20 yıldır sivil katılımı, bir çeşit 'imece' usulüyle sürdürdüğümüz, artık 'kalıcı' olduğunu ispat etmiş gurur kaynağımıza biraz haksızlık ediyormuşuz gibi geliyor. Çünkü 7 Ağaç Ormanları gerçekten ÇEKÜL'ün inatla sürdürdüğü

bir çalışma olmanın dışında, gücünü sivil bireysel ve kurumsal katılımcılarından alan bir 'program'. Başarısının temel nedenlerinden biri ormansızlaşmanın yarattığı sorunların bilincinde olan kişi ve kurumların doğaya olan borçlarını ödeme sorumluluğunu üstlenmeleri. Bir diğeri ise, ÇEKÜL'ün sorumluluk ve titizlikle oluşturduğu güven ve inandırıcılık. Bu nedenle üzerinde "7 Ağaç Ormanları'nda sizin için dikilecek 7 fidan sevgiyle yeşerecek," yazılı kartları eline alan herkes, doğaya olan borcunu ödemek için kendine ya da onun adına doğayı korumaya çalıştığını haber vermek için sevdiği birine fidan diktirtiyor. Öyle görünüyor ki diktirtmeye de devam edecek...

"7 Ağaç Programı'nın dikim şenliklerine katılıyorum ilk zamanlar. Ağaç dikme fikrini nasıl ektiğini görüyorum gönüllülerinin aklına, gönlüne ÇEKÜL'ün. Orada fark ediyorum bir arada durmanın -zamanın moda eğilimlerinin aksine- bağırmaya gerek bırakmayacak bir gücünün olduğunu..."

Gökhan Kılınçkiran, Mimar

*"7 Ağaç Ormanları programının içinde olup da neşeli ve ilginç anılarınızın olmaması mümkün değildir. ÇEKÜL dostları bilir ki en çok yanılıya düşülen konulardan biri, bağışlanan fidanların nasıl ve kim tarafından dikildiğidir. Bu yanılığının etrafında şekillenmiş birçok anımız var, bir tanesini paylaşmak isterim. Yıllardır katılımcımız olan bir hanımefendi, bir dostuna 7 Ağaç armağan ederek, sertifikasının aynı gün içinde kuryeyle gönderilmesini istedi. Birkaç saat sonra sertifikanın ulaşmadığı şikayetiyle bizi aradı. Alıcı kişi o anda ofisinde bulunmadığından bizim de onayımızla posta kutusuna bırakılması sağlanmıştı ve kendisine bu bilgiyi ilettim. Armağanın sahibi olan arkadaşıyla görüşüp bizi yeniden aradığındaysa oldukça sinirliydi, çünkü posta kutusunda beklenen armağan yoktu... Sertifikayı teslim eden kuryeyle katılımcımız arasında bir iki saat boyunca telefon trafiği yaşayarak -posta kutusunun şekli, duvarların rengi gibi detaylarla- gidilen adresin doğruluğunu teyid ettikten sonra, sıra sertifikanın şeklinin tarifine kadar gelmişti... Sonuç olarak gidilen yerin doğru yer, kuryenin tarif ettiği posta kutusunun da alıcıya ait posta kutusu olduğu ortadaydı. Ancak ortada sertifika yoktu, kilitli posta kutusundan kaçıp gitmeye karar vermiş olmalıydı! Yapacak bir şey yoktu, çözemiyorduk. Bu hiçbir yere varamayan gergin konuşmayı sonlandırmak adına, sertifikayı ikinci kez göndermeye karar verdim. Öte yandan diğer telefonda alıcıyla görüşen hanımefendi, tarif edilen sertifikanın posta kutusuna ulaşmış olduğunu anlamış, gülmeye ve özür dilemeye başladı. Soruluş amacını tam olarak kestiremediği sorular nedeniyle sinirlenen arkadaşından şu yanıtı almıştı: 'Evet o kâğıt çoktan geldi, ama toprak ve fidanlar yok. Üstelik 7 fidanın posta kutusuna sığması mümkün değil, sığsa bile toprağının sığacağını hiç sanmıyorum! Seni kandırmışlar anlamıyor musun?'" **Burcu Yazlar, ÇEKÜL 7 Ağaç Ormanları Koordinatörü***

Eskişehir Sivrihisar'da koyun sürülerini akbaşlar koruyor!

GEF SGP destekli projeye sürüleri yaban hayvanlarından en iyi koruyan çoban köpeği akbaşların sayıları artıyor.

© Proje arşivi

Projenin Adı:	Eskişehir Sivrihisar İlçesinde Akbaş Çoban Köpeklerinin Dejenerasyonunun Önlenmesi ve Irk Özelliklerinin Korunması
Proje Yürütücüsü:	Sivrihisar Çoban Köpeği Akbaş Irkını Koruma, Araştırma, Tanıtma Derneği
Proje Ortakları:	Sivrihisar Kaymakamlığı, Eskişehir İl Tarım Müdürlüğü, Sivrihisar Belediye Başkanlığı, Has -Tavuk Gıda Tar. Hayv. San. Tic. A.Ş., Şeker Piliç Yem ve Sanayi A.Ş.
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [22.980 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [25.460 USD] Toplam Proje bütçesi: [48.440 USD]
Uygulama Yeri:	Eskişehir

Erhan Ulutürk

Sivrihisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü ve Sivrihisar Akbaş Çoban Köpeklerini Koruma Tanıtma Derneği Başkanıyım. Ziraat Mühendisiyim (Zooteknist). 1976 yılında Sivrihisar'da doğdum.

© Proje arşivi

Sivrihisar Çoban Köpeği Akbaş Irkını Koruma, Araştırma, Tanıtma Derneği

Sivrihisar Çoban Köpeği Akbaş Irkını Koruma, Araştırma, Tanıtma Derneği'nin tek görevi Akbaş çoban köpeklerini korumak, tanıtmak ve yaygınlaştırmaktır.

Eskişehir Sivrihisar'da akbaş köpeklerinin sayılarının artmasını sağlayan projenin sonuçlarını Sivrihisar Çoban Köpeği Akbaş Irkını Koruma, Araştırma, Tanıtma Derneği Başkanı Erhan Ulutürk anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Bölgede yoğun şekilde yetiştirilen Akbaş çoban köpeklerinin sayılarının azalması, bu ırkın dejenerasyona uğraması, diğer ırklarla melezlenmiş olmaları bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Buna istinaden bu ırkın korunması için bu projeye ihtiyaç duyuldu.

© Proje arşivi

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Akbaş çoban köpeklerinin A.B.D.'ye Sivrihisar'dan götürülmüş olması ve burada gerçekleştirilen altı yıllık projede yırtıcı hayvanlara karşı sürü bekçi özelliğine en uygun sürü bekçi köpeği olarak Akbaş çoban köpeğinin seçilmiş olmasına rağmen ülkemizde ve Sivrihisar'da bu köpeklerin sayılarının oldukça azalmış olması, az tanınması ve hak ettiği değerin verilmemiş olması beni kişisel olarak bu işi yapmaya teşvik etti.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemizin öncelikli amacı Akbaş çoban köpeklerini tanıtmak, yaygınlaştırmak ve korumaktı. Bunun yanı sıra doğal yaşamda, yırtıcı hayvanların koyun sürülerine verdiği zararı bu hayvanları öldürerek değil, Akbaş çoban köpeklerini kullanarak hem sürüleri korumak hem de doğal yaşamdaki hayvanları korumak projemizin diğer bir amacıydı.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Proje süresince yürüttüğümüz faaliyetlerin sahiplenilerek devam ediyor olması projemizin en önemli katılımcılık bileşenlerinden biridir. Proje uygulaması sırasında ilgi oluşturmak amacıyla paneller düzenlendi, ödüllü Akbaş çoban köpekleri güzellik yarışmaları düzenlendi.

Akbaş, Anadolu'ya özgü bir çoban köpeğidir.

© Proje arşivi

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Akbaş çoban köpeklerinin sayıları arttı. Projemiz sayesinde Bursa Karacabey TİGEM'deki Akbaş çoban köpeklerinin sayıları 20 civarındayken, Sivrihisar Kaymakamlığı İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğümüz sorumluluğunda olan Akbaş Yetiştirme ve Koruma Merkezi'ndeki anaç sayısı 10 iken projemiz sonrasında bu sayı 100'e ulaştı. Bunun yanı sıra sahiplendirdiğimiz akbaş yavrularının sayısı ise 400'lere kadar ulaştı. Sürü sahiplerinde bulunan ve sayıları 40 - 50 kadar olan akbaş sayısı ise 300'lere ulaştı.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı sadece büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığa destek verirken, yeni yönetmelikle ile ülkemizdeki tüm hayvanların koruması amacıyla birlik kurma hakkında, ayrıca evcil hayvanların barınakları, yetiştirilmeleri, satışları ve hakları hakkında yönetmelikler yayınladı.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Projemiz sayesinde ilk defa yöresel bir ırk olan Akbaş çoban köpekleri ile yöre halkının kendisi (sürüleri) korunurken aynı zamanda doğal yaşam da korunmuş oldu.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Yöre halkı kendi imkanlarıyla yetiştirdikleri Akbaş köpeklerinden ve yavrularından gelir elde etmeye başladılar. Bunun yanı sıra bu proje ile Sivrihisar'ın adı tüm Türkiye'de ve yurt dışında duyuldu ve tanındı. Sivrihisar denilince Akbaş köpekleri, Akbaş çoban köpekleri denilince Sivrihisar akla gelir oldu.

© Proje arşivi

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Proje uygulamaları başladığında yöre halkı bir köpek ırkıyla anılmak istemediler. Fakat ilerleyen dönemlerde Sivrihisar'a bu proje sayesinde gelen ziyaretçiler, köpeklere olan ilgi, ilçenin tanınmasının sağlanmasıyla bu sorun kendiliğinden ortadan kalktı.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Projemiz bizim beklediğimizin üzerinde ilgi gördü. Bunun yanı sıra üniversite hocalarımız da proje uygulamalarında bize çok yardımcı oldular.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Uzun dönemde bu proje ile başlatılan kıvılcımın, büyüyerek, güçlenerek yaygınlaşarak devam edeceğini düşünüyorum.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projemiz halen sürdürülmektedir. Sivrihisar Kaymakamlığı İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü bu projenin devamlılığını sağlamaktadır. Benzer konularda projemiz hakkında bilgi ve öneri talep edenler de olmaktadır.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Orta vadede projemiz ile bölgemizde Türk çoban köpeği Akbaş tanıtılmış ve bu ırkın yetiştiricisi sayısı artmış oldu. Uzun vadede ise bu ırkın dejenerasyonu sonlanacak, seleksiyonla daha kaliteli Akbaş çoban köpekleri yetiştirilecek

© Proje arşivi

Akbaş, çiftçilerin yaban hayvanları üstündeki baskısını azaltmakta önemli bir rol oynar.

ve sürü bekçi köpeklerin çoğunluğu, ülkemizde özellikle de bölgemizde Akbaş köpekleri olacaktır.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Hedefimiz Akbaş çoban köpekleri federasyonu ve birliği kurmak.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

Eskişehir kültürel mirasına katkılarımın dolaylı tarafıma Eskişehir Valisi tarafından Şükran Belgesi verildi.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

İyi düşünülmüş yerinde projelerden beklentilerin çok üstünde verim elde edilebilir.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Sivrihisar Akbaş tanıtımımız sırasında A.B.D.'li Akbaş dernek yöneticisinin tanıtımımıza katılmış olması beni heyecanlandırmıştı.

Beypazarı'nda Doğa Turizmi

Ankara'nın en önemli kültür turizmi merkezlerinden biri olan Beypazarı, Doğa Derneği'nin GEF SGP desteği ile gerçekleştirdiği proje ile doğa turizmi için de önemli bölgelerden biri haline geldi.

© Doğa Derneği arşivi

Projenin Adı:	Beypazarı – İnözü Vadisi Yerel Katılımla Doğa Turizmi Uygulama Projesi
Proje Yürütücüsü:	Doğa Derneği - www.dogadernegi.org
Proje Ortakları:	Beypazarı Belediyesi
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [44.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [133.930 USD] Toplam Proje Bütçesi: [177.930 USD]
Uygulama Yeri:	Ankara Beypazarı

Dicle Tuba Kılıç

1978 yılında Ankara'da doğdum. 2000 yılında ODTÜ Fizik bölümünü, 2002 yılında yine fizik bölümünde yüksek lisansımı tamamladım. Bu dönemde kuş gözlemcilerle tanışıp çeşitli araştırma projelerine gönüllü oldum. 2003 yılında ise yine fizik bölümünde başladığım doktora programını bırakıp Doğa Derneği'nde çalışmaya başladım. Şimdi Dernek Yönetim Kurulu Başkanı olarak görevime devam ediyorum. Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları araştırmaları ve yereldeki ortak çalışmalar nedeniyle ülkenin dört bir yanını gezdim. 2004-2006 yılları arasında Beypazarı'ndaki çalışmalarda aktif görev aldım. Hala bölgeye sıklıkla gidiyor, oradaki çalışmaları takip ediyorum.

Doğa Derneği

Doğa Derneği, doğanın hakları için çalışan bir kurum. Doğa ve insanın uyum içinde yaşadığı bir dünya hayal ediyor.

2002 yılından beri faaliyet göstererek ülkemiz doğasının sorunları için yapıcı ve yerinde çözümler getirmeyi kendimize ilke edindik. Çalışanlarımız, yerel temsilcilerimiz, üyelerimiz, gönüllülerimiz ve kırk binin üzerindeki destekçimizle geniş kitlelere ulaşıyoruz.

Derneğimizin merkezi Ankara'da bulunuyor. İletişim ve kampanya çalışmalarımızı İstanbul ofisimizden yürütüyoruz. Bununla birlikte İzmir, Burdur, Antalya, Hasankeyf ve Birecik'te temsilciliklerimiz bulunuyor. Ankara'nın Beypazarı ilçesi ve Birecik'te bölgenin doğasını ve derneğimizi tanıtmak için oluşturduğumuz Doğa Evi bulunuyor.

Merkezi İngiltere'de bulunan Dünya Kuşları Koruma Kurumu'nun (BirdLife International) Türkiye ortağıyız. 16 ayrı ilde yürüttüğümüz çalışmalarla doğal kaynakların korunmasında Türkiye'nin en aktif kurumlarından biriyiz. Destekçi ağımızı daha da büyüterek ülkemizdeki sivil toplum hareketini güçlendirmeyi hedefliyoruz.

Beypazarı'nda bir pano

Vizyonumuz

İnsanın bütün varlıklara ve ekolojik bütüne saygı duyduğu; var oluşunun doğa üzerindeki etkisini bilerek yaşadığı ve sonucunda, doğanın korunmasını gerektirmeyecek bir yaşam tarzını benimsediği bir dünyaya ulaşmak.

Misyonumuz

Doğa ve insanı bir bütün halinde ele alarak başta "Önemli Doğa Alanları" olmak üzere tüm Türkiye sahilinde doğanın yaşamasını sağlamak.

© Doğa Derneği arşivi

Yerel kılavuzlar eşliğinde kuş gözlem turları düzenlendi.

© Şenol Uzunoglu

Doğa Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Dicle Tuba Kılıç Beypazarı'nda turizmin değişimine ön ayak olan projenin deneyimlerini bizimle paylaştı.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Beypazarı'nın yaban hayatının korunması ve Beypazarı'nda

Doğa Derneği'nin çalışmalarının yaygınlaşması için bu projeye ihtiyaç duyduk.

Beypazarı şehir merkezine yürüme mesafesinde olan İnözü Vadisi'nde yaşayan nesli tehlike altında olan canlıların ilçede gelişmekte olan turizmden olumsuz etkilenmesi söz konusu idi ve vadideki turizm faaliyetleri yeni başlamıştı. Biz de çok geç olmadan ve gün geldiğinde her şeye karşı çıkan taraf olmak istemediğimiz için vadideki turizm çalışmaları ilerlemeden bu çalışmaların içine dahil olmak ve aynı zamanda doğanın korunmasını sağlayacak bir alternatif sunmak gerektiğini düşündük. Yöredeki insanların yaşamıyla aslında iç içe olan yaban hayatını, doğa turizmi uygulamalarıyla koruma fikrini geliştirdik.

Böyle bir uygulamaya aynı zamanda Doğa Derneği'nin de ihtiyacı vardı. Derneğin, doğa turizmi çalışmalarını ülke genelinde yaygınlaştırmak istediğimiz için başarılı bir örneğe

© Melih Özbek

Küçük akbaba

ve deneyime ihtiyacımız vardı. Beypazarı da böyle bir çalışma için en uygun yendi.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Beypazarı'nın benzersiz doğasını, İnözü Vadisi'ndeki tesislerden akbaba gibi kuşları seyretmenin özel bir durum olduğunun farkındaydım ve hemen kaynaşabildiğim yöre insanlarını çok seviyordum (hala çok seviyorum). Beypazarı Belediye başkanının bize karşı olumlu yaklaşımı ve kişiliği de bu projeyi hazırlamak için bizi motive etti. Ankara'ya yakın olması, ilçede turizmin olumlu karşılanıyor olması, ilçenin doğasının hem çok güzel hem de korunmuş olması gibi tüm bileşenlerin bir arada olması dolayısıyla doğa turizmi için ihtiyaç duyduğumuz ortam burada hazırды.

Projenizin amaçları nelerdi?

Bu projeye İnözü Vadisi Önemli Doğa Alanı'nda yöre halkının katılımıyla doğa ile uyumlu ve sürdürülebilir bir turizm örneğinin oluşturulmasını hedefledik. Bunun için de Beypazarı halkının İnözü Vadisi'ni kendi yörelerinde önemli bir değer olarak benimsemesi ve vadinin bu yönde kullanımını esas almasını, bu süreçte vadide oluşturulacak doğa turizmi sistemi için yerel kılavuzların yeterli bilgi

ve yetenekleri edinmesi ve gerekli fiziksel hazırlığın tamamlanmasını amaçladık.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

İlçedeki üniversiteyi işin içine çekmek için akademisyenleri ziyaret ettik, onlarla saha gezilerine çıktık ve ortak çalışmalar gerçekleştirdik. Yerel rehberlik yapan gençlere yönelik seminer ve geziler düzenledik. Gümüş işçilerini ziyaret edip bilgi verdik. Bol bol pazardaki kadın satıcıları ziyaret ettik, onlarla sohbetler gerçekleştirdik. İnözü Vadisi'nde yaşayanların evlerini ve tesis sahiplerini ziyaret ettik. Onlara teleskop ve dürbünlerle kuşları ve yuvalarını gösterdik. Beypazarı'nda zamanla bir ailemiz, komşularımız ve ahbablarımız oldu, onların desteğiyle daha samimi daha kalıcı ilişkiler kurduk. Beypazarı'nda yapılan toplantılara, etkinliklere, festivallere katıldık, kısacası orada insanların bir araya geldiği ne varsa orada olmaya çalıştık.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

İnözü Vadisi'nin Önemli Doğa Alanı olduğu ve ilçede akbaba gibi önemli kuşların yaşadığını Beypazarlılar öğrendi ve özellikle Beypazarı Belediyesi ve vadideki tesisler bu bilgileri tanıtımlarında kullanmaya başladı.

© Doğa Derneği arşivi

İnözü Vadisi, Beypazarı

Üniversitedeki rehberlik eğitim çalışmalarında Beypazarı'nın doğası hakkında daha fazla eğitim ve çalışma gerçekleştirmeye başlandı.

İlçede açtığımız Doğa Evi, 7 yıldır hizmet veriyor. Bu ev sayesinde gelen turistlere bölge doğası hakkında bilgi veriyoruz, yerel çalışanımızı projeler olmadan istihdam etmeyi başarıyoruz. Bunların sonucunda daha fazla Beypazarlı genç kuş araştırmalarına ve fotoğrafçılığına başladı.

Beypazarı, doğa turizmi ve doğa evi çalışmalarımız için bir örnek oldu. Beypazarı'nda kazandığımız deneyimi ülkenin başka bölgelerinde farklı uygulamalarla kullanma şansımız oldu.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Yöre halkı için başta eğlenceli bir konu oldu; kuşlar ve turistlere kuş göstermek. Daha sonra bunu daha fazla ciddiye almaya başladılar. Başka türler için de örneğin geyikler için bize geldiler. Yöre halkının bölgelerinin doğasını daha fazla önemsemesine ve onunla gurur duymasına neden oldu proje.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Yöredeki gençler arasında kuş ve doğa rehberliği bilgi ve becerilerinin kazandırılması yeni bir uygulama idi. Aynı şekilde, resmi koruma statüsü olmayan bir bölgede sivil inisiyatifle bir alanın önemli olduğunu gösterip halkın sahiplenmesini ve bu yolla turizm gibi bir konuda ilerleme sağlamak yenilikçi bir yöntem oldu. Doğa Evi, ülkemizdeki

© Şenol Uzunoglu

ilk merkezlerden biridir. Hem doğayı tanıtan, hem pansiyon hem de rehberlik hizmeti vererek kendi ekonomisini döndüren önemli bir örnek oldu.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Beypazarı'ndaki turizm çalışmalarına doğa turizmine yeni bir alan eklenmiş oldu. Proje sonucunda ilçeye hem daha fazla kuş gözlemcisi ve kuş fotoğrafçısı gelmeye başladı hem de ilçeye gelen turistler doğa turları için bölgede daha fazla zaman geçirmeye veya alana tekrar tekrar gelmeye başladı. Böylece ilçede, turizmden gelir sağlayanlar için, doğa turizmi ekonomik bir fayda oldu.

Aynı zamanda doğa turları sayesinde Beypazarı hem ulusal hem de uluslararası çapta duyulmaya başlandı. Hem araştırmacılar, hem doğa meraklısı turistler bu ilçeye hiç ilgi göstermezken Beypazarı bu kitle için son yıllarda tanınan ve daha sık ziyaret edilen bir yer haline geldi.

Ayrıca Beypazarı'nın doğasının ön plana çıkmasıyla birlikte organik ve doğal ürünler de bu tanıtımlarda yerini aldı ve

yöre insanı bu ürünlere daha fazla önem vermeye başladı. Böylece bu ürünlerin satışından gelir artışı sağlanmış oldu.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu?

Projedeki en önemli sorun Doğa Evi isimli ziyaretçi merkezini açacak bir mekan bulamamak oldu. Dönemin Belediye Başkanı'nın desteği ve önerileri sayesinde bu problem çözüldü.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Bir arkadaşımız, biz projeye başlarken İnözü Vadisi kuş araştırması konulu bir tez çalışması yürüttü. Bu çalışma sırasında vadede yaşayan yöre halkıyla görüşmeleri oldu ve projenin iletişimi açısından bize bu çok fayda sağladı. Böylece vadidekilerle proje öncesinde tanışmış olduk.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemde etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Beypazarı'nda insanların doğayla tekrar bağlarını kurmaları için iyi bir temel atıldığını ve özellikle yaban hayatına karşı ilginin arttığını görüyoruz. Uzun vadede ilçede doğa koruma için yeni çalışmaların başlayacağı ve var olan çalışmaların da sürdürüleceğinin bir işareti bu.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projenin eğitim uygulamalarını ilçede bulunun üniversitenin akademisyenleri halen daha kendi imkanlarıyla devam ettiriyorlar. Kaymakamlığın talebiyle ilköğretim okullarında sunumlar yapıyoruz.

Beypazarı Doğa Evi, proje hibeleri olmadan kendini ekonomik olarak döndürüyor ve bu sayede projenin temelini attığı çalışmalar devam ediyor.

Doğa Evi'nin bir benzeri 2011 yılında Şanlıurfa Birecik'te açıldı, ayrıca burada uygulanan eğitimler çeşitli yerel

© Doğa Derneği arşivi

© Doğa Derneği arşivi

Kültür turizminden doğa turizmne doğru adımlar atıldı. projelerimizde de kullanıldı.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Küçük akbaba, bilimsel olarak ilk kez araştırıldı ve bu konudaki çalışmalar halen devam ediyor. Böylece bu türün, sadece Beypazarı'nda değil, tüm Anadolu araştırması tamamlandı. Projedeki çeşitli uygulamalar diğer yerel yönetim ve STK'lara örnek oldu.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler?

Bölgede doğayla insanın dost yaşamasını ve gelen turistlerin bu yaşamın bir parçası olmasını hedefliyoruz. Kısa vadede küçük akbaba gibi nesli tehlike altında olan türlerin bir tehdit olmaksızın neslini sürdürmesini amaçlıyoruz. Projede şu ana kadar bu hedeflerimize ulaşmamız için pek çok amacımızı gerçekleştirmemizi sağladı.

Ankara keçisi korunuyor.

GEF SGP'nin desteklediği çalışmaların da katkısı ile Ankara keçilerinin besleme şartları iyileşiyor ve sayıları artıyor.

© Ahmet Demirtaş

Projenin Adı: Ankara Keçisi Irkının Devamlılığının Sağlanması İçin Yetiştiriciliğin Desteklenmesi Projesi

Proje Yürütücüsü: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği

Proje Destekçileri: Beypazarı Belediyesi, Güdül Belediyesi, Çağa Belediyesi , Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (TAGEM), Koyun-Keçi Yetiştiricileri Birliği, Ankara Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: [26.000 USD]
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [24.600 USD]
Toplam Proje Bütçesi: [50.600 USD]

Uygulama Yeri: Ankara

Mehmet Salih Karaçaltı

Hayvan besleme konusunda doçentlik ünvanına sahibim. Yayınlanmış yüzün üzerinde bilimsel makalem var. Bunlardan doktora çalışmam uluslararası telif hakkı aldı. Şu anda fiilen çobanlık yapıyorum. 100 büyükbaş ve 150 küçükbaş bakıyorum. Türkiye Tabiatını Koruma Derneği'nin üyesiyim

Türkiye Tabiatını Koruma Derneği

Derneğimiz 1955 yılında kurulmuştur. 1553 üyesi ve Türkiye'nin farklı şehirlerinde şubeleri bulunan derneğimiz Türkiye'nin doğasının korunması için çalışmaktadır ve bu amaçla bir çok projeler yürütmüştür.

Bakım yöntemlerinin değişmesi verimi arttırdı.

© Proje arşivi

Ankara keçisinin korunması çalışmalarını Türkiye Tabiatını Koruma Derneği'nin üyesi Mehmet Salih Karaçaltı bizimle paylaştı.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Ülkemizde Ankara keçisinin (*Capra hircus ancyrensis*) varlığı ekonomik, sosyal ve doğal faktörlerin etkisi altında her geçen gün azalıyor. Son 15 yıl içinde sayısı 1.800.000'den 80.000'e kadar düşmüştür. Bu nedenle Ankara keçilerinin sayılarının artırılması hedefiyle bu projeye başladık.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Türklerin Orta Asya'dan beri yanlarında getirerek yaşattıkları bir gen kaynağından insanlığın mahrum olmaması inancı ve isteği motivasyon kaynağımızdır.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projede Ankara keçisinin varlığının ve sahip olduğu genetik yapının sürdürülebilir korunması konusunda yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi, koruma çalışmalarına katılımlarının sağlanması ve yetiştiricilerin bakım ve besleme giderlerinin bir kısmının desteklenmesi amaçlanmıştır.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Yetiştiricilerin ekonomik gelir elde edebileceklerini düşünmeleri projeye katılımı teşvik etti. Projenin ilgi grupları, mesleğimiz gereği sürekli iletişimde olduğumuz kişiler olduğundan, proje katılımcıları Ankara keçisini sevdiklerinden ve Ankara keçisinin ekonomik değerine inandıklarından dolayı proje etkinliklerine beklediğimizden çok daha fazla katılım gösterdiler. Hatta projenin devam etmesi için bize baskı yapmışlardır.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projenin en önemli çıktısı yetiştiricilerin Ankara keçisini doğru beslerse, zamanında koruyucu sağlık tedbirlerini alıp iyi bir sürü yönetimini sağlarsa bu hayvandan ekonomik gelir elde edebileceklerini anlamaları oldu. Bunun yanı sıra yöredeki diğer ilgi grupları da proje uygulamalarımız esnasında oldukça fazla destek oldular.

© Proje arşivi

Proje çalışmaları sonucunda oğlak sayısında artış oldu.

Az bütçeli bir proje olmasına rağmen bu projenin olumlu sonuçları görüldü. Hatta çok büyük bütçelerle desteklenen projelerden daha iyi sonuçlar verdi. Bir yıl sonra gördük ki, örnek aldığımız çiftçiler keçi başına 1, 2 oğlak alınırken, sırf beslemenin düzenlenmesiyle beraber oğlak sayısı 3 rakamına erişti. Direk bizim örnek çiftçilerimizdeki sürü sayısının 2'ye 3'e çıkmasıyla bu işin olabileceğini gösterdi. Bu bizim en önemli göstergemiz oldu.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Yörenin en büyük yetiştiricisi Kemal Ağa'nın bir sözünü burada paylaşmak doğru olacaktır; "Bu hayvan en zor zamanlarda ceddimi ve bizi ısıttı, besledi. Şimdi biz ona vefa göstermeliyiz!"

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Bu değerimizin korunmasının en iyi yolunun yolunun parklara heykellerini dikerek veya nutuk atarak değil bu canlıdan ekonomik gelir elde edebilecek kapasiteye gelindiğinde olabileceğini gösterdik.

© Proje arşivi

© Proje arşivi

Projeniz sonucunda gönüllülere ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikâyelere ulaştınız mı?

Toplantılara etkin katılamasalar da kadınlar bu projenin yerinde uygulamalarında en sadık ve dikkatli takipçilerimizdi. Kadınlarda var olan annelik duygusu ile bu masum, cefakâr ve dünyanın en iyi yapağını (tiftik) veren hayvana en gönülden sevgiyi verenlerin kadınlar olduğuna tanıklık ettik.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

İnanması güç ama projenin özüne yönelik sorun olmadı. Diğer küçük sorunlarda zaten önemli değildi. Çünkü biz bu değeri gönülden seviyoruz.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Yetiştiricilerin kısıtlı bütçeye rağmen bu işe bu kadar sahip çıkacaklarını asla beklemiyordum.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Projemiz uygulamalarında hem bölgenin hem de Ankara keçisinin tanıtılmasına önem verdik.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Yetiştiriciler, özellikle örnek yetiştiricilerimizi takip ediyorlar. Besleme, koruyucu hekimlik ve sürü yönetiminde beklentilerin üstünde uygulamalar yapıyorlar.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler?

Proje uygulamalarının iyi sonuçlanması ve bizim için en temelde doğanın korunmasına katkı vermiş olmaktan dolayı şahsen mutlu ve tatmin olmamızdır.

© Proje arşivi

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

Bizim için en büyük ödül “Allah sizden razı olsun!” sözüdür.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Bir kırkım tatbikatı esnasında çamura düşen bir yetiştiricinin küçük tekeyi kurtarmak için yaptığı hareketlere halen

© Proje arşivi

Sağlıklı bireyler çevredeki meralarda otluyor.

güliyoruz.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Ülkemizin bu değerimizi seviniz yerli tiftik ürünleri arayınız ve alınız. Bu hayvanın eti ve sütü dünyanın en temiz eti ve sütüdür. Marketinizden, lokantalardan özellikle talep ediniz.

Bozkır da Güzeldir!

GEF SGP desteği ile Doğa Kültür ve Yaşam Derneği tarafından yapılan çalışmalar sonucunda bozkırın nadir canlıları olan çizgili sırtlan ve çöl varanı Şanlıurfa Birecik halkı tarafından korunuyor.

© Turan Çetin

Projenin Adı: Bozkır da Güzeldir

Proje Yürütücüsü: Doğa Kültür ve Yaşam Derneği - www.dkyd.org

Proje Ortakları: Birecik Sınırlı Sorumlu Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi, Doğa Derneği, Birecik Belediyesi

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: [19.950 USD]
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [19.830 USD]
Toplam Proje Bütçesi: [39.780 USD]

Uygulama Yeri: Şanlıurfa

İsmail Turan Çetin

1981 yılında Bolkarlar ve Toros Dağları arasında Adana'da doğdum. Gaziantep üniversitesi Bilgisayar bölümü mezunuyum. Üniversite bünyesinde Çevre Topluluğunu kurarak 2 yıl boyunca görev yaptım. Bununla birlikte Türkiye Dağcılık Federasyonu'nda 3 yıl dağcılık sporu ile doğayı dağların zirvelerinde aradım. 2005 yılında Doğa Derneği çalışanı olarak Şanlıurfa'nın Birecik ilçesine yerleştim ve fahri Birecik vatandaşı oldum. Şu anda Doğa Kültür ve Yaşam Derneği başkanım ve Doğa Derneği Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölge sorumlusuyum. Buradaki çalışmalarında kurum, kuruluş ve yöre halkı ile yakın bir şekilde çalışarak doğa koruma çalışmalarına etkin şekilde yardımcı olmaya çalışıyorum. Alanda bulunan çöl varanı ve çizgili sırtlanın ilk fotoğraflarını çekerek bu türlerin varlığının kanıtlanmasını sağladım ve bu türlerin korunması için etkin olarak çalıştım. Halk Eğitim Müdürlüğü'nde Doğa Rehberliği eğitmenliği de yapıyorum.

© Turan Çetin

Yuvada çizgili sırtlan

Doğa Kültür ve Yaşam Derneği

Doğa Kültür ve Yaşam Derneği Şanlıurfa'da kuruldu. Bölgemizde ve ulusal ölçekte doğa koruma çalışmalarını iş birliklerini esas alarak yürütüyor. Bölgedeki yerel yönetimlerin (Birecik ve Halfeti kaymakamlıkları) doğayla ilgili envanter kayıtlarının oluşturulması ve güncellenmesi konularında ortaklıklar yapıyor.

Birçok proje yürüten derneğimiz, GEF SGP desteğiyle çöl varanı ve çizgili sırtlanın yöre halkı tarafından korunması ve sahiplenilmesi, yaşam alanlarında bir koruma statüsü kazandırılması için "Çöl Varanı ve Çizgili Sırtlanı Köylüler Koruyor" projesini de tamamladı.

© Turan Çetin

Şanlıurfa bozkırlarında yapılan başarılı doğa koruma çalışmalarını Doğa Kültür ve Yaşam Derneği Başkanı İsmail Turan Çetin anlatıyor.

Çöl varanı

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

2007 ve 2008 yıllarında uzmanların Şanlıurfa'nın Birecik ilçesindeki köyler ve çevresinde yapılan çalışmalar sonucunda çizgili sırtlan ve çöl varanının bölgede yaşadığı görsel kayıtlarla ispatlandı. Bu canlıların yaşam yerleri hakkında detaylı bilgi toplandı.

GEF SGP'nin desteğiyle yapılan çalışmalar sonrasında yöre halkının bölgede yaşayan bu canlılara bakış açısı değişti ve bu canlıları sahiplendi. Bu canlıların korunması için yasal koruma statüleri olmadığından bu projeye ihtiyaç duyuldu. Proje kapsamında bu türlerin uzun vadede korunabilmesi için hem yörede koruma sağlandı hem de en uygun yasal koruma yaklaşımı olarak alanın Yaban Hayatı Geliştirme Sahası (YHGS) ilan edilmesi için çalışmalar gerçekleştirildi.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

"Bozkır da Güzeldir" projesi öncesinde yöre halkının çöl varanı ve çizgili sırtlanı sahiplenmesi ve korunması

için çalışmalar yürütüldü. Proje öncesinde her iki tür de yöre halkı tarafından tanınmadığı ve önemsemediği için öldürülüyordu. Çalışmanın sonucunda yöre halkından olumlu sonuçlar alınmaya başlanması ve bölgede kendilerinin koruma çalışmalarına girmeleri bizi, çalışmalarımızı daha da geliştirme doğrultusunda teşvik etti.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemizin en öncelikli amacı, alan için en uygun koruma statüsü olan, Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ilan edilmesini sağlamaktı. Bu amaçla çöl varanı ve çizgili sırtlanın yaşam alanları ile ilgili olarak Orman ve Su İşleri Bakanlığı 15. Bölge Müdürlüğü ve yerel yönetimlerle görüşmeler gerçekleştirildi.

Bununla birlikte çöl varanı ve çizgili sırtlanın bölgede tanınmasını ve bu sayede sahiplenilmelerini sağlamak da projemizin öncelikli amaçlarından biriydi. Bu amaçla bölgede yaşamakta olan ve düşük gelir seviyesine sahip kadınların desteklenmesi amacıyla Halk Eğitim Müdürlüğü

tarafından düzenlenen kurslarla çöl varanı ve çizgili sırtlanın bez bebekleri, mozaik çalışmaları yöre kadınları tarafından üretildi. Bu ürünler satışa sunulurken kadınların gelir elde etmeleri sağlandı.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Projemizde katılımcılık, yöre halkının çöl varanı ve sırtlan türleri ile birebir ilgilenmesi olarak tanımlanmıştır.

Proje kapsamında katılımın sağlanması ve projenin etkilerinin yaygınlaştırılabilmesi amacıyla çöl varanı ve çizgili sırtlanın bölgedeki değerini anlatmak için okullarda öğretmenlere ve öğrencilere sunumlar yapıldı, öğrenciler arazide gözleme çıkarılarak etraflarına daha dikkatli bakmaları sağlandı. Köylerde camiler, kahvehaneler ve evler gezilerek birebir görüşmeler gerçekleştirildi. Görüşmelerde bir yandan bu canlılar hakkında yöre halkının deneyimleri derlenirken bizler de yöre halkı ile bu türler hakkındaki bilgilerimizi paylaştık.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Korunması hedeflenen alanların kesin sınırlarını gösteren harita ve etüt raporu hazırlanarak “Birecik Bozkırları Yaban Hayatı Geliştirme Sahası” olarak Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğü Şanlıurfa Şube Müdürlüğü’ne teslim edildi.

Ankara’da Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile temasa geçilerek alan ve türler hakkında sunum ve

Önemli bozkır türleri tanıtıldı.

© DKYD arşivi

© DKYD arşivi

görüşmeler gerçekleştirildi. Tüm bu çalışmalar sonucunda Birecik Bozkırları YHGS etüt raporu Bakanlık Müsteşarlığı’ndan çıktıktan sonra alanın YHGS ilanı için sekiz bakanlıktan (Milli Savunma Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) görüş istendi.

Halk Eğitim Müdürlüğü ile birlikte bölge kadınlarına ekonomik gelir sağlamak ve türlerin tanıtımını için bez oyuncaklar, mozaik gibi çalışmalarla ürün desenleri çıkarıldı ve ilçede stratejik bir noktada satışa sunulmaya başlandı.

Proje kapsamında hazırlanan “proje tanıtım posterleri” ve çalışmalarımızı anlatan kısa bir belgesel niteliğinde DVD’ler hazırlandı. İlgili kurum, kuruluş ve bölge halkı ile paylaşıldı.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Proje uygulaması sırasında yöre halkının ve destekçilerin bu türleri korumak ve bulundukları bölgenin koruma altına alınması için çalışmalarda gönüllü oldular. Bunun en büyük göstergesi olarak 10 kişilik bir ekip Ankara’da Orman ve Su İşleri Bakanlığı’na bizimle beraber gelerek bu türler ve alan için yapılan çalışmalara destek olduklarını gösterdiler.

Ayrıca özellikle Birecik ilçesinde karar vericilerin ve köy muhtarlıkları bakanlığa korumayı destekleyen resmi yazılar gönderdiler. Yöre halkı ise alanın statü kazanması için birçok çalışmaya gönüllü olarak destek verdi ve çalışmalara aktif olarak katıldılar.

© DKYD Arşivi

Korunan alan ilan aşaması öncesinde Bakanlık'ta yapılan görüşmeler esnasında en etkili çalışma farklı disiplinlerden yerel bir heyetin doğrudan istekli olarak Ankara'ya gelmesi olmuştur. Bakanlık'taki en önemli toplantı esnasında heyetin "Bölgede neden yaban hayatı geliştirme sahası ilan edilmesini istiyorsunuz?" sorusuna verdiği cevaplar büyük etki yaratmıştır.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Projemizde doğrudan halktan destek aldık. Yapılan çalışmalar sonucunda, çöl varanı ve çizgili sırtlanın bulunduğu alanda halkın kendisi avlanmaya gelen avcılar bu alana sokmadı. Biz de "Alanda nasıl bir yasal koruma alanı oluşturulabiliriz?" sorusuna cevap aradık. Bakanlık yetkilileri ile yapılan görüşmelerde YHGS olabileceği öğrenildiğinde prosedür için yöre halkı yardıma hazırды.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

GEF SGP projesinde özellikle kadınlarla çalışmalar farklı bir şekilde yürütüldü. Halk Eğitim Müdürlüğü ile ortaklaşa yürütülen bu çalışmayla maddi durumu iyi olamayan kadınlara

türlerin ürün desenleri çıkarılması öğretildi ve maddi gelir elde etmeleri sağlandı. Alanda yapılan farklı bir proje çalışması ile sırtlan ve varan tiyatro oyunları sergilendi ve çocuklara bu türlerin önemi bir kez daha anlatılmış oldu.

Projeniz sonucunda gönüllülere ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Yöre halkı, alan ve türlere sahip çıkarak bölgede gönüllü olarak koruma çalışması başlattı. Türler hakkında bilgi sahibi olmak için beslenme, yuvaya giriş-çıkış saatleri, yuvada kaç birey olduğu gibi özelliklerini takip ederek bize bilgi veriyorlar. Bu sayede her türün korunmasında halk destek oluyor. Bu çalışmaların sonucunda türlerde artış olduğunu gördük.

Artık köy halkı çevrelerinde gördükleri farklı türlerin video kaydını yapıyor veya fotoğrafını çekerek derneğimize gönderiyor. Ne zaman, nerede, nasıl bir koşulda görüntülediklerini anlatarak o tür hakkında bizden detaylı bilgi alıyorlar. Özellikle bölgede yapılan çalışmalar ve araştırma sonuçlarının yöre halkıyla paylaşılması sonucunda türlerin yöre halkı tarafından daha iyi tanınması sağlandı.

Yöre kadınları ile sürekli görüşerek türlerin korunmasında ne kadar etkili oldukları anlatıldı. Özellikle köylerde kadınların çocuklarını yetiştirirken eski hurafelerden bahsetmemesi ve türlerin kendi yaşamları için önemini vurgulanması konusunda görüşmeler yapıldı.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Bakanlık yetkilileriyle görüşmelerimizde alanın Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ilan aşamasında ön bilgilerin olumsuz etki yapabileceği düşünülerek basın ile fazla bilgi paylaşımı yapılmadı. YHGS ilan aşaması uzun sürdüğünden hala bazı bakanlıklardan görüş bekleniyor.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Yerel karar vericilerin fazladan desteğinin olması ve türlerin

yeni yaşam alanlarının bulunması, kamuoyunun fazladan ilgi ve alakadar olması.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Uzun vadede alanın koruma statüsü kazanması yolunda çok büyük adımlar atıldı. Yakın zamanda koruma statüsü kazanması ve yönetim planı yapılmasıyla sürdürülebilir koruma gerçekleşecektir.

Bu çalışma sayesinde alanda yaşayan çizgili sırtlan ve çöl varanı gibi önemli türlerle birlikte diğer türler de halk tarafından koruma altına alınmıştır. Bu çalışmalar sonucunda yöre çiftçisi bölgede yaşayan bayrak türlerin yuvalarının olduğu alanlarda fıstık ağaçlarını ilaçlamama kararı aldı ve bunu uyguluyor.

© DKYD Arşivi

Çöl varanı tanıtım çalışmaları

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Bölgede ilan edilecek olan YHGS'de ekoturizm alt yapı çalışmaları yapmayı hedefliyoruz. Böylece yöre halkı mali açıdan farklı bir iş imkânı kazanabilir. Bu şekilde çalışmamız yerelden korunmaya ve devlet desteğiyle sürdürülebilir olacaktır.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Projeyle birlikte yöre halkı, başta çöl varanı ve çizgili sırtlan olmak üzere doğa koruma konusunda etkin bir şekilde çalışmaya başlayarak alanı koruma altına aldı.

© Turan Çetin

Çizgili sırtlanın avlanması yasaktır.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Çöl varanı ve çizgili sırtlanın bulunduğu alanın YHGS ilan edildikten sonra sahanın yönetim ve gelişim planı hazırlanacaktır.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Bu projeyle birlikte alanda özellikle çocukların türler hakkındaki düşüncelerinin değiştiğini gördük. Türleri sahiplendiler ve “onlar için daha iyi neler yapılabilir?” sorusunu sormaya başladılar. İşte o an, aslında bir tabuyu yıkmayı başardığımızı gördük. Bu da istersek, çok çalışarak bir şeyleri başarabileceğimizi gösteriyor ve bu mutluluk hiçbir şeye değişilmez.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Türleri görüntülemek için kurduğumuz fotokapanları toplayıp yeniden kurmak için çıktığımız arazi çalışmasında fotokapanı sırtlan yuvasına yakın bir kayaya kuralım dedik. O esnada bir hırlama sesi ile irkildik. Alanda dinlenmeye çekilen sırtlan olduğunu düşündük ve yuvanın üst kısmına fotokapanı kurarak birbirimize sesi anlatıp gülümseyerek ayrıldık.

Biyolojik Çeşitlilik Odaklı Ormancılık

Doğa Koruma Merkezi, Orman Genel Müdürlüğü ile yaptığı ortak çalışmalarla Türkiye’de orman amenajman planlarında biyolojik çeşitliliğin korunması için yeni bir yaklaşım geliştiriyor. GEF SGP desteği ile Gümüşhane ormanlarında yürütülen bu proje, yeni yaklaşımın örnek uygulamalarından biri olarak dikkat çekiyor.

© DKM arşivi

Projenin Adı:	Gümüşhane Ormanlarında Biyolojik Çeşitlilik Odaklı Ormancılık
Proje Yürütücüsü:	Doğa Koruma Merkezi - www.dkm.org.tr
Proje Destekçileri:	Orman Genel Müdürlüğü
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [46.779 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [54.025 USD] Toplam Proje Bütçesi: [100.804 USD]
Uygulama Yeri:	Gümüşhane

Deniz Özü

ODTÜ Biyoloji Bölümü 2000 yılı mezunuyum. 2002'de aynı bölümde yaban hayatı genetiği konusunda yüksek lisansımı, 2009'da da aynı bölüm ve Paul Sabatier Üniversitesi ile ortak doktora çalışmamı yaban hayatı ekolojisi konusunda yaptım. 2009'dan bu yana Doğa Koruma Merkezi'nde biyolojik çeşitliliğin korunmasının ormancılığa entegrasyonu konusunda çalışıyorum. Bu konuda yaklaşım ve yöntem geliştirme, bunları uygulamaya geçirme, kurumlar arası ilişkileri kurma ve güçlendirme konularında emek veriyorum.

Doğa Koruma Merkezi (DKM)

Doğa Koruma Merkezi doğanın karmaşıklığını anlamak, doğa korumanın çok disiplinli gereklerini yerine getirmek için bilgiyi ve bilimsel yaklaşımı temel alan bir süreç içerisinde çözüm üretmeye çalışır.

Misyonumuz: Doğa Koruma Merkezi, bilimsel yaklaşımları temel alarak, biyolojik çeşitliliğin etkin şekilde korunmasını ve doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde yönetilmesini amaçlar.

Gümüşhane ormanları

Hedeflerimiz:

- Doğa koruma çalışmalarında, koruma biyolojisi disiplininin temel alınması.
- Biyolojik çeşitlilik koruma yaklaşımlarının sektörel yönetim süreçlerine etkili bir şekilde entegre edilmesi.
- Koruma çalışmalarının başarısı ve sürekliliği için kapasitenin artırılması.

Değerlerimiz:

- DKM ekibi doğadan ve çeşitliliğinden ilham alır; en basit yaşam formundan ekosistemlere kadar doğanın varoluşuna saygı duyar.
- DKM, güncel bilimsel yaklaşımları temel alarak en iyi örneklerle öncülük etmeye çalışır.
- DKM yerel dinamikler ışığında sürdürülebilir yaşam şekilleri ve kültürleri destekleyecek gerçekçi ve yenilikçi yaklaşımları belirlemek için çalışır.
- DKM insanlara öncelik verir, var olan kaynakların en verimli şekilde kullanılması için tüm fikirleri değerlendirir ve deneyimlerini paylaşır.
- DKM doğanın ve çeşitliliğinin korunmasının, insanlar ve kurumların işbirliği ve ortak çabası ile gerçekleştirilebileceğine inanır.

Uzun yıllardır biyolojik çeşitliliğin korunmasının ormancılığa entegrasyonu konusunda Doğa Koruma Merkezi'nde çalışan Dr. Deniz Özütlü bu entegrasyon sürecini ve proje deneyimini anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Türkiye ormancılığının 70 yılı aşkın bir planlama geçmişi var. Ancak planlama çalışmaları bu tarihin büyük kısmında, kabaca odun üretiminin devamlılığını sağlama yönünde kurgulanmış ve hayata geçirilmiş. Dünyada orman ekosistemlerinin bir ekosistem olarak görülmesi ve birçok bakış açısından değerlendirilerek planlanmasının önemi ortaya çıkıp, bu yönde gelişmelere kaydedildikçe, Türkiye ormancılığı da bu gelişmelere tepkisiz kalmamış ve son on yılda planlama yaklaşımını fonksiyonel planlama adını verdiği yeni bir sisteme değiştirmeye çalışmıştır.

Ormanların fonksiyonel planlaması, orman ekosistemlerinin ekonomik, ekolojik ve sosyo-kültürel fonksiyonlara sahip olduklarını ve bu fonksiyonlarını devam ettirici yönde planlamaların yapılmasını öngörür. Ekolojik fonksiyonun devamını sağlamak adına, bir alanda bulunan biyolojik çeşitliliğin korunması için öncelikli orman alanlarının nereleri olduğunu ve buralarda ne gibi farklı uygulamalarda bulunmak gerektiğini ortaya çıkartmaya yönelik bir yaklaşım ve yöntem arayışının sonucu olarak Doğa Koruma Merkezi ile Orman Genel Müdürlüğü ortak çalışmalar başlatmışlardır. Bu çalışmalar sonunda geliştirilen yaklaşım ve yöntemi

Alıç kelebeği

açıklayan rehberler oluşturulup, örnek planlama çalışmaları yapılmaya başlanılmıştır. Belirlenen yöntemlerin daha da geliştirilmesi ve yurt genelindeki orman planlamacılığına yaygınlaştırılması için bu proje çok kritik ilk örneklerden birisi olmuştur.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

2009 yılından bu yana DKM ve OGM'nin birlikte geliştirdiği yeni yaklaşımın hayata geçirilmesi için örnek çalışmalar yapılması gerekiyordu. GEF SGP'nin desteği bu noktada, böyle bir çalışmayı hayata geçirebilmemiz için önemli bir kaynak sağlamış oldu. GEF SGP'den gelecek böyle bir desteği aynı zamanda OGM tarafından çok olumlu yorumlanacağını ve birlikte geliştirilen yaklaşımın başka kurumlar tarafından da kabul görerek desteklenebileceğini göstermesi açısından da böyle bir projenin yapılması önemliydi.

© DKM arşivi

© DKM arşivi

Projenizin amaçları nelerdi?

- Biyolojik çeşitliğin orman amenajman planlarına entegrasyonuna yönelik olarak örnek bir çalışma ortaya koymak,
- Bu çalışma ile Gümüşhane'deki önemli orman alanlarını ve destekledikleri/barındırdıkları habitatlar, türler ve ekolojik süreçleri önümüzdeki 20 yıl boyunca gözetecek bir ormancılığın tesisini sağlayacak altyapıyı (amenajman planını) yürürlüğe koymak,
- Bu gibi örneklerin artmasını ve Türkiye geneline yaygınlaşmasını sağlamak için çalışmayı duyurmak, farklı kesimlerden insanları bu konu etrafında bir araya toplamak.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Projemiz temel olarak biyolojik çeşitliliği odağına aldığı ve bu bağlamda önceliklendirilen unsurların yayılışları, ormanla ilişkileri çerçevesinde bilgiler üretip orman planlarına yönelik uygulama reçeteleri hazırlama kapsamında olduğundan, ilgi grubumuz yerel, bölgesel ve merkezi orman teşkilatı oldu.

Bu kapsamda katılımcılığı sağlamak için yerelde, bölgede ve Ankara merkezde olmak üzere birçok bilgilendirme, teknik ve eğitim içerikli toplantılar düzenledik. Ayrıca proje sonucunda belirlenen koruma öncelikli orman alanların bazıları için tanıtıcı panolar hazırlayarak Gümüşhane'nin ilgili yerlerine yerleştirilmesini de sağladık.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemizle Gümüşhane ormanlarının ve bozkırlarının barındırdığı koruma öncelikli biyolojik çeşitlilik unsurlarının ormancılık uygulamalarının bazı olumsuz etkilerinden korunmaları için önemli bir aşama sağlandı, orman teşkilatı konu hakkında daha bilinçli ve duyarlı hale geldi.

Projemiz sonucunda Gümüşhane Orman İşletme Müdürlüğü'nün 20 yıllık planlarında biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik olarak 17.000 hektar alan koruma öncelikli olarak orman amenajman planlarına işlendi ve bu

alanlara yönelik olarak uygulama reçeteleri yazıldı.

Çalışmaya katılan orman şefleri, orman muhafaza memurları, orman işletme idarecileri ve merkezdeki mühendis ve idarecilerin konu ile ilgili kapasiteleri geliştirildi, toplantılar ve arazi çalışmalarına katılımlar ile yerel ölçekte farkındalıkları artırıldı. Biyolojik çeşitliliğin tüm Türkiye'de orman amenajman planlarında sistematik olarak yer almasını sağlamak için 10 Orman Bölge Müdürlüğü ile bilgilendirme toplantıları yapıldı. Daha önce üretilmiş olan rehberlerin mevzuata girmesi için ilgili daire başkanlıkları ile toplantılar yapıldı ve yol haritası üzerinde çalışıldı.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Aslında orman teşkilatının da bildiği, farkında olduğu ve korumak istediği kimi alanların başkaları tarafından da değerli bulunuyor olması onlarda ümit uyandırıcı oldu.

Bunun yanında bu alanların ormancılarının kullandıkları yasal doküman olan orman amenajman planlarında yer alacak olması, fiili olarak da bu konunun hayata geçirilmesi için kendilerine önemli bir destek verdiğini birçok orman şefi bize anlattı.

Yapılan toplantılar sırasında, belirlenen bazı koruma öncelikli alanların yöre halkına da tanıtılması amacıyla panoların hazırlanmasını Gümüşhane Orman İşletme Müdürü teklif etti ve biz de bunu gerçekleştirdik.

Bozayı ayak izi

© DKM arşivi

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Türkiye’de biyolojik çeşitlilik ile ilgili birçok envanter çalışması yapılıyor ve bunların bazıları koruma alanı önerisi olarak verilip, kitaplaştırılıyor. Ancak bu önerilerin hayata geçirilmesi noktasında çok az ilerleme sağlanabiliyor.

Bu çalışmada, belirlenen koruma öncelikli orman alanları, bu alanların işletilmesi ve korunmasından birinci derece sorumlu olan orman işletme müdürlüklerinin en temel uygulama dokümanı , “orman yasası” olan orman amenajman planlarında yer alması Türkiye için yenilikçi bir gelişmedir. Ayrıca bu alanlara yönelik uygulama önerileri planlarda sadece metin olarak yer almamış, orman işletme şeflerinin doğrudan kullandığı uygulama tablolarında yersel reçeteler şeklinde yer almışlardır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Proje sonunda üretilen ve yol kenarlarına yerleştirilen panolarla, koruma öncelikli bazı orman alanlarının tanıtımı sağlanmış oldu.

Projeniz sonucunda gönüllülere katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Projemiz arazi ve ofis çalışmalarına ODTÜ Biyoloji Bölümü’nden ve Ankara Üniversitesi’nden öğrenciler gönüllü olarak destek verdiler.

Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü toplantısı

© DKM arşivi

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu?

Projedeki en önemli sorunumuz Gümüşhane’nin bazı yörelerinde, arazi çalışması dönemlerinde güvenlik sorunları yaşanması oldu. Bu yüzden sürekli olarak Jandarma teşkilatı ile temas halindeydik.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Öncelikle 20 yıl boyunca, alanın amenajman planlarında yer alan koruma öncelikli alanların ormancılar tarafından koruma odaklı olarak işletileceğini umuyoruz.

Bunun dışında önemli ve başarılı bir örnek çalışma olarak, Gümüşhane çalışmasını, biyolojik çeşitliliğin orman amenajman planlara entegrasyonunun Türkiye geneline yaygınlaştırılmasında ön plana çıkaracağımız bir tanıtım aracı olarak kullanmaya başladık ve kullanmaya devam edeceğiz. Bu sayede bu projenin suya atılmış bir taş gibi, halkalarının yayılarak örneklerin çoğalmasını sağlayacağını düşünüyoruz.

Uzun dönemli olarak bu etkinin, birçok başka alanda da entegre planların yapılmasını sağlayacağını biliyoruz. Projemizden sonra İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü’ne bağlı Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü’nde çalışmalarımızı tamamdık. Yeni alanlarda çalışmalarımıza başlamayı planlıyoruz.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projemiz temel olarak 20 yıl boyunca uygulanacak olan amenajman planlarına bir girdi sağlamayı amaçladığından, proje çıktılarının bu süre boyunca ilgili orman işletme şefleri ve idarecileri tarafından hayata geçirilmesini bekliyoruz. Buna yönelik olarak ayrıca BTC Co. Şirekti’nin sağladığı bir destek ile önümüzdeki üç yıl boyunca Gümüşhane’deki uygulamaları izleyerek ve uygulamalar için orman şeflerinin kapasitesini artırmaya yönelik arazi çalışmaları yapacağız.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler?

Bölge, DKM'nin ilk ve en kapsamlı çalışmalarından olan Anadolu Çaprazı Sistematik Koruma Planlaması çalışması tarafından belirlenen birçok öncelikli alanı içeriyordu. Sistematik Koruma Planlaması çalışmasının hedefi bu öncelikli alanlarda statülü koruma alanları ilan etmeye çalışmaktan çok, bu alanlarda etkinlik gösteren kurumların plan ve uygulamalarında, bu alanlarda tespit edilen biyolojik çeşitlilik değerlerinin korunmasına da bir öncelik olarak yer verilmesini sağlamaktı. Bu açıdan, bu proje, orman sektörünün en önemli planlama ve uygulama araçlarından birisi olan amenajman planlarında bu alanların yer almasını sağlayarak bölgesel ve genel hedeflerimiz açısından çok önemli bir çıktı sağlamış oldu. Ayrıca entegrasyonun Türkiye geneline yaygınlaştırılması için de atılmış önemli bir adım oldu.

© DKM arşivi

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

Bizim ödülümüz entegre orman amenajman planlarıdır. Bu planlar basılarak uygulamaya konulmuştur.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Harcadığımız saatler ve günlerin boşa gitmediğini görmek, çalışmalarımıza bu yönde devam etmemiz açısından bize destek veriyor. Değer verdiğimiz konuların başka kurumlar ve kişiler tarafından anlaşılması, maddi ve manevi olarak desteklenmesi ve onların iş ve işleyişlerine etki ederek yön vermesi de değerlerimizin ortak değerler olduğunu bize gösteriyor.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Projenin arazi çalışmalarını yürüten uzmanlardan özellikle bölge üniversitelerinden gelen akademisyenlerin bu çalışmayı bir kazanç olarak görmekten çok çalıştıkları, bildikleri ve sevdikleri alanların korunmasına bir katkı sağlayacakları düşüncesi ile daha canla başla ve içten çalışmaları takdire şayandı

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Bir yerden bir yere giderken yanından geçtiğiniz ormanlara bir daha bakın. Orman deyince ne anlıyorsunuz ve oralara baktığınızda ne görüyorsunuz, bunu bir daha düşünün. Eksik bazı şeyler olduğunu düşünüyorsanız bizi arayın, baktığınız orman ile gördüğünüz ormanın daha dolu bir görüntüsünü size vermeye çalışıp, eksiklikleri azaltmaya çalışmak isteriz.

Kara Akbabalar Özgür Uçuyor!

Doğa Araştırmaları Derneği'nin GEF SGP'nin desteğiyle nesli tehlike altında olan kara akbabaların korunması için yaptığı proje Türkiye'de yırtıcı kuş türlerinin korunması yolunda önemli bir adım oldu. Yıllar içinde bölgede yapılan birçok proje ile kara akbaba koruma çalışmaları Türkiye'de en iyi bilinen tür koruma çalışmalarından biri haline geldi.

© DAD arşivi

Projenin Adı:	Kara Akbaba 2001
Proje Yürütücüsü:	Doğa Araştırmaları Derneği - www.dogaarastirmalari.org
Proje Ortakları:	Milli Parklar Av ve Yaban Hayatı Dairesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Biyoloji Bölümü
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [23.500 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [99.156 USD] Toplam Proje Bütçesi: [122.65 USD]
Uygulama Yeri:	Ankara

İlker Özbahar

ODTÜ Biyoloji Bölümünden 2002 yılında mezun oldum. Kara akbaba projesinde stajyer olarak görev aldım. Dernekle olan bu tanışıklığım zamanla bir iş ilişkisine dönüştü. 2003 yılından beri çeşitli projelerde görev alıyorum. Şu anda derneğin Alan Koruma ve İzleme Programı Sorumlusu olarak görev yapıyorum.

Doğa Araştırmaları Derneği

Derneğimiz 1998 yılında bir grup doğasever ve araştırmacı tarafından Türkiye'nin kuş varlığının korunması ve izlenmesi için Kuş Araştırmaları Derneği adıyla kurulmuştur. Kurulduğu günden bu güne kadar değişik alanlarda kuşların korunması için örnek çalışmalar gerçekleştirmiştir.

2011 yılında hedef grubumuzun istekleri ve beklentileri doğrultusunda çalışma alanını daha da genişleterek Doğa Araştırmaları Derneği adını almıştır. Halen bu isim altında geniş bir yelpazede doğa koruma çalışmalarına devam etmektedir.

Soğuksu Milli Parkı, Kızılcahamam, Ankara.

© DAD arşivi

Türkiye'nin en önemli tür koruma çalışmalarından biri olan kara akbaba koruma çalışmalarını Doğa Araştırmaları Derneği'nden İlker Özbahar anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Kara akbaba ülkemizde bulunan önemli yırtıcı kuş türlerinden biridir ve nesli tehlike altındadır. Kara akbabaların önemli yaşam ve üreme alanı olan Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı çevresi yoğun insan baskısının olduğu bir alandı.

Kara akbabaların bölgede tanınması ve neslinin güven altında devam edebilmesi için bu projeyi tasarladık.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Ankara'nın bu kadar yakınında bu kadar özel bir türün üreyor olması, kuş gözlem çalışmalarında türe yönelik rahatsızlıkların ve sıkıntıların gözlemlenmesi temel motivasyon sebepleriydi.

Türün karizmasından etkilenmemek mümkün değil tabii ki. Arazide kuş gözlerken bütün heybetiyle üzerinizden geçtiğinde içinizi titretmesi de onu koruma içgüdünüzü artırıyor.

© DAD arşivi

Bu proje fikri Ankara'ya en yakın milli parkta nesli tehlike altında olan bir türü korumak ve Türkiye'de koruma çalışmalarında güzel bir örnek oluşturabilmek için çok özel bir fırsattı.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projenin iki temel amacı vardı:

1. Kızılcahamam bölgesinde kara akbaba popülasyonunu tehdit eden faktörlerin ortadan kaldırılması,
2. Yöre halkının ve Türkiye kamuoyunun akbabaların ekolojileri ve ekosistemdeki yeri konusunda bilinçlendirilmesi.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Proje sırasında yapılan toplantılarda bütün ilgi grupları toplantılara dahil edilerek görüşleri alınmış, ortak kararlar

oluşturularak ilerlenmiştir. Yapılan tüm faaliyetlerde projenin önemli bir bileşeni olan Kızılcahamam halkının katılımı için çaba sarf edilmiştir.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Proje sonunda en önemli başarı yöre halkında oluşan bilinç ve Türkiye’de kuşlar açısından bir ilk olan “Kara Akbaba Eylem Planı”nın altyapısının oluşturulmasıydı. Bunun yanı sıra gerçekleştirilen çalışmalar aynı zamanda bölgedeki Milli Park Şefliği, Orman İşletme Şefliği, Belediye gibi kurum çalışanlarının kapasitesinin artmasını da sağladı.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Projemiz akbabalar konusunda bir ilkti. Özellikle akbabaların ekolojik rollerinin insanlara aktarılması konusunda önemli bir başlangıç yaptığımızı düşünüyorum. Projenin yöre halkına ve alana olan etkisi zaman içerisinde katlanarak arttı.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Türkiye’de bir türe yönelik hazırlanan ilk eylem planı olan “Kara Akbaba Eylem Planı” bu projenin sonuçlarından biridir. Özellikle sorunların ele alındığı toplantılarda ortaya çıkan işletme şefliklerinin planlarına kara akbabanın korunmasına ilişkin faaliyetlerin konması ve kara akbaba ile barışık ormancılık faaliyetleri bu projenin en yenilikçi yanlarından biriydi.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Bu projeye başlayan kara akbaba bilinçlendirme çalışmaları uzun yıllar sonra meyvelerini verdi. TRT kara akbabayla ilgili “Dev Kanatlar” adında bir belgesel çekti. Kızılcahamam ilçesi kara akbabayı kendi tanıtımı için ön plana aldı, ilçenin girişine dev bir heykelini yaptı. Ankara temelli çekilen

ulusal bir dizide (Behzat Ç.) bile Kızılcahamam’da geçen olayın senaryosunda kara akbaba ve bu belgesel vardı. Bunun yörenin tanıtımı için çok önemli bir katkı olduğunu düşünüyorum.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Arazi çalışmaları sebebiyle daha önce alanı bildiğimiz için çok büyük bir zorluk yaşanmadı. Yaşanan ufak tefek aksilikleri çoğu zaman milli park şefiyle geliştirilen iyi ilişkiler sayesinde aştık.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Projedeki en beklenmedik ve en olumlu katkı şüphesiz Milli Park Şefliği çalışanlarının konuyla ilgili çok bilgili ve çalışmaya çok hevesli olmasıydı. Bu iki faktör hem çalışmalarımızı hızlandırdı, hem de bizi daha fazla motive etti. Kamu kurumlarındaki personelin konuya ilgisi daha etkin çalışmamıza olanak sağladı diyebilirim.

© DAD arşivi

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Şu anda projeye dönüp baktığımda uzun dönemli birkaç etkisini görmek mümkün. Doğa koruma açısından en önemli ve en kalıcı etkisi Orman Genel Müdürlüğü'nün orman amenajman planlarına biyolojik çeşitliliğin entegre edilmesi fikri oldu. Şu anda Orman Genel Müdürlüğü (OGM) orman amenajman planlarının hazırlanmasında biyolojik çeşitlilik değerlerini de kullanıyor.

Kızılcahamam ilçesine baktığımızda kara akbaba konusunda bir bilinçlenme ve sahiplenmenin arttığını görüyoruz. Bunun en önemli rneği ilçenin girişine yapılan kara akbaba heykeli. Türkiye'de bir çok ilçede bu tür bir heykeli bedava yaptırırsanız

Kızılcahamam ormanları kara akbabanın en önemli üreme alanlarından biridir.

bile çoğu zaman istediğiniz yerde sergileyemezsiniz.

Kızılcahamam için kara akbaba bir simge haline gelmiş durumda. İlçede çekilen bir dizide bile senaryoda kara akbabaların olması demek kara akbaba ve Kızılcahamam'ın birlikte anıldığının bir göstergesidir. Kızılcahamam halkının bunu benimsemiő olması projemizin uygulanması esnasında atılan tohumların başarılı olduğunu gösterir.

 DAD arşivi

 DAD arşivi

TRT tarafından çekilen “Dev Kanatlar: Kara Akbaba” belgeseli de doğa belgeselleri konusunda Türkiye’de önemli bir yere sahip. Bu belgeselin Kızılcahamam halkının kara akbabayı benimsemesinde çok büyük payı var. Bu projenin direkt bir sonucu ya da etmeni olmasa da kara akbaba belgeselinin projenin dolaylı bir sonucu olduğunu söylemek mümkün.

Kara akbabanın korunması için projemizle başlatılan ilk çalışmalar, Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı’nda bu türün korunması ve izlenmesi için temel oluşturmuştur. Yıllar içinde Milli Park’ta türün korunması için faaliyetler gerçekleştirilmiştir. 2014 yılında Orman ve Su İşleri Bakanlığı Milli Park yakınlarında 14.609 dekarlık bir alanı kara akbabanın daha etkin korunması için Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ilan etti.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projenin en önemli uygulayıcısı olan derneğimiz kara akbaba ile ilgili çalışmalarına daha sonra iki farklı proje ile sürdürdü. Projenin en önemli çıktısı olan tür eylem planının geliştirilmesi ve uygulanması için 2003 yılında Hollanda Büyükelçiliği desteğiyle bir proje gerçekleştirdik.

2005 yılında ise Avrupa Birliği Sivil Toplum Geliştirme Programı Türk Yunan Sivil Diyalogu Ortak Programı’na sunduğumuz bir proje ile Yunanistan’da kara akbaba üzerine çalışan paydaşlarla bir bilgi ve tecrübe değişimi projesi gerçekleştirdik. Her iki ülkenin kara akbaba konusunda çalışan doğa korumacıları ve kamu kurumları bu proje kapsamında düzenlenen toplantılarda kara akbaba ile barışık ormancılık faaliyetleri ve ekoturizm konularında deneyimlerini paylaştı.

Orman Genel Müdürlüğü bu pilot çalışmadan sonra orman amenajman planlarına biyolojik çeşitlilik katmanı ekleme kararı aldı. Şüphesiz ki bu projenin en büyük başarısı bu kadar önemli bir kurumun uygulamalarına etki etme şansına erişmesidir.

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ise alandaki ziyaretçi merkezini yenilemiş, modern ve çok etkileyici bir sunumla ziyaretçilere sunmuş ve Yunanistan’daki proje toplantılarından edindiği ilhamla alana bir de akbaba besleme istasyonu açmıştır.

Bu saydığımız etkilerden dolayı projenin sürdürülebilirliğinin oldukça yüksek olduğunu söylemek mümkün. Tabii ki bunda en önemli faktör çalışmalarda lokomotif olan kurumun, alanda çalışmalarına devam etmesidir. Proje sahibi kurum alandan hemen çekilmeyip çalışmaya devam ederse paydaşlar da bu etkinin daha kalıcı olması konusunda daha etkin olmaya istekli olmaktadır.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Projemizin ilk döneminin tamamlanmasıyla Orman İşletme Şefliği’nde kara akbaba ile barışık ormancılık

© DAD arşivi

faaliyetleri düzenlendi. Daha sonra TRT'den bir ekip alanda bir belgesel çalışmasına başladı. Yapıldığı dönemde doğa belgeselciliği adına önemli bir adım olan bu belgesel sonunda Kızılcahamam halkının kara akbaba ve doğa koruma konusunda geçmiş yıllara göre daha bilinçli hareket ettiğini söylemek mümkün. Kara akbabanın bölgede daha etkin korunması için çalışmalar yapıldı ve yeni bir korunan alan ilan edildi.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Derneğimiz kara akbaba konusunda Türkiye çapında çalışmalar yürütmeyi ve koruma çalışmalarını daha etkin hale getirmeyi hedeflemektedir. Bu proje türün ekolojik ihtiyaçlarını öğrenmek ve arazi çalışmalarında yöntem belirlemek konusunda derneğimize önemli katkılarda bulundu.

Kızılcahamam bölgesinde bulunan leylekler üzerinde de çalışmalar yürüttük. Kızılcahamam Ankara'ya yakınlığı ve biyolojik zenginliği dolayısıyla doğa eğitimi konusunda

Kızılcahamam, Ankara

© DAD arşivi

önemli bir nokta olabilir. Bu amaçla tasarladığımız bazı projeler de mevcut.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

Projemiz Rio +10 Johannesburg Zirvesi'nde Türkiye tarafından sunulmak üzere ülkemizde biyolojik çeşitlilik konusunda örnek uygulamalardan biri olarak seçildi.

2005 yılında Fransız Ushuaia kanalı Türkiye'de yapılan doğa koruma çalışmalarını belgelemek amacıyla geldiğinde karasal biyolojik çeşitlilik konusunda başka kurumlar aracılığıyla bize yönlendirilmiş olması benim için önemli bir ödül oldu. Projemizin sadece bizim tarafımızdan değil, doğa koruma camiasında da etkilerini dolaylı yoldan da olsa görme imkanı sağladı.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Bu projenin başarılı olduğunu görmek aslında bana umut veriyor. Küçük bir destekle yola çıkan bütün derneklere anlatılması gereken bir örnek olduğunu düşünüyorum.

© DAD arşivi

Desteğin miktarının çok olması önemli değil, sürekli olması daha çok etki yapıyor bence. Büyük kaynaklı tek bir proje yerine değişik kaynaklardan aynı bölgede devam niteliğinde gerçekleştirilen benzer projeler yerel ortakları harekete geçirme konusunda daha başarılı oluyor bence. Bazen yerel ortaklar harekete geçtikten sonra da faaliyetlerin lokomotif kuruluş olmaksızın yürüdüğünü görmek de mümkün.

Biz dernek olarak kara akbaba konusunda Kızılcahamam'da lokomotif görevini yerine getirdik, harekete geçtikten sonra da birçok kurum bu faaliyetleri üstlendi ve daha ileriye taşıdı.

Tabii ki tek bir projeye kara akbabanın neslini tehdit altında olmaktan kurtardığımızı söylemek mümkün değil ama bu proje küçük hareketlerle bir çığ başlatılabileceğini görmek açısından önemli bence.

Kara akbabanın kanat açıklığı 3 metreye ulaşabilir.

© Riyat Gül

Proje süresince sizi uygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Proje esnasında çocuklara yönelik yaptığımız bir şenlik sırasında çocuklardan birinin söylediği bir söz hala aklımda; "Abi, ben bugünü ve sizi hiç unutmayacağım". Bunu söyleyen çocuğun ilkokul 4 ya da 5. sınıfa gidiyor olması beni çok duygulandırmıştı. O yaşlarda bir çocuğun dünyasında bizim yaptığımız bir şenliğin ne kadar büyük bir farklılık, büyük bir renk olduğunu daha önce fark etmemiştim. Bunu bizi mutlu etmek için değil, bütün ciddiyetiyle bir gerçeği ifade etmek için söylemişti. Şenliği yaptığımızda sene 2001'di. Üzerinden geçen 13 sene sonrasında o çocuk şu anda 20'li yaşlarda olmalı. Kim bilir belki de hala hatırlıyordur o günü.

O yüzden bütün etkinliklerimizde hala ilkokul çocuklarına yönelik faaliyetleri planlamaya dikkat ediyorum. Gerçekten farklı bir şey yaptığınızda sizden etkilenmemeleri mümkün değil.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Bu ve bunun gibi örnekleri gören insanların daha da cesaretleneceğini umuyorum. Doğanın korunması için her proje bir adım, bir tuğla gibi. Ama artık doğa üzerindeki baskı giderek artıyor, dolayısıyla daha başarılı ve etkili çalışmalara ihtiyacımız var. Umarım bizim çalışmalarımızın çok daha ötesine geçen doğa koruma projeleri gerçekleştirilir. Umut her zaman yeşil kalsın.

Türkiye'nin İlk Yaban Hayatı Koridoru

KuzeyDoğa Derneği, GEF SGP'nin desteği ve birçok kurumun ortaklığında Türkiye'nin ilk yaban hayatı koridorunu oluşturdu.

© KuzeyDoğa arşivi

- Projenin Adı:** Türkiye'nin İlk Yaban Hayatı Koridoru'nun Beşeri Altyapısının Oluşturulması Projesi
- Proje Yürütücüsü:** KuzeyDoğa Derneği - www.kuzeydoga.org
- Proje Ortakları:** Orman ve Su İşleri Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Orman ve Su İşleri Genel Müdürlüğü Orman Genel Müdürlüğü, Orman ve Su İşleri Genel Müdürlüğü Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü), Christensen Fund, Whitley Fund for Nature, Born Free Foundation
- Proje Destekçileri:** Sarıkamış Kaymakamlığı, Selim Kaymakamlığı, HasNa Foundation, Sarıkamış Belediyesi
- Proje Bütçesi:** GEF SGP Mali Destek Miktarı: [35.000 USD]
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [46.300 USD]
Toplam Proje bütçesi: [81.300 USD]
- Uygulama Yeri:** Kars, Ardahan, Erzurum, Artvin

Emrah Çoban

1984 yılında Eskişehir’de doğdum. Kafkas Üniversitesi’nde Biyoloji Bölümü’nde okudum. Aynı üniversitede yüksek lisansımı tamamladım. Nisan 2006 tarihinde Kars-Iğdır Doğal Zenginlik Projesi için gönüllü olarak çalışmaya başladım. Askerlik görevimi tamamladıktan sonra Kasım 2007’de KuzeyDoğa Derneği için profesyonel olarak çalışmaya başladım. Halen KuzeyDoğa Derneği’nin Bilim Koordinatörü olarak görev yapıyorum.

© KuzeyDoğa arşivi

Bir erkek boazyı 300 km²’den büyük bir alanı kullanabiliyor.

KuzeyDoğa Derneği

Derneğimizin temel amacı, canlı nesillerinin tükenişinin durduğu ve doğal döngülerin çöküşünün engellendiği, insanların doğanın korunmasından en az yaban hayatı kadar fayda sağladıkları bir dünya modelidir.

KuzeyDoğa Derneği, 2003 yılında Dernek Başkanı Doç. Dr. Çağan Şekercioğlu’nun başlattığı Kars-Iğdır Biyolojik Çeşitlilik projesinin bir ürünü olarak 2007 yılında Kars’ta kuruldu ve 2008 Ocak ayında resmîyet kazandı. Derneğimiz kuzeydoğu Anadolu’da başta yaban hayatının ve yaşam alanlarının korunması olmak üzere doğa koruma çalışmaları yürütmek, ekolojik araştırmalar yapmak, çocuklar ve gençler için çevre eğitimleri düzenlemek, toplumda doğa koruma bilincini arttırmak, gençlere doğa koruma konusunda eğitim ve destek vermek, bu bölgede doğa dostu turizmin gelişmesi için çalışmalar yürütmek ve bu konuda çalışmalar yapan kişi ve kuruluşlarla birlikte çalışmalar yapmak amacı ile kurulmuştur.

Derneğimiz bu amaca ulaşmak için doğa koruma çalışmaları ve eğitimleri yürütür, ekolojik araştırmalar yapar, kapasite geliştirme ve doğa turizminin artmasıyla yöre insanın gelir elde etmesi için çalışmalar yürütür. Özellikle kuş ve yaban hayatı gözlem turizminin geliştirilmesi konusunda çalışır. Gelişen dünyada toplum temelli doğa koruma çalışmalarının çoğalması için uğraşır ve biyolojik çeşitliliğin korunmasında özel sektörün rolünün artmasını amaçlar.

Derneğimiz Kars – Iğdır Doğal Zenginlik Projesi kapsamında bugüne kadar kuş araştırma ve halkalama çalışmalarından sulak alan restorasyonuna, doğa turizmi çalışmalarından etnobotani (faydalı bitkiler) araştırmalarına, büyük etoburlarla ilgili araştırma çalışmalarından bitki çizim eğitimlerine kadar birçok alanda faaliyet göstermiştir.

Türkiye'nin ilk yaban hayatı koridorunun oluşturulması sürecini KuzeyDoğa Derneği Bilim Koordinatörü Emrah Çoban anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

2006 yılından beri bozayı, vaşak, kurt, yaban kedisi ve diğer büyük yırtıcı memeli türlerini araştırdığımız Sarıkamış - Allahuekber Dağları Milli Parkı acilen diğer ormanlara bağlanması gereken izole kalmış ve ufak bir orman parçasıdır. Her ne kadar 22.980 hektarlık büyük bir alan olsa da, bu alanın sadece dörtte biri ormandır ve esasında Sarıkamış Ormanları'nın çoğu milli park sınırları içinde değildir.

Alanda yaşayan bozayı, kurt ve vaşak gibi yırtıcı memeli türleri, çok büyük alanlar gerektiren bayrak türlerdir. Örneğin bir erkek bozayı, 300 km²'den büyük bir alanı kullanabilir. KuzeyDoğa Derneği olarak 2011 yılında gerçekleştirdiğimiz Türkiye'nin ilk kurt takip projesinde, koordinatlarını kısa mesaj olarak bize yollayan GPS/GSM/UHF/VHF vericisi takılmış olan kurtlarımızın binlerce kilometre karelik bir alanı kullandığını tespit ettik. Ekim 2011'de zarar vermeden yakalayıp boyunlarına verici takıp doğaya saldıığımız kurtlardan Kuzey, daha ilk dokuz ayda 4595 km yürüyerek 3083 km²'den fazla bir alanı kullanırken, Doğa 2011 km yol kat ederek 876 km² büyüklüğünde bir alanı kullandı. Yani sadece dokuz ayda bu kurtlar, Sarıkamış Milli Parkı'nın 17 misli bir alanı kullanarak, bu parkın yaban hayatı için ne kadar yetersiz olduğunu ve bölgedeki diğer doğal alanlara bağlanmasının önemini somut olarak bizlere gösterdi.

© KuzeyDoğa arşivi

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Türkiye'nin ilk yaban hayatı koridoru planlanırken, bu koridorun yaban hayvanlarının dolaşımı için en iyi şekilde işlemesi için, en önemli unsur; koridorun geçtiği yerde yaşayan insanların doğru bir şekilde bilgilendirilmesi ve koridorun yaratacağı insan yaban hayat çatışmasının en aza indirilmesidir. Projenin bu bileşeni benim bu projenin uygulanmasındaki en önemli motivasyonum oldu.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemizin ana hedefi Türkiye'nin ilk yaban hayatı koridorunun kesin ve somut bir şekilde oluşturulmasını ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Bu ana hedefe ulaşmak için projemizin üç hedefi vardır:

1. Kars bölgesinin önemli doğal alanlarında bulunan bozayı, kurt, vaşak gibi büyük etoburların durumlarının iyileştirilmesi, büyük etoburlara yönelik tehditlerin azaltılması,
2. Kars-Ardahan-Şavşat-Posof bölgesinde yaşayan yöre halkının büyük etoburlarla ilgili olan olumsuz algısını

değiştirmek amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmek, bu türleri benimsetmek, sahiplenme yaratmak için farkındalık artırıcı eğitimler ve kampanyalar yürütülmesi,

3. Bölgenin zengin biyolojik çeşitliliğini kullanarak yerel tabanlı doğa turizmi teşvik edilmesi, bu yolla yerel sahiplenmeyi artırılması, yöre halkını alternatif gelir sağlamasının önünün açılması.

İlk olarak 2008 yılında zamanın Çevre ve Orman Bakanlığı'na önerdiğimiz Türkiye'nin İlk Yaban Hayatı Koridoru Projesi ile Sarıkamış - Allahuekber Dağları Milli Parkı'nı bölgedeki diğer ormanlara ve korunan alanlara bağlayarak, Sarıkamış'ın izolasyonuna son verilmesi hedeflenmişti. Bu projeyi benimseyen, destekleyen ve ağaçlandırmasını gerçekleştirecek olan Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve ilgili genel müdürlükler, Türkiye'de doğa koruma için çok önemli bir ilke imza atmış olacaklardır. 23.533 hektarı kapsayan Türkiye'nin ilk yaban hayatı koridoru, 22.980 hektarlık Sarıkamış Ormanları-Allahuekber Dağları Milli Parkı'ndan daha büyük bir alanın da korunmasını sağlayacaktır.

Orman Genel Müdürlüğü tarafından "Muhafaza Ormanı" koruma statüsü verilecek olan bu alan, koridor olarak yaban hayatının hareketini sağlayacak olmasının yanı sıra, bölgedeki yaban hayatı için de önemli yaşam alanları sağlayacaktır. Alanın yaklaşık üçte ikisi hâlihazırda orman olduğundan, sadece üçte biri ağaçlandırılarak, Kars'tan Gürcistan sınırına kadar

© KuzeyDoğa arşivi

82 km boyunca uzanan bir orman koridoru oluşturulacak ve bölgedeki yaban hayatının Karadeniz, Kaçkarlar ve Aşağı Kafkaslar'ın geniş ormanlarına ulaşabilmesi sağlanacaktır. Böylelikle bozulmuş orman bloklarını birleştirirken toprak yapısının da eski haline getirilmesini düşünülmektedir. Ayrıca her sene onlarca kurt ve ayının ölümüyle, vahşi hayvan saldırıları nedeniyle yöre insanının ekonomik kaybına neden olan insan - yırtıcı hayvan çatışması da azalacaktır.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Projenin temel katılımcıları, başta yerel karar vericiler ve yöre halkıdır. Yöre halkı arasında öncelikli hedef kitlemiz ise, bilimsel araştırmalar sonucu tespit ettiğimiz ve yoğun insan – yaban hayat çatışması yaşanan köylerin vatandaşları, sürekli yaban hayatı ile karşı karşıya gelen ve korunma önlemleri almaları gereken çobanlar, arıcılar ve avcılar, turizm konusunda köy kadınları ve genel bilincin artması için de okul çocuklarıdır.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yaban hayatı koridoru resmen kabul edildi. Koridorun ağaçlandırması için Bakanlık tarafından projelendirme ihalesi yapıldı. Hali hazırda Ardahan Orman İşletme Müdürlüğü yaban hayatı koridorunun bir kısmının ağaçlandırmasını yaptı.

Projemiz kapsamında Bakanlık özelinde yaptığımız bilgilendirme ve eğitim toplantılarında Bakanlık tarafından

yeni koridorların planlanmasının yapıldığı görülmüştür.

Hali hazırda kendine özel bir koruma statüsü bulunmayan yaban hayatı koridoru, yeni mevzuat değişiklikleri ile “ekolojik koridor” olarak adlandırılmış ve koruma statüsü oluşturulması için çalışmalar devam etmektedir.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Bu proje; Türkiye’nin ilk yaban hayatı koridoru oluşturulmasına yönelik planlandığı için, Türkiye’deki doğa korumanın bakışını farklı bir noktaya getirdi. Projemiz sayesinde, karar vericilere ve diğer STK’lara doğa koruma çalışmalarında tür ve birey korumanın yeterli olmadığını korunan alanların genişletilmesi ve birbirleri ile olan bağlantıların güçlendirilmesinin ne kadar önemli olduğunu anlatabilmiş olduk.

Gerek ülkemizde yapılan uydu vericili takip çalışmaları gerekse foto kapanlar ile yapılan bilimsel çalışmalar, yırtıcı memeli hayvanların ne kadar büyük alanları kullandıklarını ortaya çıkartarak yaban hayatı koridorunun gerekliliği bilimsel olarak da ortaya çıkartmış oldu.

© Emrah Çoban

© KuzeyDoğa arşivi

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Proje sayesinde Kars, Ardahan ve Artvin illerinin doğal güzellikleri ve yaban hayatı 56 kez ulusal yazılı basında, 23 kez görsel basından yer almıştır. Bu sayede bölgenin doğa turizmi için ne kadar elverişli olduğu dile getirilmiş ve Serhat Kalkanına Ajansı tarafından hazırlan tanıtıcı kitaplarda yaban hayatı koridoru ve bölgenin yaban hayatı zenginliği tanıtılmıştır.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Ağaçlandırma çalışmalarının ihaleye verilme süreci biraz uzadı. Kars ve Ardahan milletvekillerinin bu konuyla ilgilenmeleriyle bu sorun çözüldü.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

2011 yılında uydu vericisi takarak izlemeye aldığımız bir bozayı, planladığımız koridoru kullanarak, Kars'ın Sarıkamış ilçesinden 3 günde Artvin'in Şavşat ilçesine gitti. Sonbaharı Şavşat'ta geçiren bozayı kış uykusuna yatmak için yaban hayatı koridorunu kullanarak geri döndü. Bu sonuç, Bakanlık tarafından ilgiyle karşılandı ve koridorun ağaçlandırmasına hız kazandırdı.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Bu proje uzun vadeli değerlendirme gerektirmektedir. Ağaçlandırmanın tamamlanması ve koridorun gözle görünür bir şekilde ortaya çıkması için 10 yıllık bir süre öngörülmüştür. İlk yıldan elde ettiğimiz yaban hayvanların uydu vericili verilerini göz önünde tutarak yaban hayatı koridoru, hem insanlar hem de yaban hayvanları için gelecekte çatışmayı azaltacak en önemli uygulama olarak görülmektedir.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projenin devamlığı Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. Beşeri alt yapısı oluşturulduktan sonra

koridor, Bakanlık görevleri tarafından izlenecek ve gerekli ilave koruma ve kullanma önemleri alınacaktır.

Sizin ve kurumunuz bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

KuzeyDoğa Dermeği olarak bu belirlenen odak noktalar üzerine çalışmaktayız. Bu projeyi 2008 yılından beri planlıyor ve uygulanması için çalışmalarımızı sürdürüyorduk. Projenin uygulanması ile birlikte odak noktalarımızdan birini daha uygulanabilir hale getirdik. Bu sayede Türkiye'de doğa koruma çalışmalarına yeni bir anlayış eklemiş olduk.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

Projemiz İngiltere Merkezli Whitley Fund For Nature tarafından verilen Çevre Oskarı'na layık görüldü.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projemiz bana doğru bir şekilde planlanmış projenin hem insanlar, hem de doğa için ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermiş oldu.

Son bir mesajınız var mı?

Unutmamamız gereken şey; doğayı korumak kurtarmaktan daha ucuza ve daha az zaman mal olmaktadır.

© KuzeyDoğa arşivi

Muğla'nın Kültürel Mirası: Yerli Meyveler

Gönüllü bir grubun GEF SGP desteğiyle Muğla'da başlattığı yerli meyve ağaç çeşitlerinin belirlenmesi, korunması çalışmaları Türkiye için önemli bir örnek oldu.

Projenin Adı: Muğla'nın Yerli Meyveleri: Kültürel Miras, Veritabanı ve Koruma Projesi

Proje Yürütücüsü: Meyve Mirası Çalışma Grubu - <http://www.meyvemirasi.org/muglameyve.htm>

Proje Ortakları: Ali Nihat Gökyiğit Eğitim, Sağlık, Kültür, Sanat ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (ANG)

Proje Destekçileri: Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA), Turkish Cultural Foundation (TCF), Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü, Bodrum Belediyesi, Bodrum Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Bodrum Ticaret Odası

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: [30.000 USD]
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [37.250 USD]
Toplam Proje Bütçesi: [67.250 USD]

Uygulama Yeri: Muğla

Füsun Ertuğ

Arkeolog ve etnobotanik araştırmacıyım. Anadolu'nun tehdit altındaki biyo-kültürel mirasını yeryüzünde olsun, yerüstünde olsun saptama, kurtarma çabasındayım. Kırsal bölge insanının çevresindeki bitkileri adlandırışını, yemek, baharat, ilaç, boya ya da araç olarak kullanışını, aşılmasını, ekmesini, dikmesini, tohumunu saklayıp korumasını; araştırılması ve gelecek kuşaklara aktarılması gereken en önemli kültürel miraslarımızdan biri olarak görüyorum. Büyük bir zenginliği, çok kapsamlı, çok katmanlı bir mirası, bize özgü bilgileri yitirirken neyi yitirdiğimizi bile bilemeyeceğimizden korkuyorum.

© Proje arşivi

Meyve Mirası Çalışma Grubu

Farklı meslek ve ilgi alanlarından beş kadının 2007 Nisan ayında bir araya gelerek oluşturduğu Meyve Mirası Çalışma Grubu, tüzel bir kimliğe sahip değildir. Bir dernek, vakıf ya da üniversite gibi bir araştırma kurumu çatısı altında değil, ortak bir ilgi ve hedef çevresinde bir araya gelen bireylerce kurulmuştur. Grup üyeleri, meyveciliği atadan kalma yöntemlerle uygulayan kaynak kişilerle görüşerek, gerektiğinde uzman ziraatçılara danışarak çalışmayı sürdürmektedirler. Türkiye'de doğayı ve doğa dostu tarımı korumayı amaçlayan oluşumların pek çoğunda olduğu gibi gönüllü çalışma esası çerçevesinde ilgili kişilerin kendi yöreleri için benzer girişimlerde bulunabileceği umudunu taşımaktadırlar. Bu alanda çalışmak isteyen kişilere altyapı sağlayabilecek bir web sitesi ve veri tabanı oluşturmak; kaynakları derleyerek, paylaşımı açık bir bilgi birikimi sağlamak hedeflerimiz arasındadır.

Bodrum pazarında yöresel meyve tezgahı

Muğla'nın yerli meyveleri türleri ile başlayıp ülkemizin farklı bölgelerine örnek olan deneyimi Meyve Mirası Çalışma Grubu kurucularından Füsün Ertuğ anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Türkiye'nin herhangi bir bölgesinde yerli meyve türleri, köy çeşitleri üzerine yapılmış kapsamlı bir araştırma bulunmuyordu. Biz grup olarak iki üyemizin sürekli ikamet ettiği Muğla'da bir pilot proje gerçekleştirmeye karar verdik. Muğla'da yetişen 28 yerli meyvenin her birinde kaç köy çeşidi bulabileceğimiz sorusuyla yola çıktık. Sonra Tarım Bakanlığı ve yerli yönetimlerle *in situ* ve *ex situ* olarak bu çeşitleri nasıl koruruz, nasıl çoğaltırız sorularına yanıt aradık.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Kişisel olarak beni bu projeye Mary Işın ve kızı Esin Işın motive etti. Bir Osmanlı gıda araştırmacısı olan Mary'nin tarihi kaynaklarda rastladığı bazı meyve, sebze adlarını bulmak üzere yaptığı ön çalışmalar ve kızı Esin'in motosikletiyle gittiği Bodrum köylerinde bulduğu çeşitleri anlatması heyecan vericiydi. O sıralarda Türkiye Bilimler Akademisi'nin Türkiye Kültür Envanteri Projesi (TÜBA-TÜKSEK) kapsamında etnobotanik envanterleme çalışmalarına danışmanlık yapıyordum. Mary ve Esin'in bu konunun nasıl araştırılabileceğini danışması ile Elisabeth Tüzün'ün Datça'da TÜBA-TÜKSEK kapsamında

gerçekleştirdiği etnobotanik çalışmasında saptadığı çok sayıda badem ağacı çeşidini nasıl envanterleyebileceğimizi sorması aşağı yukarı eşzamanlıydı.

Genetik araştırma olmaksızın yerli çeşitlerin farklılığını belirtmek, bunları birbirinden ayırdetmek mümkün değildi. Genetik çalışma zorunluluğu o zamana dek yaptığımız etnobotanik araştırma projeleri çerçevesini zorluyor, farklı bir uzmanın katılımını ve alan çalışmalarının ötesinde bir laboratuvar harcamasını ve özel fonlar bulunmasını gerektiriyordu. Prof. Dr. Tuna Ekim'in önerisiyle Boğaziçi Üniversitesi'nden Prof. Dr. Neşe Bilgin'den yardım istedik. O da dışardan destek yerine Çalışma Grubuna dahil oldu ve hep birlikte bu projeyi hazırladık.

Projenizin amaçları nelerdi?

Ülkemizin her bölgesinde toprak yapısına uyumlu, iklim şartlarına dayanıklı, böcek ve hastalıklara dirençli, sulamaya, kimyasal gübre ve ilaca gereksinimi az yüzlerce geleneksel meyve çeşidi yetiştirilmiştir. Bunlar büyük bir

© Proje arşivi

lezzet çeşitliliğinin yanı sıra farklı zamanlarda olgunlaşarak insanların tüm yıl boyunca taze meyve yemelerine olanak sağlamaktadır. Köy çeşidi olarak adlandırılan yerli meyve ağaçları artan arazi fiyatları ve pazarlama zorlukları karşısında kesilme ya da tek tip ticari çeşitlerle aşılama tehdidi altındadır.

Projemizin temel amacı; tarım politikaları, küreselleşme, nüfus artışı, kentleşme ve diğer nedenlerle hızla azalan meyve çeşitliliğini saptamak, korumak ve sürdürmek için gereken yöntemleri ortaya koyabilmektir.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Projemize meyvecilikle ilgili köy tarım kooperatifleri üyeleri, yerel çeşitleri pazara götüren üreticiler, aşıcılar, yerel belediye temsilcileri, il ve ilçe tarım müdürlüklerinden uzmanlar ve TAGEM/ TİGEM ziraatçıları, araştırmacıları doğal katılımcı olarak destek verdiler. Çeşitli düzeylerde toplantılar yapıldı, Bodrum pazarında tezgah açıldı, Datça Sındı Köy

Tarımsal Kooperatifi'nde eğitim ve pazarlama çalışmaları gerçekleştirildi, pazarlama stratejileri, ürünlere değer kazandırma yolları belirlendi.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Bence projemizin en önemli çıktıları şunlardır:

1. **Bilimsel veriler:** Tarımsal biyolojik çeşitliliğin Muğla özelinde bugüne dek önemli oranda korunmuş olduğu kayıtlara geçti. 28 meyve çeşidinde 500'e yakın köy çeşidi belirlendi, ağaçların yerleri tek tek saptandı, az kalan çeşitlerden aşı kalemi, çelik alındı ve yaygınlaştırılmasına çalışıldı. Tüm armut ve badem çeşitleri ile birçok meyve ağacından genetik örnekler alınarak ön çalışmalar yapıldı.
2. **Kurumsal farkındalık oluşturma:** Menemen Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü ile Yalova ve Tekirdağ Araştırma Enstitülerinden uzmanlarla işbirliği yapılarak saptanan çeşit listeleri ve bunların koordinatları verildi, örnek almalarına yardımcı olundu. Bakanlığın mevzuat çalışmalarına katılım sağlandı ve tescil ile ilgili çalışmalarda köylüden yana taraf olundu.
3. **Yerel farkındalık:** Başta Muğla ve köyleri olmak üzere meyve çeşitliliğinin önemi vurgulandı, bunun yerel düzeyde neden geliştirildiği anlaşıp çeşitli yayınlarla yöre halkıyla paylaşıldı. İlköğretim okullarında tanıtım, eğitim çalışmaları ve köylerde yapılan sohbetlerle her yaştan insanın yeniden yerel meyvelerin öneminin ayırına varması, bunu bir zenginlik olarak algılaması sağlandı. Bodrum pazar standı ve Datça Sındı Köy Tarımsal Kooperatifi satış uygulamaları, Bodrum Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nde yetiştirilen meyve çeşitleri bu farkındalığın örnekleri oldu.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Son yıllarda yerel ürünlerin, yerel adların ve lezzetlerin pazarlamada öne çıkması genel bir pazarlama stratejisi olmaya başladı. 2006-2009 yıllarında arazi çalışmaları

© Esin Işın

sürdürülen projemizde yerel çeşitler vurgusu daha bu moda haline gelmeden yapıldı. Yerel meyvelerin daha lezzetli olduğunu, ilaçsız yetiştiğini, su ve gübre ve benzeri gereksinimlerinin azlığını yöre halkı zaten biliyordu, ancak bu veriler eğitim çalışmalarında vurgulanarak genç kuşakların da bu bilgileri unutmamasına; pazarlarda ve stantlarda bu değerler öne çıkarılarak yerel talebin artmasına yardımcı olundu.

Proje birkaç ağacın bile neslinin sürmesine katkıda bulundaysa bu büyük bir kazanımdır. Muğla gibi arazi fiyatlarının son derece hızla arttığı, rantın en büyük değer olduğu bir yörede bu yerel çeşitlerin sadece yerel bilinçle korunması beklenemez. Artık araziler satılırken ya da inşaat yapılmak üzere ağaçlar kesilirken bazı ağaçların aşı, çelik vb. yöntemlerle neslinin sürdürülmesi gerektiği yöre halkı tarafından dile getiriliyor. Datça'da bu yönde birçok çaba saptanmıştır.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Bildiğimiz kadarıyla tür bazında bir tarımsal çeşitliliğin saptanması projesi daha önce Türkiye'de uygulanmamıştı. Biz etnobotanik çalışmalarda kullanılan yöntemleri yani botanik ve antropolojik alan araştırma tekniklerinin bileşimini alan çalışmalarında uyguladık. Çok disiplinli bir ekiple çalıştık, eğitimler yaptık ve veri paylaşımında bulunduk. Yaklaşık

üç yıl alan araştırmasını sürdürdük ve yılın oniki ayında alanda çalışan elemanlarımız vardı. Yani araştırma tekniğinde kısa süreli ve dar alanlı bir çalışma yerine uzun süreli, uzun soluklu bir çalışmayı seçtik.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Projemizin 'kalkınma' ve 'tanıtım' gibi amaçları yoktu. Ancak Muğla'daki çalışmamız yerel basında ve uluslararası

basında epey ilgi uyandırdı. İnternet sitemiz çok ziyaret edildi. Halen bu konudaki sorulara, mesajlara yanıt vermekteyiz.

Projeniz sonucunda kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Sındı Köy Tarımsal Kooperatifi'nde kadınlara yönelik bir çalışma yaptık. Kadınlarla gerçekleştirilen badem şekeri, ezmesi yapımı, ürünlerin farklı sunumu konusundaki eğitim çalışmaları çok verimli sonuçlar verdi. Son yıllarda kooperatifin en iyi satan ve çevre köylerce de benimsenip 'gelenekselleşen' ürünleri badem şekeri ve ezmesi oldu. Kadınların kendi ballarını ve keçiyoynuzlarını dövüp badem ezmesine karıştırarak elde ettikleri yeni çeşitler büyük rağbet görüyor.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu?

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı köy çeşitlerini "verimsiz" sayarak yerine yüksek verimli ticari çeşitleri (çoğu yurt dışı kökenli) önermekte, bu çeşitlere teşvik vermektedir. Meyve bahçesi kurmak isteyenlere kredi veren Ziraat Bankası gibi kurumlar da menşe tescilli, sertifikalı (ki ne yazık ki yerli çeşitlerimizin ne menşe tescili ne de sertifikası vardır) ürünleri kredilendirmektedir. Yerel çeşitlerin, köy çeşitlerinin fideleri, tohumları ticari olarak alınıp satılamamaktadır. Sonuç olarak projelendirdiğimiz ve

tarımsal biyolojik çeşitlilik adına çok önemli olduğu bilimsel olarak kabul edilen gerçekler resmi tarım politikalarımızca kabul görmediğinden tescil, sertifikalandırma ve teşvik gibi tüm çabalarımız sonuçsuz kaldı. Bu sorunlar çözülmeden bu çeşitliliğin korunmasını sağlamak da pek gerçekçi görünmemektedir.

Projede karşılaşılan bir diğer sorun da genetik çalışmalarına kaynak bulma sorunudur. TÜBİTAK'a yapılan ve armut çeşitliliğini araştırmak üzere fon isteyen bir projemiz daha önce bu alanda çalışılmıştır gerekçesiyle reddedildi.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Çok sayıda kişi ve kurumun maddi ve manevi desteğini ve pek çok bireysel destek, gönüllü yardım aldık. GEF SGP'nin desteği gerçekten çok temeldi. Ayrıca internet sitemizin tasarımından, logo tasarımı desteğine, belgesel çekimi ve meyve çizimlerinden eğitimlik desteğine dek her alanda cömert yardımlar gördük.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Uzun dönemde kültürünü, toprağını, havasını ve suyunu korumak isteyenlerin kendi kültürlerinin önemli bir parçasını oluşturan yerel, sağlıklı, sürdürülebilir lezzetleri korumaları gerektiğini düşünüyorum. Bunun farkına varanlardan GOLA

Kültür, Sanat ve Ekoloji Derneği 2011'de bizden benzer bir proje geliştirmede destek istedi. Biz de iki günlük bir atölye çalışması ile deneyimlerimizi genç kalabalık bir gönüllüler grubuna aktardık.

2012 yılında Doğu Karadeniz'de gerçekleştirdikleri üç günlük yayla şenliklerinin konusu yerel meyvelerdi. Rize ve Artvin illeri yaylalarındaki bu şenliğe Muğla ekibinden Neşe Bilgin ile katıldık. Muğla'nın aksine Doğu Karadeniz'de yerel meyvelerin gündelik yaşamda daha önemli bir yeri olduğunu gözlemledik, alan coğrafi olarak oldukça sınırlıydı ve belki çeşit sayısı daha azdı ancak ağaçlara iyi bakılmıştı ve hepsi bol meyveliydi. Elmalar, armutlar pekmeze dönüştürülüyordu her avluda. Bize aktarılan gerekçelerden biri beni çok etkilemişti. Biri şöyle dedi: 'Bizim için bu yerli almalar, armutlar önemli, çünkü bizim için arılarımız ve bal da çok önemli, bu nedenle biz ağaçlarımızı ilaçlamayız ve bize ilaçsız meyve verecek ağaç gerek.'" Oranın iklimine, sürekli yağışına uyumlu, boylu (ki altında başka ürünler yetişsin) ve ilaçsız, gübresiz yetişen meyveleri, onlardan yaptığı pekmezi seviyordu Karadenizli, arısını, balını, doğasını seviyordu. GOLA gençleri doğru projeyi bulmuştu. Biz de Neşe ile projemizin uzun dönemdeki etkilerini görüp kıvanç duyduk.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projemizin halen tamamlanamayan bir katalog çalışması ve koleksiyon bahçesi kurma çabası var. Ayrıca genetik çalışmaları da halen sürüyor. Esin Işın hala Bodrum'da ve Elisabeth Tüzün de Datça'da yaşadıklarından yerel meyve çeşitliliğine ilişkin yeni verileri derliyor ve gelişmeleri izliyorlar. Projemiz bu anlamda halen sürüyor.

© Proje arşivi

Marmariç'te Permakültür

Türkiye'deki ilk permakültür uygulamalarından biri GEF SGP desteğiyle İzmir Marmariç'te gerçekleştirildi. Bu çalışmaların öncülüğünde kendine yeterli ve sürdürülebilir bir yerleşim olma yolunda Marmariç büyük bir adım attı.

© Proje arşivi

Projenin Adı:	Permakültür Tasarım Yöntemleriyle Doğa Dostu, Sürdürülebilir ve Verimli Arazi Kullanım Modeli Geliştirme ve Uygulama Projesi
Proje Yürütücüsü:	Marmariç Ekolojik Yaşam Derneği - www.marmaric.org www.permacultureturkey.org
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [25.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [20.550 USD] Toplam Proje Bütçesi: [45.550 USD]
Uygulama Yeri:	İzmir

Selen Akhuy

Marmariç Grubunun bir üyesiyim. Bu aynı zamanda Marmariç Ekolojik Yaşam Derneği'nin ve Türkiye Permakültür Araştırma Enstitüsü'nün de üyesi/ emek vereni/ parçası olmak anlamına geliyor.

© Proje arşivi

Marmariç Ekolojik Yaşam Derneği

Dernek temelde İzmir ili, Bayındır ilçesi, Dernekli köyüne bağlı Mersinli (Marmariç) mahallesinin, genelde de civar köylerin sosyal, ekonomik, kültürel, yerleşimsel, teknolojik ve üretimsel açıdan doğa ile uyumlu ve yerel değerlerin gözetildiği, sürdürülebilir birer insan yerleşimleri haline getirilmesini amaçlıyor. Benzer oluşum ve çalışmalar ile her türlü işbirliğine gitmeye çalışıyor.

© Proje arşivi

Marmariç Ekolojik Yaşam Derneği üyesi Selen Akbucuk Marmariç'in 10 yıllık permakültür deneyimlerini bizimle paylaştı.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Marmariç Grubu olarak, İzmir'in Bayındır ilçesine bağlı Dernekli köyünün terk edilmiş bir mahallesinde ekolojik prensiplere bağlı bir ortaklaşa yaşam kurmak için yola çıktığımızda yıl 2004'tü. Zaman içinde Mustafa F. Bakır arkadaşımızın yurtdışında permakültür eğitimlerini tamamlayıp aramıza dönmesiyle, karşılaştığımız pek çok sorunla ilgili çözümlere ulaşmamızı sağlayacak yöntemlerle ve değerli bir yaklaşımla tanışmış olduk.

Kısaca bir tasarım bilimi olarak tanımlayabileceğimiz permakültür bakış açısıyla baktığımızda, Marmariç'teki arazilerimizde yüzeyden akıp giderek erozyona neden olan yağmur sularının arazide tutulup biriktirilmesini sağlayacak bir göletin ve yağmur hendeklerinin tasarlanıp uygulanmasının, daha sonra bu uygulamadan edinilecek bilgi ve deneyimin çoğaltılabilecek bir model oluşturmak üzere paylaşılmasının önemli olduğunu gördük. Ayrıca bu çalışmalar, ülkemizde bu çaptaki permakültür uygulamalarının ilk örneği olacaktı.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemiz 2009 ve 2010 yıllarında hayata geçti. Gölet, yağmur hendeki ve gıda ormanı başta olmak üzere çeşitli permakültür

uygulamalarının hayata geçirilmesi, bunları tanıttak bir kitapçık hazırlanması ve bir permakültür eğitim programının oluşturulması gibi hedefleri vardı. Belirlenen süre içinde tüm hedeflere ulaştık.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Marmariç'in bağlı bulunduğu köy olan Dernekli ve civardaki diğer köyler olan Çınardibi ve Dağtekk'e köy kahvelerinde proje sunum toplantıları gerçekleştirildi. Marmariç'te verilen ilk "Permakültüre Giriş" kurslarına sözü edilen köylerden katılımcılar davet edildi.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Proje tamamıyla yenilikçiydi, daha önce bu kapsamda Türkiye'de uygulanmamıştı diyebiliriz. Şimdi hem kentsel hem kırsal alanda permakültür ilkeleri doğrultusunda tasarlanmış uygulamaların ve başarılı örneklerin sayısı hızla artıyor.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Kurslarımıza gelen öğrencilerin, ziyaretçilerimizin,

© Proje arşivi

© Proje arşivi

gönüllülerimizin ve permakültür stajyerlerinin yarattığı bir hareketlilikten söz edebiliriz.

Ayrıca Marmariç hakkında çeşitli televizyon programları, röportajlar, gazete ve dergi haberleri yayımlandı.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Projenin tamamlanmasının ardından 4 yıl geçti. Bugün Marmariç grubu, daha kalabalık bir nüfusla burada yaşıyor, çok sayıda gönüllü ve permakültür stajyeri de zaman zaman köyümüzü ziyaret ediyor. Tavuklar, bir inek ve buzağısıyla birlikte hayvanların da dahil olduğu daha bütüncül bir arazi yönetimine doğru gidiyoruz. Yağmur hendeği ve gıda ormanı oldukça iyi çalışıyor, ağaçlarımızın verimi iyi. Bu arada, iklimimize hangi destek türlerinin (azot bağlayıcı baklagillerin çeşitli türleri) daha uygun olduğunu da anlamış olduk.

Permakültür uygulamalarımızın sayısı arttı. Yükseltilmiş yataklarda hazırladığımız sebze bahçelerine ek olarak, “Hügelkultur” ve “Wickingbed” adı verilen farklı uygulamaları da denedik. Yerel malzeme ve işgücünü kullanarak barınak sayımızı artırdık, “roket soba” olarak

© Proje arşivi

© Proje arşivi

anılan oldukça verimli bir ısınma sistemini uyguladık. Bunlarla ilgili bilgileri internet sitemizde ve eğitimlerimizde paylaşıyoruz.

Türkiye Permakültür Araştırma Enstitüsü’nün permakültür kursları hem Marmariç’te hem de İstanbul, İzmir gibi büyük şehirlerimizde devam ediyor. Yetişen permakültür tasarımcıları ülkenin çeşitli yerlerinde projeler yürütüyorlar.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Hala öğreniyoruz, uyguluyoruz, deniyoruz, öğrendiklerimizi paylaşıyoruz. 2014 yılında Marmariç’te 10. yılımızı tamamlamış olduk. Türkiye’de kendine yeterli ve sürdürülebilir bir yerleşim oluşturma yolunda mesafe kat etmiş olmak bize mutluluk veriyor.

Fırtına Vadisi'nin Şimşirleri

Türkiye'nin dokuz orman sıcak noktasından biri olan Fırtına Vadisi'nin şimşirleri Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği'nin birçok kurumla ortaklaşa gerçekleştirdiği proje ile daha iyi tanınıyor ve korunuyor.

© Kırsal Çevre arşivi

Projenin Adı:	Fırtına (Rize) Şimşirlerinin Tanıtımı ve Korunması
Proje Yürütücüsü:	Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği - www.kirsalcevre.org.tr
Proje Ortakları:	Orman Genel Müdürlüğü, Rize-Pazar Orman İşletme Müdürlüğü, Çamlıhemşin Belediyesi, Çamlıhemşin-Hemşin Vakfı, Bisikletli Yaşam Derneği
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [15.621 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [20.540 USD] Toplam Proje Bütçesi: [36.161 USD]
Uygulama Yeri:	Rize

İsmail Şenel

Emekli maden mühendisiyim. Doğa ve kuş gözlemcisi olarak çeşitli sivil toplum kuruluşlarına gönüllü katkı sağlıyorum. Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği'nin üyesi ve gönüllüsüyüm. Derneğe proje sorumlusu olarak katkı veriyorum.

Kırsal Çevre ve Ormancılık Derneği

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği, başta ormansızlaşma olmak üzere kırsal çevre sorunlarının belirlenmesi, önlenmesi ve çözülmesine yönelik araştırma ve eğitim çalışmaları yapmak; bu doğrultuda yapılan ve yapılacak olan araştırma ve eğitim çalışmalarına destek olmak üzere 1989 yılında kurulmuştur. Tüm çalışmalarımızı, üyelerimiz ve doğaseverlerle gönüllü olarak yürütüyoruz.

Üyelerimizin büyük çoğunluğu her meslekten yüksek okul mezunudur. Birçoğu derneğimizin ilgi alanlarına giren konularda yüksek lisans ve doktora yapmış; akademik olarak çalışmış/çalışmaktadır. Aralarında orman, ziraat, inşaat, gıda gibi dallarda mühendislerin yanı sıra, sosyal bilimciler, tıp ve eğitim dallarında uzmanlar bulunmaktadır. Derneğimiz, Doğu Karadeniz'de çeşitli araştırma, koruma ve eğitim çalışmaları gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalar, bölgedeki orman fakülteleri ve işletmelerle işbirliği içinde yürütülmüştür.

*Rize Fırtına Vadisi'nde şimşirlerin korunması çalışmalarını
Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği üyesi
ve gönüllüsü İsmail Şenel bizimle paylaşıyor*

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Şimşir, Türkiye'nin ılıman ormanlarında doğal olarak yetişen ve çoğunlukla tek olarak ormanlarda bulunan bir orman ağacıdır. Kolay işlenebilen ve sağlam odunu sayesinde, ahşap oymacılığında ve geleneksel kaşık yapımında kullanılır. Bu özelliği nedeniyle günümüze kadar çok fazla tahrip edilmiştir ve halen daha kaçak olarak kesimi devam etmektedir.

Şimşir ağacı Fırtına Havzası'nda, Fırtına Deresi ve kolları boyunca, boyu 10 metreye kadar ulaşabilen saf topluluklar oluşturur. Bu boyutlara ulaşmış şimşir ağaçlarına ya da ağaç topluluklarına Türkiye'nin başka herhangi bir yerinde bugüne kadar rastlanmamıştır. Üzerindeki tehditlerin yeterince bilinmediği, bu tehditlerin giderilmesine ilişkin çalışmaların da bulunmadığı yoğun kullanım ve altyapı yatırımları nedeniyle tehlike altında olan ve Fırtına Vadisi'nde nadir özellikte bir orman oluşturan şimşir (*Buxus sempervirens*) biyolojik çeşitliliğinin korunmasına yönelik örnek bir çalışmanın gerçekleştirilmesi için seçilmiştir.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Doğa sevgisi ve Türkiye’de bir benzeri daha bulunmayan, olağanüstü bir ekosistemi yok olmaktan koruma güdüsü bu işin içinde yer almamı motive etti.

Projenizin amaçları nelerdi?

Şimşir ağaçları ve topluluklarının;

- Bulundukları alanlar ile tanıtılarak, yaşam alanlarıyla birlikte korunması ve bunun devamlılığını sağlayacak düzeyde toplumsal bilinç yaratılmasına katkıda bulunulması;
- Varlıklarını tehdit eden etmenlerin belirlenerek, koruma önlemlerinin orman amenajman planlarına dahil edilmesi; seçilen şimşir ağaçları ve alanın uygun koruma statüleriyle korunmalarının sağlanması projemizin amaçlarıdır.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Proje kapsamında katılımcılık ilgili grupların tümünün projenin oluşturulmasına, proje faaliyetlerinin yürütülmesine paylaşım ve katkıda bulunmalarını sağlamak olarak tanımlanabilir. Projede katılımcılık olarak; konu ile ilişkili olduğunu düşündüğümüz Çamlıhemşin halkı, öğrenciler, Orman Genel Müdürlüğü ve yerel birimleri, üniversiteler, kamu kuruluşları, bölgeye gelen ziyaretçiler, demokratik kitle örgütleri ile yüz yüze görüşerek ve ortak

Proje ortaklarından biri Bisikletli Yaşam Derneği idi.

© Kırsal Çevre arşivi

toplantılar düzenleyerek şimşirlerin tanıtılması ve koruma kapsamına alınmasına yönelik tanıtım ve iletişim çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Bu bağlamda köylerde ve ilçede halkla söyleşiler ve öğrencilere yönelik sunumlar yapılmıştır. Çamlıhemşin, Ayder Festivali’nde konunun önemi anlatılmış ve hazırlanan broşür bölgede etkin olarak dağıtılmıştır.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projenin en önemli çıktılarından biri Kaymakamlığın, şimşir ormanı için olumsuz etkilere neden olabilecek mesire yeri olarak planladığı yönetim şeklinden vazgeçmesidir. Bununla birlikte proje kapsamında şimşirlerdeki hastalık ile ilgili olarak ilgili kuruluşlar bilgilendirilmiştir. Şimşirlere daha

© Kırsal Çevre arşivi

© Kırsal Çevre arşivi

etkin bir koruma statüsünün kazandırılması konusunda ilgili tarafların dikkatinin çekilmesi de önemli bir diğer sonuçtur.

Proje kapsamında projeye doğrudan ilgili kişiler ve Çamlıhemşin Belediyesi için kapasite artırım yönünde katkıları olmuştur.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Proje kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda şimşirlerde görülen ve yaprak dökülmesine sebep olan hastalığın mantar hastalığı olduğu bilimsel olarak tespit edilmiştir. Bu bilgiler kamu kurumları ve yöre halkı ile paylaşılmıştır.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Proje çalışmaları sonucunda en önemli önerimiz olarak şimşir topluluklarının bulunduğu alan, tabiatı koruma alanı ilan edilirse, GEF SGP projesinin sonucunda ilk defa bir tabiatı koruma alanı ilan edilmiş olacaktır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Projemiz, yöredeki şimşir ormanının Türkiye’de tek ve eşsiz olduğu ve sadece bu nedenle bile korunması gerektiğinin tüm taraflar ve ilgililer tarafından daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamıştır. .

Projeniz sonucunda gönüllük ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Proje elemanlarımızın gönüllü olarak çalışıyor olması konusunda her kesim ve görüşteki insanlardan olumlu tepkiler ve övgüler aldık. Yörede ilgimizi çeken bir başka husus ise kadınların doğa konusunda erkeklerden daha duyarlı ve ilgili olduklarını gördük. Söyleşi yaptığımız Meydanköy sakinlerinden Birgül Orhun’un söyledikleri bu görüşümüzü doğrulamaktadır; “Evimin önünden geçenlere birer çöp poşeti vereyim, akşama dönerlerken çöplerini ormana bırakmayarak geri getirmelerini söyleyeyim”.

© Kırsal Çevre arşivi

Yaşlı şimşir ağacını doğada görmek zordur.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Bölge coğrafyasının çetinliği ve doğa koşullarının yarattığı zorluklar önemli sorunlarımız arasında yer aldı. Şimşirlerin genellikle ulaşılması güç sarp ve dik yamaçlarda oluşu ulaşımı zorlaştırdı ve alana düşünülenden daha fazla gidilmesini gerektirdi.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Çamlıhemşin - Hemşin Vakfı ve Rize İl Spor Müdürlüğü'nün katkıları işimizi kolaylaştırdı. Çamlıhemşin Belediyesi'nden beklenenin daha ötesinde ilgi, katkı ve destek gördük. Yöre halkının da ekibimize yardımcı olma isteği ve ilgisi tahmin edilenin üzerinde oldu.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Şimşir ağaçları ve ağaç toplulukları uzun dönemde tabiatı koruma alanı ilan edilebilir. Hastalıkla ilgili koruyucu önlemler alınabilir.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler?

Korunması gereken özel orman ekosistemlerinin ortaya çıkarılması ve tanınarak korunması için çalışmalar yapılması.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Doğaya ve yöreye az da olsa bir katkıda bulunabilmenin mutluluğunu yaşıyoruz.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Yörede karşılaştığımız her yaştan, her meslek ve sosyal statüden insanın "Bu şimşirlerdeki hastalık ne olacak? Bir şeyler yapılabilir mi?" sorusu ile bizi karşılaması yöre insanının doğayla ne kadar iç içe yaşadığının ve ilgilerinin bir göstergesi olarak tüm proje ekibimizi duygulandırdı.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Tekrar yerine koyamayacağımız doğal varlıklarımızı korumak için gelin birlikte çalışalım.

Hayalet Avcılığa Son

GEF SGP projeleri ile tanınan hayalet avcılıkla ilgili çalışmalar Mavi Kilikya Derneği'nin çabalarıyla Adana'da da uygulandı.

© Caner Enver Özyurt

Projenin Adı:	Hayalet Avcılığa Son
Proje Yürütücüsü:	Mavi Kilikya Derneği - www.makider.org
Proje Ortakları:	Deniz Ticaret Odası İskenderun Şubesi, Adana İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
Proje Destekçileri:	Yumurtalık Merkez Su Ürünleri Kooperatifi, Çukurova Sualtı İhtisas Kulübü
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [35.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [45.320 USD] Toplam Proje Bütçesi: [80.320 USD]
Uygulama Yeri:	Adana

Doç. Dr. Caner Enver Özyurt

1975 Adana doğumluyum. İlk ve orta öğrenimim sıklıkla okul ve şehir değiştirerek geçti. Orta öğretimdeki son durağım ise, lise iki ve üçüncü sınıfı okuduğum Anamur Lisesi oldu. İşte bu yıllarda; sanayinin ve turizmin etkisi altında kalmamış, temiz ve bakir, kimi yerleri kumul kimi yerleri kayalık Anamur sahillerinde, oltayla balık avlamak, maske-palet ve şnorkel ile saatlerce suyun altındaki canlıları izlemek denize olan bağımın ve sevgimin temellerini oluşturdu. Yüksek öğrenimime 1992 yılında Çukurova Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesinde başladım. Lisansüstü eğitimimi, lisans döneminde en çok suyla haşır neşir olduğumuz avlama teknolojisi alanında yapmaya karar verdim ve 2003 yılında tamamladım. 2005 yılında Avlama Anabilim Dalına Yardımcı Doçent olarak atandım. 2013 yılında ise aynı anabilim dalında Doçent unvanı almaya hak kazandım ve Ç.Ü. Su Ürünleri Fakültesi'nde Doçent olarak görev yapıyorum. Bu süreçte çok sevdiğim başka bir alan daha keşfettiğim, "Fotoğraf Çekmek". On beş yılı aşan süredir uğraştığım bu alanda, birçok ulusal ve uluslararası yarışmada ödüller aldım. Fotoğrafım Türk Milli takımına seçildi ve FİAP (Uluslararası Fotoğraf Sanatı Federasyonu) nezdinde Türkiye'yi temsil eden sergide yer aldı. Yine FİAP tarafından AFİAP (Artist of Internatioal Federation Photografic Art) unvanına layık görüldüm. Bu projede de, konunun görsel olarak ortaya konabilmesi için fotoğraf becerimi mümkün olduğunca kullanmaya çalıştım.

© Caner Enver Özyurt

Mavi Kilikya Derneği

Ağırlıklı olarak su ürünleri mühendislerinin oluşturduğu bir derneğiz. Derneğimiz genelde çevre ile ilgili faaliyetler yürütmesine karşın özelde denizel alan ve iç sulardaki çevresel sorunlar, balıkçılık problemleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Henüz genç bir derneğiz, 2010 yılında kurulduk ama kurumsallaşmak ve ilgi alanlarımızda faaliyet göstermek anlamında önemli mesafeler kat ettiğimizi söyleyebiliriz.

Hayalet ağlar %59 oranında kemikli balıklı avlıyor.

© Caner Enver Özyurt

GEF SGP'nin desteklediği ikinci hayalet ağ projesi deneyimini Çukurova Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi'nden Doç. Dr. Caner Enver Özyurt anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Hayalet avcılık, denizel alanda kaybolmuş av araçlarının kontrolsüz biçimde av yapmaya devam ederek deniz canlılarını öldürmesi olarak tanımlanır. Dünya genelinde kaybolan çok miktardaki av aracı hem ekosisteme hem de balıkçılık ekonomisine önemli zararlar verilmektedir. Sualtında gerçekleşen bu süreç görünür olmadığı için toplum tarafından bilinmemekte ve balıkçılık mevzuatında yer almamaktadır. Bu konunun görsel verilerle görünür hale getirilmesi ve balıkçılık mevzuatında gerekli düzenlenmelerin yapılmasıyla kayıp av araçlarının olumsuz etkilerinin önüne geçilmesi belli oranda mümkün olacaktır. Bu projede de konunun görsel veriler ile daha görünür hale getirilmesi ve yetkili kurumun konuya dikkatinin çekilmesi amaçlanmıştır.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Derneğimizin faaliyet alanı çevredir ve üyelerinin büyük çoğunluğu su ürünleri mühendislerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla denizel alandaki sorunlar gerek mesleki

düzeyde gerekse akademik düzeyde ilgi alanımıza girmektedir. Bu bilinçle; kayıp av araçlarının neden olduğu sorunlara dikkat çekmek ve bu konudaki ilerlemelere katkı sağlanmak amacıyla bu proje hazırlanmıştır.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemizin ana amacı, kayıp av araçlarının denizel ekosisteme verdiği zararlar ilgili görsel veriler oluşturmak ve yetkili kurumların konuya dikkatinin çekilmesini sağlamaktır.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Proje konusuyla ilgili iki önemli paydaş bulunmaktadır. Bunlardan biri balıkçılar diğeri de konuyla ilgili yetkili kurum olan Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü'dür. Balıkçılarla olan diyaloglar saha çalışmaları sırasında kurulmuştur. Tüm saha çalışmaları balıkçılarla birlikte yürütülmüştür. İkinci önemli paydaş olan yetkili kurumun katılımının sağlanabilmesi için, bu kurumun ildeki temsilcisi olan il müdürlüğünün projeye ortak olması sağlanmıştır. Ayrıca Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü yetkililerine sıklıkla birebir bilgiler verilmiştir.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemizden elde edilen sonuçların yetkili kuruma sunulması ile kurumun konuya olan ilgisi artmıştır. Proje başlangıcında bizler, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü

© Caner Enver Özyurt

Çözüm için balıkçıların önerileri alındı.

personeline ulaşmaya çalışarak konuya dikkat çekmeye çabalarırken, son dönemde bu kurumun yetkilileri bizi arayarak hayalet avcılığın olumsuz etkileri, kayıp av araçlarının nasıl denizel alandan uzaklaştırılabileceği, yürüttüğümüz çalışmadan ne gibi sonuçlar elde ettiğimiz gibi konularda bilgi istemektedir. Ayrıca yetkili kurumun en azından belli bölgelerde av araçlarının temizlenmesi ve ilgili mevzuat oluşturulması konusunda girişimleri başlamıştır. Bu durum yetkili kurumun dikkatinin çekilmesi anlamında önemli bir başarıya ulaşıldığını göstermedir.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

TRT Belgesel Kanalı hayalet av araçlarının olumsuz etkisi ve projenin faaliyetleri konusunda kısa bir belgesel çekmiştir. Bu belgeselde bölgedeki su ürünleri kooperatifinin başkanı ile de bir röportaj yapıldı. Bu röportajda su ürünleri kooperatifi başkanı Musa Vay “Artık ağlarımızı kaybetmemek için daha dikkatli olmamız gerekiyor” ifadesini kullandı. Bu açıklama, balıkçıların bile kayıp av araçlarının etkisini çok iyi bilmediğini ve bu olumsuz durumu daha iyi anladıklarını göstermesi projemiz açısından önemliydi.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdir?

Projenin en yenilikçi yönü su altı görüntüleme teknikleri kullanılarak görsel bir veri tabanı oluşturmastır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Projemiz temel anlamda bir denizel korumaya yöneliktir. Ancak uzun vadede kayıp av araçları nedeniyle olan ölümlerin azalması, balıkçılık kaynaklarının daha verimli şekilde kullanılmasını sağlayacaktır. Örneğin kayıp bir av aracına takılarak ölen ve ekonomik yönden değerlendirilemeyen su ürünleri, bu kayıp av araçlarının ortamdaki uzaklaştırılması halinde balıkçıların gelirlerinin artmasını sağlayacaktır. Bu da projenin, uzun vadede

© Caner Enver Özyurt

© Caner Enver Özyurt

de olsa balıkçılara ekonomik bir katkı sağlayabileceğini göstermektedir.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu?

Projedeki en önemli sorun; bölgenin bulanık su yapısı oldu. Görüş mesafesinin az olması ve bu nedenle sualtı fotoğrafı çekilmesi konusunda sıkıntılar çıkması oldukça zorlayıcı oldu. Bu sorunun üstesinden gelebilmek için; hava koşulları çok sıkı bir şekilde takip edilerek, yöre halkı ile ilişkiler sıkı tutularak denizden uygun olduğu her fırsatta saha çalışmaları yapıldı. Bu durum, proje ekibinin dalışa gitmek için sürekli hazır olmasını, yeri geldiğinde diğer işlerini yarım bırakılmalarını gerektirdi. Ancak bu özveriye göstermekten hiç bıkmayan ekip bugüne kadar önemli görsel ve sayısal veriler elde etti.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Projede elde edilen sonuçlar ve veriler yetkili kurumun dikkatini çekti. Bu kurum proje ekibinde konuyla ilgili bilgi ve belgeler istemeye başladı. Bu durum, kayıp av araçları konusunda su ürünleri mevzuatında bir değişiklik olması durumunda projenin bunda etkili olduğunu gösterecektir. Bu nedenle projenin çıktılarının uzun dönemde oldukça etkili olacağını düşünüyoruz.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü'nün belli bölgelerde kayıp av araçlarının temizlenmesi için faaliyetler planlamaya başlaması, üstelik bunun ülkemizin farklı alanlarında planlanıyor olması projenin başka uygulamalara öncülük ettiğini gösteren önemli göstergedir.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Olası etkileri biz de orta ve uzun vadede gözlemleyeceğiz.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler?

Daha öncede belirtildiği gibi derneğimiz ağırlıklı olarak su ürünleri mühendislerinden oluşmakta. Bu durum bölgenin balıkçılık sorunlarının bizim öncelikli ilgi alanımız olmasına neden oluyor. Eğer ileride, bölgemizdeki denizel alandan kayıp av araçlarının temizlenmesi yoluyla, kayıp av araçlarından kaynaklı ölümler azaltılabilirse, önemli bir başarı sağlanmış olacaktır. Bu proje sorunun ortaya konması açısından önemli bir ilk adım olmuştur. Artık daha sağlam görsel ve sayısal veriler aracılığıyla temizleme ile ilgili çalışmalara başlanabilir.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

Bölgedeki donanımlı dalış dernekleri denizel çevrenin korunmasına yönelik olarak yürüttüğümüz bu proje için kurumumuza bir teşekkür plaketi vermiştir. Bu plaket manevi olarak bizi oldukça mutlu etmiştir.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Saha çalışmasının oldukça fazla olduğu bu projede, elbette bir çok anıdan bahsedilebilir. Ancak bunlar içerisinde en çok etkilendiğimiz anı paylaşmak isterim. Dalışlar sırasında kayıp bir ağa takıldığını gördüğümüz deniz kaplumbağasını suyun üzerine çıkarttığımızda halen ölmemiş olduğunu fark ettik. Kaplumbağanın boğazını sıkı ağ kestirmişti hayvan öylesine derin bir nefes aldı ki hepimiz donakaldık. O derin

nefes hepimize sanki boğulan bir insanın son anda kurtularak aldığı derin bir nefes gibi gelmişti. Kaplumbağanın da bizim gibi akciğer solunumu yaptığını bildiğimizden aslında suyun altında, takıldığı ağda çaresizce nasıl ölümü beklediğini ve nasıl bir acı çektiğini anlamıştık. Henüz yavru olan kaplumbağayı botta biraz dinlendirdikten sonra, tekrar denize bıraktık. Hızlıca uzaklaşan bu güzel hayvanın ardından “umarız bu son olur” diye şans dilemekten başka bir şey gelmedi elimizden...

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Unutmayalım; “Yaşam denizlerde başladı!”

© Caner Enver Özyurt

GEF SGP destekli deniz koruma çalışmalarının ışığında, hayalet avcılığın biyolojik, ekolojik ve ekonomik anlamda ortaya çıkan olumsuz etkilerini en aza indirmek için ivedilikle yapılması gerekenleri anlatan şu yol haritası oluşturuldu:

- Kamu ve uzman kurumlar ve kullanıcıların (balıkçılar, tekne sahipleri, komisyoncular, dalış kulüpleri) sosyal paylaşım, internet sitesi vb. ağlar yoluyla iletişim ve işbirliği olanaklarının geliştirilmesi.
- Gerek ülkemizdeki mevcut Deniz ve Kıyı Koruma Alanları'nda GEF destekli Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sistemi'nin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında hayalet avcılık sorununun çözümüne öncelik verilerek ve gerekse Mavi Kilikya Derneği ve Çanakkale Koza Gençlik Derneği tarafından yürütülen ve GEF SGP tarafından desteklenen Hayalet Avcılık ve Hayalet Avcılığa Son Projelerinin sonuçlarının kamu spotları, belgeseller, basın açıklamaları vb. yollarla yaygınlaştırılması.
- Sorumlu balıkçılık ve hayalet avcılıkla mücadelede olumlu katkısı olacak yeni malzemelerin ve uygulamaların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması.
- İzmir Körfezi'nde yapılan araştırmaya göre hayalet avcılığa sebep olan av aracı kayıplarının %89 oranında av aracı çatışmaları (trol – gırgır) sebebiyle gerçekleştiği tespit edilmiştir. 2002 yılında sadece av aracı çatışmaları sebebiyle İzmir Körfezi'nde kayıp verilen ağın 200-280 km olduğu tespit edilmiştir. Bu sebepten kullanılan işaret malzemelerinde standartlaşmanın sağlanması ve kalitesiz malzemelerin kullanılmasının önüne geçilmesi bu kayıplar için elzemdir.
- Sorumlu balıkçılık ve hayalet avcılıkla mücadelede olumlu katkısı olacak alternatif av malzemelerinin geliştirilmesi ve tanıtımı.
- Su Ürünleri Kooperatifleri'nin BM kooperatifler yılı münasebetiyle güçlendirilmesi, borç ve sıkıntılarının çözümü için desteklenmesi ve “Ekosistem Tabanlı Balıkçılık Yönetimi” konusunda teşvik edilmesi, bilgi ve yetkilerinin arttırılması ve rollerinin yeniden belirlenmesi.
- Tüm bu unsurların ilgili kanun (örneğin hazırlanmakta olan Su Ürünleri Kanunu'nda) ve yönetmeliklerde yer alması olarak sıralanabilir.

İnsan ve Doğa Uyum İçinde

Datça - Bozburun Yarımadaıarı Önemli Doğa Alanı Deneyimi

© Selma Akad

GEF SGP Türkiye Ulusal Koordinatörü Gökmen Argun Datça Bozburun Yarımadaıarı SGP-COMDEKS projelerinin deneyimlerini anlatıyor.

Datça Bozburun Yarımadaıarı Önemli Doğa Alanı: Türkiye'nin 9 orman sıcak noktası ve 305 "Önemli Doğa Alanı"ndan biri olan Datça ve Bozburun Yarımadaıarı Önemli Doğa Alanı (ÖDA), Muğla ili sınırları içindedir. Marmaris ilçesinin tamamı ile Gökova Körfezi'ni içine alan bölgenin güneydoğu sınırını Köyceğiz Gölü, doğu sınırını ise Sandras Dağı oluşturur. Bölgede irili ufaklı pek çok koy bulunur. Datça Yarımadaıası, 70 kilometre uzunluğundadır ve en geniş batı ucu 17 kilometre, en dar yeri olan Balıkaşırın mevkii ise 800 metre genişliğindedir. Alan Bozdağ'da (Kocadağ) 1.163 metreye kadar yükselir ve anakaraya dar ve yüksek serpantin sırtlarla bağlanır. ÖDA; Marmaris Milli Parkı, Datça Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi, Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi, Muğla Köyceğiz Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, sayısız doğal sit alanı ve arkeolojik sit alanlarıyla koruma altındadır.

Geleneksel yaşam biçimlerinin varlığını sürdürdüğü alan, insan ve doğanın iç içe geçmiş ve uyumlu bir yaşam örneği oluşturmakla birlikte turizm ve altyapı yatırımları, mevsimsel artan nüfus (yaklaşık 5 kat) ve konut gelişmelerinin baskısı altındadır. Bu durum su gibi kısıtlı kaynakların ve hassas ekosistemler üzerinde baskı oluşturuyor. Baskılar ve yüzlerce yıllık heterojen kullanım yapısı geleneksel uygulamaların azalması sonucunda bölgenin bazı bölümleri değişiyor. Doğa dostu kadim üretim biçimleri yıllar içinde bozulmuş ve araziler yüksek fiyatlardan el değiştirmeye başlamıştır. Bu tehlikeli değişimde alanda yaşamını sürdüren yöre halkının karar süreçlerini izleyebilmek, doğrudan yer almak ve yaşam koşullarının yönetimine katılmakta karşılaştıkları aksaklıkların da büyük rolü vardır.

GEF SGP, 2012 yılında Satoyama İnisiyatifi, Japon Biyoçeşitlilik Fonu ortaklığında dünyada insan ve doğanın uyum içinde olduğu alanların iyi koruma örneği oluşturmak hedefiyle 11 ülkede başlattığı çalışmada yer aldı. Datça Bozburun Yarımadaı Önemli Doğa Alanı, kısaca COMDEKS olarak adlandırılan bu çalışmada Türkiye’den öncelikli 12 alan arasından uluslararası kriterlere dayalı olarak GEF SGP Ulusal Komitesi tarafından seçildi.

Üretim yapılan peyzajlarda insan ve doğanın uyumuna odaklanan bu yaklaşım, doğa ve insan arasında gelişerek kendine özgü biçim ve kültürünü oluşturmuş yörelerde temel döngüleri ortaya çıkarmayı hedefler. Bu döngülerde kopukluklar varsa tekrar birleştirmek, güncel ekonomik ve sosyal döngülerle ortak hareket etmek ve onları geliştirmek amacıyla yapılacak eylemlere öncelik verir. Bu yaklaşımda, çalışmalar bölge halkının doğayla olan ilişkilerini belirleyerek başlar. İlişkileri ve kültürel geleneksel yapıları ortaya çıkarmak için yöre halkının haritalama çalışması yapmasını sağlar ve anketler yoluyla doğayla kurdukları ilişkilerin temel ve bağlayıcı unsurlarını keşfetmeye çalışır. Küçük ölçekte, kaynak

ihtiyaç ve pazar ilişkileri yanında gerekli hammadde ve girdilerin döngülerini güçlendirerek dışarı bağımlı üretime alternatif uygulamaları öne çıkarır. Bu şekilde doğa ve insanın sırt sırta verdiği sosyo-ekonomik üretim ilişkilerini, sürdürülebilir geçim ilişkilerini, iklim değişikliği ve benzeri yıkıcı gelişmelere karşı dayanıklı kılmayı hedefler.

Datça Bozburun Yarımadaı Önemli Doğa Alanı ön değerlendirme çalışmaları için yapılan çağrı sonrası Doğa Derneği tarafından mevcut durum değerlendirme çalışması yapıldı. Bu çalışmalar yerel ve ulusal sivil toplum kurumlarının, yerel kooperatiflerin, çiftçi birliklerinin, balıkçıların, üreticilerin, otel ve restoran sahiplerinin, tur şirketlerinin, akademisyenlerin ve yerel yöneticilerin önemli katkı ve katılımlarıyla gerçekleşti. Değerlendirme; ortak ve interaktif sorun ve çözüm haritasının hazırlanması, Birleşmiş Milletler Üniversitesi ve Uluslararası Biyoçeşitlilik Kurumu tarafından geliştirilen “dayanıklılık göstergeleri” puanlama çalışmasının katılımcılar tarafından doldurulması, yüz yüze görüşmeler ve bunlara dayalı sorun analizleri yapılmasıyla başlatıldı. Harita çalışmasında ve takip eden toplantı ve görüşmelerde alanın karakteristik özellikleri ve ilgili bilgiler yanında hassas ve sorunlu alanlar, çakışma ve çatışmalar, fırsat ve tehditler de işaret edildi.

© Yasin İlemin

Bölgenin sessiz sakinlerinden karakulak.

Projenin Adı:	Mevcut Durum Değerlendirmesi Çalışması
Proje Yürütücüsü:	Doğa Derneği
Proje Bütçesi:	GEF SGP / COMDEKS Mali Destek Miktarı: [22.700 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [3.660 USD] <i>Doğa Derneği: 3.660 USD</i> Toplam Proje Bütçesi: [26.360 USD]

Peyzaj koruma yaklaşımının yeni araçlarıyla anketler ve yerinde değerlendirmeler yapıldı. Literatür ve alanda geçmişte yapılan tüm proje ve araştırma çalışmaları derlenerek SGP/ COMDEKS Ulusal Strateji Belgesi hazırlandı.

Harita ve puanlama çalışması Datça Bozburun Yarımadası Önemli Doğa Alanı'nın dayanıklılık açısından Türkiye'deki pek çok alanla karşılaştırıldığında görece daha iyi koşullara sahip olduğunu gösterdi. Bunun yanında, katılımcılar alanın pek çok mevcut ve potansiyel tehditle karşı karşıya olduğunu ekosistem hizmetlerinin devamlılığı ve bölgenin dayanıklılığı açısından yörenin olumsuz etkilendiğini ortaya koydular. Bu çalışmalar sonunda bölgede yapılması gerekenler aşağıdaki çıktılar çerçevesinde belirlendi:

© Doğa Derneği arşivi

Beklenen Çıktı 1 (Ekosistemler): Doğrudan katılım olanağı veren arazi kullanım planlaması ve yönetimi uygulamaları aracılığıyla ekosistem hizmetlerinin devamlılığı ve/veya iyileştirilmesi sağlandı; arazi bozunumu, habitat kaybı azaltıldı ve türlerin koruma durumu iyileştirildi.

Beklenen Çıktı 2 (Tarım): Bitki genetik kaynaklarının korunması ve geleneksel bilgiyi kullanan agro-ekolojik (alanın ekolojik özelliklerine uyumlu tarım faaliyetleri) uygulamaların gerçekleştirilmesi yoluyla hedef alanın/peyzajın tarımsal dayanıklılığı artırıldı.

Beklenen Çıktı 3 (Geçim Kaynakları): Yöre halkın geçim kaynakları, ekosistem işlevleri ve alan/peyzaj üzerindeki olumsuz etkileri azaltan doğa-dostu yerel girişimler aracılığıyla iyileştirildi.

Beklenen Çıktı 4 (Kurumlar): Hedef yarımadalarda, alan/peyzaj düzeyinde daha kapsayıcı ve katılımcı karar süreçleri aracılığıyla, arazi kullanımı ve sürdürülebilir ekonomik gelişmeye dair karar alabilen, kurumsal yönetim mekanizmaları yaratıldı ve/veya güçlendirildi.

Bu çıktılara ulaşmak için GEF SGP Ulusal Komitesi 9 proje desteklemiştir. Projelere toplam 255.000 USD GEF SGP/ COMDEKS mali desteği verilmiştir. Projelerin etkin yönetimi için proje yürütücüsü, ortağı ve destekçisi kurumların katkılarıyla toplam 204.607 USD aynı ve nakdi eş finansman sağlanmıştır.

Bu projelerin bazılarının uygulanmasında GEF destekli "Türkiye'nin Korunan Alanlar Sisteminin Güçlendirilmesi: Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının Sürdürülebilirliğinin Kolaylaştırılması Projesi" (Deniz Koruma Alanları Projesi) ile işbirliği yapılarak eş finansman sağlanmıştır.

GEF Küçük Destek Programı (SGP) - Comdeks Programı

Stratejik Öncelikleri

Beklenen Çıktı 1 (Ekosistemler): Doğrudan katılım olanağı veren arazi kullanım planlaması ve yönetimi uygulamaları aracılığıyla ekosistem hizmetlerinin devamlılığı ve/veya iyileştirilmesi sağlandı; arazi bozunumu, habitat kaybı azaltıldı ve türlerin koruma durumu iyileştirildi.

Gösterge 1.1: Sürdürülebilir alan ve kaynak yönetimi açısından etkilenen alan (korunan alan, karasal ve denizel üretim alanları, balıkçılığa kapalı alanlar, deniz koruma alanları vb.) miktarı (hektar olarak)

Gösterge 1.2: Durumu korunan veya iyileşen öncelikli tür sayısı

Gösterge 1.3: Yenilikçi veya geleneksel yöntemlerle sürdürülebilir arazi kullanım ve yönetim uygulamalarını hayata geçiren yerel topluluk sayısı

Beklenen Çıktı 2 (Tarım): Bitki genetik kaynaklarının korunması ve geleneksel bilgiyi kullanan agro-ekolojik (alanın ekolojik özelliklerine uyumlu tarım faaliyetleri) uygulamaların gerçekleştirilmesi yoluyla hedef alanın/peyzajın tarımsal dayanıklılığı arttırıldı.

Gösterge 2.1: Sürdürülebilir ormancılık, tarım ve su yönetimi uygulamaları gerçekleştirilen alan (hektar olarak)

Gösterge 2.2: Tarımsal ekosistem ve alan/peyzaj yönetimi için geleneksel veya koşullara uyarılma yaklaşımlarını hayata geçiren çiftçi/balıkçı sayısı

Beklenen Çıktı 3 (Geçim Kaynakları): Yöre halkının geçim kaynakları, ekosistem işlevleri ve alan/peyzaj üzerindeki olumsuz etkileri azaltan doğa-dostu yerel girişimler aracılığıyla iyileştirildi.

Gösterge 3.1: Geçim kaynaklarına daha güvenli erişimi olan hane halkı ve yöre halkı sayısında artış (kadın ve erkek sayıları ayrı olarak).

Gösterge 3.2: Geliştirilen önlemler sayesinde hane gelirindeki artan gelir veya azalan maliyetler nedeniyle artış (USD olarak)

Gösterge 3.3: Yasadışı avcılıkla ilgili sorun veya şikayet sayılarında veya oranlarında azalma miktarı

Beklenen Çıktı 4 (Kurumlar): Hedef yarımadalarda, alan/peyzaj düzeyinde daha kapsayıcı ve katılımcı karar süreçleri aracılığıyla, arazi kullanımı ve sürdürülebilir ekonomik gelişmeye dair karar alabilen, kurumsal yönetim mekanizmaları yaratıldı ve/veya güçlendirildi.

Gösterge 4.1: Alan/peyzaj düzeyinde geliştirilen ve/veya güçlendirilen kurumsal yönetim mekanizmalarına dahil olan paydaşların türü ve sayısı (kadın ve erkek sayıları ayrı olarak)

Gösterge 4.2: Alan/peyzaj düzeyinde arazi kullanım planlaması ve yönetimi konularında faaliyet göstermek üzere oluşturulan, canlandırılan veya kayıt altına alınan STK, sivil inisiyatif veya diğer kurumsal yönetim mekanizmaları sayısı

Gösterge 4.3: Alanı/peyzajı etkileyen katılımcı yerel ya da bölgesel düzeyde alınmış resmi karar sayısı

01

Projenin Adı:	Datça Yarımadasında Sorumlu Balıkçılık Uygulamalarına Geçiş
Proje Yürütücüsü:	Sualtı Araştırmaları Derneği
Proje Ortakları:	Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü
Proje Destekçileri:	Datça Balıkçılık Kooperatifi, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Proje Bütçesi:	GEF SGP / COMDEKS Mali Destek Miktarı: [38.600 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [44.730 USD] <i>Sualtı Araştırmaları Derneği: 13.950 USD</i> <i>Datça Mülki İdare ve Yerel Yönetimler: 5.000 USD</i> <i>Deniz Koruma Alanları Projesi: 23.780 USD</i> <i>Bireysel Katkı: 2.000 USD</i> Toplam Proje Bütçesi: [83.380 USD]

2012 yılı içinde Özel Çevre Koruma Alanı statüsündeki Datça Yarımadası denizlerinde Balıkçılığa Kapalı Deniz Koruma Alanları (DKA) oluşturulmuştur. DKA, Ekosistem Temelli Balıkçılık Yönetimi (ETYP) için belli başlı araçlardan biridir ve sürdürülebilir kullanım için kumbara alanlardır. DKA'lara yönelik en büyük tehdit bu alanlarda yasadışı ve aşırı balıkçılık uygulamalarıdır. Bu uygulamalar habitat kalitesini düşürür, biyolojik çeşitliliği azaltır ve sonunda deniz ekosistemini bozar. Bu durum, sürekli bir denetim sürecini denizde ve karada gerektirir. Karada denetim daha pratik ve verimlidir. Proje denizde aşırı ve yasadışı balıkçılığı azaltmaya yönelik düşünce ve davranış değişimi yaratarak, deniz ve kıyı ekosistemini korumayı ve yerel balıkçılık ve balıkçılığa bağlı ekonomilere pozitif katkı sağlamayı hedeflemiştir. Sorumlu amatör balıkçılık ve sorumlu yerel balıkçılık gibi kategoriler bünyesinde avcı, satıcı ve tüketici üçlüsüne doğal kaynakları akılcı kullanmada değer, rol ve sorumluluk almaları için adımlar atılmıştır. Eğitim setleri, seminerleri, pilot ürün tasarımı ve uygulamaları, nesli tehlike altındaki türlerin tanıtımı, eğitim platformları, bilgilendirici levhalar paydaşlarla birlikte gerçekleştirilmiştir.

© SAD-EKOG arşivi

Yasak av, en büyük tehdit.

Projenin Adı:	Hayalet Ağ Avcıları
Proje Yürütücüsü:	Gökova Yelken Kulübü Küresel Yelkencilik ve Deniz Sporları Derneği
Proje Ortakları:	Akdeniz Koruma Derneği (AKD)
Proje Destekçileri:	Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (UNDP Türkiye)
Proje Bütçesi:	GEF SGP / COMDEKS Mali Destek Miktarı: [21.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [22.826 USD] <i>Gökova Yelken Kulübü Küresel Yelkencilik ve Deniz Sporları Derneği: 2.116 USD</i> <i>Deniz Koruma Alanları Projesi: 18.390 USD</i> <i>Akdeniz Koruma Derneği: 2.320 USD</i> Toplam Proje Bütçesi: [43.826 USD]

Hayalet Ağ Avcıları Projesi, Gökova Körfezi'nde her türlü su ürünleri avcılığına kapatılan 6 DKA'nın güçlendirilmesi, etkin ve sürdürülebilir korunması ihtiyaçlarından doğmuştur. Kapatılan alanlarda ve balık popülasyonlarının yaşam alanlarında bulunan hayalet ağlar, bu alanların doğal ekosistem restorasyonu sürecinde olumsuz etki yaratmaktadır. Projeye balıkçıların bilgilendirilmesi, söz konusu av araçlarının ekosistemden uzaklaştırılması ve sürdürülebilir koruma için iletişim ve veri ağı kurulması hedeflenmiştir. Alanı etkileyen ve etkilenen gruplar temizlik çalışmalarında hem de sürdürülebilir koruma faaliyetlerinde etkin rol oynamışlardır.

© Proje arşivi

Ağlara yakalanmış orfoz

Projenin Adı:	Datça ve Bozburun'un Doğası
Proje Yürütücüsü:	Doğa Koruma Merkezi
Proje Destekçileri:	Orman Genel Müdürlüğü, Muğla Orman Bölge Müdürlüğü
Proje Bütçesi:	GEF SGP / COMDEKS Mali Destek Miktarı: [36.500 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [20.237 USD] <i>Doğa Koruma Merkezi: 15.105 USD</i> <i>Orman Genel Müdürlüğü: 5.132 USD</i> Toplam Proje Bütçesi: [55.237 USD]

Datça doğası gönüllülerce duvara çizildi.

Datça Bozburun Yarımadaı ÖDA'sı içinde Akdeniz'in nadir ve tehlike altındaki orman ekosistemlerinden olan sığla ormanları, Akdeniz makilikleri ve endemik bir tür olan Datça hurması topluluklarını barındırır. Proje bu öncelikli orman ekosistemi unsurlarının ÖDA içerisindeki güncel yayılışları ve bu alanlardaki tehditlerle ilgili bilgiyi gün yüzüne çıkarmış, öncelikli ve hassas alanların belirlenmesi ve bu alanlara ilişkin koruma uygulamalarının tanımlanmasını sağlamıştır. Bu ekosistemlerin korunması ve geliştirilmesi için bu alanların yönetiminden sorumlu devlet kuruluşlarının plan ve uygulamalarına izleme ve koruma kriterleri entegre edilmiştir.

Endemik Datça hurması

© DKM arşivi

Projenin Adı:

Datça-Bozburun Yarımadaıarı Korumada Öncelikli Memeli Hayvan Türleri Eylem Planları

Proje Yürütücüsü:

Doğa Araştırmaları Derneği

Proje Ortakları:

Datça Çevre Derneği (DAÇEV)

Proje Destekçileri:

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, Datça Orman İşletme Şefliği

Proje Bütçesi:

GEF SGP / COMDEKS Mali Destek Miktarı: [28.500 USD]

GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [38.397 USD]

Doğa Araştırmaları Derneği: 16.170 USD

Datça Orman İşletme Şefliği: 22.227 USD

Toplam Proje Bütçesi: [68.897 USD]

Datça Bozburun Yarımadaıarı barındırdığı büyük memeli türlerinin varlığı açısından önemli bir çeşitliliğe sahip olsa da, bu türlerin varlığı insan kaynaklı sebeplerden dolayı tehdit altındadır. Proje amaçlarından biri yaşıanan bu tehditlerin azaltılabilmesi, türlerin geleceğini garanti altına alabilmek için türler için “tür koruma eylem planı” hazırlanması ve katılımcı bir şekilde hazırlanan eylem planının uygulanabilmesidir. Büyük memeliler genellikle alan olarak daha geniş bir alanı kullandıkları için bu türlerin ve kullandıkları habitatların etkin bir şekilde korunabilmesi için kurumlar arası işbirliği gerekmektedir. Projenin temel amacı biyolojik çeşitliliğin korunması için yönetim araçları ve kurumlar arası bir işbirliği yaklaşımı geliştirerek türlerin etkin bir şekilde korunması için sorumlu kurumlara destek olmaktadır.

© Yasin İlemin

Türkiye'nin ilk yerel tür eylem planları hazırlandı.

Projenin Adı:	Bilgi Paylaştıkça Çoğalır
Proje Yürütücüsü:	Datça Yerel Tarih Derneği
Proje Ortakları:	ADC Yapım
Proje Bütçesi:	GEF SGP / COMDEKS Mali Destek Miktarı: [15.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [4.760 USD] <i>Yerel Tarih Derneği: 1.600 USD</i> <i>ADC Yapım: 3.160 USD</i> Toplam Proje Bütçesi: [19.760 USD]

Çalışmanın temel hedefi alan/peyzaj düzeyinde daha kapsayıcı ve katılımcı karar süreçleri aracılığıyla, arazi kullanımı ve sürdürülebilir ekonomik gelişmeye dair karar alabilen kurumsal yönetim mekanizmalarının yaratılması ve/veya güçlendirilmesine katkı sağlamaktır. Bu hedefe ulaşılması için, Datça Bozburun Yarımadaı'nda farklı sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları derlenmiş, bilgi birikiminin ve deneyimin erişilebilir olması ve bunların gelecekte de ulaşılabilir olması amacıyla bir film hazırlanmıştır. İngilizce altyazılı olarak hazırlanan film, çok sayıda izleyiciye ulaşmış ve uluslararası bir festivalde de yer almıştır.

© Proje arşivi

<http://vimeo.com/88979253>

Projenin Adı:	Hızırşah Köyü Hacet Evi Tepesi Ekosistem Sürdürülebilirlik, Rehabilitasyon ve Ekoturizm Başlangıç Projesi
Proje Yürütücüsü:	Datça Çevre ve Turizm Derneği
Proje Ortakları:	Datça Yerel Tarih Derneği, S.S. Hızırşah Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
Proje Destekçileri:	Hızırşah Muhtarlığı, İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Datça Orman İşletme Şefliği
Proje Bütçesi:	GEF SGP / COMDEKS Mali Destek Miktarı: [35.200 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [41.850 USD] <i>Datça Çevre ve Turizm Derneği: 25.920 USD</i> <i>Hızırşah Kooperatifi: 9.330 USD</i> <i>Lindos A.Ş.: 6.600 USD</i> Toplam Proje Bütçesi: [77.050 USD]

Hızırşah köyünde, köy tüzel kişiliğine ait 19,68 hektarlık alanda Hacetevi denilen bir kutsal alan, eski tarım terasları ve makiler bulunmaktadır. Bu alanda yürüyüş yolları düzenlenmiş ve bilgilendirme levhaları konulmuştur. Böylece hem geleneksel bilgi aktarımı, hem de alandaki biyolojik çeşitlilik değerlerinin tanıtılması sağlanmıştır. Aynı alanın yedi hektarlık bölümünde ayrıca dikilen badem ağaçları altında, tıbbi aromatik bitkilerin ekimi de yapılmıştır. Projeyle orman arazilerinde doğal olarak yetişen tıbbi bitkilerin, ticari amaca yönelik ağaç altlarında ikincil tarım ürünü olarak yetiştirilmesi sağlanmış ve arazideki kutsal mekan ve çevresi düzenlenerek ekoturizm faaliyetlerine açılmıştır.

Hacetevi Tepesi patikası boyunca bilgilendirme panoları

Projenin Adı:	Ege'nin Kadın Balıkçıları: Datça-Bozburun Yarımadaı
Proje Yürütücüsü:	Akdeniz Koruma Derneği
Proje Ortakları:	Koç Vakfı, UNDP Türkiye (Türkiye'nin Korunan Alanlar Sisteminin Güçlendirilmesi: Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının Sürdürülebilirliğinin Kolaylaştırılması Projesi)
Proje Destekçileri:	Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü, KAGİDER, Muğla Valiliği, Muğla İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Datça Sahil Güvenlik Komutanlığı, Muğla Sanayi ve Ticaret Odası, S.S. Karaköy Su Ürünleri Kooperatifi, S.S. Datça Merkez Su Ürünleri Kooperatifi, S.S. Palamutbükü Su Ürünleri Kooperatifi, S.S. Selimiye Su Ürünleri Kooperatifi, Dinçkök Holding
Proje Bütçesi:	GEF SGP / COMDEKS Mali Destek Miktarı: [35.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [13.000 USD] <i>Akdeniz Koruma Derneği: 1.000 USD</i> <i>Vehbi Koç Vakfı: 10.000 USD</i> <i>Deniz Koruma Alanları Projesi: 2.000 USD</i> Toplam Proje Bütçesi: [48.000 USD]

Türkiye'de kadın balıkçılar üzerine resmi veri ve istatistik bulunmuyor, kadın balıkçıların varlığı resmi olarak bilinmiyordu. Güney Ege'de kadın balıkçılar, küçük ölçekli balıkçılık içinde aile balıkçılığı olarak kendisini göstermektedir. Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde kadın balıkçılar eşleri ile ya da yalnız aktif olarak balıkçılık yapmaktadır. Balıkçılık bugüne erkek egemen bir uğraşı olarak gelmiştir. Gelineen nokta aşırı avcılık, yasa dışı avcılık ve düşük balıkçılık geliri gibi sonuçlarla özetlenebilir. Bu durum, en başta sektörle doğrudan veya dolaylı ilgili olan kadınları etkilemiştir. Proje ile kadın balıkçı varlığı ortaya çıkarıldı, balıkçılık mesleğindeki varlık ve önemleri göz önüne serildi. Kadın balıkçıların su ürünleri kooperatiflerinin bünyesinde ortak olarak yer alması, uygulayıcı konumdan karar verici konuma geçmelerine destek sağlandı. Kadınlar arasında ortak bilinç yaratılarak balıkçılığın temel problemlerinin çözülebileceği gösterildi. Mikro-kredi önerisinde bulunarak kadın balıkçı emeğinin bir kimlik kazanmasına katkı sağlandı.

© Huriye Göncüoğlu

En çok kadın balıkçı Bozburun'da var.

Projenin Adı:	Datça'nın Yerli Bademlerinin Korunması Tanıtımı ve Adil Ticareti
Proje Yürütücüsü:	S.S. Sındı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
Proje Destekçileri:	Datça İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
Proje Bütçesi:	GEF SGP / COMDEKS Mali Destek Miktarı: [12.500 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [9.175 USD] <i>S.S. Sındı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi: 6.508 USD</i> <i>Datça İlçe Tarım Müdürlüğü: 1.940 USD</i> <i>Bireysel Katkı: 727 USD</i> Toplam Proje Bütçesi: [21.675 USD]

Ulusal ölçekte ünlü Datça bademi yaygın olarak Datça Yarımadası'nın batısında yetiştirilmektedir. Sındı Köyü ise yarımada da Datça Bademini organik olarak üreten önemli bir tarım alanıdır. Çalışmanın amacı bitki genetik kaynaklarının korunması ve peyzajın dayanıklılığının artırılması ana hedefi doğrultusunda Datça bademlerinin korunması ve üretim süreçlerinin rekabet gücünü yükseltecek şekilde geliştirilmesidir.

© Cengiz Tapan

© Cengiz Tapan

Kırma makinesi üreticiye zaman kazandırdı.

Ambalajlama aşamasına kadar bademin soyma ve kırma işleri elle yapılmaktadır. Köyde bulunan kırma makineleri özel şahıslara aittir ve üreticiye ek bir maliyet getirmektedir. Bu nedenle üreticiler maliyeti düşürmek için yoğun olarak aile içi kadın ve çocuk emeği kullanmaktadır. Bu işin makineler ile daha kısa sürede, daha sağlıklı koşullarda yapılması kooperatif üyelerine zaman tasarrufu açısından ekonomik yarar sağlayacaktır. Bunun yanı sıra yörede İlçe Tarım Müdürlüğü desteği ile "organik üretim ve kooperatifin güçlendirilmesi" amaçlı eğitim seminerleri düzenlenmiş ve makinalaşma sonucu açığa çıkan emek gücü ile ürünlerin çeşitlendirilmesine de katkı sağlanmıştır.

Projenin Adı:	Bugün Bene Yarın Sene
Proje Yürütücüsü:	Datça Çevre ve Turizm Derneği
Proje Ortakları:	Datça Kaymakamlığı, Datça Belediye Başkanlığı, Muğla Üniversitesi Kazım Yılmaz Meslek Yüksek Okulu
Proje Destekçileri:	Bozburun Belediyesi
Proje Bütçesi:	GEF SGP / COMDEKS Mali Destek Miktarı: [10.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman: [6.012 USD] <i>Datça Çevre ve Turizm Derneği: 5.037 USD</i> <i>Datça Mülki İdare ve Yerel Yönetimler: 975 USD</i> Toplam Proje Bütçesi: [16.012 USD]

Yarımadalarda var olan, korunması amaçlanan değerlerin ön plana çıkarılması, koruma-kullanma dengelerine dikkat çekme ve bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması için kapsamlı bir toplantı düzenlendi. Yarımadalar ilişkin bilimsel ve kültürel çalışmaların paylaşılması esnasında, bilimsel çalışma yapan farklı disiplinler arasında iletişim ve işbirliğinin geliştirilmesine katkı sağlandı. Jeoloji, arkeoloji ve sanat tarihi konularında ekip çalışmaları için niyet bildirimleri oldu. Etkinliğin video kaydı DVD haline getirildi ve sunum özetleri kitapçığı basıldı.

© DAÇEV arşivi

Toplantıya köylerden yoğun bir katılım oldu.

© DAÇEV arşivi

Projelerin Başarıları ve Etkileri:

Balıkçıları ve tüketicileri eğiterek yerel balıkçılığın sürdürülebilirliğini arttırmak:

Yerel balıkçıların yakaladığı balıkların sorumlu tüketimine ve sürdürülebilir balıkçılık uygulamalarına duyulan ihtiyaçtan dolayı oluşturulan kamu bilinçlendirme kampanyaları vasıtasıyla balıkçılığa kapalı bölgelerdeki yasa dışı balıkçılık engellenerek önemli bir ilerleme kaydedildi. Projenin bir parçası olarak, balıkçıları sorumlu balıkçılık uygulamaları konusunda bilgilendirmeye yardımcı olması açısından bir grup uzman tarafından görsel – işitsel araçların yer aldığı bir eğitim seti hazırlandı. Bu gibi uygulamaları benimseyen balıkçılara **‘Sorumlu Balıkçı’ sertifikası** sunuldu. 5 balıkçılık kooperatifinde 500 balıkçı ve 250 bot kapsayan bu çaba ile yerel balık stoklarında kayda değer bir toparlanma yaşandı.

© SAD-AFAG arşivi

© Hayalet Ağ Avcıları Projesi arşivi

Buna ilave olarak, sadece sürdürülebilir şekilde yakalanan balıkları müşteriye sunmayı kabul eden bölgedeki **20 restoran sahibine ‘Sorumlu Restoran’ sertifikası** verilerek kendilerini yaşadıkları çevreye karşı sorumlu olarak addetmeleri amacıyla ödüllendirildiler. Kamu bilinçlendirme faaliyetleri okullara da uzanarak çocukları bu konu hakkında bilinçlendirmek adına su altında çekilen kamera görselleri onlara gösterildi. Ayrı bir projede, yerel **“Balıkçılığa Kapalı Alan”daki 5 hektarda hayalet ağlar toplandı**, 700 metre hayalet ağı ve 5000 metre misina gönüllü dalgıçlar tarafından kaldırıldı (diğer deniz projeleri de bu işe dahil oldular).

Yerelde balıkçılıkla uğraşan kadınların görünürlüğünün artırılması ve geçim kaynaklarının ve iş ilişkilerinin geliştirilmesi:

Balıkçı kadınlar yerel balıkçılık ticaretinin önemli bir kısmını oluşturup ailelerinin bütçelerine önemli miktarda katkı sağlamalarına rağmen şu ana kadar karşılaştıkları belli başlı zorluklarla mücadele etmek için başvuracakları mevcut bilgi sınırlıydı. Yaşlı ve diğer aktif balıkçılarla yapılan görüşmeler ile **70 yerel kadın balıkçının** profili belirlendi ve sosyal seviyesi artırıldı. Balıkçılık kooperatifleri arasındaki ilişkiler kadınlar arasında yeni bir dayanışma olanağı sağladı, bir araya gelmek, kendilerini ve başka bölgelerdeki kadın balıkçılara ulaşmak için onları cesaretlendirdi. Pratik etkisi ise balıkçılıkla uğraşan kadınlar resmi olarak “Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı”ndan mikro finansman isteyebilen uygun gruplar listesine eklendi. Balıkçı kadınlar denizcilik uzmanları, yerel kooperatifler ve yerel otoritelerle olan toplantılara aktif olarak katıldılar. Proje yürütücüsü kuruma deniz koruma alanları aktivitelerine yönelik olarak 2 ödül kazandılar. Akdeniz Koruma Derneği yöneticileri The William Brake Charitable Fon tarafından desteklenen Whitley Award kazananı oldular ve BM tarafından koordine edilen 2014 Ekvator Ödülünü aldılar.

© Cengiz Tapan arşivi

Geleneksel yerel badem üreticilerinin gelirlerinin, veriminin ve sürdürülebilirliğinin artırılması:

Söz konusu alandaki tipik ve ekonomik olarak önemli olan geleneksel mahsul Datça badem olmasına rağmen ne yazık ki, zayıf pazarlama ve yoğun işçi gücü gereksinimi nedeniyle tehdit altındadır. Dolayısıyla daha ucuz olarak ithal edilenlerle rekabet etmekte zorlanmaktadır. Yerel üretim verimliliği kabuk kırma makinesinin tedariki sayesinde bugün büyük ölçüde artmıştır ve işçi gücünden **11.000 USD tasarruf edilmiştir**. Paketleme ve etiketleme de aynı zamanda geliştirilmiş ve üreticiler bir kooperatif kurmuşlardır. Ayrıca, çiftçileri organik tarım yöntemlerine yönelten ve organik üreticiler olarak sertifikalandıran bir program ile de yerel mahsule değer katarak **sertifikalandırılmış üretici sayısını 7’den 20’ye çıkarmış ve organik uygulamalar 50 hektar artırmıştır**.

Yerel kutsal alan rehabilitasyonu ve ekoturizmin desteklenmesi:

Hacet Evi tepesi, Hızırşah köyünün yakınlarında harap halde olan çok iyi bilinen yerel kutsal bir alandır. Erozyonu engellemek için alanda yeniden badem ağaçları büyüterek, patıkayı yeniden yaparak, ziyaretçi çekiciliğini arttırarak ve yöre halkına gelir sağlayarak bu alanın kültürel değeri geliştirildi. Ziyaretçi merkezinin oluşturulması ile birlikte Hacet Evi'nin bir turistik alan olarak görülmesinin zemini hazırlandı. Ocak 2014'den beri Hacet Evi Tepesi en az **850 ziyaretçi** tarafından ziyaret edilmiştir. Köye hem çevresel hem de ekonomik katkı sağlamış bir projedir. Bununla ilişkili olarak, yöre halkı için sürdürülebilir ek gelir sağlayan aromatik ve şifalı otlar şu anda organik olarak Hızırşah köyünün yakınlarında 20 hektarlık ortak alanda yetiştiriliyor. Proje aynı zamanda köy ortak alan kullanımı açısından örnek teşkil ederek ortak alan kullanım kurallarını büyük ölçüde etkilemiştir. Hacet Evi, tüm proje sahiplerinin toplanma yeri olmuştur. CNN Türk 'Yeşil Doğa' programı 2 bölümünde burayı tanıtmıştır.

© Selma Akad

© Yasin İlemin

Ormanlık alanların ve nesli tehlikede olan memelilerin koruma planlarının desteklenmesi:

Bilim insanları ve topluluk üyeleri bölgedeki alan koruma planlarını daha da geliştirmek için harekete geçtiler. Bir projede, alandaki öncelikli orman ekosistemlerini (hassas sığla ağacı ve Datça hurma ağacı toplulukları ve makilikler) tespit etmek için arazi çalışmaları yapılmış ve koruma önerileri geliştirilmiştir. Bu bulgular Orman Genel Müdürlüğü tarafından yenilenen Marmaris Orman İşletme Müdürlüğü Orman Amenajman Planlarına dâhil edilmiştir. Başka bir projede ise bölgenin öncelikli memeli türleri belirlendi, yaşam alanlarının haritaları hazırlandı, koruma ve yönetimleri için tür eylem planları hazırlandı. Bunlara ilaveten, çalışma alanındaki korunan alanların yönetiminde görevli 18 kamu personeline memeli türlerin envanteri ve korunması yöntemleri hakkında eğitim verildi.

Toplumsal sahiplenmeyi arttırma, alandaki müdahaleler için heyecan oluşturma ve yerel projeler hakkında bilgi değişimi:

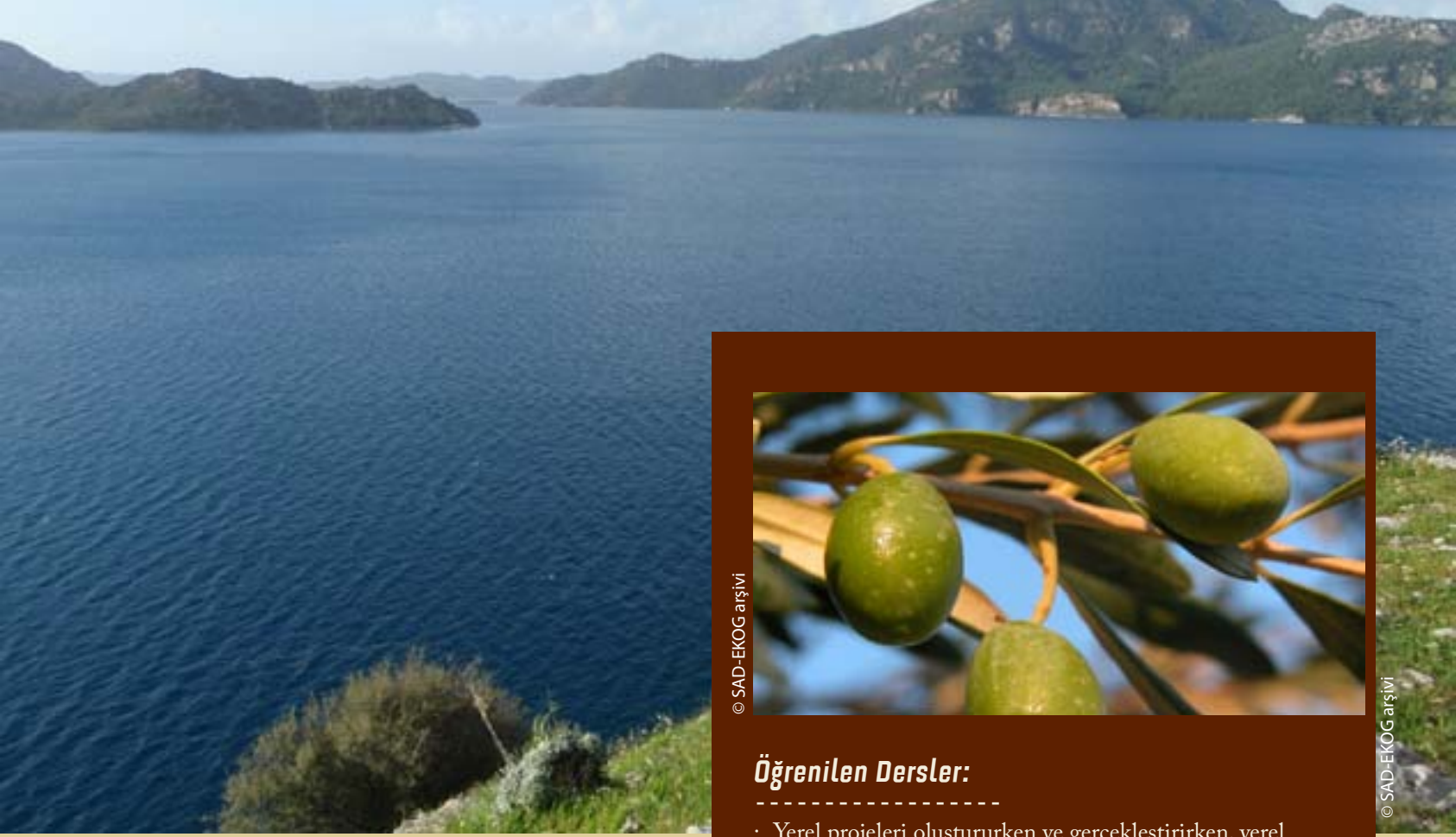
Türkiye'deki COMDEKS proje portfolyosu yerel çevresel değerlerin, kültürel geleneklerin ve geçim kaynaklarının korunması için gereken eylemler üzerine hem yerel topluluk üyelerini eğitmek hem de projeler sayesinde elde edilmiş olan başarılar ve gelecekte bu çabalara katkısı olabilecek imkânlar hakkında bilgilendirmek için iletişimin önemine dikkat çekmektedir. Bu alanda projeler uygulamış farklı gruplar arasında bilgi takası ve iletişimi kolaylaştırmak adına yerel bir festival düzenlenmesiyle bu amacın bir kısmına ulaşılmıştır.

“Bugün bene yarın sene” festivalinin ikinci gününde kamusal tartışmaların ardından çeşitli konu ve girişimler üzerine 16 farklı sunum yapılmıştır. Sunumlar aracılığıyla birçok yerel

fikrin duyulmasına katkı verilmiştir. Katılımcılar festivalden konular üzerinde bilgi sahibi olmuş şekilde ayrıldılar ve çevrelerinde gerçekleştirilen çevre projelerinden haberdar oldular. Datça-Bozburun çevresindeki projelere ulaşımı ve projelerin uzun ömürlü olmasını sağlamak için eğitici kitapçıklar, DVD'ler ve tanıtıcı materyaller hazırlandı. İletişimle ilgili diğer çaba sonucu 8 STK bir araya gelerek 'Bilgi Paylaştıkça Çoğalır' adlı COMDEKS projelerinin deneyimlerini anlatan 23 dakikalık bir belgesel hazırladılar. Bu belgeselde proje ve alan görüntüleri, gerçekleştirilen röportajlar ile her bir projenin diğerine çevresel ve kültürel anlamda nasıl bağlı olduğu gösterildi ve izleyicilere Türkiye'deki COMDEKS Ülke Programı tanıtıldı. Bu belgesel ile bölgede ve ülke çapında projelere erişimi arttırdı ve benzer alanlarda da bu tür projelerin yapılmasını teşvik etti.

Öğrenilen Dersler:

- Yerel projeleri oluştururken ve gerçekleştirirken, yerel otoritelerin kişisel ilgilerini özümsemek önemlidir. Eğer ilgi alanları fark edilirse, proje planlama ve uygulama aşamasına çok büyük bir fayda sağlanır. Bu yapılmazsa proje hazırlayan kurumlara planlama aşamasında daha fazla sorumluluk düşer ve daha çok çabaya gereksinim duyulur.
- Uygulama sonrası değerlendirme ise imkânların ve stratejilerin tekrar gözden geçirilmesini ve öğrenilen derslerin paylaşılmasını sağlamalıdır.
- Mevcut durum değerlendirmesi ile başlayarak resmi olmayan bir ağ kuruldu. Proje alanı düzeyinde politikalar geliştirmek, kurumsal eylemler gerçekleştirmek, problemlerin çözümü ve izleme çalışmaları için bu ağın yapısı daha net olmalıdır (resmi de olabilir) ya da en azından yörede tanınmalı ve ulaşılabilir olmalıdır.

Çocuklar sualtını canlı izlediler.

Yurttaşın İklim Mücadelesi

Türkiye’de “yurttaş odaklı” bir iklim gündemi oluşturmayı amaçlayan Sivil İklim Zirvesi (SİZ) 2013 Projesi GEF SGP’nin desteğiyle hak temelli yaklaşımlarla ülkemizdeki iklim değişikliği ile insanların günlük yaşam alışkanlıkları ve geçimlikleri arasındaki bağın farkında olmalarına katkı sağladı.

© Gökmen Argun

Projenin Adı:	Sivil İklim Zirvesi (SİZ) 2013
Proje Yürütücüsü:	Küresel Denge Derneği - http://kureseldenge.org/
Proje Ortakları:	Tüketiciyi ve İklimi Koruma Derneği
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [27.930,00 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [20.967,98 USD] Toplam Proje Bütçesi: [48.897,98 USD]
Uygulama Yeri:	Ankara

Dr. Nuran Talu

Dr. Nuran Talu (<http://nurantal.com/>): Küresel Denge Derneği kurucularından ve Başkanı. Talu, Devlet Yürütme ve Yasama organlarında 25 yıla yakın bürokrasiye hizmet verdi. Nuran Talu planlama, çevre ve iklim politikaları, kamu yönetimi ve siyaset bilimi, doğa ve kadın hakları gibi pek çok alanda eğitim görmüş donanımlı bir uzman. Çok sayıda ulusal/uluslararası çevre ve iklim projesinde imzası olan Talu, halen Türkiye’de iklim değişikliği ile mücadele politikalarının geliştirilmesi için yoğun çalışıyor ve sivil toplum kuruluşlarının bu alanda gelişmesine özel önem veriyor. Uzun süredir dünyadaki iklim değişikliği ile mücadele politikalarını yakından takip ediyor ve yorumluyor.

Önder Algedik

Önder Algedik (<http://www.onderalgedik.com/>): Tüketiciyi ve İklimi Koruma Derneği’nin iklim değişikliğinden sorumlu genel başkan yardımcısı, iklim ve enerji danışmanı ve aktivist. Çeşitli sektörlerde proje yöneticiliği yaptı, İklim değişikliği konusunda danışmanlık, İklim Platformu genel sekreterliği gibi görevler yürüttü. Bu alanda hazırlamış olduğu raporlar ve analizler bulunan Algedik, halen çeşitli projelerde danışmanlık yapıyor ve <http://www.yesilekonomi.com/> sitesinde güncel yazılarını sürdürüyor. SİZ projesinin çıktılarında olan “Yerel Yönetimlerin İklim Değişikliği ile Mücadelede Rolü” raporunun yazarı olan Algedik iklim değişikliği müzakereleri gözlemci statüsü çerçevesinde uluslararası süreci izliyor.

Küresel Denge Derneği 1996’dan bu yana Ankara’da faaliyette olan bir örgüt. Derneğin temel amacı; çevre alanında duyarlı ve bilinçli bir toplum yaratılmasına katkı sağlamak, sivil toplum kuruluşlarının rolünü güçlendirmek, çevre ve iklim alanında küresel sorumluluğu ülke koşulları dikkate alarak paylaşmak. Bu çerçevede dernek, Türkiye’de çevre yönetiminin gelişmesi yönündeki çalışmalara ve Türkiye’nin AB çevre uyumu süreçlerine sivil toplum bakışıyla katkı sağlamaya devam ediyor. Ulusal düzeydeki çalışmalarını ile birlikte uluslararası fon kaynaklarını da kullanarak proje yürütme deneyimini arttıran dernek güncel olarak Sivil İklim Zirvesi (SİZ) 2013 projesini gerçekleştirdi.

© Küresel Denge arşivi

SİZ Projesinin yürütücülüğünü yapan Küresel Denge Derneği Başkanı Dr. Nuran Talu ile Tüketiciyi ve İklimi Koruma Derneği'nden Önder Algedik proje deneyimlerini ve sonuçlarını anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

İklim değişikliği ile mücadelede hükümetlerin ve diğer paydaşların olduğu kadar sivil toplum kuruluşlarının da vazgeçilmez sorumlulukları var. Sivil toplum, toplumun hemen her kesimini ilgilendiren böyle bir alanda, etkili politikalar ve uygulamaların gerçekleştirilmesi için önemli bir role sahip. Sivil toplum oluşumları camiası iklim politikaları için ortak bir duruş sergileyerek toplumun sesini yükseltebilirler. Böylelikle;

- Yurttaş odaklı “iklim gündemi” oluşturulabilir,
- Yurttaş algısı güçlenebilir ve olumsuz iklim politikaları ve uygulamaları eleştirilerek, “karanlıkta kalırsınız” gibi çağ dışı tehditler son bulabilir.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Türkiye’de sivil toplum kuruluşları iklim değişikliği ile mücadele çalışmalarını daha çok uluslararası bağlamdan taşınan gündeme göre, ancak halka/sokaktaki vatandaşın sorunlarına çok da yakın olmadan sürdürüyor. Bu çalışmalar faydalı olsa da, kamu idaresinin iklim politikalarına “tamamlayıcı” manada katılım sağlayabiliyorlar, üstelik çoğu zaman görüşleri hükümetler nezdinde dikkate dahi alınmıyor. Nitekim, sivil toplumun bu çabalarının Türkiye’nin yüksek karbon ekonomisi ile büyümesini getiren yatırımları engelleyici olmadığı bilinen bir gerçek.

Bu koşullar bizi motive etti, dikkate alınmayan görüşlerimizin başka yöntemler kullanarak dikkate alınmasını sağlamamız gerekli diye düşündük. Çünkü sivil toplumun özgün politikalar üretmesinde çıkış noktası, iklim değişikliği ile mücadelede paydaşların sorumluluklarının iyi tanımlandığı bir “vatandaş talebi” oluşturmak olmalıydı, biz de buradan yola çıktık.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projenin temel amacı Türkiye’de “yurttaş odaklı” bir iklim gündemi oluşturmaktı. Bu yaklaşımla, Türkiye’deki iklim değişikliği ile insanların günlük yaşam alışkanlıkları ve geçimlikleri arasındaki bağın farkında olmalarını sağlamayı

© Küresel Denge arşivi

Proje sonuçları TBMM’de paylaşıldı.

© Küresel Denge arşivi

hedefledik. Çünkü ancak o zaman bu alandaki ülke politikalarını gerçekçi bir şekilde sorgulayabilir ve onlara yön verebiliriz.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Projenin hak temelli bir yaklaşımı vardı. Bu düzlemde, Sivil İklim Zirvesi Girişimi katılımcılığı; kent hakkı, doğa hakkı, ağaç hakkı, sağlıklı yaşama hakkı, adalet, eşitlik gibi taleplerle gelen toplumsal hareketlerin artması olarak tanımlar.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Yurttaşların ulusal ve yerel politikalar seviyesinde söz söyleyerek Türkiye için emisyon azaltım hedefi belirlemesi ve bunu başta TBMM olmak üzere siyasi otorite kurumlarına duyurması önemli sonuçlardandır. SİZ sonunda Zirve'ye katılan sivil oluşumların iklim değişikliği ile mücadelede ortak tutumunu yansıtan “*Türkiye’nin Ulusal ve Yerel Hedefini Biz Açıkıyoruz*” başlıklı bildirge yayınlandı. Bildirgede Türkiye’nin seragazi emisyonlarının tehlikeli ölçüde ve hızla arttığı ve iklim değişikliğinin etkilerinin kırdı ve kentte birçok alanda hayatımızı tehdit ettiği belirtildi.

SİZ bildirgesinde Türkiye’nin küresel iklim değişikliğine neden olan seragazi emisyonlarını 2011 yılına göre 2020’ye kadar en az yüzde 15 oranında azaltması talebinde bulundu ve Türkiye sera gazı azaltımında bu hedefe yeni hidroelektrik, termik ve nükleer santral kurmadan erişilebilir saptamasını kamuoyu ile paylaştı. Bildirge, Türkiye’de iklim değişikliğinin etkilerine Türkiye’nin uyum sağlaması için ilgili her bakanlığın politka belirlemesi gerektiğinin altını çizdi.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Projenin, sivil oluşumlarla iklim alanında ortaklaşarak çizdiği yol haritası ile bir dizi çalışma/eylem yapılmasına ve toplumun farklı kesimleriyle işbirliği ortamları yaratılmasına katkısı oldu. Örneğin; i) Peyzaj Araştırmaları Derneği çalışmalarına/eğitimlerine SİZ’in politikalarını ve kazanımlarını kattı, ii) 350Ankara, 20 Eylül 2014 tarihinde “İklim için Liderler” etkinliğini düzenleyerek iklim mücadelesi için yurttaşın somut taleplerini halka duyurdu, iii) Germanwatch, Türkiye’nin 2013 iklim değişikliği performans endeksini SİZ öncüleri ile tartıştı, iv) Bir dizi TV kanallarında (ATV Haber, Kanal B, İmece TV vb.) SİZ için uzun soluklu programlar düzenlendi ve buralarda SİZ ve amaçları kamuoyu ile paylaşıldı.

© Küresel Denge arşivi

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

SİZ girişimi dünyada yurttaş jürisi (citizens jury) olarak bilinen ve oldukça yaygın olarak kullanılan bir yöntemi Türkiye’de ilk defa ve başarı ile uyguladı. SİZ sürecinde rutin bir proje çalışmasından ve durum tespitinden ziyade, sivil toplum oluşumları Türkiye’nin iklim politikalarının belirlenmesinde somut talepler ve olması gereken politikaları sundular ve bunları güvenli bilgilerle savundular. Nitekim, bir radyo programında SİZ öncülerine yapımcı “ilk defa bir konuda çözüm de ortaya konuluyor” demişti.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

SİZ Ankara’nın yerel gazetelerinde de geniş yer buldu. İklim politikalarının bazı projeler kapsamında daha çok İstanbul’da tartışılması geleneği kırıldı.

Projeniz sonucunda gönüllülere ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Proje süresince iklim değişikliği ile mücadelede kadının rolü ve zorlukları tartışmalarda az da olsa yer aldı. Katılımcı profili açısından bakıldığında projede toplumsal cinsiyet eşitliği sayısal olarak korunmuştur.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Proje sürecinde iklim değişikliği ile ilgili süreçlerde katılımcılar farklı bilgi ve ilgi düzeyindeydiler. Farklı ihtisas alanlarına ve bilgi birikimlerine sahip olan katılımcılar açısından, konuyu uluslararası politikalardan tabandaki aktivist hareketlere kadar geniş bir yelpazede tartışmak zorlu olmuştur.

© Küresel Denge arşivi

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

SİZ girişiminde yer alan sivil oluşumlar sistemli olarak kendi camialarında faaliyetlerini paylaştı. Projenin tamamlanmasından çok sonra bile SİZ farklı zeminlerde gündeme geldi.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Aralık 2014’de Peru’da gerçekleşen COP 20’de ülkelerin Paris yeni iklim anlaşması öncesi taahhütlerini ortaya koyması kararı alındı. Kasım 2013’de gerçekleşen SİZ sonucunda ortaya çıkan deklarasyonun hedef belirlemiş olması zirvenin öngörüsünün haklı çıktığını, ilk sözü söylemekle belirleyici olduğunu açıkça gösteriyor.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Proje için oluşturulan internet ağları proje tamamlanmasına rağmen hale aktiftir. Sivil oluşumların iklim gündemini sistemli olarak taze tutarak, iletişim ağını güçlendirerek sağladık. İklim mücadelesi için aktivist hareketleri sürdürüp, dikkat çekmeye devam ettik.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

SİZ girişiminin devam etmesi ve kurumsallaşması yönünde geri-besleme yorumları ve talepleri arttı.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Genel amacımız Türkiye’de yanlış giden iklim politikalarına vatandaş talebi yaratarak dur demek. Proje bu alanda çalışan sivil toplum oluşumlarına heyecan kazandırdı. Geleceği ve özellikle Paris COP 21 sürecinde aktif yer almamız için bizi daha da cesaretlendirdi.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

Yayınlanan pek çok sayıda belgede ve raporda SİZ referans olarak kullanıldı ve kullanılmaya devam ediyor. Projenin ‘sürdürülebilirlik’ performansının yüksek olması bizim için değerli bir ödül oldu.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projenin doğru ve anlamlı bir başlangıç yaptığını ifade ediyor.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Ankara, Güvenpark’taki iklim liderleri eyleminde sivil polisler aralarında görev paylaşımı yaparken, birinin “ben buradayım, burası daha eğlenceli” demesi.

Son bir mesajınız var mı?

SİZ ruhu tüm heyecanıyla canlılığını koruyor.

Proje yurttaş odaklı bir iklim gündemi oluşturdu.

Ekokaravan yollarda!

Güneş, rüzgar ve hidrojen enerjisini bir araç üzerinde tanıtan dünyadaki ilk örnek olan Ekokaravan, GEF SGP desteğiyle Türkiye'de 26 ili, Abudabi ve Viyana'yı ziyaret etti.

© Odider arşivi

Projenin Adı:	Ekokaravan - Temiz Enerji Teknolojileri Tanıtım Aracı
Proje Yürütücüsü:	Odider Otodoğalgaz İstasyonları Derneği - http://www.odider.org/
Proje Ortakları:	UNIDO-ICHET Uluslararası Hidrojen Teknolojileri Araştırma Merkezi
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [47.500 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [710.000 USD] Toplam Proje Bütçesi: [757.500 USD]
Uygulama Yeri:	Ulusal

Rasim Acar

1976 yılında İzmir’de doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü’nden mezun oldu. İş hayatına İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Planlama Müdürlüğü’nde başladı. Burada üç yıl çalıştıktan sonra kendi şirketini kurarak ticarete atıldı. Mesleki tecrübesini artırmak için İTÜ Bilişim Enstitüsü’nde yüksek lisansını “İnşaat Yönetiminde Bilişim” Yüksek Lisans Programı’nda “Afet Yönetiminde GIS Kullanımı” bitirme projesi ile tamamladı. 2002 yılında ilk şirketi Ulaştırma Proje Yönetim Ltd. Şti.’ni, 2004 yılında ikinci şirketi Avrasya Enerji Yatırım A.Ş.’yi kurdu. 2006–2007 yıllarında BİLGE ADAM Gazetesi Genel Yayın Koordinatörlüğünü yürüttü. Beşiktaş Jimnastik Kulübü (BJK) Kongre üyesi olan Rasim ACAR, Halen İstanbul Çevre Konseyi Genel Sekreter Yardımcılığı, Oto Doğalgaz İstasyonları Derneği (ODİDER / NGVATURK) Başkanlığı, İstanbul Semtleri Moderatörlüğünü yürütmektedir. Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi 8. Dönem Yönetim Kurulu Üyeliği yapan Acar’ın Black Sea NGO Network üyeliği, Cihangir Güzelleştirme Derneği üyeliği ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarında üyelikleri bulunmaktadır

Odider Otodogalgaz İstasyonları Derneği

ODİDER, (Oto Doğalgaz İstasyonları Derneği) 2003 yılında kurulan, alternatif yakıtların, özellikle doğalgaz ve hidrojenin sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir enerji politikaları çerçevesinde, kullanım bilinci ve yaygınlaştırılması kapsamında projeler ve çalışmalar yürüten bir sivil toplum kuruluşudur.

Derneğin amaçları şunlardır:

- CNG (sıkıştırılmış doğal gaz) ve LNG (sıvılaştırılmış doğal gaz) ile çalışan her türlü araç üretimi, yan sanayi üretimi, pazarlama yapan, ikmal yapan, bakım ve onarım yapan, proje geliştiren yardımcı ve destek kuruluşlar ve bu kuruluşlarda çalışan özel ve tüzel kişilerle ilişkiye girerek ve ilgilileri bir araya getirerek;
- Türkiye’de alternatif yakıt ve enerji türleri ve CNG, LNG ile ilgili bilinç oluşturmak,
- Gerek satış gerekse satış sonrasında karşılaşılabilecek sorunlarını araştırarak tüketici ve üreticilerin teknik, idari açıdan yeterlilik sağlayacak standartlar oluşturmak,
- Uluslararası ve ulusal kabul görmüş standartlarda üretimin yapılması için gerekli yasal, teknik, idari ve mali düzenlemeler konusunda ilgili idari birimler kamu kurum ve kuruluşlarına ilişkiye girmek, görüş ve beyanda bulunmak sektördeki gelişmelerle ilgili süreçleri izlemek ve görüş bildirmek,
- Üretici ve kullanıcıların uygun ve kaliteli hizmet ve malzeme almaları ve konuyla ilgili istismara uğramamaları için bilinç oluşturmak ve önlem almak,
- CNG ve LNG ile ilgili devletin ve aracı kuruluşların vergilendirme ve ücretlendirme politikaları ile ilgili görüş oluşturma ve toplantı ve yazışmalarla kullanıcıların fayda sağlayacağı oranlarda belirlenmesi için gündem oluşturmaktır.

Ekokaravan projesi deneyimini Oto Doğalgaz İstasyonları Derneği (ODİDER / NGVATURK) Başkanı Şehir Plancısı Rasim Acar anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Geleceğin teknolojilerinin fuarlar ve ticari aktiviteler ile sınırlı kalmayıp, bilgiye ulaşamayan ve karar vermeden önce uygulama görme ve iyi bir örnek başında yeterli bilgi almaya ihtiyacı olanlar için temiz ve yeşil enerjilerin mobil uygulamasının topluma ve ülkeye yararlarını düşündük ve projemizi gerçekleştirdik.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Güneş ve rüzgar enerjisinin ve buradan üretilen elektrik ve hidrojenin hayatın her alanında, evden, ulaştırmaya kadar, kullanılmasının bir karavan üzerinde gösterilmesinin 5 yıllık dönemde toplumda bu enerji türlerine talebi yönlendireceğini ve ülke enerji sepetimizin gerçek sıfır emisyonu doğru ilerleyeceğini düşündük.

BM Genel Sekreteri Ban-ki Moon ve Orman ve Su İşleri Bakanı Prof. Dr. Veysel Eroğlu

© Odider arşivi

Projenizin amaçları nelerdi?

Proje başında fotovoltaik pillerin 3 Euro/Watt fiyatının 3 yıl içinde 1 Euro/Watt düzeyine ineceği ve EKOKARAVAN'ın tanıtım görevini yapması ile bu fiyat avantajının toplumun enerji faturasını indirmek için kullanılabileceğini düşündük.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Projenin her aşamasında destek verenlere görev verildi ve motive edildi. Projenin tanıtılması için medya desteği sağlandı. Türkiye'de 26 il, Abudabi ve Viyana ziyaretleri başarıyla gerçekleştirildi.

© Odider arşivi

Ziyaret programları önceden organize edildi ve toplumun her kesimine hitap edildi. Basılı malzemeler hazırlandı.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemiz çevresel değerlerimiz ile yaşamış olduğumuz ekosistem içinde, yenilenebilir enerji kaynaklarının, ülkemizde potansiyeller kapsamında rahatlıkla kullanılabileceği farkındalığına büyük katkılar sağlamıştır. Üniversiteler ve kurumların temiz enerji ve iklim değişikliği ile mücadele ve bilinçlendirme çalışmalarında pilot uygulama olarak gösterebildiği bir uygulama örneği oluşturduk.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Proje güneş, rüzgar ve hidrojen enerjisini bir araç üzerinde tanıtan dünyada halen tek projedir.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Güneş ve rüzgar enerjisine talep artmıştır.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

İllerde yapılan toplantılarda kamu yöneticileri yeterli ilgiyi göstermeyince tanıtım için yerel basına ağırlık verdik.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Ekokaravanı uğurlama törenimizi Sayın Çevre Bakanı Veysel Eroğlu ve Enerji Bakanlığı yetkilileri onurlandırdılar. Ekip arkadaşlarımız ve tedarikçilerimiz proje uygulama döneminde tecrübeleri ile uygulama süremizi 6 aydan 3,5 aya indirdiler.

TV kanalları ve yerel gazeteler öngörmediğimiz derecede ilgi gösterdiler. Özellikle TRT her sunum noktamızda bize destek oldu.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Projemizin kısa uygulama döneminde proje amaçlarına yönelik fark edilme ve bilgilendirme etkisi yarattığını ve bu etkinin kalıcı olduğunu gördük.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Hedef tanıtım kitlemiz olan üniversiteler ve yerel yöneticilere başarıyla ulaştık. Bu kitlenin güneş, rüzgar, hidrojen enerjilerinin uygulanmasındaki bilinmeyenlerin başarılı çözümlerinin ve yeniliklerinin bir karavanda dahi uygulanmasının mümkün olduğunu görmeleri kendi projelerinde uygulama cesareti yaratmıştır.

Proje uygulamamızdan 3 yıl sonrasında çevremize baktığımızda birçok küçüklü büyüklü uygulama görüyoruz. Trafik ve ikaz lambalarının, elektrik ulaşmayan noktalardaki kullanımlarında güneş panellerinin kullanılması bu örneklerden bir tanesi. En önemlisi de bugünlerde fiyatı, yapım dönemine göre dörttebire (4USD/W'dan 1USD/W'ın altı) düşen fotovoltaiik elektrik hücrelerinin bireysel kullanımının yaygınlaşmasında aracı olmuş olmak.

Ekokaravan ile tanışanlar öncü olacaklardır. Resmi kurumların uygulamalarında önceleri güneş ve rüzgar enerjisinin yerel küçük projelerde kullanımına yavaş karar verilse dahi şimdilerde daha yaygın kabul görmeye başlamıştır.

© Odider arşivi

Ekokaravanın içi görünüşü

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Projemiz sayesinde, küçük aletlerin çalıştırılmasında güneş ve rüzgar enerjisinin kullanılabileceği gösterilmiştir. Bunun bir örneği de bugünlerde perakende vitrinlerinde yer alan tak-çalıştır fotovoltaik panellerdir. Artık, “yaylada elektriğimiz yok”, “tarlada su kuyusunun elektrik faturası yüksek”, “köyümüze elektrik zor gelir” gibi şikayetleri yakında duymayacağız. Rüzgar ve güneşten küçük veya büyük çaplı yerel elektrik üretenler cesaretlerinin karşılığını, yeşil enerjiyi sadece yatırım maliyeti ile elde edeceklerdir.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Derneğimiz uzun vadede rüzgar ve güneşten elde edilen, emisyonu sıfır elektriğin hidrojen üretiminde kullanılması ve bu hidrojenin gerçek sıfır emisyonlu saf yada HCNG (Doğalgaz ve Hidrojen karşımı) ile araç yakıtı olarak kullanılmasını hedefliyor. Böylece şehirlerin araç emisyonu kaynaklı kirlenmeden arındırılmasını sağlayabiliriz.

Projemiz, öncelikle bizim öğrenmemize ve tecrübemizin artmasına katkıda bulunmuştur. Projemize katkıda bulunan ekip arkadaşlarımız için proje, tecrübe edinmelerini sağladı. Hepimiz ve bizi izleyenler bir karavanda sıfır emisyonlu rüzgar ve güneş kaynaklı elektrik üretilabileceğini, evsel her türlü ihtiyaç için (televizyon, buzdolabı, çamaşır-bulaşık makinaları, bilgisayar, banyo su ısıtıcısı, 9000 btu klima, içme suyu elde etme cihazı vb.) yeterli elektriğin depolanarak kullanılabileceğini, artan elektriğin hidrojen gazı üretiminde kullanılabileceğini, hidrojenin gaz olarak ocakta yakılabileceğini, hidrojen gazının tekrar yakıt pili ile elektrik üretiminde kullanılabileceğini gözlerimizle gördük ve başka projeler için cesaretlendik.

© Odider arşivi

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödülleri veya sertifikalar oldu mu?

Ekokaravan ekibi olarak özel bir ödülümüz maalesef olmadı. Ancak, fuarlarda, konferanslarda özel davetli olarak yer aldık. Abudabi’de gerçekleştirilen Dünya Enerji Konferansı’na organizasyon komitesinin özel davetlisi olarak ve yine onların sponsorluğunda katıldık. Viyana’da yapılan BM Kalkınma Programı yıllık toplantısına katıldık. TBMM’de milletvekillerine proje sunuldu, Enerji ve Tabii Kaynakları Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı’nda Bakanların onurlandığı sunumlar yapıldı.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Ekip arkadaşlarımızın hayatlarında bir hayali gerçekleştirmenin izi kalıcı olarak yer almıştır.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

BM Genel Sekreteri Ban Ki Moon’un karavanı ziyareti ve bilgi alması bizi heyecanlandırdı.

Ziyaret edilen yerlerde karavanı satın almak isteyenler ile arkadaşlarımız arasındaki pazarlık görüşmelerinin her biri ayrı bir tiyatro senaryosu gibiydi.

Arkadaşlarımızın TV çekimlerindeki heyecanlı anlatımları, karavanın Abudabi seyahatinde Suriye, Ürdün ve Birleşik Arap Emirlikleri gümrüklerinde yaşadıkları kolaylıklara karşın Suudi Arabistan gümrüğünde günlerce bekletilmesi ve arkadaşımızın zor durumda kalması bizi üzen bir deneyim olmakla birlikte karavan Suudi Arabistan topraklarında TIR üzerinde seyahat etmiştir .

© Odider arşivi

© Odider arşivi

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Yaşamınızda temiz enerji ve yakıt tercihiniz olsun.

Ekokaravan, afet, gezici eğitim ve sağlık uygulamalarında hizmet ediyor.

Bitkisel Yağlardan Traktör Yakıtı

GEF SGP'nin desteğiyle geliştirilen ve Güneşköy'de denenilen bitkisel yakıt kontrol sistemi kanola, ayçiçeği, pamuk gibi yağ bitkilerinden elde edilen yağların dizel motorlu araçlarda, öncelikle traktörlerde hiçbir ön işleme yapılmadan doğrudan yakıt olarak kullanılıyor.

© Proje arşivi

Projenin Adı:	Kırsal Kesimde Yerel Olanaklarla Üretilecek Bitkisel Yağların Dizel Motorlu Tarım Araçlarında Yakıt Olarak Kullanılması - Kırıkkale Hisarköy Denemesi
Proje Yürütücüsü:	Güneşköy Kooperatifi - http://www.guneskoy.org.tr/
Proje Ortakları:	Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Türk Traktör, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Kırıkkale Tarım İl Müdürlüğü
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [42.600 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [120.155 USD] Toplam Proje Bütçesi: [162.755 USD]
Uygulama Yeri:	Kırıkkale

Prof. Dr. Ali Gökmen

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kimya Bölümü öğretim üyesidir. Güneşköy Kooperatifi kurucularından olan Gökmen bilimsel çalışmalarının yanısıra uzun yıllardır sürdürülebilir yaşam ve ekoköyler konularında gönüllü çalışmalar yapmaktadır.

© Proje arşivi

Alternatif yakıt izleme paneli

Güneşköy Kooperatifi

2000 yılında kurulan Güneşköy Kooperatifi'nin Kırıkkale İli, Yahşihan İlçesi, Hisarköy'de 84 dekar arazisi bulunuyor. Kar amacı gütmeyen Kooperatif Avrupa Ekoköyler Ağı (GEN-Europe) üyesidir. Kırsal kesimde doğa ile uyumlu ve sürdürülebilir yaşam deneyimleri geliştirmeyi ve bunları paylaşmayı hedefleyen kooperatifin çalışma alanları şunlardır:

- Ekolojik tarım yapar ve yaygınlaştırır, yerli tohum kullanır ve paylaşılmasını sağlar.
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması için çalışmalar yapar.
- Doğa ile uyumlu ve ekolojik mimari tasarım ve uygulamalar yapar.
- Ekolojik ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi için çalışır.
- Bozulan doğal yapıların onarılması için çalışır.
- Bozulan doğal dengelerin yeniden kurulması için gerekli çalışmaları yapar.
- Geri kazanım sistemleri geliştirerek kaynakların verimli kullanımı için çalışır.

Proje deneyimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kimya Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Ali Gökmen anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Güneşköy Kooperatifi'nin bu projesi kırsal kesimde sürdürülebilir yaşamı geliştirmek ve deneyimleri yöre halkı ile paylaşmak üzere geliştirildi. Köylerde tarımsal üretim yapan çiftçilerin en önemli gider kalemlerinden biri de tarım ve ulaşım araçlarının yakıt ihtiyacıdır. Bu proje ile çiftçilerin fosil yakıta olan bağımlılığının azaltılması, yakıt ihtiyacı çiftçinin kendi olanakları ile yetiştireceği yağ bitkisinden sağlanması hedeflendi.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Motorlu araçlarda yakıt olarak kullanılmakta olan petrol tüketiminin geçen yüzyıldan beri sürekli artışı ve atmosfere atılan sera gazlarının iklim değişikliğine neden olması beni kaygılandırmakta idi. Dizel motorlu araçlar için kullanılabilen bitkisel yağın sera gazı artışına neden olmaması ve çiftçinin yakıt ihtiyacını tarım yaptığı arazisinin sadece %10'undan karşılayabilmesi beni bu proje üzerinde çalışmaya motive etti.

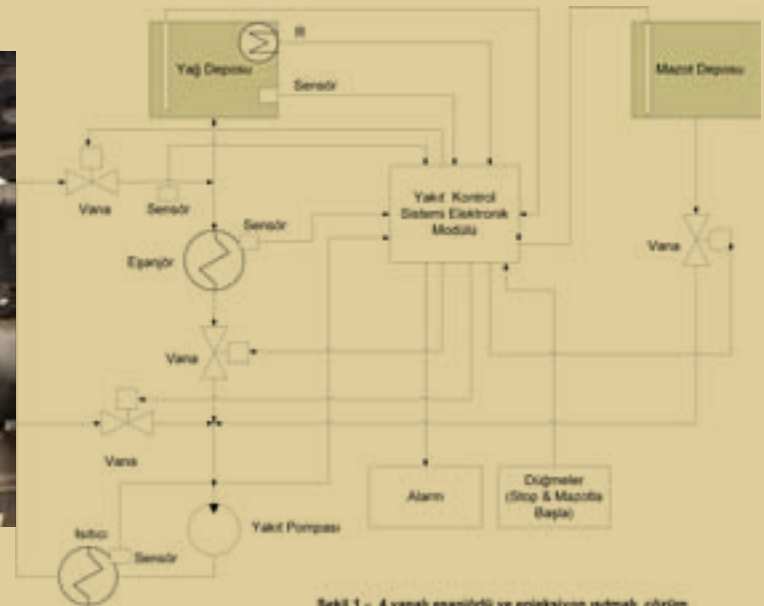
Projenizin amaçları nelerdi?

Bu projenin başlıca amacı sürdürülebilir yaşam düşüncesinin bir uzantısı olan sürdürülebilir tarım uygulamalarına destek olmak ve çiftçilerin tarım uygulamalarında kendi topraklarından elde ettikleri bitkisel yağı traktörlerinde mazota alternatif yakıt olarak kullanabilmesidir. Geliştirdiğimiz bitkisel yakıt kontrol sistemi ile kanola, ayçiçeği, pamuk yağları gibi ülkemizde tarımı yapılan yağ bitkilerinden elde edilen yağların dizel motorlu araçlarda, öncelikle traktörlerde hiçbir ön işleme yapılmadan doğrudan yakıt olarak kullanılabilir.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Projenin tanıtılması için tarımsal kooperatiflere ve il tarım müdürlüklerine sunumlar yapıldı.

Hisarköy'de traktör çiftçilerin tarımsal kullanımına açıldı. Yaklaşık 1 sene boyunca proje kapsamında yurtdışından satın alınan yakıt kontrol sisteminin takılı olduğu traktör, mazot yerine kanola yağı kullanılarak her türlü tarımsal aktivitede köylü tarafından kullanıldı.

Şekil 1 - 4 yarı otomatik ve manuel kontrol sistemi

Yakıt ihtiyacı tarımsal maliyetlerde önemli bir yer tutuyor.

Proje çalışmasında gönüllüler görev yaptı.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemizin ortaklarından Türk Traktör, bu AR-GE projesi için bir traktör tahsis etti. Projenin başında Almanyadan getirilip traktöre monte edilen bir dizel/bitkisel yağ yakıt kontrol sistemi kullanılmaktaydı. Bu kitin kullanımı esnasında karşılaşılan bazı sorunlar esas alınarak yeni bir tasarım yapıldı. Bu yeni tasarıma göre geliştirdiğimiz elektronik yakıt kontrol kiti tam otomatik olarak sistemi kontrol edebilme yeteneğine sahip oldu. Geliştirdiğimiz bu yeni sistem özellikle, sıvı bitkisel yağın traktördeki yağ deposundan motora aktarılması ve daha sonra da motorda

© Proje arşivi

Hisarköy, Kırıkkale

yakılması süreci diğer sistemlere göre daha verimli ve sürücünün kullanımını kolaylaştırıcı bir şekilde yapabilmektedir.

Yakıt kontrol sistemi sıvı bitkisel yağın sıcaklığını akışkanlığın maksimum olduğu 70°C'de tutmaktadır. Yeni sistem bu sıcaklık rejimini daha önceki sistemden farklı olarak sürücünün müdahalesini gerektirmeden otomatik olarak sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Bu amaçla geliştirdiğimiz elektronik kontrol sisteminin şeması şekilde gösterilmektedir. Bu cihaz, traktör sürücüsünün hemen önünde, aracın direksiyonu ve sürücü panelinin arkasında, sürücü tarafından kolayca izlenebilecek ve ulaşılabilecek bir konumda yerleştirilmiştir.

Panel, motorun çeşitli noktalarına yerleştirilmiş bir dizi sıcaklık sensörünü okuyup motorla depolar arasında yakıtı taşıyan borular üzerine yerleştirilmiş 4 adet elektrikli vanayı kontrol ederek yakıtın yağ tankından alınıp en

© Proje arşivi

optimum sıcaklık rejimi içerisinde motora ulaştırılmasını sağlamaktadır.

Sistem ayrıca, motorun durdurulması sürecinde de yakıt hattındaki tüm yağın depoya geri döndürerek yerine mazotu doldurulmaktadır. Bu özelliği sayesinde traktörün motoru soğukken tekrar çalıştırılması sorunsuz yapılabilmektedir.

Sistem, traktörün tüm çalışma evrelerini kontrol paneli üzerindeki mikro işlemcinin hafızasında kayıt altında tutar ve daha sonra servis aşamasında tüm bu verileri değerlendirilmek üzere bir bilgisayara yükleme işlevini de üstlenir.

Traktörün 60 litrelik orijinal yakıt deposu sıvı bitkisel yağ deposu olarak kullanılırken sürücü kabininin hemen arkasındaki boşluğa yerleştirilen 40 litrelik hacmindeki ikinci bir depo mazot için kullanıldı.

Motorun, mazot kullanılarak ilk çalıştırılması ile birlikte ısınan radyatör suyuyla çalışan bir eşanjör yardımıyla sıvı bitkisel yağ belirli bir sıcaklığa kadar ısıtılmakta daha sonra sistemin kontrol paneli sensörlerden gelen bilgiye göre mazot hattı kapatılmakta, yerine bitkisel yağ gönderilmektedir. Aynı şekilde, sürücü traktörü kapatmadan hemen önce sistem, kontrol panelinin denetimi altında otomatik olarak yağdan mazota geçmekte ve motor kapandığında yakıt sistemi içerisinde hiç yağ bırakılmamaktadır.

Tüm bu çalışmaların sonucunda mazot yerine kanola yağı kullanan traktör Hisarköy’de çiftçiler tarafından bir yıl süreyle kullanıldı.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Projenin ilk fazında Türk Traktör Fabrikaları’nın destek amacıyla çalışma grubumuza tahsis ettiği bir traktöre Almanyadan getirttiğimiz bitkisel yağ kontrol sistemi ile çalıştırıldı. Bu ilk sistem ile traktör bir yıl süre ile

Güneşköy’de tarım işlerinde kullanıldı. İlk deneme yılında elimizdeki yakıt kontrol sistemi tek olduğu için başka araçlarda kullanılamadı. Ancak şu anda yerli olanaklarla üretilen yakıt kontrol sistemi ile bu projenin yaygınlaştırılma aşamasına gelinmiştir.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Bu proje kapsamında yakıt olarak bitkisel yağ dizel yakıtı ile birlikte kullanılmıştır. Dizel yakıtı başlangıçta motor ısınana kadar ve kapatmadan önce tekrar sisteme verilmektedir. Traktörün kullanımı süresince bitkisel yağ tek başına kullanılmaktadır. Motor testlerinde bitkisel yağ ile birlikte alkol kullanımı da denenmiş ve başarılı sonuçlar alınmıştır. Şeker fabrikalarının yan üretilen etil alkol yağla karıştırılarak yakıt katkısı olarak kullanılabilir.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Biyoyakıtların ticari amaçla çok miktarda üretilmesi gıda üretimine tehdit oluşturması nedeni ile eleştirilmektedir. Bu proje kapsamında üretilen yakıt sadece yerel ölçekli kullanım için düşünülmüştür. Çiftçi ürününü kendi yetiştireceği için maliyeti de kendi işgücü ve tohum işleme gideri olacaktır. Böyle bir proje kapsamında köy ölçeğinde kurulacak bir kooperatif ile tohum pres makinası ortaklaşa kullanılabilir ve maliyetler düşürülebilir.

İklim Dostu Çankaya Parkları

Ülkemizde bir ilçede parkların iklim dostu olması ilk çalışmalar Ankara Çankaya ilçesinde başlatıldı.

© PAD arşivi

Projenin Adı:	Doğal Bitkilerle İklim Dostu Çankaya Parkları Projesi
Proje Yürütücüsü:	Peyzaj Araştırmaları Derneği - www.pad.org.tr
Proje Ortakları:	Çankaya Belediyesi
Proje Destekçileri:	Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [45.590 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [45.220 USD] Toplam Proje Bütçesi: [90.260 USD]
Uygulama Yeri:	Ankara

Semiha Demirbaş Çağlayan

1985 Ağrı doğumluyum. Peyzaj mimarıyım. Peyzaj Araştırmaları Derneği'nin kurucularından ve Yönetim Kurulu Başkanıyım. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yer Sistem Bilimleri bölümünde doktora yapıyorum. Peyzajların izlenmesi üzerine çalışmalarına devam ediyorum.

© PAD arşivi

Peyzaj Araştırmaları Derneği

Peyzaj Araştırmaları Derneği 2012 yılında kurulmuştur. Peyzajı sadece bir mekan parçası olmanın ötesinde, süregiden süreçlerle beraber ele alarak doğal peyzajlardan kentsel peyzajlara, sıradan peyzajlardan miras peyzajlara her yeri çalışma alanı olarak tarif etmiştir. Bu tarif Türkiye'nin de 2000 yılında taraf olduğu Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nden alınmıştır. Dernek peyzajların korunması, planlanması, yönetilmesi ile ilgili çalışmalarını mutlidisipliner anlayışla sürdürmektedir.

© PAD arşivi

Doğadan alınan çelikler

Ankara'nın Çankaya ilçesinde parkların iklim dostu olması için çalışmaları başlatan projenin deneyimlerini Peyzaj Araştırmaları Derneği Başkanı Semiha Demirbaş Çağlayan anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Kentsel yeşil alanlar, küçük cep parklarından tutun da yol ağaçlarına, mahalle parklarından kent çeperindeki doğal alanlara; birlikte kurgulanması gereken bileşenler. Bunu elektrik, doğalgaz veya ulaşım ağı gibi kente servis sağlayan diğer şebekelere benzetebiliriz. Bu sisteme yeşil altyapı sistemi deniyor ve rekreasyon dışında taşkın kontrolü, iklim kontrolü, yaban hayvanlarına yaşam ortamı sağlama gibi pek çok işlevi yerine getiriyor. İklim değişikliğinin kuraklaşma ve yağış rejiminin şiddeti ve sıklığında değişim, sıcak hava dalgalarının sıklığı gibi olumsuz etkileri de düşünüldüğünde yeşil alanlar kentin can simitleri. Yeşil alanlarımız hakikaten bu değişikliklere hazır mı? Türkiye'de peyzaj sektöründe kullanılan bitkiler Yalova, İzmir, Antalya gibi daha ılıman bölgelerdeki yetiştiriciler tarafından karşılanıyor. Ankara'da park ve bahçelerde kullanılan pek çok türü Ankara florasında görmek mümkün değil. Oysa gerek klimatolojik koşullar, gerek formasyon ve diğer çevresel değişkenler düşünüldüğünde doğal bitki örtüsünü kullanmak bakım maliyetlerini (sulama, gübreleme) azaltmak demek. Biz Antalya'da yetişen bitkileri Ankara'da yaşatmak için mesai harcıyoruz. Proje bu anlamda bir farkındalık

yaratma projesiydi. Hedef kitlemiz belediyelerdi. Pek çok belediyenin bir iklim değişikliği öngörüsü olmadığı gibi politikası da yok. Bunun yanı sıra Ankara bozkır florası hakkında ilgileri bilgilendirmek amaçlarımızdan biriydi.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Ankara'da yaşıyor olduğumuz için İtalya'dan getirilen binlerce yol ağacının bir gecede kurduğunu izlemek, orta refüje bile çim eken ve bunun bakımını trafiği felç etmek suretiyle yapan yerel yönetimlerle işbirliği yapmak istedik. Çim peyzaj uygulamalarının vazgeçilmez bileşenlerindendir çünkü üzerine basılan tek yer örtücüdür. Ama üzerinde çocukların oynamadığı, insanların oturmadığı refüjlere çim ekmek alanı yeşile boyamakla aynı şey. Üstelik inanılmaz bir su kaybına neden oluyor bu çim alanlar. Bu alanlarda kullanılabilecek kuraklığa ve kirletici gazlara da dayanıklı pek çok yer örtücü tür doğal vejetasyonda mevcut. Ya da parklarda kullanılan mevsimlik çiçekler.. Bunları da çok yıllık otsu bitkilerle değiştirmek mümkün. Ankara florasında bütün bunlar için çok sayıda örnek olduğunu bilerek yola çıktık.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemizin hedef kitlesi belediyelerdi ve iki temel amacı vardı. Ankara'nın iklim değişikliğinden 30 yıl gibi kısa bir sürede nasıl etkileyeceğini ortaya koymak istedik. Belediyelerin bu değişikliklerden haberdar olması ve politika geliştirmesi temeline kurduk projemizi. Yeşil alan uygulamalarında kuraklığa dayanıklı ve doğal bitki örtüsünde bulunan bitkilerin kullanımının yaygınlaşması geliştirilecek politikalardan sadece bir tanesi ve bizim projemizin hedefiydi. Projemiz bir uygulama projesiydi. Kentin yakın çevresinde doğal olarak bulunan çalı türlerinden boyacı katır tırnağı (*Genista sessilifolia*), yabani sinameki / patlangaç (*Colutea cilicica*), dağ muşmulası (*Cotoneaster numularia*), sumak (*Rhus coriaria*) ve tüylü kartopu (*Viburnum lantana*) yetiştirildi ve Çankaya ilçesi yeşil alanlarında kullanıldı.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Proje süresince yapılan faaliyetler; bitkilerin araziden toplanması, yetiştirme ortamına alınması, büyütüp fidan boyutuna getirilmesi ve dikimlerin yapılması gönüllülerin katkısı olmadan yapılamazdı. Bütün bu faaliyetlerde Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nün ve Çankaya Belediyesi'nin desteği çok büyüktü.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

En önemli çıktımız "İklim Değişikliğine Yerel Çözümler: Doğal Bitki Örtüsüyle Sürdürülebilir Uygulamalar" yayını oldu. Kurakçıl peyzaj uygulamalarının ve bir bitki listesinin de yer aldığı yayın pek çok kişi ve kuruma ulaştırıldı. Bir diğer önemli çıktı da Ankara ve İstanbul'daki belediye çalışanları ve özel sektör temsilcilerine verdiğimiz eğitimlerdi.

© PAD arşivi

© PAD arşivi

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Hedef türlerimiz 100. yıl mahallesinde bulunan Çansera kent parkına dikildi. Bitki yetiştirme faaliyetlerine başından beri destek veren birkaç mahalle sakinini çelikten fidana bitkilerin gelişimine tanık olmak oldukça etkiledi. Bir de özellikle projenin arazi çalışmalarından büyük dersler çıkaran bir grup var. Bozkır hep gözümüzde sarı canlanır ama inanılmaz bir çeşitlilik var orada. Bir karış toprakta peyzaj uygulamalarında kullanılmaya elverişli otsudan soğanlıya onlarca türü görmek mümkün.

© PAD arşivi

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

“Peyzajın; kültürel, ekolojik, çevresel ve sosyal alanlarda kamu yararı taşıdığı; ekonomik faaliyetler için uygun ve korunması, yönetimi ve planlaması iş olanakları yaratılmasına katkı sağlayabilecek önemli bir kaynak oluşturduğu” konusunda bir farkındalık yarattık biz bu projeye. Bu ifade Avrupa Peyzaj Sözleşmesi’nden alıntı ama hakikaten bunu yapmaya çalıştık. Bitkisel materyal yeşil alanların vazgeçilmez. Yeşil alanların sürdürülebilirliğini tartışmalıyız. Gelecekte felaket senaryoları bizi beklerken kentlerin direncini ancak bu tip uygulamalarla artırabiliriz. Bir de nedense iklim değişikliği denince akla hep enerji ve ulaşım sektörleri geliyor. Oysaki hem uyum hem azaltım politikalarını her sektörün ayrı ayrı kurgulaması, üzerine düşeni yapması lazım.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Aslında Ankara’nın öne çıkan pek çok endemik bitkisi var bunların en ünlüsü sevgi çiçeği / yanardöner (*Centaurea tchibatcheffii*) sanırım. Biz projemiz kapsamında tehdit altında olmayan, Ankara çevresinde yaygın olarak bulunan beş çalı türünü tanıtmaya çalıştık daha ziyade. Bu kapsamda bir de bitki çizim kursu düzenledik. Bu bitkilerin tanım ve teşhisini kolaylaştıracak çizimler aradık ama bulamadık.

Sonra dedik ki bu çizimleri de üretilim. Kursiyerlerimiz bu beş türün dışında Ankara florasından 14 türün çizimini tamamladılar. Kurs sonrası Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü’nde yapılan sergiyi pek çok kişi ziyaret etti. Bu çizimlerden bir takvim bastırıp kamu kurum ve kuruluşlarına dağıttık.

Projeniz sonucunda gönüllülere katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Bu proje de yetiştirdiğimiz bitkiler gibi dernek de bu proje ile büyüdü. Yeni kurulan bir dernek olduğumuz için projeye pek çok kişi ilklerini yaşadı ilk defa gönüllü oldular. Ardından üyemiz olanlar oldu. Öğrencilerden emeklilere çok geniş aralıkta gönüllülerimiz oldu.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

İki önemli sorunumuz vardı. Canlı materyalle uğraştığımız için iklimsel koşullar çok etkiledi bizi. Erken bahar akabinde gelen don, ilk aldığımız çeliklerin başarısını çok etkiledi. Sonrasında yeşil çelik olarak üretimi tamamlamaya çalıştık ama sumak ve kartopunda başarılı olamadık. Bir diğer sorunda yerel seçimlerdi. Belediye yönetimi değişince projemizi tekrar anlatmak ve ikna etmek durumunda kaldık.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Biz projemizi Ankara belediyeleri ve özel sektör çalışanlarıyla sınırlı tutmuştuk. Ama internette ve ulusal basından projemizi takip eden İstanbul Peyzaj Mimarları Odası benzer bir eğitimi İstanbul’da verip veremeyeceğimizi sordu. Seve seve kabul ettik. İstanbul’da da eğitim düzenledik. Ankara’da bütün belediyeleri tek tek ziyaret ederek projemizi anlatmış eğitime davet etmiştik. İstanbul’da böyle bir şey yapma şansımız olmadı ama katılımcılar tam da hayal ettiğimiz gibiydi.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Yeşil alan uygulamalarında en önemlisi kentin yeşil alan sistemini yöneten belediyeleri ikna etmek. Ama bu da zorlu bir görev. Beş senede bir yerel yönetimlerle beraber kentsel politikalar, yönetici kadrosu hatta bazen çalışanlar bile değişiyor. O nedenle çok iddialı olmamak lazım. Biz bir adım attık, kulaklarına su kaçırdık. Bunun gibi projelerle vatandaş da bunu talep ettikçe belediyeler de bu tip uygulamalar yapmak zorunda kalacaklar. Zaten bir sivil toplum örgütü olarak görevimiz de bu değil mi?

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Çankaya Belediyesi ile ilişkilerimiz hala devam ediyor. Tohumdan neler yetiştirebiliriz bunları konuşuyoruz. Bir de bize Çansera'da verdikleri alan var tabi. Bu alan doğal bitki örtüsü gösterim bahçesi gibi oldu. Ankara florasında bulunan birkaç türü daha transplantasyonla getirdik. Baharı bekliyoruz. Bu bahçe geleneksel yeşil alanlardan çok ayrı gözükecek. Bahar gelince çiçeklerin biri kapanacak diğeri açacak.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Doğal bitki örtüsü çok yakınımda, kentten yarım saat mesafede inanılmaz bir zenginlik var. Ama bir o kadar erişilmez de. Pazarda bu türleri bulmak olanaksız. Bunların talep edilebilir hale gelmesi için önce tanınması gerekiyor. Projenin en önemli etkisi buydu sanırım.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Proje derneğimizin ilk projesiydi. Bizim için çok büyük bir deneyim oldu. Biz başka türler ve başka belediyelerle çalışmalarımıza devam edeceğiz. Park ve bahçelerde yerli bitkileri görmeden bize rahat yok.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Peyzaj Araştırmaları Derneği üyesi olmanın dışında kentli olarak yaşadığımız kente dair hayallerimiz var. Bu proje bunların ilk adımıydı. Yapılabileceğini gördük. İnsanın havasını soluduğu mekana ilişkin doğrudan bir üretimde bulunması çok güzel. Bu üretimin devamı gelecek.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Çansera'da bize ayrılan yere bitkileri dikerken gönüllülerimizin yanısıra parkta bulunan diğer insanlar da geldi. Bir anda öyle büyük bir kalabalık oldu ki. Herkes çukur açıyor, fidan diyor, bitki etiketleri havada uçuşuyordu. Sanırım o günkü gibi bir işbirliğini hiç yaşamamıştım. Herkes bu coşkudan etkilenmişti.

Son bir mesajınız var mı?

Projemizi ve derneğimizi destekledikleri için GEF SGP'ye çok teşekkür ediyorum.

Bitki çizim kursu

Bisiklet kullanıyorum, mutluyum!

GEF SGP daha temiz şehirler ve daha sağlıklı bir hayat için bisiklet kullanımını özendirmek ve bisiklet ile ulaşımın Türkiye’de yaygınlaşması için projeler destekledi.

Projenin Adı: Haydi Çocuklar Bisikletle Okula

Proje Yürütücüsü: Bisikletliler Derneği - www.bisikletliler.org

Proje Ortakları: İzmit Belediyesi

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: [40.000 USD]
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [132.800 USD]
Toplam Proje Bütçesi: [172.800 USD]

Uygulama Yeri: Kocaeli

Murat Suyabatmaz

Bisikletliler Derneği'nin kurucularındanım ve 6 yıldır başkanlığını yapıyorum.

Bisikletliler Derneği

2008 yılında kurulan derneğimiz, Türkiye'de bisiklet kültürünün geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve iletişimin sağlanması amacıyla, çalışmalarını yürütmektedir. 2008 yılından, itibaren aktif olarak şehir bisikletçiliğinin yaygınlaşması, bisikletin trafikte daha çok saygı görmesi için Türkiye genelinde sivil toplum çalışmaları gerçekleştirmektedir.

Bu amaç doğrultusunda, birçok kamu kurumu ve sivil toplum kuruluşu ile ortak projeler ve organizasyonlar (bisiklet etkinlikleri) düzenlemekte ve sonucunda birçok bisikletli hareketin oluşmasına vesile olmuştur. Bu çalışmaların yanı sıra, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde, doğa ve bisiklet ilişkili turlar düzenlemiştir.

2009 yılında, Türkiye'nin ilk "Haydi Bisikletle Okula" projesini yapmak üzere Kocaeli İzmit'te "Bisiklet Eğitim Pisti" projesini gerçekleştirmiştir. Birleşmiş Milletler'in desteği ile gerçekleştirilen bu proje, Birleşmiş Milletler Nezdinde Türkiye Daimi Temsilcisi tarafından örnek proje olarak sunulmuştur. Hâlihazırda, bisiklet, doğa ve ulaşım üçgeninde, İstanbul merkezli olarak çalışmalarını yürütmekte, 320 asli üyesi, 60.000 fahri üyesi ve 50 il ve ilçe temsilciliği olan derneğimiz, ECF (European Cyclists' Federation - Avrupa Bisiklet Federasyonu) tam üyesidir ve Eurovelo Yerel Koordinatörü'dür.

Izmit bisiklet eğitim parkuru

© Bisikletliler Derneği arşivi

Bisikletliler Derneği Başkanı Murat Suyabatmaz “Haydi Çocuklar Bisikletle Okula” projesini ve sonrasındaki sürecini anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Yaşam kalitesini arttırmak için “Haydi Çocuklar Bisikletle Okula” projesini başlattık.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Uzun zamandır hayalini kurduğumuz bir proje idi, Avrupa’da sık gördüğümüz bir ortamı ülkemizde yaşamayı istedik.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemizin amaçlarını iklim değişikliğinin önlenmesi için kentte karbon salınımını azaltmak, hava kirliliğine karşı egzoz kirliliğini azaltmak, hareketsizlikle oluşan sağlık sorunlarını çözmek ve tasarruf edilmesini sağlamak olarak sayabiliriz.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Proje alanında 6 okul projeye dahil oldu.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Temel trafik eğitim pisti yapılarak bugüne kadar 10.000 kadar öğrencinin bisiklet ile uygulamalı trafik eğitimi alması sağlanmıştır. Aynı eğitim pistinde yüzlerce çocuk ve yetişkin ilk kez bisiklet kullanmayı öğrenmiştir. Burası bisiklet kültürünün yayılması için eğitim ve kültür merkezi haline dönüşmüştür.

Halkın yoğun ilgisi vardı. Bisiklet kullanmayı yeni öğrenenlerin olması ve ulaşımda tasarruf edilmesi en önemli çıktılar oldu.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

İlk kez entegre bir proje hazırlandı. Aynı anda sağlık, çevre, iklim değişikliği, fiziksel hareketliliği ve tasarrufu yerel kalkınmayı kapsayan çok yönlü bir proje oldu.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Kişilerin ulaşım tasarrufu yapması, spor için ayrıca zaman ve para harcanmaması projemizin yöre kalkınmasına katkıları olarak sayılabilir.

Daha çok kadın bisiklet kullansın!

Projeniz sonucunda gönüllülere ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Proje kapsamında inşaa edilen trafik eğitim pistinde akşamları yetişkin çiftlerin eşlerine bisiklet kullanma eğitimi vermeye çabalaması harika bir görüntü idi. Ayrıca derneğimiz yetişkin kadına bisiklet kullanma eğitimi kursları düzenleyerek pek çok kadına bisiklet kullanmayı öğretmiştir. Mutlulukları yüzlerinde okunan kadınların genel ifadesi “Allah sizden razı olsun” idi.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu?

En önemli sorun belediyenin projeyi kendi siyasi propagandası için kullanması ve yapılan tesise BM ve derneğimizin adını yazmaması oldu. Ayrıca planlanan bisiklet yolları yapılmadı.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Bisiklet üreticisi sık sık ücretsiz bakım onarım servisi hizmeti verdi.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Proje bisiklet kültürünün gelişimine büyük katkı sağladı ve bu konuda farkındalık yarattı.

Derneğimiz GEF SGP projesi sonrasında önemli çalışma ve gelişmelere imza attı. “Haydi Çocuklar Bisikletle Okula” projemizle başlayan süreçte;

- Bu proje örnek gösterilerek Ulusal Trafik Güvenliği Kurulu’na sunulan taleplerimiz arasında yer alan, Belediyeler için Çocuk Trafik Eğitim Parkı yapmak artık zorunluluk haline gelmiştir.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na yaptığımız girişimler ile bisiklet yolu inşaatı Çevre Kanunu 18. madde kapsamına alınarak desteklenmeye teşvik edilmeye başlanmıştır. Yine bu kapsamda bisiklet yolu projeleri için belediyelere 1.000.000.000 TL proje desteği dağıtılmaya başlanmıştır.

Trafik eğitim araçları her yaştan kullanıcının hizmetinde

© Bisikletliler Derneği arşivi

- Bu projelerin uluslararası standartlarda yapılması için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile yapılan çalışmalar ile rehber kitapçık hazırlanmıştır.
- Yüksek Trafik Güvenlik Kurulu'na yapılan sunum sonrası YÖK uygun kampüslerde bisikletli ulaşım için alt yapı yapılmasını 167 üniversiteden istemiştir.
- GEF SGP projesi örnek gösterilerek yaptığımız sunumlar sonrası Aydın Belediyesi, Karadeniz Ereğli Belediyesi,

Odunpazarı Belediyesi, Trafik eğitim pistlerini verimli işletilmesi için derneğimize tahsis etmiştir.

- Enerji verimliliği stratejik planında bisiklet 8 maddede yerini aldı
- Orta öğretimde spor ve fiziksel hareketlilik başlıklı seçmeli dersler arasına bisiklet dersinin eklenmesini sağladık. Bu projeyi UNICEF Uluslararası İlham projesi kapsamında destekliyor.

Okullar bisiklet parkı için özel yer ayırdı.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projemiz benzer projelerin üretilmesi için örnek alındı. Derneğimiz bu projenin deneyimleri ile farklı yerlerde projeler geliştirdi. Bunun yanı sıra projemiz Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından dünyaya örnek gösterildi.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Kentte bisiklet kullanıcı sayısı arttı. Bisiklete saygı arttı.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler?

Bu proje bizler için önemli bir deneyim oldu. Yeni hedeflerimiz bu gibi projelerin standart alt yapı projelerinde zorunluluk olarak planlara konulmasıdır.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Büyük mutluluk.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Eğitim pistine gelen çocukların yüzlerindeki mutluluk inanılmazdı.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Bisiklet önce sağlığınıza, sonra teneffüs ettiğiniz hava kalitesini daha sonra iklim değişikliğine karşı dünyayı korur.

Antalya'nın "Güneşevi" var!

Antalya'nın ilk güneş evi GEF SGP desteği ile hazırlanan Antalya Ekolojik Eğitim Merkezi oldu. Bu merkezde güneş enerjili termal sistemleri, güneş elektriğini, güneş enerjili serayı ve küçük ölçekli rüzgar türbinlerini gören birçok ziyaretçi evinde ya da serasında bu sistemi kullanmaya başladı.

© Antalya GüneşEv arşivi

Projenin Adı:	Antalya Ekolojik Eğitim Merkezi
Proje Yürütücüsü:	Türkiye Tabiatını Koruma Derneği – Antalya Şubesi
Proje Ortakları:	Antalya Büyükşehir Belediyesi, Temiz Dünya Ekolojik Çözümler Platformu
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [35.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [280.000 USD] Toplam Proje Bütçesi: [315.000 USD]
Uygulama Yeri:	Antalya

Ahu Binici

Yıldız Teknik Üniversitesi mezunu olan Ahu Binici, Genç Çevre Girişimi Platformu'nun ve Denge Ekoloji Derneği kurucu üyesi ve Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Genç Delege'sidir. Alternatifenerji.com'un sosyal medya yöneticiliğini yapan Binici, Temiz Dünya Ekolojik Çözümler Platformu'nda 4 yıl boyunca çeşitli Birleşmiş Milletler, Kalkınma Ajansı gibi çeşitli kurumların işbirliğinde gerçekleştirilen ekoloji, temiz enerji ve farkındalık projelerinde proje koordinatörlüğü yapmıştır.

Temiz Dünya Ekolojik Çözümler Platformu

Temiz Dünya 2004'den bu yana faaliyet gösteren, bugüne kadar gerçekleştirdiği projelerle küresel anlamda farkındalık oluşturan bir oluşumdur. Temiz Dünya, gezegeni koruma amacıyla ekolojik çözümler üreten ve bu çözümleri yaygınlaştıran bir uygulayıcıdır. Temiz enerji ve ekolojik mimari ana odaklarımız olsa da Temiz Dünya Ekibi olarak hedeflerimiz doğrultusundaki tüm projelerin parçası olmaya çalışıyoruz. Öğreniyoruz, öğretiyoruz ve eğleniyoruz. Duyarlı firmaların faaliyetlerini sürdürürken aynı zamanda ekolojik ayak izini nasıl azaltabileceğini düşünüyor, birlikte düşündüklerimizi uyguluyoruz.

GüneşEv, "Sağlıklı Şehirler 2011 En İyi Uygulama Ödülü"nü aldı.

Proje deneyimini Temiz Dünya Ekolojik Çözümler Platformu eski üyesi Abu Binici bize anlatıyor.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Türkiye’de ekolojik bina konseptinin ve temiz teknolojilerin halen iyi tanınmıyor olması, tüm yenilenebilir enerji kaynaklarının halen sanki uzay çağı teknolojisi gibi algılanması, toplumun temiz teknolojilere ve tüm temiz enerji kaynaklarına romantik bir ütopya şeklinde bakmaya devam etmesi nedeniyle toplumda bir farkındalık ve bir algı yaratılması gerektiğini düşündük. Bu konudaki erişilebilirliği artırmak, algı düzeyini yükseltmek için herkesin temiz enerji, ekoev, akıllı bina teknolojilerini yakından tanıyabileceği ve ziyaret edebileceği örnek bir yapı ile bu ihtiyacın bir nebze de olsa karşılanabileceğini düşündük.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Almış olduğum akademik eğitim, yaşam tarzım ve topluma etkide bulunmak istediğim alan etkenleri bir araya geldiğinde böyle bir projenin içinde bulunmaktan büyük mutluluk

duyacağımı düşündüm. Nitekim hem toplumsal etkide bulunabileceğim, hem de mesleki olarak ilerleme kaydettiren böyle bir projede yer almaktan da çok keyif almış oldum.

Projenizin amaçları nelerdi?

Türkiye’de ekolojik yaşam ve onun önemli bir parçası olan ekolojik yapı bilincinin oluşturulmasına yardımcı olmak amacı ile örnek modern bir ekolojik yapı kompleksinin inşası ve bu örnek yapı sayesinde ekolojik yaşam alanına kurmaya ilgili kişi ve kurumların gerçek bir uygulama ve bu yapıda gerçekleştirilecek çeşitli etkinlik ve eğitimlerle bilgilendirilmesi.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Yerel yönetim ve çeşitli alanlardan farklı sponsorların paydaşlığında gerçekleştirilen proje sayesinde farklı kurumlar arası işbirliğinin güzel bir örneği ortaya koyulmuş oldu. Bugüne kadar 20.000 üzerinde ziyaretçiye ev sahipliği yapan Antalya GüneşEv’de, ilgi gruplarının katılımını daha da artırmak için çeşitli sektörel ve farkındalık eğitimleri gerçekleştirildi. Katılımı daha da artırmak için Antalya

GüneşEv 2010 yılında ziyarete açıldı.

GüneşEv seminer salonu ilgili tüm mesleki ve eğitim aktivitelerine tahsis edilmeye devam edilmektedir.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemizin en önemli çıktısı, projemizin odak noktası olan çevre dostu yapı ve çevresindeki yapı elemanları oldu. Antalya GüneşEv'in ortaya çıkışının ardından Antalya Belediye'sinde "Temiz Enerji Projeleri Şube Başkanlığı" bölümünün kurulması ve ardından gelen "güneş enerjili duraklar", "elektrikli araç filosu", "güneş enerjili elektrikli araç şarj istasyonları" gibi projelerle yerel yönetimlerde gerçekleştirilen projelerin ilkleri Antalya Belediyesi'nde gerçekleştirildi. Bölgede bulunan ve özellikle Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı'na (BAKA) bağlı illerin yerel yönetimleri için de birebir temas sahası olmuş oldu.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Antalya'nın büyükşehir ve Türkiye turizminin kalbi ve Antalya GüneşEv'in şehrin merkezinde bulunması nedenleri ile Antalya GüneşEv'i yıl boyunca gerek yerli gerekse yabancı ziyaretçilerin ilgi odağında bulundu. Ziyaretçiler özellikle güneş enerjili termal sistemlere, güneş elektrigine, güneş enerjili seraya ve küçük ölçekli rüzgar türbinlerine büyük ilgi duydu ve birçoğu evinde ya da serasında bu sistemi kullanmaya başladığını belirtti.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Birçok temiz enerji teknolojisini bir arada ve birbirine entegre bir şekilde bulunduruyor olması yapının en ilgi çekici özelliklerinden biriydi. Bu uygulamalara örnek olarak; güneş enerjili sera, güneş enerjili elektrikli araç şarj istasyonu, toprak kaynaklı ısı pompası ve klima sistemi entegrasyonu, yeşil çatı ve fotovoltaik çatı bütünü gibi uygulamalar sayılabilir. Ve tabi yenilenebilir enerji ve temiz teknolojiler eğitimlerinin içeriğine uygun bir yapıda veriliyor olması, Antalya GüneşEv'de gerçekleştirilen eğitimlerde katılımcıların teorik bilgiyi alıyor olmalarının yanı sıra doğrudan uygulamaları da

gözlemleyebiliyor olması Türkiye'nin ilklerindendir.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Antalya'nın bir güneş şehri oluşu, yıl boyunca sınırsız ve bedava bir kaynağa sahip olduğu ve bu sınırsız kaynaktan yararlanmanın aslında çok da zor olmadığı yöre halkına anlatılmış ve bir nevi kanıtlanmış oldu. İnanıyoruz ki, proje sayesinde birçok kişi ve kurum bu teknolojileri kullanmayı tercih etti ya da kullanmak için kolay finansman gibi uygun şartları beklemeye başladı.

© Antalya GüneşEv arşivi

GüneşEv'i okullar sık sık ziyaret etti.

Projeniz sonucunda gönüllük ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılarına veya hikayelere ulaştınız mı?

Proje sonrasında Antalya GüneşEv, Antalya Belediyesi tarafından yönetilmektedir. Projenin yönetimi ya da sürdürülmesinde herhangi bir gönüllü desteğe ihtiyaç duyulmamıştır. Fakat gerçekleştirilen farkındalık eğitimleri gönüllülük çerçevesinde sürdürülmektedir. Mekan bu gibi etkinlik ve eğitimlere ücretsiz olarak tahsis edilmektedir. Bu sayede gönüllü öğretmenlerin ve organizasyonların teşvik

edilmesi sağlanmaktadır. Bugüne kadar gerçekleştirilen gönüllü eğitimlere okullarda güneş enerjisi kullanımı semineri, permakültür semineri, doğal temizlik atölyeleri, çevre hukuku eğitimleri gibi eğitimler örnek olarak verilebilir.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu?

İlk kez uygulanan teknolojilerin birbirine entegrasyonunda çıkan bir takım problemler teknik olarak karşılaştığımız sorunlardan en önemlileriydi.

Çok katılımlı bir proje oluşu nedeni ile sponsorların koordinasyonu ve sponsorlardan ürün ya da hizmet teminindeki gecikmeler zaman zaman proje takviminde de aksamalara neden oldu. Ana ortak olan Antalya Belediyesi'nin de bir kamu kurumu olması nedeni yaşanan bazı prosedürel gecikmeler projede bizi geciktiren ve daha fazla efor harcamamıza neden olan etkenlerden biri oldu.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Dönemin Antalya Büyükşehir Belediyesi Başkanı projedeki en büyük kolaylaştırıcımız oldu. Bunun yanı sıra proje ekibinin bireysel özverisi sayesinde birçok zorluk hızlıca aşılmış oldu.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Proje, Türkiye'de henüz yeni yeni yerleşmekte olan ekolojik yaşam bilincinin önemli parçası olan ekolojik yapı bilincinin bir kilometre taşı oldu ve çeşitli farkındalık etkinlikleri ile bu bilinci yaygınlaştırmaya devam etmektedir.

Projenin, Türkiye'de her geçen gün artmakta olan ekolojik yaşam ve temiz teknolojiler bilinci oluşumunda ve bu alanda atılan her adımda önemli bir motivasyon ve teşvik kaynağı olacağını düşünmekteyiz. Kişi ve kurumlar hangi teknolojinin ne anlama geldiğini, hangi teknolojinin nasıl uygulanabileceğini bu yapıda gözlemleyebilmektedir.

© Antalya GüneşEv arşivi

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Proje alanı şuanda Antalya Büyükşehir Belediyesi Temiz Enerji Projeleri Şube Müdürlüğü tarafından hem ofis hem de eğitim merkezi olarak kullanılmaktadır.

Burada gerçekleştirilen etkinliklerle alana her geçen gün daha fazla ziyaretçi çekilmektedir ve okul eğitim gezileri sayesinde özellikle yeni neslin daha fazla bilinçlenmesi sağlanmaktadır.

Proje, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin temiz enerjiyi daha fazla gündeme almasını sağladı ve bu amaçla güneş enerjisi, sürdürülebilir ulaşım, ekoyapılar konusunda yeni projelere öncelik etmesine önyak oldu. Benzer olarak BAKA Bölgesi illerinde bulunan yerel yönetim temsilcileri de benzer proje girişimlerini kendi illerinde gerçekleştirmeye başladılar.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Antalya GüneşEv orta vadede her kurumun ve kişinin kendine örnek alabileceği temiz enerji uygulamalarının bir arada sergilendiği bir proje bütünü, uzun vadede ise gelecek neslin seçimlerinde daha yeşil alternatiflere yönelmesinde bir bilinç merkezi olarak nitelendirilebilir.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler?

Gerek kurumsal, gerekse kişisel gelişim bazında proje ciddi ilerlemeler kat etmemize vesile oldu. Proje, çekirdek ekibinin hem akademik hem teknik kadrodan oluşuyor olması sayesinde projede bulunan tüm uygulamalara bütünsel olarak bakılabildiğini sağladı. Yine paralel olarak da projede

akademik, sosyal, teknik, çevresel çalışma gruplarının iç içe olması sayesinde de proje ekibi muazzam çalışma deneyimleri yaşadı.

Projede yer alan her bir bileşen kurumsal olarak benzer yeni yaratıcı projeler geliştirmek için motivasyonu daha da artırdı.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Büyük bir özveri, topluluk sinerjisi, gönüllü emeği ile ortaya çıkan bir projeyi görmek tüm katkı koyanlar için paha biçilemez bir başarı örneği oldu. Gönüllü ve Türkiye'nin yeşil geleceğinin gelişmesine önemli katkılar sağlayacak bu projenin bir parçası olmak, gönüllü bir çağrıya profesyonel bir destekle cevap veren tüm paydaşlarla bir araya gelmek ve tanışmak ise bize yine benzersiz bir iletişim ağı imkanı sağlamış oldu.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

İlköğretim öğrencilerinin projeye duyduğu yoğun ilgi, bazı ilköğretim öğrencilerinin proje alanını 2-3 kez daha ziyaret etmesi, meraklı soruları ile Antalya GüneşEv'de uzun vakitler geçirmesi yaptığımız işin doğruluğunu bize bir kez daha kanıtlamış oldu.

Antalya GüneşEv'deki temiz enerji ekipmanlarından etkilenecek kendi evlerinde, okullarında el yapımı temiz enerji sistemlerini üretmeye çalışan ve bu sistemlerin bilgilerini Antalya GüneşEv ile paylaşan meraklı yeni nesil bizleri güzel bir gelecekle ilgili heyecanlandırmaktadır.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Yolu Antalya'ya düşeceklerin, programına mutlaka Antalya GüneşEv ziyaretini de eklemeleri olacak. Ziyaretçilerin yaşamlarında minik de olsa yeşil değişimleri başlatmaları bizim için büyük bir mutluluk kaynağı olacak.

Hayatınızdaki tüm yeşil değişimlerin paylaşımlarını <https://www.facebook.com/groups/antalyagunesev> sayfamıza bekliyor olacağız.

Bize inanan ve desteklerini esirgemeyen tüm GEF SGP ailesine ise sonsuz teşekkürlerimizle.

Antalya GüneşEv'in yapımı bittikten bugüne kadar, güneş enerjisi sistem fiyatlarında önemli düşüşler oldu. Bireylerin ve küçük ölçekli şirketlerin 1 MW'a kadar olan projelere yatırımcı olarak girmesini sağlayan lisanssız elektrik üretim yönetmeliği çıktı. Bugünlerde hazırlanmakta olan 30 kW yönetmeliği ile de, güneş enerjisinin çok daha az bürokratik engel ve çok daha ucuz maliyete evlere girmesi hedefleniyor.

Bu bağlamda, ülkemizde güneş enerjisine en çok ihtiyacı olan şehirde, yani Antalya'da, tüm güneş enerjisi teknolojilerinin çalışan canlı bir örneğinin olduğu Antalya GüneşEv'in güncellenerek daha çok ziyaretçiye ulaşması hedeflenmelidir.

© Antalya GüneşEv arşivi

Atık bitkisel yağlardan biyodizel üretiliyoruz!

Türkiye’de bitkisel atık yağların toplanması konusunda yapılan ilk proje olan “Biyodizel Üretiminde Kullanmak Üzere Atık Bitkisel Yağların Toplanması için Farkındalık Projesi” GEF SGP’nin desteğiyle gerçekleşti. Bu projede oluşturulan atık yağ toplam sistemi sektördeki firmalar tarafından hala uygulanıyor.

© Proje arşivi

Projenin Adı:	Biyodizel Üretiminde Kullanmak Üzere Atık Bitkisel Yağların Toplanması için Farkındalık
Proje Yürütücüsü:	Alternatif Enerji ve Biyodizel Üreticileri Birliği Derneği - www.albiyobir.org.tr
Proje Ortakları:	Alternatif Enerji ve Biyodizel Üreticileri Birliği Derneği İktisadi İşletmesi
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: [40.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [101.812 USD] Toplam Proje Bütçesi: [141.812 USD]
Uygulama Yeri:	Ulusal

Nagihan Çakır

2005 yılında Ankara Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldum. 3 yıl biyodizel üretim tesislerinde çeşitli görevlerde çalıştım. 2007 yılından beri Alternatif Enerji ve Biyodizel Üreticileri Birliği Derneği'nde Atık Koordinatörü olarak görev yapmaktayım. Eğitim faaliyetleri ve kampanyaların yürütülmesi görevleri haricinde; atık bitkisel yağların Türkiye genelinde toplanması, geri kazanım tesislerine tesliminin sağlanması ve geri kazanım rakamlarının kontrolü konularında görev yapıyorum.

© Proje arşivi

Alternatif Enerji ve Biyodizel Üreticileri Birliği Derneği

Özellikle küresel iklim değişikliği yaşadığımız çevresel zorunluluklarında dayatmasıyla tüm dünyada enerji tarımı önem kazanmış ve bu konuda ülkeler ciddi planlı çalışmalar yaparak enerji tarımı kapasitelerini yükseltmenin yollarını aramaya başlamışlardır. Petrolde dışa bağımlı, toprak büyüklüğü ve tarımsal potansiyelleri yüksek ülkeler tüketerek tükenme yerine üreterek büyümeyi tercih etmişler ve hızla biyoyakıtlara yönelmişlerdir.

Albiyobir (Alternatif Enerji ve Biyodizel Üreticileri Birliği Derneği), bu nedenlerle 2005 yılının Haziran ayında kurulmuştur. Derneğimizin amacı; üyeleri ile birlikte ülkemizin dışa bağımlı enerji yapısını dikkate alarak toprak büyüklüğümüz ve ekolojik zenginliğimiz ile alternatif enerji kaynaklarının ve biyoyakıtların önemini vurgulamak, biyoyakıtların yerli kaynaklara bağlı sağlıklı gelişimine katkıda bulunarak standart üretimle ülkemizin enerji güvenliği ve sürekliliğini yerli ve yenilenebilir kaynaklardan sağlamaktır. Albiyobir biyoyakıtlar konusunda dünyadaki her türlü gelişmeyi takip ederek üyelerinin ve kamuoyunu doğru bilgilendirilmesinin yanı sıra mevcut yasal düzenlemelere katkıda bulunulması ve aksaklıkların giderilmesi noktasında önemli çalışmalar yürütmektedir.

Üniversite-sanayi-bürokrasi ve siyaset platformlarında bu konuda başarılı olmuş ülkelerin tecrübelerini ülkemizin şartlarına ve potansiyellerine adapte edebilmek amacıyla panel, sempozyum gibi organizasyonlar düzenleyen, düzenlenen sempozyumlara katılan Albiyobir, biyoyakıtlar konusunun ülke gündeminde önemli bir yer işgal etmesini sağlamıştır. Albiyobir "Biyoyakıt Dünyası" ismiyle çıkarılmakta olan aylık derginin desteklenmesiyle, çalışmalarını basın yoluyla geniş kitlelere ulaştırmaktadır.

39 ilde yerleşik 42 üyesi ile birlikte yerli ve yenilenebilir hammadde kaynaklarını geliştirmek amacı ile bir yandan kanola, aspir ve ketencik gibi alternatif ürünlerde yurt dışında sözleşmeli tarım modelini yaygınlaştırırken diğer yandan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nda geri kazanım alanı biyodizel ve endüstriyel yağ üretimi olan bitkisel atık yağları toplayarak çevresel bir problemi çevresel bir avantaja çevirmeye çalışmaktadır.

Albiyobir olarak amacımız; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 2571 Sayılı Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği'nde belirtmiş olduğu ilkeleri bağlı kalarak insan ve çevre sağlığı açısından zararlı bitkisel atık yağların Türkiye genelinde maksimum oranda toplanması, bunun için gerekli bilgilendirme çalışmalarının yapılması, gıdaya, yem ve kozmetik sanayine, toprağa ve suya gitmesini önlemek ve yönetmelik çerçevesinde geri kazanılarak ülke ekonomisine katma değer sağlamaktır.

© Proje arşivi

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Bitkisel atık yağların toplanması ve biyodizel üretiminde kullanımına ilişkin bilgi eksikliklerinin giderilmesi, atık üreticilerinin, özellikle ev hanımlarının atık bitkisel yağların etkilerini daha iyi görebilmeleri, geri dönüşümü yapılırsa Türkiye'nin kazancının ne olacağının iyi bir şekilde anlatılması gerekiyordu. Bu nedenle bu projeyi gerçekleştirdik.

Proje özellikle okulların ilgi odağı oldu.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

2007 yılında Dernek olarak bitkisel atık yağ toplama lisansı aldık. Yaptığımız görüşmelerde (kamu ve özel sektör) çok fazla bilgi eksikliği olduğunu gördük. Bu eksikliklerin giderilmesi ile daha temiz bir çevrenin yaratılmasında bizim de katkımız olacaktı. Aynı zamanda temiz ve yerli enerji üretimi söz konusu olunca ki bu bizim kuruluş amacımız tabii ki bu amaçlara ulaşabilmemiz için gerekli olan kaynağı bulmayı amaçladık. Bu proje ile birlikte planladığımız işler için kaynak bulmuş olmak beni bu projeyi yapma noktasında motive eden önemli nedenlerden biriydi.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemizin ana amacı şudur; atık bitkisel yağlar konusunda bilgilendirme faaliyeti yürüterek atık üreticilerinden ve hanelerden atık bitkisel yağların toplanmasının sağlanması ve toplanılan atık bitkisel yağların biyodizel üretiminde

kullanılarak fosil yakıtlar yerine ikame ettirilmesi neticesinde sera gazı emisyon değerlerindeki değişimin izlenmesi.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Projemizde belediyeler aracılığıyla ev hanımlarına ulaşmaya çalıştık. Belediyelerin zaten yönetmelik gereği böyle bir zorunluluğu vardı ve büyük bir istekle yanımızda yer aldılar. Projenin en önemli katılımcıları tabii ki ev hanımları oldu. Ev hanımlarını projenin içine çekebilmek için kapı kapı dolaşarak eğitim verdik, bazen partilerin kadın kolları ile işbirliği yaparak toplantılarına katıldık, bazen yakın arkadaşlarının daveti ile günlere gittik. Sonuç olarak güzel şeyler elde ettik.

Bireylerin duyarlılığı sonuçları etkiledi.

© Proje arşivi

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemizin uygulamaları sonucunda politika veya mevzuat geliştirmeye herhangi bir katkı sağlamamakla birlikte projemizde özellikle öğrencilere ve ev hanımlarına ulaşma ve farkındalık yaratma sürecinde çok başarılı olduğumuzu söyleyebiliriz.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Projemiz bitkisel atık yağların toplanması konusunda yapılan ilk projeydi. İlk kez bu proje ile bitkisel atık yağlar ile ilgili bir bilgilendirme filmi çekildi ve okullarda izletildi.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Proje uygulamaları esnasında kapı kapı dolaşarak bilgilendirmeler yapıldı. Fakat yağ toplamaya gidildiğinde hiç yağ toplanamadı. Bunun nedeni sorulduğunda geleceğinizi tahmin etmiyorduk şeklinde yanıtlar aldık. Sürekli uğrayıp toplama yapacağımız ev hanımları gösterilince güven problemini ortadan kalktı ve atık yağları da toplamaya başlayabildik.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Proje uygulamaları, projeyi uyguladığımız belediyelerde ve proje sonucu elde ettiğimiz tecrübeleri paylaştığımız başka belediyelerde de devam ediyor. Proje sırasında bitkisel atık yağların toplanması konusunda belirlenen sistem şu an sektördeki birtakım firmalar tarafından da uygulanmaktadır.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Özellikle projenin uygulandığı illerde bitkisel atık yağların hanelerden toplanması konusunda ev hanımlarının yoğun katkısı var.

© Proje arşivi

Sizin ve kurumunuz bölge / konu için hedefleri neler?

Dernek olarak asıl amacımız, 2023 yılında Türkiye’de %23 biyodizel kullanımının sağlanması. Bu proje ile atık bitkisel yağların geri dönüşümü konusunda çok fazla kişiye ulaşıldı ve nihayet geçtiğimiz günlerde yayınlanan ÖTV indirimi ile biyodizel kullanımının önü açıldı.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

İyi ve faydalı bir iş yaptığım için huzurla eve gidiyorum diyebilirim.

Proje süresince sizi uygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Projemizin aşamalarında biri kapı kapı dolaşarak bitkisel atık yağlar konusunda ev hanımlarını bilgilendirmek ve yağları toplamalarını sağlamaktı. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ile birlikte yürüttüğümüz bu çalışmada

© Proje arşivi

Kızartma yağları döküldüğünde yeraltı suları kirleniyor.

konutlardan birinin kapısını evin küçük çocuğu açmıştı, annesiyle görüşmek istediğimizi söylediğimizde “anne dilenci geldi” diyerek annesini çağırmıştı.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Daha temiz ve yaşanabilir bir çevre için hepimizin elinden gelen bir şeyler var. Bitkisel atık yağlarınızı lavaboya dökmeden önce bir kez daha düşünün, bir toplama kabında biriktirin ve belediyenizi arayarak bitkisel atık yağ toplayıcılarına ulaşın.

Eymir Gölü'nde Güneşli Bot

Temiz Enerji Vakfı (TEMEV), sivil toplum kuruluşları, üniversite ve sanayi kurumlarının işbirliği ve GEF SGP desteğiyle başlatılan "Güneşli Bot Projesi" sonunda tümüyle güneş enerjisi ile çalışan "Güneşli Bot" tasarlanmış ve Ankara Eymir Gölü'nde kullanıma sunulmuştur.

© TEMEV arşivi

Projenin Adı:	Güneşli Bot
Proje Yürütücüsü:	Temiz Enerji Vakfı (TEMEV) - www.temev.org.tr
Proje Ortakları:	İMTES, OSTİM, ODTÜ
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı [20.000 USD] GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı [18.900 USD] Toplam Proje Bütçesi [38.900] USD
Uygulama Yeri:	Ankara

Fizik Yüksek Mühendisi Engin Kıran

Hacettepe Fizik Mühendisliği'nden 1994 yılında mezun olan Kıran, fizik yüksek mühendisi olarak profesyonel hayatına başladı. Özellikle elektronik ve mekatronik alanlarına yoğunlaşan Kıran, Temiz Enerji Vakfı'nın (TEMEV) kurucuları arasındadır. TEMEV çatısı altında pek Temiz Enerji uygulamasının tasarım, üretim veya uygulama alanlarında çalışmıştır. Özel sektörde çalışmalarını sürdüren Kıran, 2004 yılında EOS Mühendislik Yazılım ve Danışmanlık şirketinin kurucu ortağı olmuş ve ODTÜ ile birlikte mini ve taktik insansız hava araçlarının yapımında aviyonik ve elektronik sistem tasarımını yapmıştır. 1993 Hacettepe Güneş Evi ve 1999 İzmit Deprem Güneş Evlerinin tasarımlarını yapmıştır. Sanayi kuruluşlarına mühendislik ve danışmanlık hizmetleri veren Kıran, 2014 yılında GEF SGP-TEMEV Güneşli Bot'unun da tasarımını ve üretimini gerçekleştirmiştir. 1969 doğumlu olan Kıran, EOS bünyesinde çalışmalarını yürütürken, kurucu üyesi olduğu TEMEV çatısı altında Yeni ve Temiz Enerji konuları ile ilgili projeler yürütmektedir.

© TEMEV Arşivi

Temiz Enerji Vakfı (TEMEV)

1993-94 yıllarında, Hacettepe Üniversitesi Fizik Mühendisliği Bölümü'nde yeni ve temiz Enerji konularında çalışanların oluşturduğu projeleri ve bunlardan bir tanesi olan "Tükenmez Enerji Adası"nı gerçekleştirmek için yurtiçi ve yurtdışı çeşitli girişimler yapıldı ve ilişkiler kuruldu. Bu girişimler sırasında, o zamanlar TÜBİTAK Başkanı olan Sayın Prof. Dr. Tosun Terzioğlu ile yapılan görüşmelerde TÜBİTAK'ın konuya sıcak baktığı ortaya çıktı. Prof. Terzioğlu ve Prof. Dr. Demir İnan, bu konularda kurumlaşmanın gereği üzerinde görüş birliğine vardılar. Kurulacak kurum, TÜBİTAK'a bağlı bir enstitü veya bir vakıf olacaktı. Vakfın bağımsızlığı göz önüne alındı ve bir vakıf kurma işlemleri başlatıldı. Bu çabaların sonucunda temiz ve tükenmez enerjilerin yaygın, etkin ve verimli kullanımını sağlayacak,

- Araştırma-Geliştirme ve uygulama çalışmalarını,
- Eğitim, bilgilendirme ve tanıtım çalışmalarını,
- Bilgi-Belge derleme çalışmalarını,

yapmaya, yaptırmaya ve desteklemeye yönelik etkinlikleri desteklemek amacıyla Temiz Enerji Vakfı 1994 yılında kuruldu.

Güneşli bot OSTİM'de yapıldı.

Güneşli Bot Projesi sonuçlarını TEMEV kurucularından Fizik Yüksek Mühendisi Engin Kıran bizimle paylaştı.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Güneş enerjisinin deniz, göl, dere gibi su taşımacılığı yollarında da kolaylıkla kullanılabilirliğini topluma canlı bir örnek ile göstermek amaçlanmaktadır. Özellikle Eymir Gölü bir üniversitenin kullanımında olduğundan, buraya gelen genç kuşağın bu uygulamayı görmesi amaçlanmıştır. Güneş enerjisi açısından zengin olan ülkemizin hem üç yanının denizlerle çevreli olması, gölleri ve derelerinin de çoğunun ulaşımına uygun olması açısından güneş enerjisiyle ulaşım olanaklarının buralarda kullanılmasında bu tür uygulamalar yol gösterici olacaklardır.

Güneş enerjisinin su ulaşımında kullanılmasının çevresel açıdan yararları yadsınamaz. Dünya çapında iklim değişikliği düşünüldüğünde, çevreyi kirleten teknolojiler yerine temiz teknolojileri kullanmaya yönelik olarak güneş enerjisiyle çalışan bir göl teknesinin tasarlanıp gerçekleştirilmesi ve bunun topluma canlı bir örnek ile gösterilmesi toplum bilincini arttıracak önemli bir parametredir. “Güneşli Bot”un yapımı ile Türkiye’de yeni yeni yaygınlaşan temiz enerji kaynaklarının kullanımı topluma somut bir uygulama ile

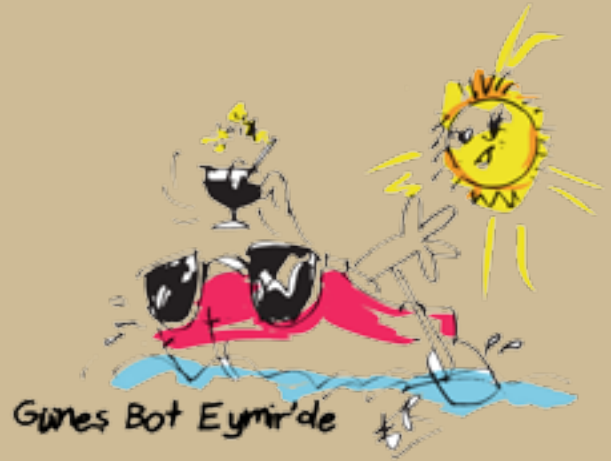
sergilenmiş olacak ve toplumsal bilinç artarak küresel iklim değişikliğine yol açan fosil kökenli yakıtların kullanımının azalması yönünde yarar sağlanacaktır.

Projenizin amaçları nelerdi?

Güneş enerjisiyle çalışan bir göl teknesinin tasarlanıp gerçekleştirilmesi öncelik amaçlardan birisidir. Bu teknenin kullanıma sunulması ve yaygınlaştırılması için toplumca görülebilir alanlarda (Eymir Gölü gibi) çalıştırılması da ana hedeflerden birisidir.

Yapılacak tekne ayrıca su üstü ve su altı incelemelerinde de yardımcı olacak şekilde tasarlanmıştır. Böylece üniversitenin ilgili bölümlerince de bilimsel incelemelerde kullanılabilir. Ayrıca, gürültüsünün az olması nedeniyle sulara yaşayan canlılara bir zarar vermeyen, suya kimyasal bir atık bırakmadığından suları kirletmeyen bir tekne tasarlanmıştır.

Genelde deniz ve göllerde gölgelik alanlar olmadığından güneş enerjisini engelleyecek durumlar söz konusu değildir, yani güneş enerjisinden yararlanma karasal uygulamalara kıyasla daha fazladır.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

TEMEV'in Güneşli Bot projesinde bölgenin önemli sivil toplum kuruluşlarından biri olan Ankara OSTİM, ülkenin en prestijli üniversitelerinden birisi olan Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ile işbirliği yapılmıştır. Bu yönüyle projenin hem üretim teknolojilerinin merkezi sayılan bir STK tarafından desteklenmesi hem de bilimsel kriterlerde tasarlanması sağlanmıştır. Ayrıca, "Güneşli Bot"un üretilmesinden sonra da ODTÜ'nün Eymir Gölü tesislerinde yaşamına devam etmesi TEMEV ve ODTÜ arasında imzalanan bir protokol ile teminat altına alınmıştır.

Güneşli Bot'un üretiminde Ankara'nın önemli bir sanayi merkezi olan Başkent Organize Sanayi Bölgesi kuruluşlarından birisi olan İMTES firması ile de işbirliğine gidilmiş ve modern üretim teknolojileri kullanılarak teknenin üretimi sağlanmıştır.

Güneşli Bot projesinde gerek kurumsal ve gerekse kişisel olarak ilgili teknolojik disiplinlerde katılım sağlanmış ve TEMEV çatısı altında üniversite, sanayi, STK ve GEF SGP desteği ile de uluslararası ölçekte bir proje tamamlanmıştır.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Proje tamamlandığında, projenin ilk kurgulandığı süreçteki tüm hedeflerine başarıyla ulaşılmıştır. Proje sonucunda elde edilen kazanımlar şunlardır:

- Tümüyle güneş enerjisi ile çalışan, bir başka deyişle birincil enerji kaynağı güneş enerjisi olan bir su aracı başarı ile tasarlanıp yapılmıştır.
- Projeye katkıda bulunan tüm katılımcılar ile gerek teknik ve gerekse kurumsal açıdan uyumlu bir çalışma yürütülmüştür.
- ODTÜ Eymir Gölü tesislerinde sadece güneş enerjisi kullanılarak 30 saatten fazla test ve deneme turları tamamlanmıştır.
- Özellikle hafta sonlarında belirli sayıda ziyaretçi (özellikle gençler) Güneşli Bot ile Eymir Gölü'nde gezdirilmiştir.
- Hazırlanan afiş ve el broşürleri kullanılarak gerek Eymir Gölü'nde ve gerekse ilgili kurum ve kuruluşlarda görsel tanıtım yapılmıştır.
- Ulusal gazete ve televizyonlarda Güneşli Bot ile haberler yayınlanmıştır.
- Uluslararası internet haber portallarında Güneşli Bot ile ilgili yayın yapılmıştır.
- Topluma birincil enerji kaynağı olarak güneş enerjisini kullanan bir su aracının kullanılabilirliği somut olarak gösterilmiş ve tanıtılmıştır.

Prof. Dr. Demir İnan

© TEMEV arşivi

Sizce projenin bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Enerjinin görece pek çok tüketim materyalinden daha pahalı olduğu kuşkusuzdur. Toplumların ve devletlerin var güçleriyle yeni, tükenmez veya alternatif enerji kaynakları arayışlarının zirvede olduğu bir yüzyılda yaşamaktayız. Bu yönüyle henüz tüm dünyada ikincil veya yardımcı bir güç kaynağı olarak algılanan güneş enerjisinin hiç de küçümselemeyecek boyutlarda enerji gereksinimini karşılayabileceği gerek toplumsal ve gerekse kurumsal olarak kanıtlanmıştır. Böylece toplumsal ve kurumsal olarak sahip olunan önyargının kırılması ve güneş enerjisinin, deniz araçları açısından da

gereken önemin verilmesi durumunda birincil güç kaynağı olarak kullanılabileceği inancı kuvvetlendirilmiştir.

Gerçekleştirilen projenin hemen ardından Türkiye’de pek çok sanayici ve kurumun benzer projelerin gerçekleştirilmesi için çalışmalar başlattığı sevinilerek izlenmiştir.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Güneşli Bot projesinin en önemli yeniliği, su araçlarında güneş enerjisinin birincil güç kaynağı olarak kullanılmasıdır. Buna ek olarak projeye özel tasarlanmış gövde yapısı ile göl gibi dingin sularda doğrudan su ile görsel temas halinde seyahat edilebilmesidir. Ayrıca, “Güneşli Bot” a entegre edilen bir sualtı kamerası ile doğrudan su altının gerçek zamanlı olarak izlenebilmesi projenin yenilikçi bir yönüdür.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Projenin bir ilk örnek olması nedeniyle uygulandığı yer olmasa bile, Türkiye’de bulunan benzer iç sularda kullanımının hem mali hem de çevre kirliliği açısından önemli katkıları olacağı kuşkusuzdur. Güneşli Bot projesini takiben, benzer rekreasyon alanlarını işleten kurum veya kişilerce benzeri projeler başlatılması da bu yönüyle projenin temel hedefinin başarıldığı anlamına gelmektedir.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Proje kurgulandığı günden bu yana, bütün katılımcılar tarafından istekle desteklenmiştir. Bu yönüyle projenin gerçekleşmesi kolaylaşmış ve istenen hedeflere ulaşılması sağlanmıştır.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Uzun dönemde, gerçekleştirilen proje ile toplumsal anlamda bir önyargı kırılmıştır. Güneş enerjisinin önündeki en etkin

engel bu önyargıdır. Karasal uygulamalarda bu önyargının giderek zayıfladığı gözlenirse de, su araçlarında halen sürmektedir ve proje sayesinde bu engel, en azından projeden haberdar kişi ve kurumlar açısından kalmıştır.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Güneş enerjisine ve gücüne inanarak.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Türkiye’de pek çok sanayici, kurum veya kişi güneş enerjisi ile çalışan su araçları üretimine ve kullanımına yönelik çalışmalar başlatmıştır.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

TEMEV kurulduğu günden bugüne, temiz ve tükenmez enerji kaynakları konularında gerek bilimsel, gerek sosyal ve gerekse teknolojik projeler üretmiş ve gerçekleştirmiştir. Güneşli Bot Projesi de TEMEV’in ilgili konudaki yetkinliğini ve güvenilirliğini arttıran bir projedir.

Güneşli boy, güneş olmadan 4 saat kullanılabilir.

© TEMEV arşivi

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projenin başarı ile sonuçlanması, her şeyden önce temiz ve tükenmez enerjilerin kullanımının artması anlamını taşımaktadır. Bu yönüyle proje TEMEV’in de birincil amacı olan bir konuda başarılmış gurur verici bir projedir.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

“Güneşli Bot”un testleri süresince Eymir Gölü ziyaretçilerinin konuya olan ilgileri ve merakları oldukça fazla olmuştur. Pek çok ziyaretçi Güneşli Bot ile Eymir Gölü’nde kısa gezilere çıkarılmış ve sessiz, yeterince hızlı ilerleyen bir tekne gözlemlmeleri onları şaşırtmıştır. Buna ek olarak “Güneşli Bot”un özel tasarımı sayesinde doğrudan suyun üzerinde seyahat ediyor olmalarının verdiği heyecan unutulması mümkün olmayan bir tecrübe yaşamalarını sağlamıştır.

Son bir mesajınız var mı?

Bol güneşli günler...

Doğayı Pedalla Korum!

Burdur Gölü'nün etkin korunması için yola çıkan bisikletçiler, doğa koruma açısından önemli bir projeye imza attı.

© Proje arşivi

Projenin Adı: Doğayı Pedalla Korum

Proje Yürütücüsü: Burdur Su Sporları Spor Kulübü Derneği - www.pedalsesi.org
www.bisikletliyasam.org www.dogaicinpedalla.org

Proje Ortakları: Burdur Valiliği, Burdur Belediyesi, Pedal Sesi Bisiklet Topluluğu

Proje Destekçileri: Burdur İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Burdur İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü, Doğa Derneği, Ege Doğal Yaşamı Koruma Derneği

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: [30.000 USD]
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: [10.250 USD]
Toplam Proje Bütçesi: [40.250 USD]

Uygulama Yeri: Burdur

Zeynep Yurtkuran (Çeterez)

Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Bölümü mezunu olan Zeynep Çeterez, öğrenciliğinden beri sivil toplum kuruluşlarında gönüllü olarak doğa koruma ve sürdürülebilir yaşama yönelik çeşitli projeler ve çalışmalar yapıyor. Burdur Gölü projesi kapsamında korunan alanlarda yürüttükleri araştırma çalışmalarında çevresel etkiyi azaltmak ve bisiklet vb. sürdürülebilir ulaşım araçlarının kullanılmasını yaygınlaştırmayı amaçlayan proje koordinasyonunda görev alan Zeynep Çeterez, kendi firması Biyans Biyolojik Bilimler Ltd. **Şti.'de Biyoloji** ve Doğa Bilimlerinde Ar-Ge çalışmaları yürütüyor ve aynı zamanda doğabilim-toplum üzerine çalışmalarına devam ediyor.

Pedal Sesi Bisiklet Topluluğu

2005 yılında kurulan Pedal Sesi Bisiklet Topluluğu Türkiye’de bisiklet kültürünün geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve iletişimin sağlanması amacıyla çalışmalarını yürütmektedir. 2005 ve 2008 yılları arasında aktif olarak şehir bisikletçiliğinin yaygınlaşması, bisikletin trafikte daha çok saygı görmesi için Türkiye genelinde sivil toplum çalışmaları gerçekleştirmiştir.

Bu amaç doğrultusunda birçok kamu kurumu ve STK ile ortak organizasyonlar (bisiklete saygı etkinlikleri) düzenlemiş ve sonucunda birçok bisikletli hareketin oluşmasına vesile olmuştur. Topluluğumuz Türkiye’nin ilk çevrimiçi bisiklet dergisini 2008-2009 döneminde yayına hazırlamış, gezginlik kültürü ağırlıklı olmak üzere, spordan sağlığa, bisiklet teknolojisinden doğaya birçok konunun yer aldığı 8 tam sayı yayımlamıştır.

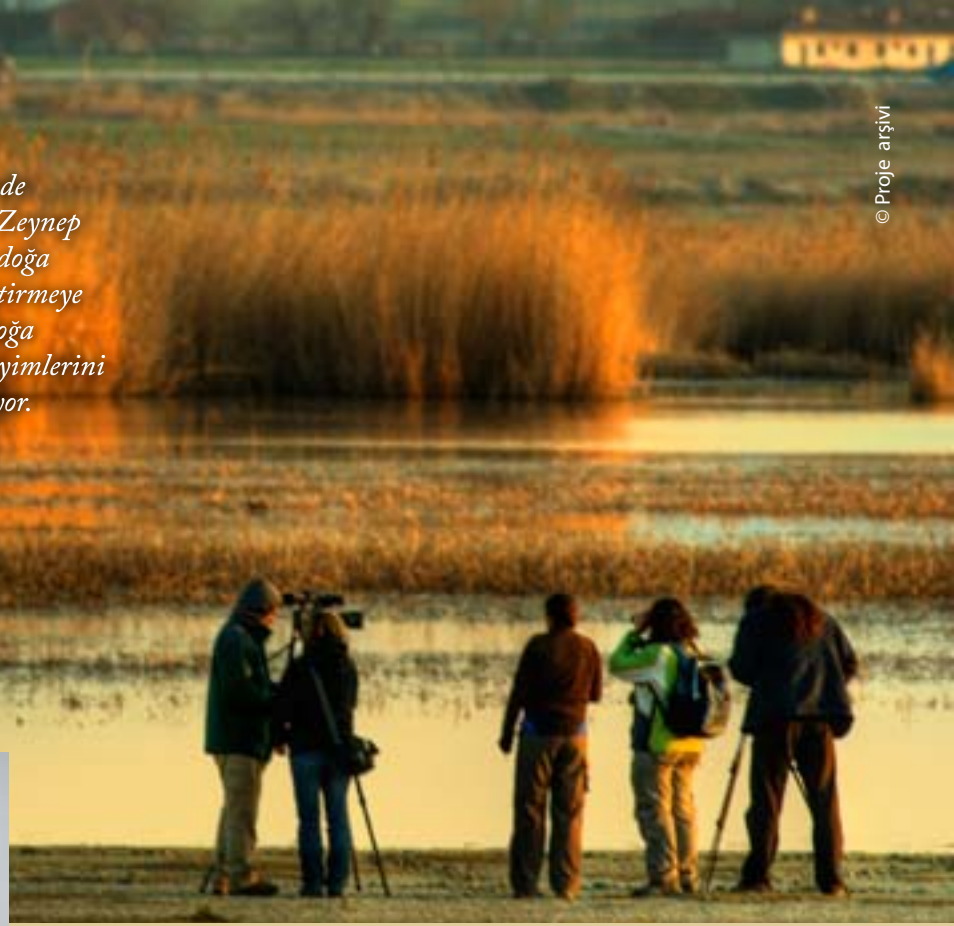
Bu çalışmaların yanı sıra Doğu Karadeniz başta olmak üzere Anadolu’nun dört bir yanında doğa ve bisiklet turları düzenlemiştir. 2011 yılında “Bisikletli Yaşam Derneği” adıyla tüzel yapıya geçiş yapan topluluğumuz hali hazırda bisiklet, doğa ve gençlik üçgeninde çalışmalarını yürütmektedir.

Burdur Gölü’nde bisiklet tanıtım turu, 2008.

© Proje arşivi

Doğayı Pedalla Koru projesi Yavuz Ergun, Zeynep Yurtkuran, Murat Öztürk ve Lale Aktay öncülüğünde hayata geçirilmiştir. Bisikletli Yaşam Derneği'nden Zeynep Yurtkuran, Murat Öztürk ve Kevser Önal, birlikte doğa bisikletçiliği ve bisiklet yolları konusunda proje geliştirmeye ve uygulamaya devam ediyorlar. Türkiye'nin ilk "Doğa Bisikletçiliği" rotasının oluşturulduğu projenin deneyimlerini proje koordinatörlerinden Zeynep Yurtkuran anlatıyor.

© Proje arşivi

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Burdur Gölü'nü besleyen su kaynaklarının gölet ve baraj yapımı nedeniyle kesilmesi ve arıtma sistemi olmadan göle atık su deşarjı olması gibi sebepler Burdur Gölü'nün giderek kurumasına, göl ayna alanının azalmasına neden olmaktadır.

"Doğayı Pedalla Koru" Projesi; Burdur Gölü bölgesinin tanıtımı, doğa bisikletçiliği ile hem göl etrafında bilimsel çalışmaların yapılabileceği hem de bölgeye uluslararası düzeyde farkındalık kazandırılmasını sağlamıştır. Bunun yanı sıra Burdur Gölü'nde alternatif doğa turizmi için gerekli altyapı hazırlanmış ve başarılı bir örnek olmuştur.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Göllerimizin önemini ve değerini anlatmak, özellikle yerel halkın sahiplenmesini sağlamak sulak alanların korunması için büyük öneme sahiptir. Ayrıca doğa sporlarının yapılması ve bisikletin kullanımı için çok uygun ve keyifli bir güzergâh olan Burdur Gölü-Salda Gölü rotasını ve bölgede kalınabilecek kamp noktalarını belirleyerek, Türkiye'nin ilk doğa bisikletçiliği rota çalışmasıyla kazandırmak istedik. Burdur proje sorumlumuz Lale Aktay ve GEF SGP Koordinatörü Gökmen Argun'un desteği de motivasyonumuzu oldukça arttırmıştır.

Projenizin amaçları nelerdi?

Burdur Gölü gibi tehlike altındaki ve önemli doğa alanlarında yapılan bilimsel araştırma ve çalışmaların (kuş gözlemi, kuş sayımı vb.) bisikletle rahatlıkla yapılabileceğini göstermek, böylelikle önemli doğal alanlarda motorlu taşıtların azaltılması için alternatif önerebilmek.

Bölgenin yerel değerlerine sahip çıkılması amacıyla doğa turizmi rotasının çıkarılması ve kamp noktalarının belirlenmesi. Belirlenen rotalar üzerinde işaretlendirme ve levhalama çalışmalarının yapılması, bilgilendirme panolarının yerleştirilmesi.

Proje keşif ve tur çalışmaları sırasında çekilen fotoğraflarla Burdur şehir merkezinde ve büyük şehirlerde fotoğraf sergisi açılması.

Katılımcıların bisikletle geldiği toplantı

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız?

Proje süresince ve sonrasında yerel yönetimlerle (Burdur ve projenin kapsam alanındaki belediyeler, Burdur Valiliği, Burdur İl Özel İdaresi, Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) toplantılar yapılmış ve projenin önemi anlatılarak destek istenmiştir.

Proje Burdur Su Sporları Derneği ortaklığı ile gerçekleştirilerek, yerelde bir derneğin gelişimine katkı sağlanmış ve Burdur yerel basınında güncel bilgi aktarılmasında etkili olmuştur.

Burdur'daki Mehmet Akif Üniversitesi Rektör Yardımcısı ile görüşülerek üniversite bisiklet topluluklarının oluşturulması ve üniversitedeki ilgili toplulukların projeye destek vermesi istenmiştir.

Bölgedeki kuş gözlem toplulukları yetkilileriyle bağlantıya geçilerek, destekleri alınmıştır.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Bu proje ile herhangi bir alandaki biyolojik çeşitliliğin bisikletle de incelenebileceği kanıtlanmış, bisikletin arabalara göre arazide daha avantajlı olduğu gerçekleştirilen keşif faaliyetlerinde gösterilmiştir.

Proje Burdur yerel politikasında Burdur Gölü'nün önemine dikkatleri çekmiş, gölün korunması ve tanıtımının daha etkin bir şekilde yapılması konusunda etki yaratmıştır. Bölgedeki diğer derneklerin bu konuda çalışma yapmaları üzerinde etkili olmuştur.

Projemizin bisiklet rotasında özellikle köy yolları kullanılmıştır. Alandaki alternatif turizm faaliyetleri bu rota üzerindeki köylere katkı sağlayacaktır.

© Proje arşivi

Rota, aynı zamanda Burdur Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi üzerinden de geçmektedir. Bu alandaki organik tarım, hayvancılık, yaban hayat rehabilitasyonu faaliyetlerinde gönüllülere duyulan ihtiyacın bir kısmının yapılan tanıtım çalışmaları ile sağlanabilmektedir.

Bisiklet kullanıcılarının yapmış oldukları turlarda sadece bisiklet sürmeyip geçtikleri yerler hakkında bilgi sahibi olmayı ve alanı tanımayı öğrenmeleri sağlanmıştır. Böylelikle doğa bisiklet turları için yeni bir konsept yaratılmıştır.

Bunun dışında proje pek çok bisiklet severi Burdur'a çekmiş, doğa bisikletçiliğine yeni başlayanlar için ilgi odağı olmuştur. Bununla ilgili tarafımıza çeşitli mailler gelmiştir.

Durgun Sulara Yolculuk organizasyonumuzun ilkinde 30 kişi

katılmıştır. Bunlardan biri İngiltere'den, diğerleri ise yurdun çeşitli bölgelerinden gelen bisikletlilerdir. İkincisinde ise yine 30 kişilik katılımı ilkbahar döneminde özel bir tur organize edilmiştir.

Fotoğraf sergisinde ise yaklaşık 2500 Burdurlu sergimizi ziyaret etmiştir.

Yapılan eğitim ve tanıtım çalışmalarında www.pedalsesi.org internet sitesindeki üye sayısı da baz alındığında 5000'in üzerinde bisikletliye ulaşılmıştır.

Bisikletin doğa koruma çalışmalarında yerel olarak ne kadar etkili olduğu KuzeyDoğa Derneği halkalama istasyonlarında net olarak tespit edilmiştir.

Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde üniversitelerde yapılan tanıtımlarla projenin geniş çapta tanıtılması sağlanmıştır.

Proje sonrası için Burdur Belediyesi ile Durgun Sulara Yolculuk organizasyonunun baharda tekrar edilmesi, doğa bisikletçiliği parkuru ile Burdur merkezi arasında bir bağlantı bisiklet yolu yapılması görüşülmüştür.

Proje Burdur yerel politikasında Burdur Gölü'nün önemine dikkatleri çekmiş, gölün korunması ve tanıtımının daha etkin bir şekilde yapılması konusunda etki yaratmıştır.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Yöre halkı proje süresince bizlere destek olmuştur. Özellikle arazi keşif çalışmaları ve Göller Bölgesi bisiklet rotaları mahalle ve köylerin arasından geçmektedir. Bütün yiyecek ve su ihtiyacı doğrudan yerel halktan sağlanabilmektedir. Özellikle köylerimizde yöre halkı evlerini açmış ve tur katılımcılarına yöresel özel peynirlerini, reçellerini, ekmeklerini sunmuşlardır.

Projenin yürütülmesinde Burdur Valiliği, Burdur Belediyesi, Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, Senir Belediyesi, Yeşilova Belediyesi, Karakent Köyü Muhtarlığı, KuzeyDoğa Derneği,

Burdur Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi ve Delta Bisiklet katkı sağlamıştır. Bunun dışında İstanbul, Ankara ve İzmir’de afişlerin dağıtımı için gönüllüler görev almış, ayrıca Burdur’daki sergi çalışmasında 6 gönüllü destek olmuştur.

Turlar sırasında bölgedeki gül yağı üretim fabrikaları sahipleri oldukça destek olmuşlardır. Fabrika sahipleri hem bu nadide bitkinin üretimi hakkında bilgi vermiş hem de üretim zorluklarını göstermişlerdir, yerel ekonomi açısından önemini anlatmışlardır.

© Proje arşivi

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Proje ile ilk kez doğa çalışmalarında bisikletin arabalara göre arazi avantajlı olduğu, yapılan keşif faaliyetlerinde gösterilmiştir.

İlk kez doğa koruma ve bilinçlendirme amaçlı bir bisiklet turu organize edilmiş, doğa bisikletçiliği geniş çapta tanıtılmıştır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Proje kapsamında gerçekleştirilen keşif faaliyetlerinde elde

edilen tüm dökümanlar www.pedalsesi.org ve www.dogaicinpedalla.org adreslerinde yayınlanmıştır. Bunun dışında organizasyon basında geniş yer bulmuştur.

Hazırlanan ayrıntılı rota bilgileri ile birlikte proje özeti ve uzun turlarda bulundurulması gereken malzemelerle ilgili bilgilerin yer aldığı broşür hazırlanmış ve 2000 adet basılarak dağıtılmıştır.

Projeye dikkat çekecek nitelikte slogan ve fotoğraflarla 4 farklı tasarımlı afiş hazırlanmıştır. Bunun dışında da organizasyon ve eğitim çalışmaları için farklı tasarımlarda afişler de yaptırılmıştır.

Ayrıca yapılan keşif çalışmalarından bir tanesi İZ TV belgesel kanalı tarafından kaydedilmiştir. Bu çalışmalar 2 bölüm halinde İZ TV kanalında yayınlanmaya devam etmektedir. Aynı zamanda proje eğitim çalışmalarında da bu belgesel gösterilmektedir.

Projemiz özellikle Burdur Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’nde etki yaratmış ve kuruma 5 adet bisiklet alınmıştır. Ayrıca şu an kurumda projemize benzer bir proje hazırlanmaktadır.

Proje pek çok bisiklet gezginini Burdur’a çekmiş, doğa bisikletçiliğine yeni başlayanlar için ilgi odağı olmuştur. Bu gezginler rotanın geçtiği 10 köyün içinden geçmekte ve yol boyunca gerekecek tüm ihtiyaçların taşınması ağırlık yaptığından dolayı yerel bölgelerden geçişte alışveriş ve yemeklerini temin etmekte yerel ekonomiye katkıda bulunmaktadırlar.

Proje kapsamında Burdur Gölü ve Göller Bölgesi’nde geniş katılımlı bisiklet turu düzenlenmiştir ve belirli aralıklarla halen turlar düzenlenmeye devam etmektedir. Bu turlar sayesinde hem bölgeye önemli bir katkı sağlanmakta hem de Türkiye’nin farklı bölgelerinden katılımcıların bu eşsiz coğrafyayı keşfetmeleri sağlanmaktadır.

Projeniz sonucunda gönüllülere ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Rotaların geçtiği köylerde yöre halkı tur katılımcılarına evlerini açmışlar ve yöresel yiyeceklerini sunmuşlardır. Bu turlar esnasında ise yöre halkından en çok Burdur Gölü'nde eskiden yüzme yarışlarının düzenlendiği hatırasını dinledik. Turlar esnasında yöre halkı gölün kuruma ve yok olma tehdidiyle karşı karşıya olmasından kaynaklı duydukları endişeyi de bizlerle paylaşmışlardır.

Burdur Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi, yapılan organizasyon çalışmasında tanıtılmış, haritalandırma çalışmasında ziyaret ve gönüllü çalışma yeri olarak belirtilmiş, bu bilgiler iletişim bilgileri ile birlikte tabela ve broşürlere basılmıştır. Bu sayede Burdur Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi geniş çapta duyurulabilmiş ve daha sonrasında gönüllü olarak gitmek isteyen kişiler ulaşabilmişlerdir.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu?

Proje keşif çalışmaları beklenenden daha zor ve zaman alıcı olmuştur. Bunda hava şartları ve yol durumlarının da etkisi olmakla birlikte proje ekibinin Burdur ilinde ikamet etmemesinin de etkisi olmuştur. Ancak çalışmalar belirli zaman aralıklarına yayılıp farklı kişilerin aldığı verileri bir araya getirerek sorunsuz bir şekilde tamamlanmıştır.

Burdur Belediyesi ile kimi zaman iletişim problemleri yaşansa da Burdur Valiliği çalışmalarımıza destek olmuştur.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Proje belgeselinin İZ TV ekibi tarafından profesyonel biçimde hazırlanması ve belgeselin birçok kez yayınlanması projemizin tanıtımı konusunda çok güzel bir gelişme olmuştur.

Proje kapsamında yapılan kuş gözlem çalışmaları esnasında

© Proje arşivi

Salda Gölü, Burdur.

© Proje arşivi

konferanslarda sunulabilecek kadar veri elde edilmesi ve bu sayede araştırmacılar arasında tanıtımının yapılması, projenin amaçlarının gerçekleştirilmesinde önemli bir katkı olmuştur.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Proje Türkiye'de ilk defa uygulanan bir çalışma ve Burdur'un pilot alan olarak belirlenmesi sebebiyle örnek niteliğinde bir proje olmuştur. Proje esnasında gerçekleştirilen çalışmalar Türkiye'nin pek çok bölgesinde yerel veya genel doğa bisikletçiliği parkurları oluşturulabileceğini göstermiş, ekibin

Burdur’da elde ettiği rota çıkarma tecrübesi diğer alanlar için çok iyi bir referans olmuştur.

Proje sonrasında Pedal Sesi Bisiklet Topluluğu dernekleşerek “Bisikletli Yaşam Derneği” olarak tüzel kimliğe kavuşmuş ve doğa bisikletçiliği konusunda çalışmalarına devam ederek yeni projeler geliştirmeye devam etmiştir.

Proje doğa bisikletçiliği ve bisiklet yolları konusunda belediyelerin bilinçlilik ve farkındalıklarının artmasında önemli rol oynamış, insanların bisiklet kullanımına teşviklerinde güzel bir örnek teşkil etmiştir.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Bisikletli Yaşam Derneği’nin kurulması ve bölgede tur faaliyetlerine farklı aralıklarla devam edilmesi projenin sürdürülebilirliği açısından önem teşkil etmiştir.

Aynı zamanda internet sitesi ve sosyal medya üzerinden yapılan duyurular sayesinde her zaman proje bilgilerine İngilizce ve Türkçe olarak ulaşılabilir.

Proje doğa bisikletçiliğinin yayılmasında ve doğa bisikletçiliğine ilginin artması konusunda önemli bir referans olmuş, Türkiye’nin unutulmuş güzelliklerinden biri olan Göller Bölgesi proje ile yeniden gündeme gelmiştir.

Proje sayesinde artık istekli belediye ve kurumlar bizimle bağlantıya geçmektedirler. Bunun başka güzel örneklerinden biri olarak Ordu ilini Yavaş Şehir ünvanına kavuşan beldeşi Perşembe’de Sakin Şehirlerde Bisikletli Yaşam Projesi ile birlikte bisiklet yolu teşvik çalışmaları ve Uluslararası Vona Bisiklet Festivali kapsamında tur rota ve koordinasyon çalışmaları Derneğimiz tarafından gerçekleştirilmiştir.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Projemiz Burdur Gölü’nün ve Göller Bölgesi’ndeki diğer göllerin kuruma tehlikeleri konusunda kamuoyu oluşturma

çalışmalarında önemli bir katkı oluşturmuştur. Diğer bir önemli etkisi ise bisiklet yollarının ve doğa bisikletçiliğinin yerel turizmdeki öneminin farkedilmesi ile ilgili olmuştur.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler?

Kurumumuzun dernekleşmesi ve kurumsallaşması açısından bu ilk proje deneyimi oldukça önemli katkılar sağlamıştır.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projeler hazırlanırken, gerçekleştirilirken ve uygulanırken çok fazla gönüllü emek sarf ediliyor. Aynen çocuk yetiştirmek gibi... Hem süreçte beklenmedik zorluklarla karşılaşabiliyor hem de yöre halkı tarafından sahiplenmesi güç olabiliyor. Ancak projelerin başarılı sonuçlanması ve etkisinin devam ettiğinin görülmesi oldukça önemli bir motivasyon ve gurur kaynağı oluyor. Başka projeler için çalışma isteğini kamçılıyor. Aynı zamanda bölgenin doğasının korunmasında ve sürdürülebilir yerel kalkınmada yapılan çalışmalarda başarılı katkıların olması, yöre halkının sahiplenip, duyarlı insanların sayılarının artması, daha yaşanılabilir çevre ve sürdürülebilir doğamız için umutlarımızı arttırıyor.

© Proje arşivi

Yayınlarımız

Konularıyla ilgili anahtar yayınlar, kurumsal ve kişisel kapasitelerin güçlendirilmesi, yeni fikirlerin oluşmasına zemin hazırlaması, güncel durum değerlendirmesi yapılması açılarından ülkemizde farklı bir önceliğe sahiptir. GEF SGP Ulusal Yönlendirme Komitesi, bu gerçekten yola çıkarak desteklenen çalışmalarda yayınlar üretmeyi projenin önemli bir parçası olarak kabul etmiştir. Bu sayede, GEF SGP projelerinin neredeyse %30'unun çalışma içeriğiyle uyumlu bir yayını da bulunmaktadır.

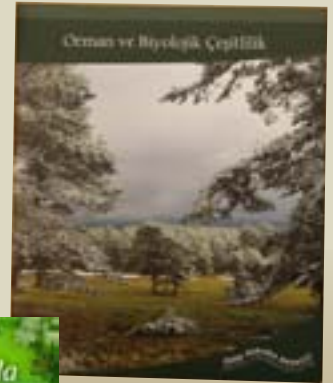
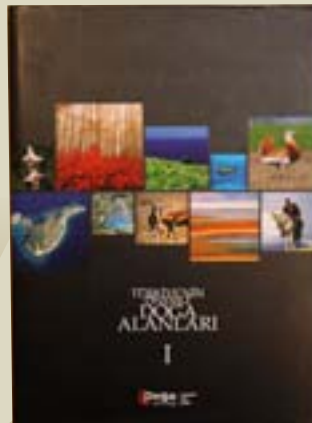
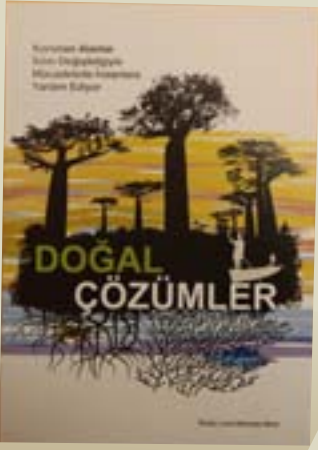
GEF SGP, bugüne kadar 30'un üzerinde Yayın Projesi desteklemiştir. Yayın başına 6.700 USD civarında (toplamda 203.127 USD) küçük bir destek verilmesine rağmen pek çok yayın için yeni ortaklar ve destekçiler bulunmuştur. Bu yayınlar arasında Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları, Kızılırmak Deltası, Türkiye'nin Önemli Doğal Alanları, Orman ve Biyolojik Çeşitlilik, Küresel İklim Değişikliğine Doğal Çözümler gibi son derece önemli yayınlar vardır.

GEF SGP destekli her proje kendi çalışmalarını destekleyici yayınlar üretmiştir. Bu şekilde normal projeler kapsamında da 127.650 USD civarında destek proje tanıtım yayınlarına aktarılmıştır.

Bu miktarlara ek olarak, salt GEF SGP'nin çalışmalarını tanıtım amacıyla geliştirilmiş filmler için toplam 127.390 USD ayrılmıştır. Bu bütçe SGP Tanıtım Filmi (2006), SGP Kısa Film (2014), Datça Bozburun Projeleri Tanıtım Filmi "Bilgi Paylaştıkça Çoğalır" adlı çalışmaların hazırlanması ve yayınlanmasına aktarılmıştır.

Bu değerli yayınların dışında çok sayıda poster, broşür, proje süreçlerini anlatan kısa filmler vb. tanıtıcı belgeler üretilmiştir. Projelerde üretilen kitap ve kitapçıkların büyük bir bölümüne artık basılı olarak erişilemese de, internet ortamında bulabilir veya GEF SGP internet sitesinden ilgili paylaşım adreslerine ulaşılabilirsiniz.

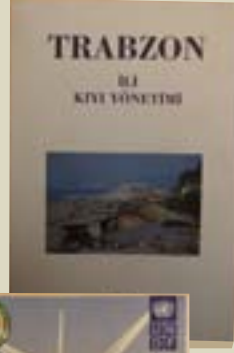
GEF SGP Destekli Yayınlar Listesi

*: Proje adına göre alfabetik sıralanmıştır.

Proje Tanımı	STK	Uygulama Yeri	SGP Katkısı (USD)
Ağaçbaşı Yaylasında Turbaların Korunması Yayını	Doğal ve Tarih Değerleri Koruma Derneği	Trabzon	3.600
Alanya Kalesi Kelebekleri Yayını	AFSAK	Antalya	7.200
Amanos Dağlarına Özel Akbez Geyik Böceği Bilinçlendirme Koruma ve Tanıtım Etkinlikleri	Amanoslar Çevre Koruma Ve Dayanışma Derneği	Hatay	8.500
Bilgi Paylaştıkça Çoğalır	Datça Yerel Tarih Derneği	Muğla	15.500
Datça-Bozburun Yarımadası Korumada Öncelikli Memeli Hayvan Türleri Eylem Planları	Doğa Araştırmaları Derneği	Muğla	1.500
Dendroloji ve Orman Ekolojisi Okulu için Ders Kitabı	Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği	Ulusal	2.250
Doğal Çözümler Yayını	WWF Türkiye	Ulusal	8.650
Doğal Öyküler	Türkiye Ormancılar Derneği	Ulusal	10.000
Doğal Öyküler Zamanı	Sürdürülebilirlik Akademisi	Ulusal	25.000

Proje Tanımı	STK	Uygulama Yeri	SGP Katkısı (USD)
Doğu Akdeniz Bölgesinde Kuş Göçü Üzerine Eğitim ve Bilinçlendirme Yayınları	İskenderun Çevre Koruma Derneği	Hatay	3.000
Doğubayazıt Balık Gölü Kitapçığı	Doğubayazıt Çevre Koruma ve Güzelleştirme Derneği	Ağrı	2.250
Doğubayazıt Meraları Kitapçığı	Doğubayazıt Çevre Koruma ve Güzelleştirme Derneği	Ağrı	2.250
Edirne Eğribük-Göl Baba Sulakalanı Tanıtım Kitapçığı	Edirne Çevre Gönüllüleri Derneği	Edirne	4.000
Eko-Okullar (Çocuklarda Çevre Uyumlu Projesi) Yayınları	Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV)	Ulusal	4.000
Foça ve Karaburun'da Kıyı ve Deniz Ekosisteminin Korunmasına Yerel Halkın Entegrasyonu için Yayınlar	Sualtı Araştırmaları Derneği (SAD)	İzmir	8.000
GAP Yöresinde Endemik Bitki Türleri Envanteri	Türkiye Çevre Vakfı	GAP Bölgesi	2.000
İklim – Su – Gıda İlişkisi Yayını	Bursa Rotary Kulübü Derneği	Bursa	9.000
İzmir Gediz Deltası ve Kuşları Tanıtımı Yayınları	Kordon Derneği	İzmir	3.187

Proje Tanımı	STK	Uygulama Yeri	SGP Katkısı (USD)
"Konutlarda Enerji Tasarrufu" El Kitabı	Tüketici Hakları Derneği (THD)	Ulusal	5.000
Küre Dağlarının Bilgisi: Küre Ulus'da Yaşam ve Doğa Yayını	Aşağıçerçi Güzelleştirme Derneği-AÇGD	Bartın	7.000
Küre Dağlarının Bilgisi: Küre Ulus'da Yaşam ve Doğa Yayını – Güncellenmiş 2. baskı	Aşağıçerçi Güzelleştirme Derneği-AÇGD	Bartın	8.000
Orman ve Biyolojik Çeşitlilik Kitabı	Doğa Koruma Merkezi (DKM)	Ulusal	10.000
"Önemli Bir Doğa Mirası: Kızılırmak Deltası" Yayını	Doğa ve Yaban Hayatı Koruma Derneği	Samsun	10.000
Palas Tuzla Gölü Belgeseli	Kayseri Çevre Dostları Derneği	Kayseri	38.000
SGP Kapsamında Türkiye İçinde Desteklenen Projelerin Belgeleme ve Tanıtımı Projesi	Belgesel Sinemacılar Birliği (BSB)	Ulusal	48.890
Temel Avcılık için Etoburlar Kitabı	Doğal Kaynak ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Derneği	Ulusal	7.100
Temiz Dünya Rehberi -1 Güneş Enerjisi	Temiz Dünya Ekoloji Derneği	Ulusal	10.000

Proje Tanımı	STK	Uygulama Yeri	SGP Katkısı (USD)
Transgenik Gıda Ürünleri Tüketici Bilgilendirme Broşürü	Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği	Ulusal	4.500
Tuzla Palas Gölü Fotoğraf Kitabı	Ulusal Doğa ve Kültür Belgeselleri Derneği (DoğaBel)	Kayseri	10.000
Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları Kitabı	Doğa Derneği	Ulusal	10.000
Tür Posterleri	Av ve Yaban Hayatı Koruma Geliştirme ve Tanıtma Vakfı	Ulusal	8.270
Türkiye'de ve Dünyada Kent Bahçeciliğinin Durumu Yayını	Yeryüzü Derneği	İstanbul	3.800
Unutulmaya Yüz Tutmuş Mersin Balıklarının Tanıtım Çalışması	Mersin Balıklarını Koruma ve Yaşatma Derneği (MERKODER)	Sinop	1.750
Van ve Bitlis Yöresinin Soğanlı Bitkileri Kitapçığı - Tehlikeler ve Koruma Gereklere	Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma Vakfı (ÇEKÜL)	Van	3.470

Toplantılarımız / Çalıştaylarımız

GEF SGP Destekli Toplantılar / Çalıştaylar Listesi *

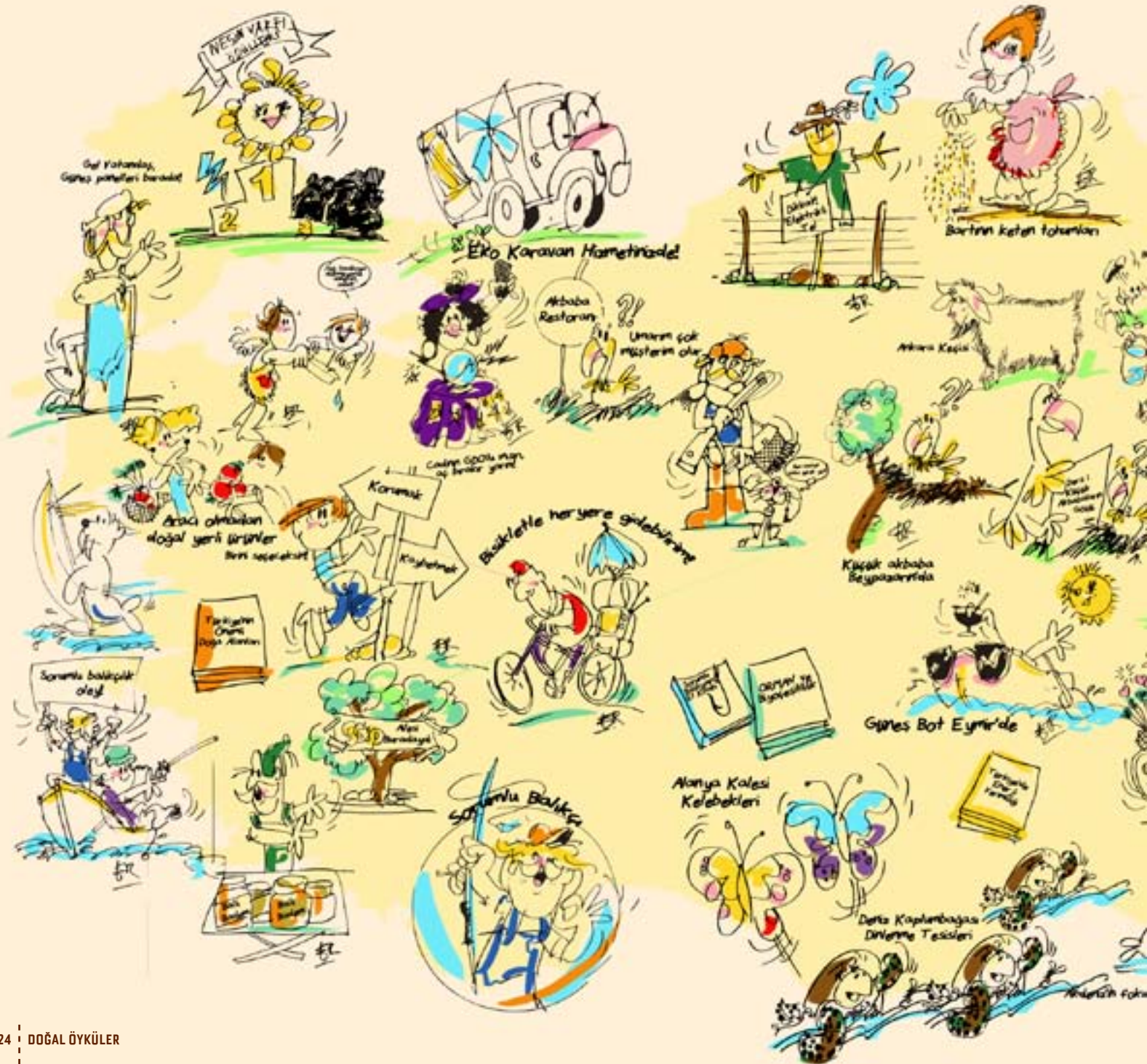
Proje Tanımı	STK	Uygulama Yeri	SGP Katkısı (USD)
2005 Dünya Sulakalanlar Günü Etkinlikleri	Adana Çevre ve Tüketici Koruma Derneği (ÇETKO)	Adana	10.000
Antalya Düzlerçamı'nda Nesli Tehlike Altında Olan Alageyiklerin Geleceğe Taşınması Çalıştayı	Doğal Kaynak ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Derneği (DOĞA-DER)	Antalya	10.000
Biyoçeşitliliğin Korunması Açısından Öncelikli Bölgelerin Belirlenmesinde İzlenecek Yöntemlerin Saptanması ve bu Yöntemlerin Koruma Alanı Seçimi Sürecine Entegrasyonu için Ön Hazırlık Çalıştayı	Kuş Araştırmaları Derneği (KAD)	Ulusal	5.200
Endüstriyel Simbiyoz Uluslararası Deneyim Paylaşımı Çalıştayı	Adana Sanayi ve Ticaret Odası	Adana	10.000
GDO'ların Hukuksal ve Sosyal Boyutu	Ekolojik Yaşam Derneği (EKODER)	Bursa	9.100
Giresun'da Çiftçi Çalıştayı - Çiftçiler ve Uygulamacılar Tarım Kimyasallarının Doğaya Etkisini ve Doğa Dostu Tarımın Fırsat ve Darboğazlarını Tartışıyor	Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Giresun Şubesi - (TÜRÇEK - Giresun)	Giresun	4.750
"Göllerimiz Hayat Bulsun" Etkinlikleri	Türkiye Tabiatını Koruma Derneği - Antalya Şubesi	Ulusal	5.000

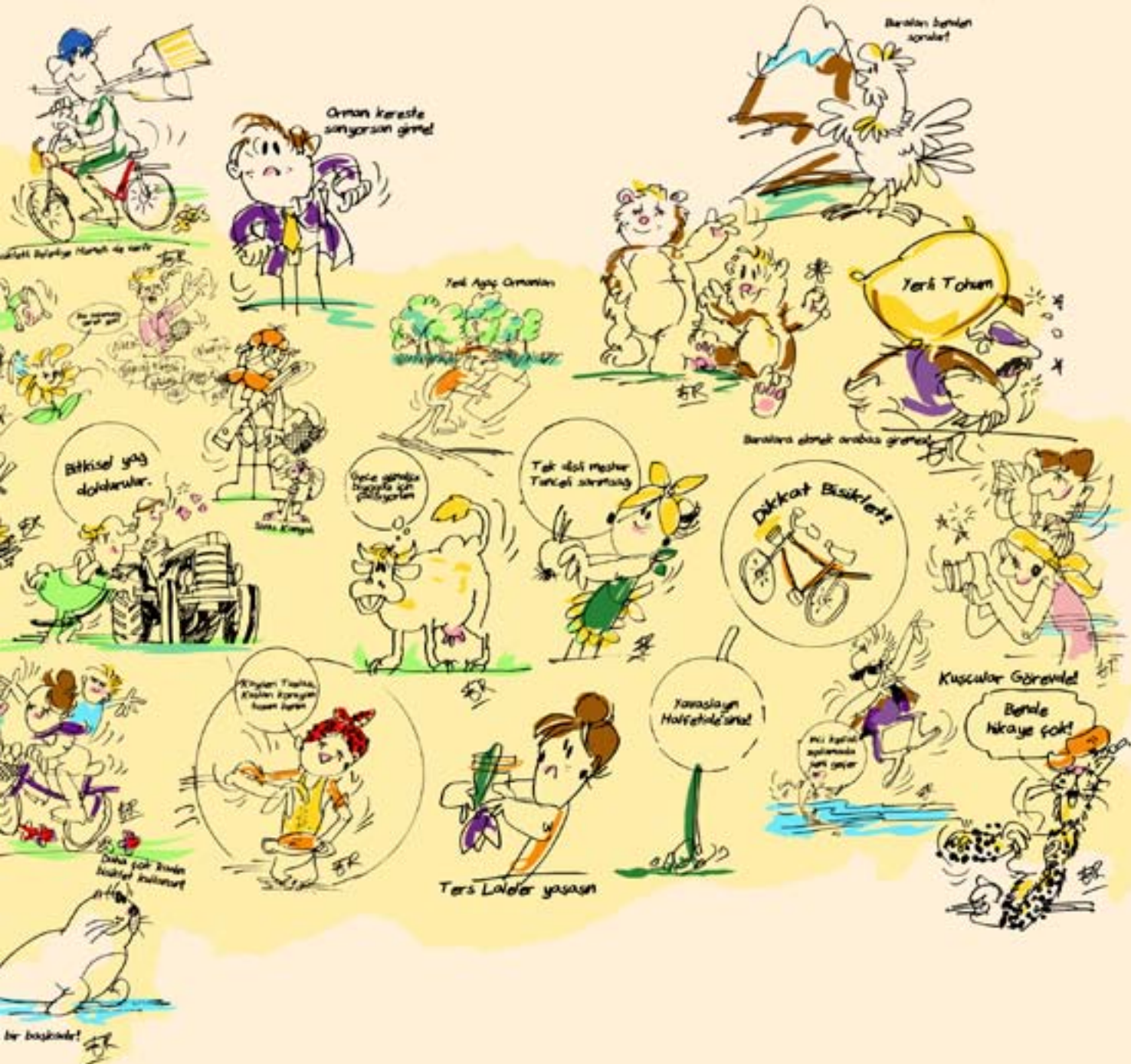

Proje Tanımı	STK	Uygulama Yeri	SGP Katkısı (USD)
Kırmızı Listeler, Öncelikli Türler ve Ulusal Koruma Eylem Planları: En Son Yöntemler ve Türkiye'deki Uygulamaları	Kuş Araştırmaları Derneği (KAD)	Ulusal	3.160
Kırsal Alan Yönetimi ve Planlaması Çalıştayı	Kolaylaştırıcı Derneği (KOD)	Bursa	9.500
Ladik Gölü Biyolojik Zenginliğinin Tanıtımı Toplantısı	Ladik Doğayı ve Çevreyi Koruma Derneği	Samsun	3.750
Melet Havzası Mesudiye Yöresinin Biyolojik Çeşitlilik Açısından Değerlendirilmesi Çalıştayı	Mesudiye Gelişme Vakfı (MEGEV)	Ordu	4.500
Milas Tuzla Sulakalanı Korunması Kampanyası Taraflar Toplantısı	Bodrumlu Gönüllüler Derneği	Muğla	3.600
Orman Ekosisteminde Ekoturizm Çalıştayı	Türkiye Ormancılar Derneği - EKOĞ	Ankara	5.500
Su Kaynaklarımızın Önemi Değeri ve Sulakalanlarımızın Korunmasına Yönelik Halkın Bilinçlendirilmesi ve Katılımı Açık Hava Toplantısı ve Göl Paneli	Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TURÇEK)	İstanbul	5.200
Sürdürülebilir Ormancılıkta Ortaya Çıkan Yasal Riskler Çalıştayı	Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (OR-KOOP)	Ulusal	5.000
Tatların Buluşması – Tarım, Turizm ve Balıkçılık	S.S. Foça Merkez Su Ürünleri Kooperatifi	İzmir	9.760

*: Proje adına göre alfabetik sıralanmıştır.

Projelerimiz

Adana

Hayalet Avcılık

Endüstriyel Simbiyoz Uluslararası Deneyim Paylaşımı Çalıştayı

Yumurtalık Lagünlerinin Tanıtımı ve Korunması için Yerel Sahipliğin Desteklenmesi

Doğa Korumada Kamu-Sivil Toplum Kuruluşu-Yerel Halk İşbirliği: Akyatan Örneği

İklim Değişikliği Odak Alanında STK Kapasite Geliştirme Projesi

Afyonkarahisar

Emirdağ'da Ağaçlandırma Projesi

Ağrı

Doğubayazıt Meraları Kitapçığı

Ağrı Dağı'nda Nesli Tehlike Altında Olan Hayvanların Korunması

Ankara

Doğal Bitkilerle İklim Dostu Çankaya Parkları

Güneş Enerjili Göl Tipi Bot Tasarlanması ve Yapımı

STK'lar İklim Değişikliğini Tartışıyor

Tasarruf Dedektifleri

Ankara Keçisi Irkının Devamlılığının Sağlanması İçin Yetiştiriciliğin Desteklenmesi Projesi

Orman Ekosisteminde Ekoturizm Çalıştayı

Beypazarı - İnözü Vadisi'nde Yerel Katılımla Doğa Turizmi Uygulama Projesi

Kırsal Kesimde Yerel Olanaklarla Üretilcek Bitkisel Yağların Dizel Motorlu Tarım Araçlarında Kullanılması

Kızılcahamam Milli Parkı'nda Nesli Dünya Çapında Tehlike Altında Olan Kara Akbabaların Korunması

Antalya

Akdeniz'de Sorumlu Balıkçılık Uygulamaları

Alanya Kalesi Kelebekleri Yayını

Düzlerçamı'nda Nesli Tehlike Altında Olan Alageyiklerin Geleceğe Taşınması Çalıştayı

Antalya Ekolojik Eğitim Merkezi

Çıralı Koruma Alanlarında Yaşayan Halk için Sürdürülebilir Kalkınma Modeli Geliştirilmesi

Tabiatı Koruma Alanlarının Tanıtımı ve Bitki Gen Kaynaklarının Yerinde Korunması

Ulupınar-Çıralı'da Eko-Turizm Gelişim Planının Katılımcı Uygulaması

Ardahan

Yalnızçam Yeniköy'de Isı Yalıtımı İle Enerji Tasarrufu Ve Orman Korumaya Katkı

Artvin

Camili Havzasındaki Ahşap Evlerin Isı Yalıtımının İyileştirilmesi Yolu ile Orman Korumaya Katkı

Aydın

7. SGP Projeler Buluşması

Kirazlı Köyü'nde Güneş Enerjisi Kullanımıyla Yerli Sebze ve Meyve Kurutulması

Kirazlı Köyü'nün Tarımsal Biyoçeşitliliğinin Korunması, Yerel Türlerin Üretimlerine Destek

Balıkesir

Bigadiç Bitkisel Biyoçeşitliliğinin Doğal Arıcılık Yoluyla Korunması

Alaçam Dağlarında Sürdürülebilir Yaban Yaşam – Kınalı Keklik Örnek Avlak Yönetimi

Sağdıçların Doğa Okuluna Yenilenebilir Enerji Desteği

Balıkesir Savaştepe ve İvrindi Bölgelerinde Geleneksel Köy Çeşitleri Tarımının Korunması

Doğal ve Yerli Ürüne Aracısız ve Güvenli Ulaşım

Bartın

Bartın'da Keten Üretimine Canlandırılması için Proje Geliştirme

Küre Dağları Milli Parkı Sınırları İçerisinde Yaban Hayvanlarının Tarım Arazilerinden Uzak Tutularak Korunması

Küre Dağları Milli Parkı Ulus Bölgesinde Alternatif Sürdürülebilir Geçim Kaynaklarının Saptanması ve Eğitim Projesi

Küre Dağlarında Alternatif bir Geçim Stratejisi olarak Doğa Dostu Sürdürülebilir Keten Tarımı

Küre Dağlarının Bilgisi: Ulus Aşağıçerçi Yayını 2. Evre

Bitlis

Van ve Bitlis Yöresinin Soğanlı Bitkileri Kitapçığı - Tehlikeler ve Koruma Gereklere

Bolu

DörtDivan'da Akbabalarını Koruma Projesi

Burdur

Doğayı Pedalla Koru!

Bursa

GDO'ların Hukuksal ve Sosyal Boyutu

Kırsal Alan Yönetimi ve Planlaması Çalıştay

Biyodizel Üretiminde Kullanmak Üzere Atık Bitkisel

Yağların Toplanması için Farkındalık

Dikkat Bisiklet Çıkabilir!

İklim – Su – Gıda İlişkisi Yayını

Küçük Adımlar Büyük İzler Doğurur: Karbon Dostu Şehir Bursa

Uludağ Milli Parkının Bitki Örtüsünün Korunması

Uludağ'ın Bitki Örtüsünün Korunması İçin Proje Geliştirme

Çanakkale

Çanakkale Boğazı Mercan Topluluklarını Tanıtma ve Koruma

Hayalet Avcılık Farkındalık Projesi

Güneş Enerjisi Aydınlatma Sistemleriyle Gökçeada'da Temiz ve Yenilenebilir Enerji

Diyarbakır

Güneydoğu Anadolu Baraj Göllerinin Kuşları ve Yörede Kuş Gözlemciliğinin Geliştirilmesi

Güneydoğu Anadolu Baraj Göllerinin Kuşlar Açısından Önemi Proje Geliştirme

Edirne

Yeryediuyuru Yok Olmasın

Kuzucu Köyünde Rüzgar Enerjisi İle Tarımsal Sulama

Eğribük-Göl Baba Sulakalanı Tanıtım Kitapçığı

Eskişehir

Sivrihisar İlçesinde Akbaş Çoban Köpeklerinin Dejenereasyonunun Önlenmesi ve Korunması

Giresun

Giresun Adası Koruma ve Eko-turizm Gelişim Planı

Çiftçiler ve Uygulamacılar Tarım Kimyasallarının Doğaya Etkisini ve Doğa Dostu Tarımı Tartışıyor

Gümüşhane

Gümüşhane Ormanlarında Biyolojik Çeşitlilik Odaklı Ormancılık

Hakkari

Yüksekova Sulakalanı, Farkındalık Artırma ve Silaj ile Meraların İyileştirilmesi

Şemdinli ve Yüksekova'da Ters Lale Yetiştiriciliğinin Teşviki

Şemdinli İlçesinde Ters Lale'nin Üretilmesinin Geliştirilmesi için Proje Geliştirme

Hatay

Samandağ'da Akdeniz Foku Dostu Geleneksel Balıkçılığın Desteklenmesi

Samandağ Kumsalında Yuvalayan Yeşil Kaplumbağaları Korumak için Duyarlılık Geliştirme

Doğu Akdeniz Bölgesinde Kuş Göçü Üzerine Eğitim ve Bilinçlendirme Yayınları

Doğu Akdeniz Bölgesinin Kuş Göçü Açısından Önemi ve Göç Güvenliği

Amanos Dağlarına Özel Akbez Geyik Böceği Bilinçlendirme Koruma ve Tanıtım Etkinlikleri

İstanbul

Türkiye'de ve Dünyada Kent Bahçeciliğinin Durumu Yayını

Güneş Kuşağı

Online Güneş Enerjisi Portalı

Eko Karavan - Temiz Enerji Teknolojileri Tanıtım Aracı

Büyükçekmece Göl Havzasında Sürdürülebilir Arazi Yönetimi

Nesin Vakfı Binasında Isınma ve Sıcak Su Eldesinde Güneş Enerjisi Kullanımı

SGP Projeler Buluşması - GEF Odak Alanları ve Projelerin Etkilerinin Değerlendirilmesi

Sulakalanlarımızın Korunmasına Yönelik Açık Hava Toplantısı ve Göl Paneli

İzmir

Urla Yerel Gündem 21

Tahtalı Barajı Koruma Sahasında Organik Tarım Başlatma

Orhanlı Dere 2. Aşama

Orhanlı Karakoç Deresi Arazi Yapısının Korunması

Tatların Buluşması – Tarım, Turizm ve Balıkçılık

Teos Sulakalanı ve Kumullarını Koruma

Permakültür ile Doğa Dostu, Sürdürülebilir ve Verimli Arazi Kullanım Modeli Geliştirme ve Uygulama

Gediz Deltası ve Kuşları Tanıtımı Yayınları

Foça ve Karaburun'da Kıyı ve Deniz Ekosisteminin Korunmasına Yerel Halkın Entegrasyonu için Yayınlar

Gediz Deltası Ramsar Alanında Biyolojik Çeşitliliğin Korunması

Aliağa Tuz Gölü'nün İyileştirilmesi ve Kuş Cenneti Yaratılması

Çeşme'de Sakız Ağacı ve Sakız Üretimi

Balon Balığı'nın Etkilerinin ve Alternatif Değerlendirme Yöntemlerinin Saptanması

Kahramanmaraş

Hayvansal Atıkların Değerlendirilerek Biyogaz Üretiminin Gösterimi

Kahramanmaraş /Ardahan

Başkonuş ve Posof Ormanları Önemli Bitki Alanları ve Nadir Bitkileri için Kapasite Oluşturma

Karabük

Yenice Ormanlarında İklim Değişikliği Etkilerinin Azaltılması

Kars

Kars Yöresi Yerli Tohum ve Ürünlerin Sürdürülebilir Köy Projeleriyle Korunması – 2. Evre

Kars'ın Etobur Türlerini Araştırma, İnsan-Yırtıcı Çatışmasını Önleme ve Yaban Hayatı Turizmi

Kars Yöresi Yerli Tohum ve Ürünlerin Sürdürülebilir Köy Projeleriyle Korunması

Kars / Ardahan

Türkiye'nin İlk Yaban Hayatı Koridorunun Yerel Altyapısının Oluşturulması ve Biyoçeşitlilik İzleme

Kastamonu

SGP'nin Görünürlüğünün Arttırılması ve SGP Projeler Buluşması

Kastamonu'da Biyogaz Uygulaması ve Tanıtımı Projesi

Küre Dağları Harmangeriş Beldesinde Geleneksel Ağaç İşçiliğinin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması

Kırsal Alanda Görev Yapan Öğretmenlerin ve Yöneticilerin Ormanlar, Milli Parklar ve Koruma Konularında Farkındalık Küre Harmangeriş'de Ahşap İşçiliğinin Çeşitlendirilmesi için Proje Geliştirme

Küre Dağları Milli Parkı ve Çevresinde Ekoturizmin Geliştirilmesi için Zümrüt Köyü Uygulaması

Kayseri

Tuzla'da Sürdürülebilir Tuz Çıkarımı ve Biyolojik Çeşitliliğin Korunması

Sultan Sazlığı'nda Araştırma ve Yönetim Planı

Kayseri Bisiklet

Şeker Pancarı Tarımında Damla Sulamanın Tanıtımı ve Yaygınlaştırılması

Palas Tuzla Gölü Belgeseli

Palas Tuzla Belgeseli için Proje Geliştirme

Tuzla Palas Gölü Fotoğraf Kitabı

Kırıkkale

Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımlarına Yönelik

Hasandede Sürdürülebilir Yaşam Eğitim Merkezi Kurulması

Yenilenebilir ve Yerel Enerjilerin Kırsal Alanda ve Küçük Yerleşim Birimlerinde Kullanımı

Kocaeli

Haydi Çocuklar Bisikletle Okula

Acarlar Doğa Eğitim Merkezi ve Longozun Koruma Amaçlı Tanıtımı

Kocaeli Birleşmiş Milletler Çadır Kentinde Temiz ve Tükenmez Enerji Birimleri ve Bilim Parkı Yapımı

Konya

Ereğli Sazlıklarının Yaşatılması için Suyun Etkin Kullanımı
Ereğli Akgöl'ü Kurtarma için Proje Geliştirme
Sarayönü İlçesinde Sürdürülebilir Toprak Kullanımı ve
Duyarlılık Oluşturma

Kütahya

Altıntaş Ovası Toy Koruma
Altıntaş Ovasındaki Toyların Korunmasına Yönelik
Araştırma Eğitim Yönetim ve Ekosistem-Kaynak Kullanımı

Mersin

Göksu Deltası'nda Çevre Koruma ve Kalkınmanın
Entegrasyonu
Bozyazı'da Küçük Deniz Koruma Alanlarının Ekolojik ve
Sosyo-ekonomik Önemi
Taşucu Çevre Eğitimi ve Kültür Merkezi

Muğla

Yalıkavak'ta Akdeniz Foku Koruma ve Çevre Eğitimi
Gökova ve Datça-Bozburun'da Çevre Koruma ve Eğitimi
Bodrum Yarımadasında Kıyı Yönetimi
Bilgi Paylaştıkça Çoğalır
Datça Bozburun Mevcut Durum Değerlendirmesi ve Ulusal
Strateji
Datça ve Bozburun'un Doğası
Datça Yarımadası'nda Sorumlu Balıkçılık Uygulamalarına
Geçiş
Datça'nın Yerli Bademlerinin Korunması, Tanıtımı ve Adil
Ticareti/ Kalkınan Kalkınma Kooperatifi Sındı
Datça-Bozburun Çalıştayı: Bugün Bene, Yarın Sene
Datça-Bozburun Yarımadası Korumada Öncelikli Memeli
Hayvan Türleri Eylem Planları
Ege'nin Kadın Balıkçıları: Datça-Bozburun Yarımadası
Hacetevi Tepesi ve Antik Tarım Teraslarının Hayata
Geçirilmesi
Hayalet Ağ Avcıları
9. SGP Projeler Buluşması

Doğu Akdeniz'de Yok Olan Alglerin ve Ekosistemin
“Gökova Avcılığı Kapalı Deniz Rezervi” Yaratılarak
İyileştirilmesi

Muğla'nın Yerli Meyveleri: Kültürel Miras, Veritabanı Ve
Koruma Projesi

Muğla'nın Yerli Meyveleri: Kültürel Miras, Veritabanı Ve
Koruma Projesi – 2. Evre

Milas Tuzla Sulakalanı Korunması Kampanyası Taraflar
Toplantısı

BiyoGökova – Yerel Çözümlerle Gökova ÖÇKB'de Biyolojik
Çeşitliliği Koruma ve Artırma

Ordu

Sakin Şehirlerde Bisikletle Yaşam

Rize

Dağ Horozunun Yerel Nüfuslarının ve Tehditlerinin
İzlenmesi, Tanıtımı ve Korunması.
Fırtına (Rize) Şimşirlerinin Tanıtımı ve Korunması
Kaçkar Dağları Milli Parkı ve Fırtına Deresi Havzasının
Etkin Korunması için Eğitim ve Bilgilendirme
Fırtına Deresi Havzasında Görülen Risk Unsurlarının
Bertarafı (Özellikle Heyelan) için Proje Geliştirme
Kaçkar Dağı “Dağ Alanları Yönetimi” ve Dağ Turizmi için
Koruma-Kullanma Planlaması
Çayeli İlçesi Derelerinde Sucul Ekosistemlerin ve Dağ
Alası'nın Korunması için Proje Geliştirme

Sakarya

Sürdürülebilir Sakarya İklim Dostu Aydınlatma

Samsun

“Önemli Bir Doğa Mirası: Kızılırmak Deltası” Yayıni
Kızılırmak Deltası'nda Mandacılığın Sürdürülebilmesi için
Proje Geliştirme
Kızılırmak Deltası'ndaki Mandacılığın Geliştirilmesi Yoluyla
Deltadaki Biyoçeşitliliğin Korunması
Ladik Gölü Biyolojik Zenginliğinin Tanıtımı Toplantısı

Sinop

Sinop Sarıkum Eğitim

Deniz Ekosistemi için Bilinç Geliştirme ve Eğitim için Proje Geliştirme

Hacımahmutlu Köyü Atıksu ve Kanalizasyon Projesi

Karagöl Aksaz Sulakalanının Korunması için Proje Geliştirme

Sivas

Kangalların Geleneksel Hayvancılıktaki Rolünün Devamlılığının Sağlanması ve Yaban Hayatın Korunması

Şanlıurfa

Bozkır Güzeldir

Halfeti Ekoturizm

Çöl Varanı ve Çizgili Sırtlanı Köyler Koruyor

Karacadağ'da (Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin) Bitki

Çeşitliliğinin Yerinde Korunması

Trabzon

Ağaçbaşı Yaylasında Turbaların Korunması Yayını

Trabzon Kıyı Yönetimi Projesi

Uzungöl Tabiat Parkı'nın İyileştirilmesi

Tunceli

Tunceli Sarımsağının Korunması ve Üretiminin Teşviki için Proje Geliştirme

Tunceli Sarmısağı'nın Korunması ve Üretiminin Teşviki – 2. Evre

Melet Havzası Mesudiye Yöresinin Biyolojik Çeşitlilik Açısından Değerlendirilmesi Çalıştayı

Tunceli Sarmısağı'nın Korunması ve Üretiminin Teşviki

Van

Sürdürülebilir İnci Kefali Balıkçılığı için Alternatif Geçim Kaynakları Geliştirilmesi için Proje Geliştirme

Sürdürülebilir İnci Kefali Balıkçılığı için Alternatif Geçim Kaynakları Geliştirilmesi

Bisiklete Biniyorum, Doğayı Koruyorum - Van'da Bisikletle Yaşamın Geliştirilmesi

Sürdürülebilir İnci Kefali Balıkçılığı ve Tüketimi

Endemik Van Gölü İnci Kefali Balıkçılığının Yönetilmesinde Sürdürülebilirliğin Sağlanması

Yozgat

Sorgun'da Güneş Enerjili Tasarımların İyileştirilmesi ve Markalaşma Altyapısının Kurulması

Sürdürülebilir Geçim Altyapısı Hazırlama ve Yenilenebilir Enerji: Kerkenes Eko-Merkezi Proje Geliştirme

Şahmurath Köyü'nde Güneş Enerjisi Kullanımlarının Gösterimi ve Yayımı

Zonguldak

Karabük'te Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma ve Eğitim Devrek Kızılçık Ağacı Yetiştirme

Akdeniz Bölgesi

Deniz Kaplumbağası Yuvalama Kumsallarının Karşılaştırmalı Değerlendirmesi

Doğu Toroslar

Güneydoğu Anadolu Leopar

GAP Bölgesi

GAP Yöresinde Endemik Bitki Türleri Envanteri

Karadeniz Bölgesi

Orta Karadeniz Kıyılarında Akdeniz Foku ve Habitatı Araştırması

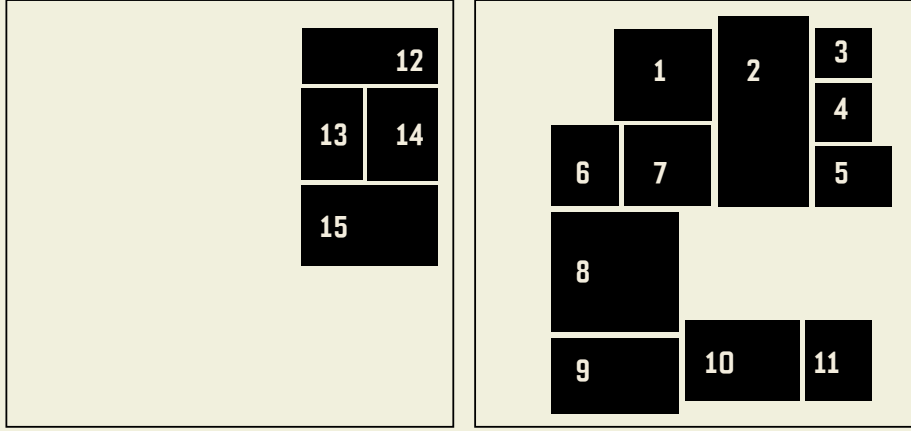
Karadeniz'de Nesli Tehlike Altındaki Mersin Balığının Korunması

Unutulmaya Yüz Tutmuş Mersin Balıklarının Tanıtım Çalışması

Ulusal

1992 Rio ve 1996 İstanbul Habitat II Sürecinde Çevreci Sivil Örgütlenmelerin Etkilerinin Araştırılması
2005 Dünya Sulakalanlar Günü Etkinlikleri
6. SGP Projeler Buluşması
7 Ağaç Ormanı
8-12 yaş Grubu Çocuklar için Bölgesel Ekoloji ve Çevre Koruma Eğitimi ve Yaz Okulu
Biyçeşitliliğin Korunması Açısından Öncelikli Bölgelerin Seçimi için Yöntem Belirleme Ön Hazırlık Çalıştay
Çevre Eğitiminde Ailenin Rolü Konulu Araştırma ve Eğitim
Çevre Hakkı ve Alternatif Ekolojik Yerel Kalkınma Modelleri Eğitimleri
Çevre Yönetimine Katılım Süreçlerinde, STK'ların Hakları ve Yapabilecekleri Kapasite Geliştirme
Çevresel Etki Değerlendirme Semineri
Çok Amaçlı Enerji Ormancılığı ve Yaygınlaştırılmasına Yönelik Yaklaşım Geliştirme ve Yayın Projesi
Dendroloji ve Orman Ekolojisi Okulu için Ders Kitabı
Doğal Çözümler Yayını
Doğal Öyküler Yayını
Doğal Öyküler Zamanı
Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi ve Tecrübe Takası
Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi ve Tecrübe Takası için Proje Geliştirme
Eko-Okullar - Çocuklarda Çevre Uyumu Konulu Yayınlar
Endemik Pinus brutia van pyramidalis selik'in Korunması
"Göllerimiz Hayat Bulsun" Etkinlikleri
İl İl Enerji Verimliliği
Kalıcı Organik Kirleticiler ve Sağlığımız
Kentsel Çevre için Yaygın Örgütlenme
Kırmızı Listeler, Öncelikli Türler ve Ulusal Koruma Eylem Planları: Türkiye'deki Uygulamaları
"Konutlarda Enerji Tasarrufu" El Kitabı
Orman Ekosistemlerinde Biyolojik Çeşitliliği Yerinde Koruma Eğitimi
Orman ve Biyolojik Çeşitlilik Kitabı

Ölü Ağaçlar, Yaşayan Ormanlar
Pilot Bölgelerde Kırsal Kadın Eğitimi Atölye Çalışmaları
Rio+10 Ulusal Hazırlık Sürecinde STK Katılımı – Biyçeşitlilik ve Sürdürülebilir Kalkınma
Rio+10 Ulusal Hazırlık Sürecinde STK Katılımı – Fakirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma
SGP Erişim ve Tanıtım
SGP İletişim Ağı Projesi
SGP Kapsamında Türkiye İçinde Desteklenen Projelerin Belgeleme ve Tanıtımı
SGP Program ve Projelerinin Belgelenmesi Projesi – 2. Evre
SGP Proje ve Faaliyetlerinin İletişimi
SGP'nin Biyçeşitlilik Projelerinde Etki Değerlendirmesi ve Hassas Gruplarla Çalışma Alanlarının Belirleme
Sivil İklim Zirvesi (SİZ)
STK'lara Çevre Koruma Projeleri Geliştirme Seminerleri
Sürdürülebilir Ormancılıkta Ortaya Çıkan Yasal Riskler Çalıştay
Temel Avcılık için Etoburlar Kitabı
TemizDünya Rehberi -1 Güneş Enerjisi
Transgenik Gıda Ürünleri Tüketici Bilgilendirme Broşürü
Tür Posterleri
Türkiye Tohum Ağı Sekretaryası ve Geleneksel Çiftçilik Eğitimi
Türkiye'de Sürdürülebilir Enerji Eğitimi
Türkiye'nin Biyolojik Zenginlikleri Yayını ve BM Biyolojik Çeşitlilik Değerlendirme Konferansı
Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları Kitabının Basımı, Dağıtımı ve Tanıtımı
Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları Kitabı
Türkiye'nin Tarımsal Biyçeşitliliğinin Korunması için Tohum Ağı
Ulusal Kuş Halkalama Programının Geliştirilmesi
Yaygınlaştırılması ve Tanıtımı
Ulusal Turna Eylem Planı
Uygulamalı Toprak Koruma ve Arazi İyileştirme Eğitimi

Ön kapak ve arka kapakta kullanılan fotooğraflar:

- 1: © Doğayı Pedalla Koru Projesi arşivi
- 2: © Uğur Zeydanlı
- 3: © Cem Orkun Kırar
- 4: © Turan Çetin
- 5: © Buğday Derneği arşivi
- 6: © Muğla Meyve Mirası Projesi arşivi
- 7: © DKM arşivi
- 8: © KED arşivi

- 9: © DAD arşivi
- 10: © Zafer Kızılkaya
- 11: © Melih Özbek
- 12: © Zafer Kızılkaya
- 13: © Yıldırav Lise
- 14: © SAD-EKOG arşivi
- 15: © Caner Enver Özyurt

DOĞAL ÖYKÜLER

Güçlü banyolar,
Güçlü toplumlar.

Birleşmiş Milletler GEF Küçük Destek Programı (SGP), Küresel Çevre Fonu'nun (GEF) bir parçasıdır. SGP, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından uygulanır ve Birleşmiş Milletler Proje Hizmetleri Ofisi (UNOPS) tarafından 127 ülkede yürütülür. UNDP bu programı, GEF'in üç uygulayıcı kurumu olan Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), UNDP ve Dünya Bankası adına uygular. GEF SGP, Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının ve yerel toplulukların biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilirliği, iklim değişikliği ve toprak bozunumu alanındaki faaliyetlerini 20 yıldır desteklemektedir.

GEF SGP, doğa tahribinin hepimizi tehdit ettiği ancak, genelde hassas ekosistemlerde yaşayan ve geçimleri doğal kaynaklara bağlı olan yoksulların daha çok risk altında olduğu gerçeğinden yola çıkmaktadır. Doğa koruma amacına yönelirken, insanların refahı ve geçim kaynaklarını da gözetken sivil toplum projelerine fon ve tecrübe desteği veren GEF SGP, yerel ve sivil girişimin, insani ve çevresel gerekler arasındaki ince dengeyi kurabileceği inancı ile hareket eder.

GEF SGP, gücünü mali destek verdiği sivil toplum projelerinin ürettiği bilgi ve tecrübeyi ülke genelinde yaymasından ve paylaşmasından alır. Birçok kurum ve kişinin katkısıyla hazırlanan bu yayın, GEF SGP ailesinin 236 proje sonucunda kazandığı 20 yıllık deneyimin öyküsüdür.

SAYILARLA GEF SGP

Sivil kuruluş proje desteği aldı.

Nesli tehlike altında tür korundu.

Fidan dikildi.

Kişi eğitimlerden yararlandı.

Korunan alanın etkin korunması sağlandı.

Proje desteklendi.